

ANNALES CONSTANTINI MANASSIS:

N V N C primùm in lucem prolati,
& de Græcis Latini facti,

per

IO. LEVVENCLAIVM.

EX IO. SAMBVCI V. C.
bibliotheca.

Accessit INDEX Rerum & uerborum locupletiss.

L. B.
DE
A. 1770

Cum Cæs. Maieft. priuilegio ad annos X.
B A S I L E A E,
EX OFFICINA EPISCOPIANA.
M. D. LXXIII.

Ayuntamiento de Madrid

AYUNTAMIENTO DE MADRID
SECRETARÍA GENERAL
C/ ALFONSO XII, 10
28014 MADRID
TEL. 91 409 9000

AYUNTAMIENTO DE MADRID
SECRETARÍA GENERAL
C/ ALFONSO XII, 10
28014 MADRID
TEL. 91 409 9000

IO. LEVVENCLAII

AD ILLVSTREM
ET GENEROSVM COMITEM

*Arnoldum, Benthemium, Teceleburgicum, &
Stenfurtensem, Redæ ac Vvenelichauæ
dominum, in annales Constan-
tini Manassis,*

P R A E F A T I O.

V E M ante menses aliquot, domine, quū publice Glycanis annalibus adiuncturū me pollicebar, tum peculiari-ter honori famæq; tuæ nuncupaturum: cum nunc tandem, ut promisso meo satisfiat, in lucem extrudo: Constantinum inquam Manassem, qui hæctenus in tenebris bibliothecarū delituit, nec inuenire quemquam potuit, cuius opera iucundæ lucis usuram reciperet, ac libere per hominum ora uolaret. Erit fortasse non nemo, qui tot iam scriptores annalium Græcos, ex eorum numero, qui posterioribus sæculis uixere, publicatos dicet, Zonaras, Nicephoros, Nicetas, Cedrenos, Scylitzas,

I N M A N A S S E M

Laonicos, Gregoras, ceteros, ut de pluribus laborare non debeamus: sed ego uel unam ob causam dignum Manassem iudicavi, qui post alios indicatos modo, & ipse cum studiosis litterarum & historiarum hominibus communicatur. Nam quod alijs est in more pollice ri prima fronte librorum, tradituros se uia quadam, rationeque compendiaria, seriem historiarum integram: id equidem uere dicere possum, à nemine Græcorum esse præstitum, quorum quidem ad nos monumenta peruenerint, si solum hunc Constantinum excipias. Nihil enim hoc eius commentariolo reperiri breuius possit, quo pagellis sane quam paucis uniuersa rerum ab orbe condito maximis in imperijs gestarum series succincte admodum est cōpræhensa. Sunt autē omnia Græce perscripta uersibus, quos de more politicos siue ciuiles uocant, nō ijs illigatos legibus, quibus præsci poetæ sunt usi: quæ me causa perpulit, ut adfentiente Sambuco, v. c. qui exemplaria duo suppeditauit, oratione soluta & perspicua nostrum hunc auctorem annalium interpreterer: præsertim quum id carminum genus Latinis in litteris

P R A E F A T I O .

teris antehac nemo tentarit, atq; etiã dubitari non abs re possit, an operã sit pretium, illorũ usurpatione Latinos numeros uelut ampliari. Quo tempore Constantinus uixerit, de proœmij lemmate colligi potest, deq; iunioris Theodosij uitæ descriptione. Facit enim mentionem Manucli Comneni Augusti, Iohannis Pulcri F. qui præter alios, Andronicum fratrem habuit, ante patrem mortuum, quo cum nupta fuit isthæc Irene, cui libellum hunc suum Manasses inscripsit. Itaque nostram hanc aetatem annis plus minus C C C & antecessit. Et fuisse uidetur aulicus, ac fortunę mutationem expertus, æmulorum inuidia: de qua peste, aulis usitata, quodam in loco peracerbe queritur, seq; tentatum ab ea grauius significat. Cur autem Constantinum hunc meum & pridem tibi mittendum statuerim, & nunc offeram: causas habeo, domine, quæ ubi me recensente cognitæ fuerint, spero nõ te modo meũ hoc institutum probaturum, qui nullo merito meo magna me beneuolentia complecteris: uerum etiam alios existimatuos, neminis rectius, quam tuo nomini, scriptorem hunc annalium dicari debuisse.

I N M A N A S S E M

debuiffie. Primum communis utriq; natio, communis est patria: quo uinculo, secundum propinquitatis gentilitatisq; iura, uix esse aliud arctius potest. Et in hac communi patria tantum inter reliquas illustres familias caput (ut poetæ uerbis utar) extulit ea, quæ ortum tibi præbuit,

quantū lenta solent inter uiburna cupressi.

Nam siue spectemus antiquitatē, à multis repetitam sæculis, quæ inter ornamenta familiarum poni solet: siue uirtutem maiorum, quæ ueram æmulis auitæ gloriæ posteris laudem conciliat: siue religiosam erga Deum pietatem, quæ una totius rerum uniuersitatis bona superat: quam gentem ex non paucis, ceteroqui nobilissimis, in occidentali uetereq; Saxoniam nostra, cum Benthemia & Stenfurtenfi, (quæ paterna) & Teceleburgica (quæ materna tibi est) comparemus, nullam equidem uideo. Quod si propiora libet intueri, ueteribus & remotis à memoria nostra silētio præteritis, tanta fuit Conradi Teceleburgici, aui tui, erga homines uirtus, erga Deum religio: ut Aemilij Probi de prisco illo Thrafsybulo, quo cum ei nomē in lingua nostra com-

munc

P R A E F A T I O.

mune fuit, elogium ipsi rectissime tribuendum existimem : nimirum sine dubio neminem ei fide, constantia, magnitudine animi, & amore in patriam, præferendum. Nam & primus apud nos ueritatis, ex longo interuallo mortalibus æterni numinis beneficio restitutæ, professionem egregia cum iudicij acrimonia, & magnitudine animi prope singulari, suscepit : & in ea propugnanda tam constanter sese gefsit, ut fortunarum adire discrimen maluerit, quam ab semel agnita cælesti sapientia, doctrinaque, uel latum unguē discedere. Nota est agri Lingiani, & longe munitissimi castelli auersio, quod hodieque per uim, armata manu, retinetur ab inuasoris herede : quam quidem ille iacturam forti & æquo tulit animo, paratus etiam ceteras ditio- nes potius in periculum conijcere, quã deserta sentētia ueritatis ad errores absurdos redire. Quum huius immortalis tu gloriam in cultu uirtutis, & propagatione religionis sacrosanctæ, ceu nepotem frugi decet, æmulandam magno tibi studio proposueris: non abs re captandam mihi putauit occasionē compellandi te publice, quam me commo-

I N M A N A S S E M

diorem ea, quæ nunc semet offerret, nõ facile deinceps habiturũ uerebar. Nam tamen si fortassis aliquando futurum sperem, si uitam mihi longiorem Deus optimus maximus concesserit, ut à me tibi munus aliquod illustrius, teq; dignius, exhibeatur: tamẽ hoc nunc promendum duxi, ut non ita pridem declaratæ erga me humanitatis memoriam me singulari cum ueneratione retinere perspiceres. Præterea feci hoc eo quoque lubentius, quod Falkeburgius ille tuus, idemq; meus, se prædem obtulerit, omninoq; futurum promiserit, ut studium in dicendo tibi Manasse meo gratum & acceptum haberes. Denique nequaquam committendum putabam, ut hac ætate tua, qua litterarum studijs totus occupatus es, non aliquid etiam ad iumentum tuum ad institutum ex me caperes: qui maximopere optarem, generosam illam indolem tuam ad eam educationis perfectionẽ peruenire, de qua patriæ quidem fructus amplissimus, tibi uero præclara existimatio ad optimos quosque, ac posteritatem in primis, fama que perpetua sit expectanda. Nam quum duæ potissimum res sint, quæ res

P R A E F A T I O .

& magno principibus in republica uiris
 ornamento sunt, & à primis annis curæ
 debent omnibus esse, quotquot loco su
 pra mortales ceteros excelsò sunt orti,
 liberalis doctrinæ cognitio, & rei eque-
 stris ac militaris usus: earum hanc alte-
 ram suo tempore satis mature de ma-
 gnorum & excellentium domi uirorum
 consuetudine præceptisque percipies:
 illam ut hac potissimum ætate maximo
 conatu tibi comparares, ab illustri gene-
 rosissimaque matre, A N N A Tecelebur-
 gica, procul à paternis sedibus ablega-
 tus es, & ijs commendatus uiris, qui fe-
 lix ingenium tuum informando dedu-
 cere ad optatum illum, destinatumque
 uotis tuorum finem, compendio quasi
 quodam possint. Debes autem persua-
 dere omnino tibi, semper magnos & cla-
 ros homines has duas artes coniunxis-
 se: nec ad parandam solidam gloriã hac
 certiozem ullam, magis ue directam ui-
 am esse. Dionem mihi Syracusanum ui-
 de, qui à Platone percepta gubernandæ
 reipublicæ, atque omnis officij ratione,
 profectus in patriam, non tyrannum im-
 perio tantum deiecit: uerum etiam alias
 res insignes tam domi, quam militiæ,
 gessit.

I N M A N A S S E M

gessit. Epaminondas Thebanus ex Ly-
 sia Pythagorici schola prodijt ad cape-
 sendam rempublicam, & eam nactus est
 è re militari gloriam: ut fractis Laconū
 uiribus, obscuræ prius patriæ principatū
 Græcię totius acquireret. Exstant etiam
 hodie Xenophontis Atheniensis libri,
 qui uir à Socrate philosophiæ præceptis
 imbutus, amplissimas deinceps copias
 duxit, & præter alia, cōmentarium quo-
 que de re equestri nobis reliquit, abun-
 de probantem, quantum in illis exercita-
 tionibus præstiterit. Alexander Macedo,
 cui ob rerum gestarum amplitudinem
 Magni cognomē datum est, à prima pue-
 ritia præceptore usus Aristotele, de Phi-
 lippi patris consilio, pœne adolescens
 Persicū imperium euertit, & uictrici-
 bus armis ad eas usque nationes pene-
 trauit, quas uel recensere commemorā-
 do difficile fuerit. Mitto C. Iulium, mit-
 to Germaniæ nostræ decus, Carulum il-
 lum magnum, mitto Fridericum I I: ui-
 xere nō impares illis patrum nostrorum
 memoria, Tarraconensis Alfonso, Ma-
 ximilianus Cæsar, Franciscus Galliæ rex:
 qui & ipsi de duabus ijs rebus, quas aie-
 bam modo, non exiguam ad omnē po-
 steri-

P R A E F A T I O .

steritatem gloriam consequuti sunt. Magnus Megalburgiorū princeps ante non multos annos extinctus est in ipso ætatis flore, qui ab Arnolde Burenio, uiro clarissimo, & tua in ditioe nato, sic institutus erat, ut etiam ad Ciceronianę dictionis puritatem feliciter accederet: ac nihilo minus eam equestris disciplinæ noticiam haberet, ut eximia quedam de præclaro iuvene patria sibi policeretur. De his exemplis, domine, satis opinor perspicias, quam laudabilis sit in hominibus magnis, & magna spectantibus, Musarum (ut ita dicam) Martisque coniunctio. Sicut autem accuratam omnium rerum doctrinam in tui similibus nõ requiro, ita plane uelim tibi persuadeas, nihil æque uobis rempublicam aliquando gesturis esse necessarium, atque noticiam historiarum: ad quas percipiendas uti uiam tibi quamdam munirem, Constantino te meo donare uolui, qui crassiore (quod aiunt) Minerua, & succincta breuitate seriem rerum ab initio mundi ad suam ætatem usque gestarum apud nationes præcipuas, contexuit. Eum ut benigne excipias, oro: simulque uelim cogites, esse tibi dandam operam, ut aliquando

IN MANAS. PRAEFAT.

quando maiorum uirtuti respondeas, & expectationi laudatissimæ matris, matris dico ? immo tuorum, immo totius patriæ satisfacias. Non enim dubitare debes, coniectos esse in te nostræ nationis oculos; qui unus in ijs locis & aorum gloria, & relictarū ab eis ditionum amplitudinē, & ipsius indolis bonitate, complures ordinis ætatisq; tuæ superas. Ut autem omnia feliciter & ex animi sententia cedant, opto tibi diuinitus donari mentem, quæ agenda perspiciat: & uoluntatem, quæ recte animaduersa, decretaque, perficere constanti studio conetur.

NOTATIONES LOCORVM
 quorundam, in quibus nonnulla defunt in ali-
 quibus Manassis exemplaribus. Nam ea, quæ
 Sambucus misit, non parum ab integritate
 Italici nostri multis in locis
 superantur.

P Ag. 13. linea 17. Post illa uerba, Cum ipso filij filiaeq; nauigabant: additur in quibusdam exemplaribus, Itemq; uxor, & uxores filiorum, & filiarum sponsi. Quod postremū sane sacris in litteris non est traditū, sicut & alterum illud, quod ait, filiorum uxores, superfluum est: quia dixerat, filij filiaeq;: ubi filiarum nomine nurus accipiuntur. Hac de causa nos isthæc uerba malumus omittere.

Pag. 15. l. 23. Post hæc uerba, Ipsi potado & saltando dies totos consumebant: in nonnullis subiicitur, Quūq; insanis idolorum cultus incrementa sumeret, uniuerſa natio in errorem extremum prolapsa fuit.

Pag. 19. l. 11. Post hæc, fugitius euadebat, sequūtur in nonnullis talia: Fortuna hic usus prospera, uniuerſis in Asia gentibus cum imperio potestateq; præfuit.

Ibid. l. 13. Post uocem Babylonios, hæc adijciuntur in alijs: Et obcedentes dicto reddidit etiam Iudæos, eorumq; metropolim longe celeberrimam, nimirum Hierosolymam, in seruitutem redegit, ac primum reges Iudaicos uectigales fecit. quū autem ab eo defecissent, reuersus in finitis cum copijs, (quippe superabat arenam hic Nabuchodonosoris exercitus) urbem felicē beatāq; de fundamentis euertit, & omnes sanguinis, etc.

Pag. 65. l. 3. Post illa uerba de Valentiniāno, In prælijs animosus & fortis, sequitur in quibusdam: Quum duodecim annos nos imperasset.

Ibid. l. 21. Post, Gratiani fratri tradidit, addendum ex alijs: Qui tribus tantum annis Romæ ueteri præfuerat.

Pag. 76. l. 2. Post uocem, Nemus, addendum ex alijs: Vbi præclar

Exemplarium

præclare sex annis potitus sceptris fuisse, terram terræ, animam Domino redidit.

Pag. 78. l. 28. *Ad illa, filiam suam, subijcito: Cui nomen erat Arcadna.*

Ibid. l. ult. Post isthæc, Auis imperium tradidit, sequuntur in alijs exemplaribus talia: Atq; inde correptus intestinorum morbo, uitam amisit, imperio Romanorum duobus de uiginti annis administrato.

Pag. 80. l. 13. *Hæc ita leguntur integrius quibusdã in libris: Quippe Zeno XVI annis regno potitus, uiuendi finem fecit. Quum autem is uitam cum corona reliquisset, &c.*

Pag. 81. l. 17. *Hæc etiã sic supplenda sunt: Fulmine tactus, uiuendi finem fecit, annis in imperio XXVII exactis.*

Pag. 83. l. 8. *Post illa uerba, Deliria sectabantur, addendum: Hoc modo nouem annis imperio potitur.*

Pag. 93. l. 10. *Post, extinctus est, adijce: Administrato quatuor annis imperio.*

Pag. 97. l. 25. *Post, Amicus dirarum, hæc addito: Quum tyrannidem totis annis octo per uim obtinisset.*

Pag. 101. l. 17. *Leguntur hæc in alijs hoc modo solidius: Secundum hæc Heraclius annis XXX imperio administrato, uitã cum coronã reliquit. Coacto autẽ à natura Heraclio, etc.*

Pag. 103. l. 12. *Addendũ heic quoq; tẽpus imperij Constantini IIII de alijs exemplaribus, hoc modo: Vbi XVII annis imperio præfuisse, iam moriturus, Iustinianum, &c.*

Pag. 109. l. 4. *Interferenda sunt heic tempora imperij tam Apſimari, quã Iustiniani Rinotmeti, quæ sic nonnullis in exemplaribus sunt expressa: Ceterum Apſimarus septẽ annis intermedijs regnauit, Iustinianus autem alijs XVI annis.*

Ibid. l. 9. Post illa uerba, Ex quo deiectus imperio fuerat, hæc adijcito: Quippe duob. tantũ annis regni gustũ percepit.

P. 111. l. 1. *Supplebis hũc locũ ita: Quũ labra tantũ imperij melle madefecisset, palatũ uerò eius dulcedine perluere nõ potuisset: quod nimirũ biçnio solũ degustasset. Reb. Romanic, etc.*

Variatio.

Pag. 116. l. 14. Post illa uerba, Boum ossibus canumq; permissa concremauit, adijcienda sunt hæc: In hunc modum annis ubi XXXIII regnasset, ad orci supplicia iusto iudicio detrusus est. Quum uero tandem, &c.

Ibid. l. 17. Post uerbum, relinquit, addito: Post annum imperij quintum, Irene, &c.

Pag. 120. l. 21. Post illa uerba, mercedem tribuit, sequuntur hæc alijs in exemplaribus: Contigit aut ipsi longo tēpore tam soli, quam cum filio Constantino imperio frui, ninirum ad XVII annos. Igitur imperij rota, &c.

Pag. 124. l. 27. Post hæc uerba, Nec flagris eorum corpora uiolabat, desunt non pauci uersus, quos latine cōuersos adscribemus. Prælijs aliquot infeliciter cōmissis, cepit Agarenis ridiculus uideri, qui Romanorum phalanges sæpius perumpentes, & earum duces captiuos abducentes, imperatorem formi dolum & mollis animi uirū nuncupabant. Ea res Michaelo magnos animi dolores, ærumnas, afflictionesq; peperit. Nimirū horrendæ sceleratæq; impietatis morbo laborabat, qui eum ab oculis Dei secludebat. Quum igitur alijs post alia malis premeretur, maris instar cum strepitu irruentibus, etiam grauior quædam tempestas incubuit, eiusq; cor ueluti nauim onerariâ succubuit. Thomas enim ille, cuius antea mētionē, etc.

Pag. 125. l. 14. Supplenda sunt hæc in hunc modum: Michaelus aut excessurus è uita, quum annis octo Romanis præfuisset, Theophilo filio, &c.

Pag. 136. l. 23. Legitur hæc in libris integrioribus hoc modo: Quapropter craterem letiferum Michaelo miscet, regno per XIII annos potito, ac imperium occupat.

Pag. 147. l. 28. Adde quædam ex libris rectius descriptis, hoc modo: Tandem exactis in imperio quinq; annis absq; socio & perturbatione, uitæ finem facturus, &c.

Pag. 153. l. 2. Desunt heic etiā imperij Phocæ anni. quapropter locus integer ex aliorū exemplariorum erit auctoritate: Diuina quædā uerba pronūtiante interficiunt, sextū iam annū imperantiē. Hoc modo iusti, etc. Atq;

Atq; hæc annotare lectorũ in gratiam libuit, quæ minime nobis dissimulanda uideretur. Est autem maxima ceteroquin etiam uarietas exemplariũ auctoris huius, & multis in locis alij quoque uersus desiderantur, quorũ omisio quum sententiam scripti non corrumpat: uisum est accuratã horum indicationẽ in id tempus differre, quum postulari & requiri Græcam Manassis annualium editionẽ à lectoribus studiosis animauererimus, quã in hoc tempore typographus, alioqui iuuandæ reipublicæ litterariæ cupidus, negauit instituere se certis de causis potuisse. Nostram sane opellam, in publicatione Constantini, haud scio quã feliciter, studiosẽ quidẽ certẽ nauatã, placere lectoribus optamus, & æquis alienorum laborum æstimatoribus non profus ingratam fore confidimus: quibus solis si probari studium nostrũ in eruendis è caligine bibliothecarum, latinaq; ciuitate donandis bonis & utilibus ueterum monumentis intelligamus, est quod gaudeamus, & illorum beneuolentia freti, superbas maleuolorum censuras

omnes unius æstimemus asis.

PRO O E M I V M
C O N S T A N T I N I
M A N A S S I S A D D O M I N A M
I R E N E N *coniugem* A N D R O N I C I *Seba-*
stocratoris, M A N V E L I I m p e r a t o -
ris fratrem.

T cupidus rerum terrestrium animus, ijs ipsis inhiat, & omnem lapidē mouet, quo potiri suo desiderio possit: ita tu, domina, regio animo prædita, & eruditæ doctrinæ studiosissima, semper aliquid cognoscere ac percipere gestiens, libris incumbis, ex scriptis eruditorum uoluptatem percipis, totam deniq; uitã in disciplinis liberalibus conteris. Quando igitur ut alumna doctrinæ postulasti à me tuum in usum conscribi libellum perspicuum & intellectu facilem, qui clarè tradat res prisca gestas sæculis, & qui nam ab initio potiti rerum fuerint, quò usque progressi, quibus nationibus, & quàm diu cū imperio præfuerint, exponat: sanè onus illud in nos recipiemus, tametsi rem nos difficilem, grauem, & operosam moliri non nesciamus. Nam labores in perficienda commentatione
a nostros

nostros munificentia & liberalitas tua recreat, & æstum lassitudinis ac ærumnæ munera tua crebrò repetita ueluti roris cuiusdã resperione mitigant. Ac de his quidem dictum hæcenus esto, ne fortè comparata uideatur ad adsentandũ oratio, néue relicto scopo euagari aliò perhibeatur. Quum aut̃ complures litteris mandarint historias ac annales, & rectè quidẽ uereq; cuncta narrare conati fuerint, diuersa tamen id uia modoq; præsterint: nos eorum auctoritatẽ sequuti, qui accurato maximè studio usi, ad ueritatẽ accedere proximè uidebuntur, expectationi uotoq; tuo pro uiribus satisficiemus.

CONSTAN-

CONSTANTI NI MANASSIS ANNALES.

Perfectus ille Dei Sermo, rerum opifex
 omnium, ab initio cælum sideribus ca- Cælum *diva*
 rens, & immensa tamen uenustate ra- 7804.
 diorum planè diuinorum fulgens, unà
 cum terra & luce condidit. Erat autè
 id tēporis tellus omnis ornatus expers,

& cerni non poterat, incumbentibus illi crassissimis tene-
 bris. At ubi lux orta se passim dideret, ac dies existisset:
 quæ prius erant inadspectabilia, cerni ceperūt, & tristis
 illa caligo per radios lucidos expulsa fuit. Hoc modo pri-
 mus dies effluxit. Hinc altero illucescente, cælum secundū Cælum se-
 in orbem globumq; sollerter redegit, quod uniuersis ter- cundum.

renis rebus ceu tectum quoddam obductum, opifex ipse
 firmamentum appellauit, diuersum omnino à priore sive
 rum experte globo. Tunc & fluxam aquarum naturam,
 & abyssos à se inuicem separauit, ac partim quidem sur-
 sum ad sublimitatem mentis intelligentia nequaquã com-
 prehensilem subuexit, partim in terra reliquit: utrisq;
 cælo, tanquam septo muroq; solido, interiecto. Ita die se-
 cundo præterlapso, tertius effulsit: quo rursus opifex ille
 sapiens alijs cōdendis intentus erat. Nam quia super uni-
 uersam terram omnis infra liberaq; aqua diffusa, super Aquarū se-
 ficiem eius quasi restagnando tegebat: repente liquidam gregatio.
 hanc naturam integram non aliter coegit, ac si quis lac
 coaguli ui constringens, caseum ex eo conficiat. In hunc
 modum ea re detracta, quæ prius terræ quasi luminibus
 officiebat, superficies eius atq; forma conspecta fuit, unà

4 CONSTANT. MANASSIS

cum rupibus, montibus, & præruptis collibus. Inde totum illud aquarum corpus & compagem mare nuncupauit: siccam uerò naturã, siue lapideam, siue glebosam, terram appellauit. Simul eximiam uim potestatemq; suã declarans, tametsi necdũ solis splendor existeret, omnis generis herbã nihilo minus è terra prouenire iussit, partim solius uoluptatis, & oculorũ delectationis causa, partim ad animalium pastum, & terram incolentium utilitatẽ. Tunc primũ terra suis est ornamentis condecorata splendidius, quã puella tenera, primumq; uiro desponsa, quæ auro & unioibus intertexta ueste fulget. Renidebãt uenustæ uiolæ diuersorũ colorũ, nimirũ aliæ cæruleæ, aliæ purpureæ, aliæ subfuluæ: itidẽ aliæ rosæ purpureæ conspiciebantur, aliæ subalbi coloris. Nec niuea deerant lilia, nec anagallides, nec hyacinthus, nec narcissus, nec quidquã eorũ omnium, primo quæ uere proueniũt. Spicas erat cernere quasi striatas, & onustas frumẽto: hederã serpebat, nigris prædita folijs, corymbos quatiens: omnia perpulcra, rorida, splendida erant, terramq; tẽperatis odoribus fragrantem reddebãt. Herba passim mollis ac uiridis humi strata, boum, equorũ, animalium ceterorũ usibus seruebat. Præter huiusmodi telluris ornatũ, quasiq; uestem elegantissimã, aderat etiam plantarũ copia, ramiq; arborũ uenustis onusti folijs atq; fructibus. Erat uidere pulcrã cerasum, melleam palmã, secundam malũ, florentes oliuas, dulcescẽtes ficos, pinus pingues, abietes, quercus, ulmos. Ventus in ramos pineos delatus, suauissimũ quoddã murmur in folijs efficiebat. Erat cernere uivẽ racemorũ matrẽ, & palmiũ ordines. Vua succũ neclareũ continens palmibus adhærebat. Omnia fructus maturos habebãt, omnia perfectã erant. Non extabat quippiã expers gratiæ uenustatisq;

Statisq; suæ, non quidquã imperfectum. Secundũ hæc diei
 tertij lux occidit, & quartus post eũ exortus est. Itaq; rur
 sus opera iussa q; sua Deus instituit, mandans ut cælũ stel
 lis, quasi corona quadã, cingeretur. Quapropter illud si
 derũ pulcritudine fuit excrnatũ, instar pepili margaritis
 distincti, uestis auro intertextæ, panni lucidis gẽmis deco
 rati. Tunc primũ illuxit ocellus ille diei sol, magnus ille gi
 gas, lucerna uitæ nutriens, fons lucis inexhaustus ignis, ma
 teriei expertis domiciliũ. Tunc primũ face quasi quadam
 cæruleus ille globus lunæ, integro lucens circulo, noctem
 collustrare cepit. Tunc primũ deniq; in cælo erat uidere
 sidera magna, pulcris orbibus inclusa, secũ inuicẽ certan
 tia, cælũ ipsum sic exornantia, ut pratis flores ornamento
 sunt. Saturnus nigricabat, colore plũbeo: Iupiter ut argen
 tũ splendebat: Mars flãmẽus cõspiciebatur: sol instar auri
 puri puri lucebat: globus Veneris stãni fulgorẽ referebat:
 Mercurius instar æris rubebat: Luna in morẽ glaciei pel
 lucida suã & ipsa lucẽ emittebat. Ita diuersi coloris pe
 plo cælum obductũ cernebatur. Saturnus cæruleus erat,
 qualis hyacinthi color est: Iupiter ut liliũ splendebat: Mars
 ut uiola: Sol aureus ut rosa purpurea: Lucifer ut albi flo
 ris anagallis: Mercurius ut tinctus rubedine flos: Luna ut
 pulcris cõspiciuus folijs narcissus. Eiusmodi quẽdã uarie
 tas cælũ exornabat, & tam florida, tam elegãs, tam splen
 dida iucunditas in cæli spectaculo semet offerebat, efficiẽs
 hortũ ex eo sideribus consitũ, cuius ipsemet Deus auctor
 & cultor erat. Ipsæ siderũ faces plantas, germina, flores
 infiniti propẽ coloris referebant. Tunc primũ sol fulgẽs
 & lucẽ suã emittens, cõspectusq; tanquã ornamentũ cæ
 li, & diei pulcritudo, illius imperio seruijt, à quo condi
 tus fuerat, & oculo quasi clauso diem quartũ absoluit. Sic

Siderum
 creatio.

Animalium
ortus.

igitur sidera perfecta fuerūt, ac sol quidē ordinatus est ue
lut imperator diei, luna uerò tāquā noctis collustratrix.
Necdū in amplis terræ spatijs animal quoddam uersaba
tur, nō quod uel aquā penetraret, uel pedes incederet, uel
aëra permearet. Enim uero perficiens ille cuncta Deus a
quarū naturæ indita ui animante, ac facultate procreatri
ce, iussit ut anima inde uiua scateret, tamquā fētus recens
ē parturiente, iamq; partu infantis absoluti onerato uen
tre. Nam Dei mandatum ueluti semē quoddam incidens,
aquas admodum fecundas reddebat. Hinc ortæ uolucres
aëra libero uolatu permeantes, quarum aliæ magnis sunt
alis præditæ, & ad uncis unguibus, quos armorum nactæ
sunt loco: aliæ rostrum habent acutius nouacula, quibus
scilicet carnes pro cibis sunt destinatæ: quarum è genere
sunt, aquila uolucrum imperatrix, crudiuori accipitres,
aues ceteræ, quæcumq; non coctis uescuntur. Hinc & au
culæ garrulæ, herbis uictitantes, alis exiguis præditæ, ui
tæ breuis, uariè cantillabant, in lūstris garriebāt, arbores
perstrepebant, nimirū musicæ cardueles, alaudæ, spinni,
sturni, aliæq; uolucres omnes, quæ agrorum herbas cir
cumuolitant, & uictum inde facilem conquirunt. Tunc
etiā in terra bestię conspectæ sunt horribiles, leones hir
sutas ac uillosas ceruices habentes, ursi, pardalides, tigri
des, apri bronci, elephas lato pectore, canes dentibus ser
ratis instructi, ueloces lepores: omnes deniq; tam uolatis
les, quàm pedestres bestię, quæ uel in amnibus, uel mari,
uel montibus degūt. Tot animalibus dum terras, & a
quas, & aëra complet Deus, eum inquā aëra, quem uesti
manibus haud elaboratæ consimilem suis ipsemet digitis
opere subtili contexuit: iamq; uelut urbem quamdam mu
nitam & amplam carniuoris ac herbiuoris animalibus,

¶ uolucris aperuisset: dies quintus cursum suū absoluit. Quum sextus autem appetiisset, hortum pulcerrimis arboribus insignem Deus condidit, non fodiendo, non terram colendo, nō conferendo, sed uerbo & sermone solo: cuius imperio quæuis eo loco proueniebant arbores suauiter redolentes, umbriferæ, uirescentes. Quisnā obsecro uenustatē Edenis possit oculis subiicere? Istic arborū fructiferarum ordines erant, heic plantarum fragrantium & perpetuò uirentium non exigua copia: rursus ab alia parte cælum æquantēs arbores uoluptatis caussa conditæ florebant, platanus irrigua, sublimis abies, excelsæ pinus, cupressi, ulmi. Rami arborū mutuo se contingebant, & folia sese uelut amabili complexu excipere uidebantur. Etiā fructus dulcissimi proueniebant, sole in arbores incidente, ac sensim per rimas foliorum penetrante. Fulgebāt passim rosæ cum lilijs, & quidem eo tempore spinis rosæ tam purpureæ, quàm albæ radiantis sideris instar è terra germinantes carebant. Heic terræ superficies uiridi gramine ornata erat, illic herbæ nō purpureæ tantū, sed uariorū quoq; colorū conspiciebantur. Vndiquaq; lenis ille fauonius adflabat, & aëra florum fragrantia complebat. Inter hæc omnia uitæ lignum germinabat, ornatum singulari gratia, pulcris folijs & fructibus: Ac fons aquam emittens è terra profluebat, arboreumq; locum Edenis irrigabat, plantarum radices ac stipites aqua sua potans, itemq; florum teneros ordines fouens. Postea quatuor in principia diuisus, fit amplissimorum fluminum parens. Ea uerò flumina lingua Syrorum uocantur Phison, & Geon, & Phorad, & Eddekel: Grecorum autem lingua Ganges, Nilus, Euphrates, Tigris. Et Ganges quidem ambit terræ Euilatæ fines, ubi reperitur aurum,

Paradisus à Deo conficitur.

Origo quatuor fluminum,

Hominis
creatio,

Animalibus
bellatio,
inditæ,

Et uiridi colore lapis. Aurum ipsum natiuum est, splen-
didum, rutilans. Nilus autem albifluus Aethiopum ter-
ram cingit, et pingues Aegyptiorum agros fecundis a-
quis irrigat, reddi-que fructiferos. Tigris tamquam telum
quoddam cum strepitu ruens, efficiens-que sonos ac gy-
ros horrifonos, è regione finium terræ Assyriorum cur-
rit. Tam iucundum tabernaculum quum exstruxisset,
ac arboribus ornasset, finxit et hominem manibus o-
mnia perficientibus, de puluisculo misero, et ex luto
commisto pondere. Quum-que terrenæ illi caruncule ui-
tæ spiritum indidisset, perfectum-que hominem, et spira-
culo præditum condidisset, ex animo et corpore com-
positum, donatum uoluntate spontanea, suam ad simi-
litudinem imaginem-que formatum: incolam eum facit Ede-
nis, loci pulcris arboribus consiti, quasi collocans mar-
mor in thalamo, et alium in mundo mundum: paruum
quidem illum, quod magnitudinem attinebat, sed præ-
tio longè mundo ipso præstantiorem. Hunc ex rubro
puluere formatum, Adamum appellauit figulus ille na-
turæ luteæ. Quum-que collocasset eum in pulcro Edene
primum ciuem, iussit ut fructibus omnium arborum ue-
sceretur: saltè arbori cognitionis manus non admoueret.
Tunc et mansuetum quodlibet animal, quamlibet item bel-
luam, quæ euagatur in siluosa latibula, deduxit ad Ada-
mum, quidquid pedes incedit, et in cælo uolat: ut accipe-
rent appellationes ab ipso, naturis consentaneas. Ad-
ducebatur cruentus, iubatus, tauri necator leo: ursi
toruum tuentes: pardi maculosi: ceruus pelle uaria: cau-
data uulpecula: elephas fronte lata, proboscidem quati-
ens: lepus mutilata cauda: cornibus ficiens taurus. Addu-
cebatur perdix, habens et pedes et rostrum rubrum: cū

sturnis, alas habentibus nigras, qui pennas quatiebant, & albas notas instar grandinis ferebant. Pulcritudinem suã ostentabat pauo, alas habens aureas: lucebat coloribus multis, & aurum in plumis referebat. Fulgebat in eodem & purpureus color, auro intersperso, splendentis instar oculi. Cingebant Adamum omnia, sicut mancipia dominũ: adulabantur, accurrebant, nostri generis auctori blandiebantur. Ille uerò demulcebat manibus inexpugnabiles bestias, tanquam recens editos agnos, qui lacte uescuntur: neq; quidquã ab ipsis periculi formidabat. Nam procax, mala, & audax uitiositas nondum in ipsius corde locum habebat. Sic nihil est, quod in animum adfectionum exper-
tem ius habeat: non ignis, non fera, non flumen impetu-
sum. Si rex eris adfectionum animi, peccatiq; Dominus: su-
per basiliscos & truculentas feras incedes, leonem humi-
liabis, mansuefacies tigrim. Secundum hæc, Adamus so-
mno acerbissimo sopitus est: somno, qui fuit initium euer-
sionis, & omnia perdentis inuidiæ. Costam eius dormien-
tis attigit ipse conditor: accepit hanc: formauit inde mu-
lierem. Itaq; de puluere conditus Adamus, homo ille prim-
ceps, Eux matris primæ pater, respectu costæ, factus est. Viuebant ambo in deliciarum prædio, ut infecundi, qui rerum crassarum studio nullo tangerentur: quiq; corporis nullo pondere grauati essent. Vtrisque uerò legem præscripsit Deus. O terra (inquit) editi, & huius Edenis primi ciues: hæc omnia uestre utilitatis causa pducta sunt. Vestre fruitionis gratia fructus arbores ferunt. Itaq; satiamini omnibus, ex omnibus delicias querite. Saltè perniciosum hoc cognitionis lignum, solum inquam hoc fugite: ne illud mihi attigeritis. Eius contactus interitũ, & gustus scilicet merum adfert. Iccirco si de hoc gustaueritis, ruetis

Innocentia
tuta.

Eux forma-
tio.

a 5 ingen-

Inti-
dia Dia-
boli & frau-
des.

ingentem ruinam. Idem si uitaueritis, stimulum mortis es-
fugietis: & amplitudinem uitæ non finiendæ lucrabimini.
Fert enim fructum amarum, & mortem ipsam. Eueniebāt
hæc ita: reuerbantur hanc orationem auctores nostri ge-
neris: arborem istam, uelut infestissimam, ex animo ode-
rant. Verum inuidebat Satanæ: fremebat dentibus: instar
apri spumantis & efferati excandescibat: uidere nō pote-
rat, ut angelorū more uiuerent. Itaq; sceleratæ machina-
tionis suæ instrumentū, serpentem fraudulentum & tor-
tuosum inuenit. Adulatur primæ hominum matri: fructū
demonstrat ad spectu iucūdum: gustatu suauem: nectareū.
Intuetur fructum illa, qui maturus erat: gratus ad spectui:
bonus ad uescendum. Arridebat is oculis: cor demulcebat:
uidebatur dulcedinē quamdā cordi gratā stillare. Ostēdit
& Satanæ eis poculū fraudis, atq; illud dulci adsentationi-
nis melle inunxit. Serpebat ille draco ingeniosus, sibilabat
molliter. Si de hoc, ait, ligno pulcrū habente fructū gusta-
ueritis, si saltem fructū eius ori admoueritis: orbis oculo-
rū uestrorū aperientur, eritisq; Diij, & cūcta cognoscetis.
Audiit hæc mulier: animū adsentationi aduertit: uicta est
per dulcitudinem: uicta propter elegantia. Trāsgressa est
interdictū, edit de ligno: sumsit ex eo: gustauit: cōiungi de-
dit. Ambo de fructu comederunt, eiusq; participes facti
sunt. Sed mox ipsos malū comitabatur: aperti sunt eis ocu-
li: uiderūt turpitudinem: nuditatē dedecusq; suū agnoue-
rūt. Hinc subibant umbrosas latebras, currebant sub dēsas
ac frequētes arbores, obligacula de crassīs folijs cōsuebāt,
sub arborē cōfugiebant, & sub tegmen. Optabāt ut terra
ipsis ore lato dehisceret, ac prius eos uiuos reciperet,
quàm morerētur. Animaduertit hoc confitor ille pulcra-
rū arborū: accessit ad fugiētes nostri generis auctores: ex-
pro

probrauit dementiã: errorem est insectatus. Quid multis uerbis opus est? abegit illos inde, multauitq; laboriosis ac grauibus operis: minatus terram, animalium altricẽ, pro ducturã spinas pungentes, ac tribulos stimulis acutis præditos. Parturigenes imprecatus est graues ac difficiles Eua matri primæ, quæ illas princeps est experta. Quæ ob rem calamitosissimus & miser ille generis auctor, quum aduerso casu illinc expulsus esset: habitauit e regione fundi deliciarum, ac pellicea ueste indutus, quæ figura carnis erat, Euaq; cognita, non sine uitiositate Abelum Cainumque genuit. Cainus agrorum culturæ intentus erat, & terram magno studio bouum opera inuertebat: Abelus autem iunior pastoriciam exercebat. Itaque singuli Deo laborum primitias offerebant: qui Abeli quidem acceptabat munera, ueluti qui rectè illa obtulisset, ac debito cultu: uerum ijs, quæ Cainus offerebat, animũ non aduertebat. Ex ea re factũ, ut Cainus uultũ suum demitteret, Abelumq; fratrem oculis infestis adspectaret. Deniq; illi, qui nulla re ipsum læserat, adferre manus paricidiales cogitabat. Etenim in corde caminũ inuidiæ feruentem habebat. Atq; hoc quidem etiam ausus est facere. O mentem inhumanam. Non reueritus ea uincula, quæ belluæ reuerentur, fratrem intra mortis mandibulas demisit. Deus autem fratricidam iracundè adspexit, eum que subiecit execrationibus maximè diris. Secundum id Cainus à sedibus primis eiectus, quum magnam terræ partem peruagatus esset: tabernacula fixit, ubi commodum maximè ipsi uidebatur: primusq; munitas turribus ciuitates excogitauit. Quum autem genus humanũ ualde diffusum esset, uitatores Cainus aggrediebatur: latrocinijs intentus erat: prædas agebat: rapiebat: cædibus inquinabat manus. Interim

Cainus homicida princeps.

Cainus auctor munitonum & latrociniorũ.

terim quum generis auctores luctu adficerentur inconsolabili, Abel perditio per manus parricidiales: Deus eis iustum illum Sethum uicissim donat, qui nomina caelestibus astris imposuit. Hinc mortalium natura, tamquam arbor altas radices agens, magis atque magis aucta & amplificata, omnia circumcursitans totam terram replebat, perq; superficiem eius omnem dispersa erat. Verum deinceps exorbitans ad improba facinora, quoduis ad malum, uelut equus in campum, ferebatur: quasiq; rota praecipit, per decliua ruens in aquas: donec ad inuicem erroris impij gradum prolapsa, diuos cepit facere, ac elementa colere, creatisq; honorem Dei loco deferre. Erat autem iustus quidam uir Noa, de Sethi posteritate, nonus ex Adami semine, qui primus fuerat conditus. Is uirtutis & legitimarum actionum studiosus, quum odio uitia toto pectore haberet, ac fugeret: improbe agentes & impios corrigere conabatur. Vbi uero persuadere non poterat, ut a sceleribus abstinerent: translatus est de terra, in qua prius erat natus, factusq; alijs in finibus inquilinus, celebrem illam arcam iussus est exstruere, ac in illam animal omne terrenum & aquatile includere, ut generis sui semen ac fomes quidam esset. Obcedijt Noa Deo, quod imperatum erat, faciebat: de lignis arcæ capacitatem exstruebat: quæ interiorius habebat infinitos amfractus, labyrintho confimiles. Deinde Noa imponebat in arcam omnis generis animalia, terrena, uolucra, pedestria. Deus autem adaperitis caelorum tectis, tota inde pluuiarum maria demisit: abscondidit uertices praecipitium collium: occultauit terræ superficiem: abdidit arua. Vniuersa & confusa erant, & commista. Immersi aquis erant arborum trunci: pisces ad montes usq; sublimes accedebant: leo mergebatur a-

quis:

De Noa.

Diluuium.

quis: thynus erat in terra. Omne animal in aqua tum fe-
rebatur, siue aera permearet, siue terram: siue uolaret,
siue incederet. Omnia obruebatur ab impetuosis pluuijs,
& in aquis animas exspirabant, misereq; mortem obibat.
Vt simpliciter & breuiter dicam, tamquam sub tenebris
rursum terræ facies abdita conspici desijt: rursum chaos
illud inualescebat, antiquius luce: rursum aquis altrix a-
nimalium terra mersabatur. Bestiæ ferebantur mortuæ,
marig; obrutæ. Hominum genus illud priscum, ortorum
ex luto, immensam aquam quum hausisset, ac mersum es-
set: tanquam nauis aquas penetrans, ut nauigans mari
scapha, ut leuis quidam puluis super aquarum terga na-
tabat, & multis pluuiarum reciprocis fluctibus agitaba-
tur. Noa uerò solus tectum illud salutiferum ingressus, in-
star securi nauis in eo nauigabat: semen humani generis
exiguo in ligno conseruans, neque remos adhibens ullos,
nec ulla uela. Cum ipso filij filieq; nauigabant. Et filijs e-
rant hæc nomina, Semus, Chamus, Iaphetus. Posteaquam
uerò cessit ac remisit pristinus ille pluuiarum impetus,
rursumq; conspecti sunt prius ab aquis operti campi: ex-
silijt de arca cum liberis suis Noa, & omne animal eadem
contectum unà cum ipso exijt. Iamq; mundus hic alter e-
rat, alter generis princeps: rursum omnis incrementum
anima sumebat. A prima quidem formatione Adami,
primi hominis, usque ad diluuium, quod accidit sub
Noa, elapsi sunt anni bis mille, ducenti, & quadra-
ginta duo. Nepotes autem iusti huius Noæ fuerunt, in-
ter alios eximios nepotes & abnepotes, Mesremus se- Mesremus.
cundogenitus filius Chami, Noæ filij: itemq; Nebrodus gi-
gas ille, manuum robore præstans. Ac Mesremus qui-
dem habitabilem fecit Aegypti terram, à quo Aegyptum
appella-

appellatam esse tradūt. Nam Mesrem hebraicè sonat Aegyptum. Nebrodus autem secessit ad regionē aquilonalē, quæ ab Assuro Semi F. appellata est Assuria. Atq; hic auctor fuit hominibus reiiciendi creatorē, primusq; fremuit aduersus Deū uiuum, & honorem Deo (ceu fas est) conuenientem ad seipsum transferre stolidè uoluit. Dedit & consilium exstruendæ turris, ut contra Deum se defenderet, si rursum uellet humano generi diluuium immittere. Quapropter illi persuasi uanis eius consilijs, turrim Chalanes, supra nubes euectam, ingenti excelsitate, ad ipsam propè lunarem spheram accedentem, exstruere ceperunt. Verum opus hoc uani laboris non perfecerunt. Nam Deus linguas exstruentum confudit. Solus Eber ab ea poena immunis euasit, quod uana molientibus non adfentiretur. Secūdi hoc dispersi sunt mortales, alius aliū in locū. Ipse autem locus hic ab eo, quod acciderat, nomē accepit: ut appellaretur Babylon, id est, confusa. Nā illic confusæ sunt linguæ turrim exstruentum. Et Babel Hebraica lingua confusionem significat. Quum autem genus humanum ad amplitudinem peruenisset, non multo post Aegyptij regem acceperunt: adeoq; primi mortalium regum imperium pati ceperunt Aegyptij, tributumque pendere. Principium eius regni exstitit, posteaquam septem modò generationes à diluuiò præterisset, quo uniuersa perierunt. Ab eo tempore genus humanū improbè se gessit, & ad nefandas actipnes abominationesq; respexit. Rapinis gaudebant, delectabantur adulterijs, omnium uitiorum excogitationi prorsus intenti erant. Prædabantur, rapiabantur, furabantur, moechabantur. Ad extremum se deastrorum cultui dabant. Primus autem Seruchus uti sculptilibus & statujs cepit, octauus è iusti Noë posteris. Nimirum

Turris Baby
lonia.

Princeps apud Aegyptios regnū.

Seruchus auctor idolorum.

mirum hic Seruchus honorem priscis deferens, tamquam rerum præclararum inuentoribus, tamquam in præliando fortibus, tamquam principibus sapientiæ, tamquam belli peritis: imagines, simulacra, columnas extruxit, uelut ad memoriam beneficiorum ab ijs profectorū. Quod non intelligentes posterorum plerique, non rectè accepta Seruchi sententia: statuas inanimas ceu Deos coluerunt, & sculptilia mortalium facta manibus adorarunt. Inde peregrinum ad cultum quum deflexissent, alij Deos alios excogitarunt, quos uenerarentur. Magis autem, quàm ceteri omnes, exorbitarunt Aegyptij, & usque ad ridiculas res superstitiosi esse perrexerunt. Hinc factum, ut feles, & simias coluerint, ibes, hircos, boues, canes, crocodilos, abominationes alias ab errore mentis profectas. Longè uerò studiosissime inter alios cultus Apim uenerabantur, qui uarij coloris bos erat. Nam quum apud ipsos eiusmodi bos nascebatur, qui in lingua & cauda signa certa ferret, item que lunam in fronte dimidiatam representaret: choreas agitabant, festos dies celebrabant, conueniebant, tamquam si nouus ad ipsos Deus accessisset. Ac illum quidem omnis generis esculentis pascebant, ipsi uerò potando & saltando dies totos consumebant. At enim reperta mihi sunt, de regno quæ dixi. Apud Aegyptios primus omnium rex fuit. Id esse uerum, oracula sacrarum literarum testantur. Nam quum fames terram Chaldeorum inuasisset, diuinus ac celebris ille Abramus exsul factus est: relictaq; cognatione sua, in Aegyptum migravit, ut perniciosum famis ab se forcipem abigeret, alimenta istic largiora consequutus. Comes erat illi etiam uxor ad solum peregrinum, eleganti prædita facie Sarra, longèq;

Aegyptij ual
de supersti-
tiosi.

Apis Deus
Aegyptius.

Abrami ex-
lium.

geq; uenustissima. Ministri ergo regis Aegyptij (& erat tum rex Aegyptiorum Abimelechus) quum Sarram incomparabili forma fulgentem uiderent, tantumq; mulierculas Aegyptias excellentem, quantum omnibus floribus rosa praestat: ad regem amore captum illam deducunt. Quam ubi conspexisset Abimelechus, totus captus est: forteq; uiolasset hominis iusti lectum, ni Deus honori cultoris sui consulisset, noctuque regem plagis grauib; uulnerasset, ne cognatis quidem ac satellitibus eius parcens.

Belus Assyriorum rex.

Semiramis.

Ceterum non post multas generationes ab initio regni Aegyptij, temporibus Abrahami, Assyrijs imperauit Belus uir fortis, robustis manibus, gigas: quem homines decepti tamquam Deum uenerabantur, Saturnumq; nominabant. Habuit autem Saturnus hic Semiramidem uxorem, quae Rheae nuncupabatur. Et Aegyptiorum quidem in subiectos potestas, ac regia potentia, regum imperiū, usque ad integros C I O I O C L X I I I annos durauit. Rursus uero regnum gentis Assyriorum annis C I O C C C ad Sardanapalum usque floruit. Saturnus autem cum uxore sua Rheae cohabitans, inter multos alios liberos & Ninyam procreauit, quem clarae Nineues conditorem fuisse ferunt. Aliquanto post tempore Saturnus Assyria relicta, in Aphrorum regionem australem excurrit. Ninyas uero matrem suam ex amore uesano, socio, naturae ipsi repugnante, quo correptus erat, Semiramide in hoc illi adsentiente, uxorem & cohabitatricem accepit. Ex quo lex apud Assyrios sequuta est de matrum liberorumq; nuptijs, & legum naturalium confusione. Res autem haec nefanda & execrabilis, ab Assyrijs profecta, etiam ad

Semiramidis cum filio coniugium incestum.

Sesostris rex.

Persus transit. Ceterum id temporis Aegypti rex Sesostris, auctus magnitudine potentiae supra reges ceteros priores,

priores, non satis arbitrabatur esse soli Aegypto imperare. Quamobrem coacto de tota natione sua exercitu, in quo erant hastati, cetrati, sagittarij, loricati præliatores, uiri mauortij: adsumtisq; belli socijs ex Vnnorum gente, quam muneribus sibi totam adiunxerat: terram uniuer-
sam, Asiam maximè, percurrit: & omnes, ut tributa sibi penderent, ui coegit. Sublatis etiam ubique nationum principibus & satrapis, sub iugum suæ potestatis eas redegit. Vnnis autem Assyriorum regionem dono dedit, & pro Vnnis siue Scythis Parthos appellauit. Hoc modo uictor reuersus est intra nouem annos, uniuerfa imperio suo Asia subiecta. Sub eodem regium Assyriorum imperium potentiam, quam habuerat, exiguum ad tempus amisit. Posteaquam uerò mors etiam Sefostri uitam eripuit, rursus apud Assyrios regnum arboris instar, ab hieme acri lesæ, floruit: quæ arbor & emarcuit, & mortua uitam recepit, postquam hiberni temporis seuici præterijt. Itaque rursus Assyriorum imperium ad priorem fortunæ prosperitatem redijt, donec Sardanapalus apud Assyrios regnauit: homo gulosus, uoluptarius, salax, effeminatus. Qui quum seipsum euirasset, ac inter feminas occlusisset: pingebat uultum, supercilia colorabat, radebat barbam usque ad cutem extimam, ostendebat & genas cerussa fucatas, totam denique faciem mutatam à forma uirili habebat. Secors erat, mollis, libidinosus, femineus: sola ipsi uoluptas, sola mensa delicata curæ erat. Vesciebatur, potabat cum eunuchis & scortis. Tota eius uita erat intemperantiæ plena. Et ipse quidem conclusus erat apud impudicas feminas, neque uel à præsentis, uel priuatis hominibus cernebatur, calidis se lacris & uestimentis oblectans mollibus: regni uerò

Vnnorum
gens, qui &
Parthi.

Sardanapalus.

b negotia

Arbaces Sar-
danapalum
interficat,

negotia duces urbium, nationum, locorum administrabāt. Itaq; dux Arbaces sæpius obsecrans, ut Sardanapalum cer-
neret, & coram ipso staret, (numquam enim uiderat ho-
minem, ne quidem per somnium) quum aliquoties deside-
rio excidisset, uixq; nactus esset conspectum huius, tam-
quam rem faustam: ubi uidit, ubi fucatum cerussa conspe-
xit, carentem pilis, imberbem, facie muliebri, peccentem
purpuram inter puellas, mollem, prorsus indignum im-
perio: excandescens, pugione improbum uulnerat, gla-
diumq; ad ipsa usque intestina adigit, mortis interitusq;
poculo illi propinato, qui poculis ad auroram usq; dele-
ctabatur. Sic istum occidit Arbaces imperator, graui-
ter ferens, se uiri talis amicum appellari. Ceterum alij de Sar-
danapali rebus ita non scribunt, sed aiunt postea, quàm au-
dissent Chaldæorum uicini, Assyriorum regem Sardana-
palum, Anacyndaraxi F. esse hominem eiusmodi, qui por-
corum iumentorumq; more uiueret, saltationum & ludo-
rum studiosus esset, mulieres imitaretur: ipsos eo contem-
to, tamquam molli corde prædito, expeditione suscepta
forti cum exercitu uenisse, manuq; cum Sardanapali mili-
te cōserta, in fugam uertisse ducem, ac ui de aduersario ui-
ctoria potitos esse. Quod quū miser intellexisset, destitu-
tus ab omnibus, pingue rogū incendit, copiosa materie nu-
tritū, collectisq; lectulis aureis & gematis, itēq; uarijs in-
dumētis, & talētis auri, omni deniq; supellectile regia ue-
stiuū, uasorum aureorū, gemmarū, unionū: cuncta in rogū
de lignis multis exstructū abiecit, ac tamdē seipsum ijs im-
posuit. Deinceps Chaldæi citra omnē metū Assyrijs impe-
rabant, ac regnū potestatemq; in se trāsferēbant. Atq; hoc
modo post Assyrios Chaldæi rebus potiti sunt, & fortunæ
ludibriū, rerūq; alea quū alijs satis illufisset, ad alios incli-
nauit.

Alia narra-
tio de Sarda-
napali mor-
te.

Sardanapa-
lus se cū o-
pib. exurit.

Chaldæorū
regni princi-
pium.

nauit. Quo autem tempore Assyrijs hæc accidebant, He-
 breis Ozias rex imperabat, à Dauide maximo uate septi-
 mus. Chaldeis inter alios reges Senacherib⁹ præfuit, itēq; Senacheri-
bus rex.
 regioni Assyriorū, genti Babyloniorū, & nationi Medo-
 rū. Qui superba expeditione cōtra Iudæā suscepta, & per
 amentia Deo cōtumelijs adfecto, quū uerbis arrogātorib.
 usus esset: insanie suæ præmia cōsequutus est. Angelus e-
 nim à Deo noctu missus exercitū omnē absq; gladio conci-
 sum perdidit, qui centū & octoginta quinq; hominū mil-
 lia cōtimebat. Itaq; is, qui prius superbus et elatus erat, in-
 star leporis pedibus celer & fugitiuus euadebat. Secundū Nabucho-
donosor
rex.
 hæc erat rex Nabuchodonosor, qui oēs adegit ad annua
 tributa, Chaldæos, Assyrios, Medos, Babylonios, ipsamq;
 metropolim Iudæorū totā, infinitis cū copijs ueniēs, bis e-
 uertit: & oēs sanguinis generisq; regij redactos in capti-
 uitatē, Babylonē trāstulit, ut essent ipsius cubicularij. Erat
 inter hos etiā magnus ille uates Danielus, et tres illi pueri,
 cū alijs nobilib. Paulo post elatus nimiū Nabuchodono-
 sor, quū fortunæ prosperitatē ferre nō posset, atq; iccirco
 in furorē extremū deuolutus esset: seipsum insaniam quadā
 animi Deū fecit. Sed horrendū in modum humiliatus est à
 Deo, de humana forma in porci figurā cōmutatus, suppli-
 ciū hoc propter superbiā ferēs. Verūm ut sermonē ad pri-
 ora reducā, Chaldæis imperauit hic Nabuchodonosor, &
 post ipsum Merodachus: post quē Baltasarus, ambo Nabu-
 chodonosoris filij. Baltasar⁹ imperij magnitudine abutēs, Meroda-
chus.
Baltasarus
rex.
 cōpotores accipiebat sibi optimates, eosq; mēsis splēdidis
 excipiebat. Quumq; demonstrare uellet opū abundantia,
 magni pretij uasis utebatur, factis ex auro & gemmis:
 interq; cetera templi quoque supellēctilem intulit, quam
 olim Nabuchodonosor abstulerat, quū Hierosolymæ pul-

critudinem spoliaret. Hanc ille quum citra metum in usum suum uerteret, (quippe rerum successibus ebrius, planè nō cogitabat, Deum molestè ferre sacrorum uasorum uiolationem) manum in pariete scribentem conspexit. Litterarum hæc erant uerba: Mane, Decel, Phares. Quæ quum alius nemo declarare posset, Danielus perspicuè ac uerè interpretatus est: Diuidens diuisit rerum opifex imperium tuum, excidit ac demersuit annos regni tui. Transferetur deinceps potentia tua, soliúmque regium ad nationem alteram. Hæc uates ille coram Baltasaro dicebat, nihil reueritus, nec omnino quidquam expauescens. Non multo post, quum Darius Medus, quem Astyagen uocant, magnis cum copijs aduenisset: sustulit è medio superbum illum Baltasarum Chaldæum, & Babylonis ceruices duras flexit, illamq; Medorum potentia uertigalem fecit. Ex eo tempore Medi uniuersis regionibus potiti sunt. Verum nec apud illos multis annis regium imperium mansit, sed citò defluxit. Quo autem pacto regnum à Medis auolauerit, breuiter ac dilucidè narratio nostra exponet. Erat Astyagi regi Medorum filia, quam pater puellā appellauerat Mandanā. Erga hanc ille quædam ardebat inuidia, nocturnis somnijs infauis territus. Nam sibi uidere uisus fuerat Mandanā filiam meientem, & quidem tantam urinæ copiam: ut ea posset Asiaticæ terræ superficiem tegere. Hoc primum ei fuerat oblatum somnium, alterum habuerat huiusmodi. Videbatur sibi uidere de uerendis Mandanes enatam uitem, à qua tota Asia, Medorum, Persarumq; nationes inumbrarentur. Talibus ergo somnijs rex territus, aduersus Mandanam claudestas inimicitias alebat. Quumq; uariè cogitasset, quid faciundum esset: ingenio fortunam eludendam esse statuit.

Darius Medus rex.

Mandana regis Astyagis F.

Quæ

Quapropter puellam uiro cuidam iungit, cui Cambyse nomen esset: (erat autem Cambyse hic ignobilis & plebeius) ut claritatem expectatam imminueret, generis splendore per ignobilitatem uitiatum. Quum autem intellexisset esse prægnatam, sedebat obseruans tempus, & partum expectans. Paulo post filius masculus à Mandana profiliit. Eum rex quum accepisset, ac inuoluisset: Harpago tradit, ut interficeretur. ille uero infantem occidendum bubulco dat, qui exponeretur, ut feris montanis esca foret. Quid inde? quo pacto res acta? bubulcus accipit, domum suam puerum deportat: reperit coniugem, quæ recens infantem mortuum pepererat. Ostendit infantem illi, quem ferebat: quid agendum, rogat. Re deliberata inter se, mortuum abijciunt: datum genuini filij loco nutriunt. Cyrus autem (ò rem prodigiosam) quum adoleuisset, cum pueris colludens, rex electus est. Imperabat æqualibus, uti uolebat, singulis. Et omnes quidem imperata cito faciebant, solus Artembares filius, Cyri collusor, quum dicto non obtemperasset: in obœdientie poenas luit. læsus atrociter, grauique supplicio multatus. Erat autem Artembares ingenuus & illustris, cuius filius lædebat. Is patrem accedit, iniuriam acceptam narrat, rem actam indicat. Mox Artembares ira graui corripitur, quumque regem conuenisset, iniuriam filio factam exponit. Hoc modo Cyrus etiamnum puer arcessitur. Quumque curiose rogatus esset, non sine grauibus minis: ore libero rem omnem confitetur. Rex libertatem ipsius audaciamque miratur, ac bubulcum adfecturus erat poenis, qui esse Cyri pater existimabatur: ut enuntiaret, cuius nam filius esset Cyrus. Eas bubulcus iste minas non tulit, sed regi rem totam mox indicauit. Astyages omnia cum sapientibus & Magis communicat. Verum sefellit hos (ceu credi par est) diuina potentia.

Harpago Cyri necatus traditur.

Cyri pueri regnum.

Artembares.

Magorū cr-
ror.

Cyrus auo
capto regnū
ad Persas
transfert.

De Cræso &
Lydia re-
gno.

Candaulis
theatru faci-

tentia. Nā splendorē, quem prius expectabant ac formi-
dabant, consequutum esse puerū ludicris in rebus perhibe-
bant. Hæc quidē oratio cor regis deleniebat, uerū aliud
quiddam urebat. Etenim Harpagum infelicem tamquā ho-
stem oderat, qui Cyrum seruasset, nec illum è medio sustu-
lisset. Igitur Harpagum cum filio uelut ad conuiuium ar-
cessit. Filium autem barbaro more instar agni miserrime
mactat. Quumq; infelix Harpagus ad mensam accessisset,
in patina ei carnes filij apponit. Ille quid actū esset igno-
rans: ad satietatem edit. Statim uerò post cœnam & ca-
put, & manus filij mactati ad Harpagum deferebantur.
Hinc quid factum esset, intelligebat ille quidem: sed ipse
quid ageret nesciens, apud animum excandescibat, & As-
tyagem oderat. Quum autē Cyrus ad Persas è Media re-
diisset, iamq; uirilem attigisset ætatē: non cessabat infelix
Harpagus omnia facere, omnia moliri, ac Cyrum irritare,
ut se de Astyage ulcisceretur, & eum imperio deijceret: do-
nec hominem permouit, ut & copias colligeret, & auum
magna ui aggredereetur. Quid factum secundum hæc? Cy-
rus splēdidē uincit, Medorum rex uincitur, capitur, impe-
rium deinceps ad Persas transfertur. Sic igitur Cyrus re-
gno potitur. Præterea Cræsum, illū pecuniosum Lydorum
principem, acie congressus uiuum in potestatem accepit.
Enimuerò quum huc peruenerim, Cræsiq; mentionem fe-
cerim: etiā de Lydorum fortuna quædam commemora-
bo, quamquam ea nec ampla, nec illustris exstiterit, ut Me-
dorum, ut Persarū, ut Assyriorū fortuna. Regnauit in Ly-
dia Phrygiaq; Candaules, generis originem (ceu perhibi-
tent) ab Hercule ducens. Habebat is uxorem, quæ esset ex-
imia pulcritudine, fronte hilari, delicata, genis purpu-
reis. Bius tanto desiderio & amore flagrabat, ut aliquan-
do mi-

do ministro suo (is Gyges erat) desiderium amoremque suum patefaceret, atque illum suæ coniugis spectatorem esse uellet, delirans (ut uidetur) ac fati gladium contra se ipsum acuens, & ad lædendum se proritans. Itaque Gygem Candaules ad ianuam occultat: illa se exiit: Gyge de nuda pulcritudine corporis heræ suæ uoluptatem capiente. Videt Gygem mulier: ira muliebri accenditur: adfectam se iniuria putat: Gygem arcessit: dat optionem duorum: uel ut herum occideret, ipsamque coniugem cum imperio lucrifaceret: uel interfectus mortem ipsius oppeteret. Nam turpe Lydorum uxoribus erat ab alienis uiris conspici, quum uestibus indutæ non essent. Gyges uitam eligit: herum interficit: statim ad regni sublimitatem peruenit: qui paullo antè humilis erat, subito emicat: factus ex priuato rex, herus è seruo. Hic Gyges (hoc enim memoriæ proditum accepimus) castrabat mulieres, ut eis semper integris & iuuenulis ad uenerem uteretur. Eius Gygis è stirpe Cræsus rex erat, quem Cyrus cepit, Danieli uatis admonitionibus obtemperans. Nam Cyrus Cræsum uelut opulentum metuebat, ac fugere cogitabat, prosperitatem audaciæ Cræsi reformidans. Verùm Danielus eum confirmabat, indicato uaticinio, quod ante multas ætates Esaias protulerat. Illustri hic rex Cyrus Hebræis, qui erant in captiuitate, libertatem est largitus: concesso etiã, ut ipsorum metropolis exstrueretur, quã à fundamētis Nabuchodonosor euerterat. Cyro mortuo, filius eius Cãbyses regnũ cũ imperij sceptris accepit. Post quẽ imperauit Darius Hystaspis F. Fuerit aut operæpretium narrare, qui hoc factum sit. Cyrus rex filiũ habebat, nomine Smerdim: animosum, robustum, fortem, generosum. Huic succensebat Cãbyses, ut homini ro-

Gyges ad regnum peruenit, hero necato.

Gyges feminas castrabat.

Cyrus à Danielo monitus.

Cãbyses Cyri F.

Smerdes Cyri F.

b 4 busto,

Cābyſis fo-
mniū.

Smerdes &
Spathines
magi regnū
occupant.

Septē princi-
pes Perfici
regē creant.

Darius re-
gno poti-
tur.

buſto, quòd paullulum potuiſſet arcum tendere, quem ex
Aethiopia legati attulerant: aliàs etiam ipſi propter inſo-
mnia quædam inuidens. Quippe uiſus ſibi fuerat per quie-
tem ſolium elegans, regium, altitudine immenſa cernere:
ac in eo ſedentem quemdam uirum illuſtrem, qui cæleſtia
ſidera capite contingeret. Quumq; de quodam interro-
gaſſet, cuius eſſet hic thronus: audierat eſſe ſolium Smer-
dis, quod cerneret: & eum, qui ſederet in ſolio, Smerdim
eſſe. Hinc ergo non optimè erga Smerdim fratrem adſe-
ctus, fraudulentam necem infelici moliebatur. Poſtquam
uerò Cambyſes mortis poculū ebibiſſet: Magi, qui regia-
rū ædiū cuſtodes erant, quorū unus uocabatur Smerdes,
alter Spathines, ad ſeiſos imperiū & auctoritatē trabe-
bant. Nam uulgo cædes Smerdis erat incognita. Et rumor
quidē hominum ſermone ferebatur, imperij Perfici guber-
nacula Smerdim habere: uerū ipſi non cernebantur, ut
qui uulguſ metuerent. Etenim magna lex & inuiolabilis
apud Perſas ualebat, quæ ipſos ab alia ſamilia gubernari
uetaret, nec habere uellet aliū regē prius, quàm morte re-
gia ſamilia tota exſtirpata foret. Quū autē hæc molitio fo-
ret à plurib. animaduērſa, & Magorū fraus paullatim pa-
teſacta: ſeptē Perſarū principes ad colloquiū cōgreſſi, reſq;
multū deliberata & cōſtituta: (erat autē unus ex Septēui-
ris Darius Hyſtiſpis F.) Magos adoriūtur, eoſq; gladijs oc-
cidūt. Multis uerò cōſilijs de regno habitis, tamdē ſtatuiūt,
cuius ex ipſis equus ante oēs hinnitu uti deprehēderetur,
recēs lucente ſupra terrā ſole, lucis auctore: eum imperio
Perſarum potiri deherere. Probabātur hæc pacta. Dario cu-
rator equorū erat, idoneus ad huiusmodi res ſolliter effi-
ciūdas. Is quū animaduertiſſet, quā amaret equā ſupra ce-
teras equus Darij: à cōgreſſu amborū accepta equæ urina,
nares

nares equi hac passim inunxit. Equitabāt iā unā, quū pri-
 mus Darij equus odore motus urinæ ab equa exceptæ, hin-
 nitu in oculis omnium uti cepit. Accedebat res noua & mi-
 ra, quòd tonitrua fulminaq; exorta præsentibus obstupefa-
 ciebant. Qui uisis his, statim ex equis delapsi, Darium mo-
 re Persico adorabant. Itaq; regni gubernacula quum Da-
 rius accepisset, multas adiecit ei mari cinctas insulas, &
 urbes in continenti, Asiamq; totam. Quumq; copias infi-
 nitas etiam aduersus Græcos emisisset: damnum accepit,
 omnibus interfectis. Post Dariū filius eius Xerxes Persis
 imperauit, qui Græcos terra mariq; aggressus, copijs nau-
 ticis, equestribus, omnibus deniq; conatibus & uiribus:
 exercitum amisit, & quum solus in nauicula uix effugis-
 set, domum turpiter redijt. Post Xerxem imperauit Artaxerxes
 Longimanus, ac deinceps exstiterūt alij multi Per-
 sarum reges, gentiumq; nonnullas in seruitutē redegerunt:
 donec uenit magnus ille Macedonum rex Alexander, &
 euerso Persarum imperio regnum administrauit, quod à
 primo Cyro ducētis, ac præterea XIII. annis durauerat.
 Subiecit hic sibi Persas: imperauit Indis: obtemperabant
 ei Syria, Phœnicia, quæuis alia natio, totius terræ princi-
 pes ac satrapæ, ab extremo Oriente usq; ad occasum solis.
 Quum autem huic etiam, qui esset homo natura moralis,
 persoluendum foret naturæ mortalis debitū: uenenum pa-
 ratum ex his eum terris rapit. Tanta uerò magnitudo re-
 gni eius ad X. uiros fortissimos transijt, qui primi fuerāt
 Alexandri satellites. Horū unus potitus est Syria & Phœ-
 nicia: alius imperauit in Thracia: alius in Paphlagonia: al-
 lium Asia consequuta est: Ptolemæus solus Aegyptū in po-
 testatem suam redegit. Inde rursus imperij principium ha-
 buit Aegyptus. Hūc blandis adspexit oculus fortuna. Itaq;

Xerxes rex.

Artaxerxes
Longima-
nus rex.Imperium
Alexandri.X. Alexandri
successores.*Paphlagonia*Ptolemæus
Lagi F. Aegy-
pti rex.

b 5 quum

quum alias regiones, tum Palæstinam peragrauit: & magnam uim auri opumq; nactus est. Quo factum, ut ij, qui post ipsum Aegypto imperarunt, fortunam ac gloriã eius expetentes, uocari oēs ab ipso Ptolemæi uoluerint. Quum aut primus ille Ptolemæus mortuus esset: Ptolemæũ cognomento Philadelphũ principem Aegyptus habuit, qui regũ primus ex Alexandria multorũ librorum matrẽ fecit. In finitos enim libros aiunt ipsum collegisse, ad quater nimirũ centena millia. Verũ nihil erat (uti uidetur) in uita durabile: non opes, non regium imperiũ, non potentia. Nam præter alios Aegypti principes, quum etiam Cleopatra regina facta esset: manu ei Romana imperium est ademptum, postquam Augustus Cæsar eam cepisset. Ex eo tempore defluerunt Aegypti sceptrã, quæ ad summum peruenerant, & annis totis ducentis ac nonaginta floruerant. Neq; tantũ Romanæ manus Aegyptum ceperunt, sed omnem præterea terram lunæ subiectã. Atq; hæc quidem omnia narratione complexi sumus breui ac dilucida, sicut equidem mihi persuadeo. Conuenire autem mihi uidetur, nec artis expers esse, ut paulisper obliuiscerem Græcarum, loquamur de ijs, quæ apud Hebræos acta sunt. Inuasit aliquando fames Chananeam grauis, eaq; calamitas in omnes pariter sæuiebat, ac præter alios Iacobi familiam urgebat. Itaq; diuinus hic Israëlus (sic enim deinceps uocabatur) partim audiens Iosephum, suum è Rachele filium, præfectum Pharaonis in Aegypto esse: partim illo se malo liberare studens: decreuit relinquere patriam, & illuc commigrare. Quamobrem collectis suis mancipijs, liberis, nepotibus, qui omnes erãt animæ septuaginta quinque, rectè pergit in Aegyptum. adspicitur amanter à Pharaone ac subditis, supraq; ceteros omnes magnus ille Iosephus

Phus eum suauiter intuetur. in terram Gesem collocatur, Quæ erat Arabiæ regio. Fruitur bonis, ad satietatem pascitur; letalemq; famis dentem euadit. Quid inde factum? admodum senex moritur, duodecim liberum pater, quum senium extremum attigisset. Moritur & Iosephus, & cum his Pharaon quoq; : pro quo surgit alius, imperans Aegyptiis acerbè, qui & ipse Pharaon nuncupabatur. Nã Aegyptiorum principibus gloriosum erat Pharaonum nomen, quod Pharaonis gloria sibi uindicaret, eius qui hoc nomine primus Aegyptiis imperarat : sicut Romanorum imperatores posterioribus sæculis omnes se Cæsares appellari uolebant, quod in Cæsaris, qui primus rerum potitus est, familiam fortunamq; se uellent insinuare. Hic igitur Pharaon nationem Hebræorum ualde auctam cernens, magisq; adhuc crescere, florum instar, qui sunt in arboribus, & instar arenæ maris: infestus erga ipsos fraudes necebat. Ac primò quidem mandabat obstetricibus, ut fetus primum è matris aluis prodeuntes occiderent. Hæc molitio quum ex animi sententia non succederet, aliud consiliū capit, & Hebræos conficere lateres, ac urbes munitas exstruere sibi cogit. Dictum, factum. Laborabant, adfligebantur, conficiebant lateres, opus faciebant, urbes exstruebant. Habebant & seruos operum exactores, qui grauabant, intendebant, augebant afflictiones. Ut simpliciter dicam, hostium loco miseros habebat. Quapropter ærumnosissimi & infelices Hebræi miserabilibus Deum uiuū uocibus implorabant, eumq; rogabant, ut in his necessitatibus eos liberaret. Flectitur ergo gemitibus ipsorum Deus. Adspicit laborem grauem, miseretur, adficitur, Mosem mittit eis, uirum magnū, Dei spectatorem, qui de necessitatibus eos liberaret, laboribus leuaret, ex acerbis & tristi Aegypto educeret. Itaq; descendit Mo-

Aegyptiorū
submersio.

dit Moses, indicat Pharaoni quod imperatum esset à Deo: utq; dimitteret Israelicos, nec amplius detineret, hortatur. Nihil sermone uatis Pharaeo cōmouetur, non Dei manus omnipotētis formidat: sed quoties id promississet, toties fidem fallit. Inde factum, ut Dei spectator uates de mandato diuino pœnas irrogare cogeretur. Verum uipereus ille Pharaeo alumnus improbitatis, quū acerba flagella ipsi admovebantur; abiecto erat animo, & Mosem suppliciter orabat, ut ad calamitatis grauiorūq; dolorum leuationem annueret. Obsecrabat etiam Deum, lamentisq; placabat, seq; concessurum Hebræis libertatem policebatur. At ubi plagæ cessassent, homo duræ ceruicis erat. Tandem graui flagello, ceterisq; sæuiore, primogenitorū uidelicet morte commotus: libertatem Hebræorum nationi cōcedit. Sed rursus eosdem ab itinere reuocat, armistiaq; ualidis copijs, ipse uestus aurea in quadriga, persequitur abeuntes à tergo, tamquam fugitiuos. Inde rubri maris accidit uerberatio, & noua inusitataq; diuisio, populiq; trāsitus, tamquā media in terra, & superbi Pharaonis ducum demersio, armarumq; copiarum in aquis stratum sepulcrum. Facti sunt esca piscibus in mari uiuentibus. Etenim ne nuntius quidem cladis superstes fuit. Hinc institutæ sunt triumphales Deo choreæ. Prædicabatur Deus, ac Moses celebrabatur: Hebræis læticiæ splendor illucescebat, quum Aegyptij caligine densa opprimerentur. Qui autem id temporis ex Aegypto fugiebant, erant numero sexcenta uirūm millia, sine feminis, infantibus, imberbibus pueris. Tantæ multitudinis dux erat Moses, & murmurationes seditiosæ turbæ tolerabat, acerbitatesq; profectas ab ipsis miti corde freabat. Ducebat autem eos per solitudines inuias, quemadmodum mandarat Deus, & expedire statuerat. Aquam excussit

cusit è saxo, carnibus uolucrū pluit, mannā dedit eis, an-
gelorum cibo suos pauit. Totis uerò solitudinē annis qua-
draginta peragrarunt, omnemq; nationem bellicosam ac
terribilem funditus demessuerunt, ut segetem messores re-
secare cōsueuerunt. Tandem diuinus ille Moses è uita mi-
grat, magno nationi desiderio sui relicto: dataq; illis lege
diuinitus tabulis inscripta, diurni sideris instar sub terrā
est occultatus. Post Mosē Iesū Nauæ F. confirmatur, ut
tribunus ac præfectus Hebræorum nationis esset. Hic per
sortem eis terram Palæstinam distribuit, quam Deus ipso-
rum maioribus promiserat. Concessit autem singulis tribu-
bus partē suam, excepta Leuia tribu. Nam illis sortis suæ
loco res diuinæ unā cum ipso Deo obtigerūt. Hic & prin-
cipes Chananeos, & omnes finitimos, ab ipsis usq; radi-
cibus, forti brachio euulsit. Quum autem & ipse uitæ hu-
ius mare traiecisset, iudices populum habebant in potesta-
te, omniāq; gubernabāt, usq; ad Elium & Samuelum uatē
maximum. Quam quidem diu diuinis legibus constanter
inhærebant, Deumq; cordibus non ambiguis ueneraban-
tur: quauis gente ac natione superiores erāt, uitamq; uni-
uersam ex animi sententia transigebant. Quoties autē ad
deastrorū cultum exorbitabant, & mentem ad inanimes
uanosq; Deos adiciebant: statim aduersarijs in seruitutē
tradebantur. Igitur usq; ad Samuelum iudices imperarūt.
Deinceps eis rex datus est, uti petierant, Saulus Cisi F. de
Beniamine tribu. Post Saulum Dauides, magnus ille uates,
gentis fit princeps, dum oues pasceret. Successerunt ordi-
ne tredecim reges, ad Iechoniam usq;: cuius tempore quū
Nabuchodonosor ter uenisset, urbem cum diuino templo
exussit, & populum in Babyloniam regionem transtulit.
Dauidē autem nationi suæ imperante, Græci bellum ad-
uersus

De Iesu
Nauæ F.

Regnū Israē-
licum.

De bello
Troiano ue-
ra, nō Home-
rica narra-
tio.

Hecubæ so-
mnum.

Casus infeli-
ces Alexan-
dri.

uersus Troianos mouerunt, Helenæ caussa, quæ Menelæi
coniux erat. Hoc bellum equidem memoriæ proditurus,
quemadmodū ab ijs describitur, qui illud uiderunt, adeoq;
dicturus, ab Homero non rectè descriptū esse: ueniam à be-
neuolis lectoribus postulabo. Nam Homerus lingua melli-
tus & illecebrosus, narrationes quidē suas instituit, narra-
tionib. doctis utens: uerū alicubi quædā fleuit & inuer-
tit. At enim ipsa res mihi cōmemoranda uenit. Filio Lao-
medontis, Troianæ gentis principi, coniux erat Hecuba,
Cissei filia, multorū ē marito suo liberū mater. Hæc quū
prægnas esset, ac partui uicina: nocturnorum somniorum
terriculamentis percellabatur. Nam uidere sibi uidebatur
facem flammeæ carbonariæ, prodeuntē ē uerendis suis, &
exurentē igne urbem uniuersam, unā cū Idæ siluis. Audit
hoc Priamus, cum uatibus cōmunicat. Intelligit tam sibi,
quàm urbi utile futurū, si fetus ille feris bestijs exponatur,
uel ad interitum, ardentē in ignem cōijciatur. Paulo post
Alexander in lucem prodijt, infans uenustus, formosus, sa-
cie lepida. Debebat heic Priamus, nulla eius habita ratio-
ne, prodeuntē ex aluo infantem statim perdere: uerū ui-
ctus à natura, in lucē edito parcat. Quumq; se putaret astu-
tiam fortunæ decepturum: exponit eum in agrum, ab alijs
educandū, qui ager ab ipso Paride, Parius est appellatus.
Abiectus erat negligenter: reperitur à pastoribus: miseri
sunt: tollunt: curam infantis habent: Paridemq; uocatum,
infantum more educant. Quumq; iam accessisset ad annos
adolescētiae, Priamus eum suas in ædes recipit: arbitratus,
se iam uitasse damnum, ab ipso imminens. Verū telex for-
tunæ reuolui non poterant, quodq; semel constitutū erat,
non poterat dissolui. Nam quum Alexander cognatum
quemdam occidisset, non ille quidem ex animi proposito,
cæde

cæde tamē perpetrata: Troia Spartam ad Menelaum discedit. Excipit is hominem benignè, uelut amicum: completur: omne beneuolentiæ genus exhibet. Heic ludus tuus conspicitur, tyranne liuor: heic ludus tuus, & semen inimicitia, de quo claram belli caminum excitasti. Abit peregrè Menelaus, Paris solus relinquitur. Videt in ædib. Menelai coniugē. Erat ea mulier perpulcra, uenustis supercilij et colore, pulcris genis & facie, grandib. oculis, colore niueo, rotundis oculis, tenera, nemus quasi quoddam gratijs abundans, brachijs albis, delicata, planè uiua quædam elegantia, facie candida, genis rosei coloris, facie uenusta, formosis oculis, pulcritudine nō adsciticia, colore natiuo. Tingebat albedinem color roseus, rubens, ac si quis ebur splendente purpura tingat. Collū prælongum, candidū. unde ficta est fabula: formosam Helenam à cygno fuisse procreatam. Adspicit hanc Alexander: à forma capitur: & quid multa uel dicenda sunt? uel scribenda? Rapit hanc uolentem: fugitiuus abscedit. Quumq; fuga rectè institui alio modo non posset, nauem ingressus maritimam, in Phœnicen abit: omisso itinere, quod Troiam uersus duceret. Suspiciabatur enim fore, ut eum læsi persequerentur. Exceptus autem à uentis uehementibus ac turbulentis, ad urbem applicuit, quæ sita erat ad unum ex ostijs Nili, quod posterioribus sæculis Canobicum est appellatum: ubi Heraculis herois fanum erat exstructum, quod hominibus eò confugientibus securitatem concedebat. In hoc fanum præ metu quum se recepissent, quotquot unà cum Paride aufugerant, domoquē nauigarant: multas in ipsum contumelias ac probra effundebant, exaggerantes tragicè grauias ipsius facinoras: iniuriam & impietatem aduersus hospitem: raptum non solummodò coniugis,

Occasiones
adulterij Pa-
ridis.

Helenæ de-
scriptio.

Helenæ ra-
ptus.

Paris & Hele-
na in Aegy-
ptū ueniunt.

sed

sed etiam opum. Audit hæc dux, qui isti loco præerat: **au-**
dit & Proteus rex Aegyptiorum. Itaq; Paris ad ipsum ar-
Proteus rex cesitur cum muliere, cum opibus, cum comitibus. Quæ-
Aegyptius. bat rex, quæ nam & cuius esset hæc mulier: cui nam hæc
ademta sic oberraret. Alexander orationem falsam com-
miniscitur. Verùm Proteus edoctus omnia de Helena, hu-
iusmodi ad Alexandrum uerbis usus est: Nisi constitutum
à me sanctè foret, neminem hospitum occidere, qui à tem-
pestate grauius iactantur, & huc appellunt: magnis ac
grauibus te pœnis adficerem, qui erga bene meritum in-
gratum te præstitisti, matuiq; amoris uincula pedibus
conculcasti. Nunc autem tibi opes has & mulierem non
reddam, etiamsi multis adsentationibus utare: sed Græco
abs te læso ea seruabo. Tu autem ex Aegypto fuga disce-
dito. Sic Proteus cum minis Paridem abegit, qui cum ma-
nibus uacuis in patriam reuersus est: quum uoluptatē ex-
tremo tantum digito gustasset, & rogam accendisset, cœ-
lum ipsum attingentem. Hoc modo fuga Paridis è Sparta,
Helenaq; raptus accidit. Reuertitur ex peregrinatione
Menelaus: quid euenisset, accipit: uestem lacerat: & cum
ipso Tyndareus Helena pater idem facit. Vnà principum
Græcorum cœtum adeunt, denigratis uultibus, uestesq;
pullas induti. Iurisiurandi illius horreni commonefaciunt,
quod Græci omnes simul iurauerant: ut si contingeret He-
lenam ab aliquo rapi, omnes suis cum corporibus pro ea
pugnarent. Multum ergo quum supplicassent, ac pudorē
inieciissent: persuadent Græcis, ut bellum Troianis facerēt.
Itaq; multi de insulis ac terris continentibus concurrunt:
maritimi, & longè à mari distantes: Athenis Athenien-
ses, itemq; de tota Eubœa: ex Thessalia: ex Achaia: ex tota
Græcia. Erant & insulæ sociæ, Rhodus, Ithaca, Scyrus,
Salamis,

Tyndareus
& Menelaus
bellū in Pari-
dem conci-
tant.

Quæ copiz
bello Tro-
iano coiue-
riunt.

Salamis, & cū his maxima illa Creta. Ibant unā Corinthij: socijerant Argiui: mille nauium classis est ab ipsis coacta. Aderat Menestheus Atheniensis, Nestor Pylus, Vlysses ex Ithaca, ex Salamine Ajax, Idomeneus è Creta, è Rhodo Triptolemus: omnes originē generis habentes è nobili sanguine, insignes, orti Ioue, Mauortij, fortes, generosi, leoninis animis præditi. Supra oēs Achilles è Phthio lucebat, uir bellicosus, fortis, robustis manib. Enimuerò instructa mille nauium classe, Agamemnonē classis & exercitus imperatorē constituunt, uirū generosum ac bonū, herosa robustum, præstantē forma & ui brachiorum. Discunt à patria, & amicis, & parentibus: animoq; forti uersus hostium cum solum classē dirigunt. Re cōmuniter deliberata, statuunt esse necessariū, ut diriperent ac excinderent Troiæ uiciniam: ut ipsi copiam commeatus acquirere, & Troianis sociorum uires frangerentur. Itaq; mittitur Achilles cum alijs uiris præstantissimis, qui insulas inuadunt, & continentē deprædantur, ac tandem res hostium prorsus atterunt. Audierant quidem Græci, de Helena quid factum esset, nimirum Protea regem Paridi eam ademisse, ac ab illo res ipsius omnes custodiri: uerū omni studio conabantur (ceū fertur) occupare Troiam, quum fama constans esset, quòd auri thesauris abundaret, ac magnis opibus esset referta. Volebant etiam ulcisci eos, qui prius leserant. Etenim uiris indignum, mollis deiectiq; animi putabant esse, illatæ iniuriæ pœnas debitas non exigere. Quum igitur tantam classē Troiani cernerent, coramq; multitudinem intuerentur, quæ aduenerat: collectis undiq; suis bellorum socijs, Caribus, Lycijs, Mysijs, Mæoniibus, Phrygibus, adiuncta itidem sibi quauis Asiæ natione, quotquot erant mediterranei, quotquot maritimi: contra

Agamemnon
imperator.

Græcos exercitus innumeri quoddam uelut examen educebant, ita ut longum tempus in hoc bello contereretur. Erant ipsius urbis Troianæ habitatores supra hominum quinquaginta millia. Et initio quidem ad pugnam se magna ui armabant, uirilibusq; congressibus phalanges per-rumpebant: uerùm postea, quàm Achillis robur tandem experti sunt, eiusq; mobilitatē igneam & ardentem conspexerunt, itemq; uirilem faciē, & animosam audaciā: intra ipsa occlusi mœnia desidebant, nec aduersus Græcos ullo modo progredi audebant, donec omnia uertens, & omnia perturbans, omniumq; malorum mater, (inuidiam dico) impetum Achillis in rebus gerendis retudit, illoq; ira commoto Troianorum animos erexit. Doloris autem caussa, qui hunc exacerbârat, erat Palamedis cædes, inuisè necati. Dicam uerò, què hoc factum, & quis auctor fuerit. Vlysses ex insula natus, aduersus Palamedem odium implacabile alebat, & inuidiam ex imo corde concepit: idq; propterea, quòd apud Græcos Palamedes floreret, quodq; cuncti ad ipsum intentis animis, tamquàm ad Deum, intimo pectoris amore hominem cõplecterentur. Nam præcognouerat pestis ardentis telū, eamq; toti Græcorum exercitui prædixerat. Quumq; omnes ab hoc malo acerbè adfligerentur, ipse Græcos illos à peste seruauerat, partim eis consulens, & homines oratione confirmans: partim ipsa re docens, quid potissimum cõduceret. Hinc igitur Vlysses inuidia flagrabat, quum Palamedem uehementer diligi cerneret: se uerò haberi tamquàm unum de plebe. Ex eo tempore fraudes ac molitiones necabat, consiliaq; calumniæ plena parabat. Verùm quamdiu robustus Achilles aderat, nihil efficere cõsilia filij Laertis poterant, nec eorum quidquàm, quæ contra Palamedem struebantur.

Cædes Pala-
medis.

Achillis de-
fenfor Pala-
medis.

bantur. Nam quodcumq; neſtebatur, erat inſtar telæ araneæ. Verùm poſteaquã Achilles cum Ducibus ceteris miſſus fuit, bellum geſturus cum quibuſdam Troianorum deſenſoribus, cuius expeditionis comitẽ ſecum habebat Palamedem: (etenim uehementer illi ſemper adefſe cupiebat) tum uerò quiduis audẽs ille, naſtus occaſionẽ periculi expertem, Agamemnonis primum leuitatem prædatur, ſeq; ſimulans ipſius eſſe perquam ſtudioſum: Adſectat, inquit, mi rex, Græcorum imperium Achilles ille robuſtus, à iuuenili ætate impuſus, ac Palamedem ceu dicendi & deſentandi peritum, lenonis inſtar ac ſocij ad hoc ſibi adiungit. Neq; multo poſt, commiſſo prælio, uenient: ac tibi quidem boues adferent, & greges ouium: uerùm ipſi plena pecunijs uafa ſurtim auferent, quibus & ſubiiciẽt ſibi Græcorum potentiores, & contra te concitabunt, ut imperium amittas. Audiſt hæc rex: perſuaſus & captus eſt: auctorem fraudis in conſilium adhibet. Statim deinde Palamedes arceſſitur, & ſolus relictus in cædis laqueos incidit: per calumniam inſimulatur, quaſi Græcos Troianis præderet: lapidibus obruitur: (heu quæ perpetras inuidia) nihil quã dixiſſet aliud, quã hoc uerbum: Infelix ueritas, te lugeo deploroq; gemens. Nam tu ante me periſti, & morte adſecta es. Reuertitur inde Thetidis filius cum tropæis ſplendidis: accipit, quod acciderat: Palamedem miſeratur: indignatur: luget grauiſſe: irafcitur Græcis: pugnare deſinit, atq; illos in prælijs iuuare. Hinc nata Hæctori & ſocijs eius audacia. Pugnas cum Græcis ualidas conſerunt. Hinc cædes, maſtationes, effuſiones ſanguinis ortæ: hinc homicidia, clamores, reſtagnationes cruoris. Inſtar ariſtarum Græcorum agmina concidunt, qui animis deieſti quum hoſtes haberent acres, pœnitentia ducti

Vlyſſis inſidix.

Palamedis querela & mors.

sunt eorum, quæ deliquerāt : quumq; prius superbè se extulissent, nunc Thetidis filium uerbis supplicibus orabant, ut ipsis reconciliaretur. Verùm Achilles illa non curabat, quò eis opem ferret, donec Patroclus cecidisset, què ualde diligebat, interfectus ab heroicis manibus Hectoris. Tum uerò perpulerūt eum, ut aduersus Troianos procurreret. Itaq; progreditur ad pugnā Achilles, ignē spirās : perripit phalanges: prima stantes in acie necat: & inter eos Hectorē ipsum, Troiæ columnā, uirum fortē, mauortium, nutritū in armis, gerentē in pectore cicatrices infinitas, quas ex conflictib. aduersus feros tauros acceperat prius, quàm Græci uenissent, & cū eo depugnassent. Hectore percinto, qui audaci præditus fuerat corde, Priamus Amazonas ad belli societatem arcessit. Itaq; rursus pugnatur, & omnes necantur. Hoc modo senex ille Dardanides ab omnibus destitutus, ad Dauidem Iudææ regem suos mittit : qui ab eo manum auxiliarem poscerēt. Verùm Dauides illam haud perrexit, siue id temporis bellū gerebat aduersus nationes extraneas, siue abhorrens à Græcis simul & barbaris: ut qui Deū non cognoscerēt, sed deaestros colerēt: ac ueritus, ne Iudæi ad errorē prolaberentur, si ab ipso Troianis auxiliares copiæ mitterentur : quum aliàs à natura procliuēs ad uitium forent. Igitur regem Indorum * Tantanem Priamus ad opem sibi ferendam suppliciter inuitat, & infinita cum multitudine Memnon mittitur. Exercitus erat Indicus, omnes colore nigro. Quos quum adspexissent Græci, peregrino colore præditos: formam eorum & armaturam ueriti, simulq; bestiis illas formidantes, quas alit India, fugere noctu, Troiamq; relinquere cogitabant. Sed tamen nigris demum hominibus aciem opposuerunt, Indorumq; sanguine terram tinxerunt, ut ea ruberet,

Patrocli cædem Achilles ulciscitur.

Hectoris mors.

Amazones opem Troianis ferunt.

Cur Troianis opē Dauides negarit.

Indi à Troianis arcessuntur.

* al. Pandanē.

Indorum clades.

beret, ac ipsa flumina Scamandri cruor purpurea redderet. Eo tempore festum donariorum appetebat, quod tam Græci, quàm barbari celebrabāt. Itaq; factæ sunt induitiæ bellorum ac laborum, quibus durantibus, Græcorum & Troianorum copiæ ostentabant se quidem mutuo, sed nihil moliri contra se inuicē audebant. Templū uerò quoddam erat ante Troiam pulcris ornatam turribus, in quo frequēter uersans Achilles, Polyxenā uidit, & ardēti eius amore correptus est. Quippe cōspexerat eam prius, quū Hector redimeretur: ubi quum illam retinere potuisset, non tamen id facere uoluit. At ubi tunc eam adspexit, adfici cepit, Priamōq; patri denuntiauit, se Polyxenam uxorem postulare. Priamus adsentiri se simulabat, Deiphobus & Paride fraudes hasce machinantibus. Quare cum ingrederentur in Apollinis Alphæi sanum, iureiurando se obstricturi in caussa Polyxenæ: Deiphobus Pelei filium cōplexus osculabatur, caræ sororis illum sponsum appellando: Alexander autē adstās propē, letale uulnus inflixit. Quo illato, unā cum Deiphobo in fugam se proripuit. Achilles collapsus, extremam agebat animam. Id Vlysses animaduertebat, qui comitatus eum fuerat, unā cum Aiace Telamonis filio, loue sato. Quæ propter in sanum uterq; simul quum irrupissent, heroem illum iacentem inueniunt, cruore fœdatum, extremos ducentem spiritus, uix linguam mouentem, & iam iamq; cernendi usum amisurum. Itaq; illo conspecto ululabant, & ad pectus eius adlapsus Aiax Telamonius, cum lamento Achillem adloquitus est: O uir mauortie, robustis manibus gigas, quis nam te leonino corde præditū occidere potuit? ille perobscurè cōciseq; uocē hanc edidit: Fraudulentē Deiphobus atq; Paris me interfecerunt. Quæ effatus, insignis heros

Indutiæ propter donariorum festū.

Achilles qui perierit.

Pyrrhus à
Græcis arces-
situr.

Equus Tro-
ianus,

Troia capt-
tur.

expirauit. Aiax uerò corpus Achillis humeris imposi-
tum acerbo cum eiulatu ad portum detulit. Mox Pyr-
rhum Achillis filium arcessunt, cognomento Neoptole-
mum, Hippodamea matre natum. Rursum cædes, ma-
ctationes, homicidia exoriuntur: rursum campi Troia-
ni cruore imbuuntur: donec uatibus oracula pronunti-
antibus, fatale non esse, bello Troiam occupari, nec ma-
nibus, nec gladijs, sed tantum fraude: ligneum equum
Græci fabricarunt, & in eum uiris armatis impositis, se
uersus patrium solum soluere simularunt. Et equum qui-
dem istic iuxta portum relinquebant, ipsi uerò cum na-
uibus ad Tenedum insulam appellebant. Videbant Tro-
iani, quod acciderat: portus adspiciebant uacuos: solum
equum intuentes, dubitabant & obstupescabant. Ac pri-
mò quidem existimantes subesse fraudem, equum abole-
re festinabant, igni traditum, uel de scopulis in profun-
ditatem maris abiectum. Deinde (nam statutum erat di-
uinitus, Troiam tunc esse capiendam) uisum est eis, e-
quum in urbem traducendum esse: tamquam simulacrū
quoddam, & spoliū hostibus ademptum. Quapropter
eum in urbem cum potationibus & choreis intulerunt,
seque deinceps somno graui & inexcitabili dederunt. At
illi, qui absconditi latebant in eo per insidias, silenter
egressi, magnum ignem suscitauerunt. Quos conspicati Græ-
ci, qui prius discesserant, dicto citius cum nauigijs ad
Troiam applicuerunt. Quumque portæ fuissent apertæ
ab ijs, qui erant prius ingressi: clanculum in eam infusi
sunt, instar exundantis aquæ. Hoc modo quum Troia,
firmis munita turribus, esset capta: femine rapiebantur
è lectis recentibus, terra per cædes cadentium stagna-
bat. Infans qui gestabatur in ulnis, ad parietem allideba-

sur.

tur. Ut simpliciter ac breuiter dicam, eiulatu cuncta replebantur: omnis calamitas, omnis acerbitas urbem inuadebat. Manus cruore stillabant: gladij sanguine tincti erant: pauimentum rubedine infectum: infantes proculcabantur. Tandem quum rapinis & cædibus essent fatiati, urbem igni tradunt, & à fundamentis exurunt, prius inter alias splendidam, & passim celebrem. Hoc modo bellum istud est gestum. Ceterum fortuna Menelao semel indignata, nouis alijs miserum laboribus opprimet. Rursum nauigare coactus est multo remotius: aliæ molestiæ iam antè infelicem excipiunt, nimirum Helle-sponticam nauigationem Aegyptium mare. Nam Aegyptum uersus soluit: nauigat periculosa per loca: & à tempestatibus, fluctibus, uentisq; grauibus iactatus, uix ad eam appellit: ascendit ad Proteum: inuenit ibi coniugem in urbe Memphitica: hospitioq; acceptus honorifice, recipit Helenam: multos deniq; post labores in patriam reuertitur, annum iam post occupationem Troiæ octauum agens in oberratione, qua ad Proteum pergebat. Inuenit tum fratrem Agamemnonem miserè truncidatum sceleratissimæ uxoris fraude, quæ mœcha erat & uipera. Inuenit & Orestem, è fraire nepotem, qui Aegysthum occiderat, tori paterni & generis contaminatorem: quo cum ille matrem etiam impudentem Clytemnestram peremerat. Hactenus Menelai casus à me commemorati sunt, id' que cursim & perspicuè restat, ut deinceps potentem ac ualidam Romanorum felicitatem describamus, unde illi exorsi, terra uniuersa potiti sint. Post occupationem Troiæ Aeneas Anchisæ filius, siue fuga elapsus, siue dimissus ab hostibus, cum familia tota se confert in terram Italianam, quam alij tradi-

Menelai noua præfectio.

Initia Romani imperij.

dere sic appellatam esse ab Italo, qui partibus Hesperijs imperitauerit: alij de hac caussa nomen hoc habere dixerunt. Magnus heros ille Hercules Geryonis boues collectos armètatim ex certamine domũ ducebat. Ibi quum exijs unus uitululus ab armento bouum (ceum memoriæ prodiũ est) resiliisset: interiecto maris pelago natatu traiecto, in Italiam magna ui peruenire potuit. Hercule uerò quocũque uenisset interrogante, num quis uidisset bouem hũc, qui aberrauerat: illi, qui linguam Græcam minimè intelligerent, quod Græci damalim, uitulam more gentis appellabant. Itaq; hoc ab animali tota regio Vitulia, quam bos percurrerat, est appellata. Igitur Aeneas cum Troianis, qui cum ipso nauigabant, acceptis oraculis Italiam nauigio petebat. Ea iuebant oracula uersus occidentem ut nauigaret, donec tandem in regionem quamdam peruenissent, in qua mensas ipsi suas ciborum deuorarent, Hoc quum accidisset, quadrupede uteretur uis duce, atq; ibidem urbem exstruerent, ubi animal istuc defatigatum cursu hæsurum esset. His oraculis acceptis, Laurentum perueniunt. Laurentum uerò campus est in Italia. Fixis ibi tabernaculis, in pauimento prandebant. Totum autem pauimentum apio constratum erat, quod ipsis mensarum usum explebat. Itaque iam absumentis, quæ erant apposita, quidam apium gustare cepit, ac post ipsum alius, inde rursus alius conuictor, & uicissim illi proximus. Tum nonnulli exclamarunt: Vnà cum cibis etiam ipsæ mensæ absumentæ sunt. Subsequutus est plausus, quasi iam oraculi dati finis appetisset. Hinc sacrificare uolentes, aram exstruebant, suamque feminam sacrificandam sistebant: quæ grauida, non iam procul à partu aberat. Quumq; sacrifici suam petiituri mox essent, manibus illa se tenentium elapsa,

Vnde dicta Italia.

Aeneas in Italiam nauigat.

Oraculũ Aeneæ datum.

Euentus oraculo respondet.

elapsa, quemdam ad collem procurrit. Sequebatur suam Aeneas lento nonnihil gradu, spatio inter se suamque non magno relicto, data opera: ne contentione uehementiaque cursus illa perturbaretur. Animaduertebat enim, de hac quadrupede prolatum illud oraculum fuisse. Quum ergo porca cursum non exiguum absoluisset, nimirum XXIIII stadia, tandem confedit: & Aeneas ea quidem, quae praedicta fuerant, accidisse uidens: locum autem ipsum ad urbem condendam ineptum: auctores oraculi magnopere culpabat. Inter has querelas alicunde uox quaedam ex obscuro loco prodijt & audita est, quae non subsistere tantum istuc iuberet: sed etiam urbem condere. Nam in hoc quidem tempore Troianos istuc hospitium habituros, deinceps uero tot annis exactis, quot enixae iam porcae fetibus numero responderent: urbem aliam longe magnificentiore sequuturos. Peperit autem porca fetus omnino triginta. Totidem anni quum exiissent, Aeneae postericiuitatem Albanam, sane splendidam atque opulentam, ex-

Alba condita.

Prodigiū sane mirum.

c s tis.

tis, hæc fuga sibi consuluit. Hæc Aeneas quū adspexisset, prædixit urbē illam inuidiæ expositam fore, multisq; turbis exagitata uix aliquādo magnis & continentibus laboribus consequuturā, ut insidiatorib. suis superior euaderet. Atq; hæc quidē adhuc Aenea superstite contigerunt.

Afcanius Al-
bæ rex.

Quū aut ille debitū naturæ persoluisset, filius eius, cui nōmē erat Afcanij, de Creusa Priami filia natus, urbē Albam cum Troianis superstibus cōdidit. In ea præter alios A-

Amulius &
Numitor re-
ges.

mulius quoq; regnauit, qui Numitori scepra eripuerat, fratri suo maiori natu. Quūq; gentē ipsius uniuersam abolere uellet, filio fratris interfecto, filiam fanī Vestæ sacerdotem fecit. Erat autem præscriptum legibus, ut eiusmodi sacerdotēs Vestales pudicitia castitatemq; suam cōseruaret,

Ilia uirgo Ve-
stalis.

& uirgines ueneris expertes manerent. Igitur accidit aliquādo, ut illā ad lucū Martis ambulantē quidā inuaderet, uitioq; puellæ oblato grauidam redderet. Ea re cognita,

Romuli Re-
miq; natiui-
tas.

rex puellæ patruus illam custodiri curauit, donec parietū di tempus appetiisset. Id quū de naturæ præscripto adesset, gemellos illa peperit. Quo factō, nep̄tē suā rex inclusam arcta in custodia detinuit, infantibus ad mortē destinatis: mandans, ut in aquas abiecti necarentur. Itaq; miselli quamdā in scapham impositi abiiciuntur. Sed diuina heic

Lupa infan-
tes alit.

prouidētia conspecta est, cuiusq; manus & efficax omnino uis declarata. Nā euersa scapha, pueri quoq; fuerūt eiecti.

A' pastore
seruantur.

Quūq; roderet eos humor & cœnū, in quo iacebāt: accidit ut alicūde ueniēs lupa lacte turgens, quæ nō ita pridem pepererat, ideoq; lactis copia grauabatur, ubera infantū orib. admoueret, ipsumq; lutū perbenignē ablingeret, quo erant illorū ora deformata & oblita. Fortē pastor quidā hac re cōspecta, infantū saluti cōsulit, ad uxore eos suā defert, quā ægro adfectā animo reperit, quod infantē mortuū

edi-

edidisset. Hęc ei⁹ calamitatē infantib. hisce oblati solatur,
 quos suorū liberūm loco educaret. Illa uerò materna qua-
 dā illos pietate cōplexa deinceps aluit, quū præter spē ge-
 mellorū facta parēs fuisset, quæ nō multo antè hoc nomi-
 nis ne in uno quidē cōsequi potuerat. Alij tradūt, nō lupā Alia narra-
tio.
 hos infantes nutriuisse, sed ipsam Faustuli pastoris coniu-
 gē: quæ propterea, quòd corporis sui formā uulgo prosti-
 tueret, paterna gentib. illis lingua Lupa fuerit appellata,
 qua uoce scorta nūcupari cōsueuerint, & lupæ similiter,
 ambigua nimirū significatione. Nōnulli, quòd feminae pe-
 tulantiā cognitā habuissent, Lupā uberib. suis infantes hos
 aluisse prodiderūt. Posteaquā educati nōnihil adoleuisset,
 indita sunt eis Remi Romuliq; nomina, uitā subulcorū &
 bubulcorū agrestē agentibus. Quūq; per ignorantā Nu-
 mitoris caulas adfeciisset detrimēto, quē iam rumor erat, i-
 psoꝝ auū maternū esse: in illis latrocinij capti sunt à nō-
 nullis, qui eis insidias struxerāt. Ad auū perducti, & ultrò
 citroq; cogniti, Amuliū nō tantūm Albano regno spoliāt, Amulij cæ-
des.
 sed etiā ferro destitutum à satellitib. obtruncant: suoq; auo
 materno sceptrā restituūt. Is uerò quum magnas eis opes
 atq; pecunias largitus fuisset, instructos cūcū reb. necessa-
 rijs ad deducendā coloniā ablegat. Quare delatus ad opti-
 dulū quoddā Romulus, cui Palatij nomen esset, ab auctore
 Palāte: figurā urbis ibi delineat, iunctis mare tauro, & iu-
 uenca. Taurus foras, campū uersus, spectabat: iuuēca uerò, Romuli pi-
ctura & uo-
rum.
 sub unū cū eo iugū redacta, respiciebat urbē: qua pictura,
 ceu notis quibusdā, innuebat optare se Romulus, ut extra-
 neis uiri formidabiles essēt: feminae uerò domi secūde for-
 rēt, suis maritis fidē, obseruatrices ædiū, earūq; rerū custo-
 des, q̄ res in ædib. existūt. Post hęc glebā extrinsec⁹ iacētē
 in manū sumtā in urbē cōiecit, uoto cōcepto, ut ex alienis
hec

*hac respublica incrementum sumeret. Quibus ita peractis, signo tuba dato, nomen urbis edidit, ut Roma nuncu-
paretur. Quumq; de finitimis regionibus hominū turbā,
uirorum scilicet, mulierum, adolescentum, senum, iuuenūq;
collegisset: omnes eodem ciuitatis uti iure permisit, & in*

Reges Roma coloniam recepit. Hoc modo primus Romulus rex Roma
ni post Ro- manorū fuit. Ei Numas successit, Numæ Tullus, Tullo Mar
mulum. cius, Ancus cognomento, quod curuaturā pedis (quæ an-

Numas. cyle Græcis est) mutilatā haberet. Post hūc regnauit quinq;
Tullus.

Ancus Mar- tus à Romulo Tarquinius, potitus imperio nihil ad se per
cius. tinente. Nam Marcij liberis illud debebatur. Tarquinto
Tarquini- successit gener Tullius, qui à puero (ceu perhibent) ac pri
us.

Seruius Tul- ma etate Seruij nomen habuit: tamquā è serua natus. quip
lius. pe mancipia Serui apud Romanos dicuntur. Filias suas L.

Tarquinius Sequutus est eū Tarquinius Superbus in imperio, qui co
Superbus. gnomētū hoc Superbi tulit ex eo, quod crudeliter et super

Libri Sibyl- hunc aliquando mulier quædam, nouem libros Sibyllino-
linorum ora- rum oraculorum adferens, quos regi se uendituram dice-
clorum ex- ret. Quum autem ille pretium ab ea postulatam non da-
nti. ret, igne tribus exustis, rursus rege conuento, priori æsti-

matos pretio reliquos eidem offerebat. Quumq; parum
mentis compos esse uideretur ijs, qui aderant: altera uice
tres ex ijs in ignem coniectos absumpsit. Hoc modo tertium
regem adit, & tres solos reliquos ei pro eodem pretio uea-
num exponit. Ea res quum regi admirationi esset, proba-
tos uates sequutus, aurū adnumerari mulieri iubet. Quo
illa recepto, quum monuisset, eos libros diligenter adser-
uandos

mandos esse: deinceps à nemine mortalium conspecta est. Libri autem isti salutare urbi fuerunt. Idem Tarquinius quum exstruere templum Romæ uellet, iamq; pro subterraneis fundamentis magnam ad profunditatem fodiendo peruentum foret: sub terra caput hominis recens interfecti repertum est, in quo calidus iamq; primùm effusus sanguis conspiceretur, & facies uiuæ similis. Hoc quum prodigiator apud Tyrrhenos celebris accepisset, urbem Romanam caput multarum gentium futuram prædixit, sed non nisi per gladios, cædes, & sanguinis effusiones. Hinc factum, ut collis, qui antea Tarpeius dicebatur, ab illo capite deinceps Capitolium uocaretur. Fuit autem ingens hæc Romanorum urbs longo tempore sub regum dominatu. Posteaquam uerò Tarquiniij filius improbe se gessit, & castissimam illam Lucretiam, Collatini, nobilissimi uiri coniugem, uiolauit: Romani coactis omnium ordinum hominibus, regibus suam potestatem abrogarunt, decreto facto, ut in annos singulos Consules ab eo tempore designarentur. Ea uox tantum ualet, ac si consultores uel prouisores dicas. Græci quidem illos deinceps Hypatos, hoc est, supremos uocarunt: amplitudine dignitatis eorum considerata. Pulsis igitur ex urbe tyrannis, primi consularem dignitatem consequuti sunt, L. Tarquinius, Lucretiæ maritus, & L. Iunius, cognomento Brutus: de quo mihi quædam commemoranda sunt. Marcius quidam Romæ uir nobilis erat, tam opibus quàm dignitate præstans. Ei quum acer ille Tarquinius ob facultatum amplitudinem inuideret, hominem unà cum filio perimit, iuene generoso, pulcro, apud omnes amabili, iamq; fortitudinis animi certaque indicia de se præbente: quæ ipsa res ei mortem attulerat, metuente Tarquinio, ne, si superstes relinqueretur,

Prodigium
capitis hu-
mani.

Regibus ab-
rogatur po-
testas.

Cōsules un-
de dicti.

Primi consu-
les.

Bruti callidi
tas, amentia
simulantis.

Bruti dona-
rium.

Oraculum
Tarquinijs
datum.

tur, haudquaquam sibi temperaret, quo minus se de patris interfectoibus ulcisceretur. Hoc pacto quum Marcius Tarquinius è medio sustulisset, opes eius in aedes regias transfert. Habebat autem Marcius alterum quoque filium Brutum, qui cæde patris iniustissima considerata, simulque sapienter animaduerso, futurum ut idem cum patre ac fratre mortis periculum adiret, consilium longè pulcherrimum capit. Nam stulticia uesaniaq; simulata, quod imminebat malum, euadit. Hinc apud ignaros Brutus appellabatur, quæ uox stultum & amentem significat. Eum Tarquinius in regiam ad se transtulit, simulans quidem se Bruti curam gerere, cuius ipsum miseresceret, ob generis propinquitatem: (erant enim eodem orti sanguine) reapse uerò cupiebat eum filijs suis collusorem dare, de cuius consuetudine uoluptatem caperent. Itaq; uersabatur inter liberos regios, eisq; ludendi & ridendi materiè suppeditabat. Quum autè aliquando filij Tarquinijs Delphos ablegarentur à patre, sciscitatum Apollinis oraculum de morbo pestilente, qui tum grassabatur: etià Brutus eis adiunctus est, qui ridiculis ipsos exhilararet. Illi Delphos ingressi, muneribus Apollinem sibi conciliabant. Brutus autem ligneo baculo perforato, uirgam in ea prorsus auream tibiæ in modum abdebat, eamq; Phœbo tamquam donarium dicebat & offerebat. Astutam hanc callidamq; Bruti sapientiam, solidi plenam ingenij, quum illi nequaquam animaduertent: hominem irridebant, insectabantur, exagitabant, subsannabant: qui munus eiusmodi oraculorum auctori obtulisset. Inde iam è templo Delphico discessuri, Apollinem interrogabant, quisnam ex ijs Romanorum imperio potiturus esset. Ad ea respōdebat Apollo perspicuè, futurum ut hoc illi cōtingeret,

qui prior matrem complexus fuisset. Mox Brutus animaduertere, quid hoc oraculum sibi uellet: illis rem totā ignorantibus. Quumq; placuisset, ut æqua potestate imperium administrarent: decreuerunt omnes simul matrem amplecti, sicut etiam fecerunt. At Brutus, ubi primum è nauis fuisset egressus, pronus in terram cecidit, & eam exosculatus est. Hoc modo Brutus data opera stultus erat. Veram posteaquam de eo rumor fuisset diditus, quod acciderat Lucretiæ: primus rempublicam capesserebat, populum excitabat, conuocabat, perorando armabat, efficere deniq; poterat, ut imperium tyrānis, Tarquinio nimirum, eiusq; liberis, abrogaretur. Post hanc abrogationem, primi apud Romanos consules creati sunt Brutus atque Collatinus. Hos alij sequuti sunt omnis generis, Cassij, Cicerones, Luculli, Catuli, Catones, Scipiones, Pompeij, Scauri. Ac tanta sanè potentia, tātumq; imperium CCCCLXIII annis hoc pacto administratum est, ad Caium usq; Cæsare: qui consulatum in regnum dominatumq; peculiarem conuertit. Quòd si aliquando rerum instabilitas, & iniquitas fortune, sic postularet: conueniente Senatu & cōsulibus, Dictator unus summa cum potestate creabatur, qua quidem uoce significatur imperiū rationibus reddendis haud obnoxium, & administratio rerum omnium imperatoria. Deinde hac tempestate sedata, Dictator se magistratu abdicabat. Caius autem Cæsar, quum Dictator creatus, summam hanc potestatem accepisset, de sexcentis nationibus uictis tropæa statuisset, Romanorū potentiam ad ipsa usq; Gadira solemq; orientem prolatasset: post tot uictorias & tropæa petitus inuidia quorundam, & intellecto de indicij suorū, (proh qualia tu moliris inuidia) sententiā longè iniquissimā contra se latam: reb. ipsis ita cogētib.,

Tarquinius
Brutus ante
uertit,

Quamdiu
consulū ad-
ministratio
durarit.
Dictatoris
potestas.

Cæsar solus
fit rerum do-
minus.

ad ty

- Somniū Cæ-**
laris pueri. ad tyrannidem occupandam animum adiecit. Quūq; manum cum ijs conseruisset, qui magnis freti uiribus eum inuadebant, omnesq; deuictos in potestatem redegisset: dormitatum imperatorium in se translatum usurpauit. Quo tempore puerilem adhuc ætatem agebat, uisus est sibi per quietem aliquid uidere, quo sequuturus hic euentus indicaretur: nimirum se citra pudorem ullum matris amplexibus usum fuisse. Præterea natum est in eius equili prodigium, uidelicet equus, cuius pedes unguæ bubulæ muniarent, & qui solum Cæsarem uectorem acciperet: quemadmodum Bucephalas solum Alexandrum admittebat. Eidē Cæsari nouum quiddam huiusmodi accidit. Erat uenusta mulier * Liuia. * Iulia cum marito Nerone nupta, cui posteaquam liberos aliquos peperisset, ac rursus uterum sexto iam mēse ferret: Cæsar eam sibi coniugem poscebat, & Neronem urgebat, ut uxorem suam ipsi, tamquam si pater esset, desponderet. Paret inuitus Cæsari Nero, coniugem ei suam tradit: quæ ubi pariendi tempus appetiisset, filium marem edidit. Vnde uulgo tritum illud prouerbiū natum est: Nobilibus & splendidis etiam mense tertio liberi nascuntur. Licet autem his de Cæsare proditis illud etiam adiungere, unde Cæsaris nomen habuerit. Sunt qui tradant, eius matrem grauidam eniti non potuisse, sed fuisse ante partum extinctam: quo factum sit, ut eius propinqui iuberent uterum aperiri. de quo quum fetus uiuus prodisset, Cæsarem dixere, tamquam excisum. Alij uolūt comam capitis apud Romanos cæsariem appellari, Caiumq; Cæsaris nomen habuisse, quod pulcra densaq; cæsarie præditus esset. Denique nonnulli sunt rerum Romanorum scriptores, qui memorie prodiderunt, fuisse quemdam Caij Cæsaris gentilem, qui præclaris facinoribus editis eo tempore, quo Ro-

mani

mani & Carthaginēses bellū inter se gerebant, etiā letali
 hastæ uulnere aduersariū elephāto insidentē unā cū ipsa
 bellua in terrā prostrauerit: indeq; gloriosum Cæsaris co-
 gnomentū acceperit. Nam eo uocabulo Pœnis elephantos
 appellari. Ab hoc igitur ceteros gentiles atq; posteros i-
 psius Cæsares fuisse dictos, honoris ab eodē nō parū cōse-
 quutos. Ac de his quidē dictū satis: nūc ad orationis seriē
 redeamus. Quū morti uicinus esset uictoriosus ille fortisq;
 Cæsar, uxor eius per quietē uidere uisa est gladiū, in caput
 ipsius delabentē: maritū uerò sanguine perfusum in sinum
 uxoris miserrimē se demittentē. Secundū hæc in medio sō-
 ro miserabiliter cæsus est, insidijs à Cassio Brutoq; stru-
 ctis. Hoc modo quū C. Cæsar interijisset, filius eius adopti-
 uus, Augustus Cæsar è Caij sorore natus, in imperio succes-
 sit: qui quū à puero nomē Octauij, tamquā sibi proprium
 habuisset, deinceps Augustus dictus est, uelut auctus. Solus
 dominatu potitus est in uita lōgeua, & imperio ad extre-
 mos terræ fines prorogato. Quū mater eo grauidā foret,
 uidit in somnis uiscus suū in cælū raptū subuolare. Deinde
 illo ipso momēto, quo ex alio materna prodibat, pater ui-
 dere uisus est, è sinu coniugis solē ortū lucere. Quūq; tar-
 dius illo die domo exiret, quidā astrologus obuiā factus,
 cur serius prodiret interrogabat: quo indicante, natū esse
 sibi filiū, grauiter suspirās astrologus, artis suæ peritiā ce-
 lebris: Quid hoc rei est? exclamat. Dominū atq; regē no-
 bis genuisti. tam quū puer adoleuisset, ac in prædijs pater-
 nis degēs, messorib. & manipulorū colligatorib. oblecta-
 retur, forteq; panē aliquādo manib. gestaret, eoq; uescere-
 tur: supernē delata in ipsum magno cū strepitu aquila, pa-
 nē eripuit, moxq; cōplossis alis in aera sublimis auolauit:
 deinde uicissim sese demittēs, panē ei reddidit. Ad imperiū

Cæsar ele-
 phantus liū
 gua Punica.

Somniū Cal-
 purniæ de
 cæde Cæsa-
 ris.

æsa r Augu-
 stus Octauij-
 anus imp.

Quæ Augu-
 sto imperiū
 portende-
 rint.
 Astrologi
 prædictio.

Aquilæ au-
 guriūm.

d ubi

Augustus ad irā pronus.

Mœcenatis admonitio.

Athenodorus Augusti magister.

Qui Augustū Athenodorus ab ad ulterijs reuocari.

ubi peruenisset, iracundus admodū erat, bilosus, & iusto quidē cōcitior: sed rursus ad sese facile redibat & mitescebat. Quare quū aliquādo pro tribunali sederet, causasq; cognosceret, ac multos mortales capitis damnaret: uir quidā sapiens, cui Mœcenatis esset nomē, propius accedendi potestatem nō habens, ut Cæsare moneret: (nā excludebatur ab ingenti hominū multitudīne) litteras quasdā in chartā perscribit, eamq; deinceps obsignat. Eæ litteræ sententiā huiusmodi cōtinebant: Desine iudicem agere, carnifex. Hanc chartā directō in Cæsare iaculatur, quā cōspecta & resignata, uerbisq; perscriptis in ea, lectis: de tribunali surgit, quæq; prius erant decreta, tamquam irrita reuocat. Habebat idem Cæsar magistrum quemdā secū, Alexandrinum patria, nomine Athenodorum, omni sapientia & doctrina exculitū, formandorumq; morū longē peritissimū. Hic quum animaduertet, Cæsare in libidines & scortationes propensum esse, ac præsertim in peiori delinquere, quod mulieres maritatas appeteret, earūq; cōiuges cogeret, ut huic improbo facinori subseruirēt, nō heriliter cis tātū imperās, sed etiā more tyrannico: totus in hoc erat, ut Augustū ab eo furore uitioq; reuocaret. Quū aut Cæsar uitā sceleratā missam nō faceret, admiradi præceptor ingenij quiddā tale molitur. Fortē plorantē ac lamentatē cōspiciebat hominem senatoriū, lauta fortuna, clarū. quippe mandatū ei fuerat, ut in operta lectica conclusam uxore imperatori mitteret. Eū Athenodorus hortari, ne ploraret, neue rem illā agro ferret animo: se tātū uxoris loco lecticæ includeret, Cæsariq; pro eius imperio mitteret. Vix hoc quidē homini, sed tamē persuadet. Quid inde factū? Lecticā Athenodorus ingreditur, gladiū tenēs: sigillo obsignatus, ad Cæsare mittitur: Cæsar lecticā accipit:

pit: sigilla reuellit: exit Athenodorus: gladiū quatiens: Cæsar eo cōspecto nō tantum obstupescit, uerumetiā metu cōgelaſcit: sacramētis semet obstringit, quib. nihil eiusmodi se demceps commissurum policebatur, nec toros alienos amplius cōtaminaturum. Quum autē lōgo tēpore uixisset apud Cæsarē Athenodorus, iāq; reuersurus in patriā esset: quia Cæsaris iracundiā bilēq; norat, quodq; celeriter ad modū sentētiās pœnales ferret, ac uicissim extincto iracundiæ rogo, ad mores humaniores rediret: admoto eius aurib. capite, tāquā ipsum deosculaturus: Auguste Cæsar, inquit, unū modò tibi deest. Caue prius sentētiās tuleris, quàm XXIIII litterarū nomina tecū ipse recitaueris. Tū ille gemitu ex imo corde ducto, Athenodorū intuitus: Ahuc, ait, tuæ præclaræ institutionis ego. Quapropter amplius apud me tibi uiuēdū, Romæq; hærēdū erit. Hic Cæsar eos pfligās et eijciēs, q de reb. sublimib. & celestib. arrogāter nugātur, solos uiros sapiētes ac doctos honorib. adſcribat. Tā carus autē subditis erat, ut Romanus quidā in fāta cōcessurus, liberis suis atq; posteris mādaret, ut gratiarū actionis ergò sacrificia Dijs offerret, q moriēs Augustum incolumē post se relinqueret. Cæsar ipse de uita migraturus, adstātib. sibi cōsulib. et plebeis: Quā luteā, inquit, inueni Romanā urbē, eā pulcris exornatā urbibus, lapideam, firmamq; reddidi. Et quoniā mihi nunc è turba rerum humanarū erit excedendū, multos in obitu meo plausum edere uolo, ac ludos facere, tamquā in Mimi & ludionis obitu. Quæ quidē proferebat, tamquā uitæ mortaliū illudēs. Quum autem totos LVI annos imperasset, naturæ debitiū persoluit. Eodē Cæsare potiente rerum, coæternus ille patri Sermo, conditor mundi, castam incorrupte iuenculæ alium ingressus, ex eius sanguine carnem sibi cōpegit, cū

Quo compe
scuerit eius-
dem iracun-
diam.

Astrologi
Pulsi.

Augusti ex-
trema uer-
ba.

Christi nati-
uitas.

d. 2. qua

Tiberius
imp.

qua inter homines cōspectus est, tam diuinitate, quàm hu-
mana natura planè perfectus. Posteaquàm uerò Cæsar Au-
gustus è uiuis excessisset, Tiberius ad imperium peruenit:
qui ab initio quidè mitis, blandus, liberalis erat: sed dein-
ceps ad sanguinarios mores, improbitatē atq; sordes exor-
bitauit. Recēs autē ad imperiū euectus, adeò subditis omni-
bus carus erat: ut absq; satellitio custodiaq; corporis, tam
noctu, quàm interdiu, quocūq; uellet, iret. Quos urbium
prætores, uel tributorū exactores cōstituebat, ab ijs offi-
cijs intra breue tēpus nō remouebat: caussam rei sciscitan-
tibus notum illud ac peruulgatū respondēs: hominē uide-
licet ægotū fuisse, cui pedes exhulcerati essent, multis hu-
morib. fœtidis & sanatu difficilib. referto. In eius hulcera
muscas inuolare solitas, ac putredines illas exhaurire.
Quæ res tametsi dolorē ægotātī adferret, nō tamē eū mo-
lestas illas & audaces admodū muscas abegisse. Quū autē
misericordia quidā motus, ob uiri calamitatē, muscas abi-
gere uellet: ægotū exclamasse: Missas illas fac quæso, mi-
homo, ne abactis ijs doloris mihi maioris auctor sis. Nam
istæ de mēbris meis putrib. satiatae, parum mihi molestiæ
sunt amplius exhibituræ. Sin autē aliæ aduolarint, uiolen-
tius adherēdo magis me cruciabūt. Hæc de publicanis di-
cere Tiberius solebat, monēs ut diutius tolerētur: quò tã-
dem satiati, benignius illos tractēt, à quib. exigēda sint tri-
buta. Quòd si quæ publicanū accepisset modū sibi præscri-
ptū excessisse, ita ut grauis esse subditis phiberetur: suppli-
cijs hominē multabat, tritū illud prouerbiū adijciēs: Volo
uos ouiuū lanas detōdere, nō eas ad cutē usq; deglubere. Tã-
lè igitur ab initio se gerebat, sed in eo pposito nequaquã
perstitit. Nã deinceps durior factus, acerbè puniebat etiã
insontes: cūtra cōmiserationē ullã se cædib. polluens. Vnde
tantum

Tiberij cru-
delitas.

tantū cōtra se odiū excitauit, ut uulgo lutū sanguine mistū appellaretur. Nō dubitauit aliquādo uirū cōsularē & nobilē interficere, ac s̄cultates eius diripere, solā hanc causam adserēs: quōd Tiberij numos in sinu gestās, accessisset ad s̄cda stercoreaq; loca, ibiq; uentris onus euacuasset. Hoc Tiberio Romanis imperante, dulcē lesum meū, uitā largitorē, Hebræi & Pilatus cruci adfixerūt. Post deuictā uerō mortē illā exsecrabilē, quā hic rerū opifex ē sepulcro resurrexisset, deq; locis inferis corpore suo sublatus in cælū esset: Maria Magdalena Romā usq; currit, & scelera tis illis accusatis, tantopere Tiberiū ad irā cōmouit: ut oēs graui acerbaq; morte multaret. Quū aut̄ Tiberius in fata cōcessisset, imperio p̄ XXXIII annos administrato, Caius rerū potitus est, Tiberij Cæsaris ē felia nepos: qui quū s̄cda uitā ageret, cædibusq; gauderet, etiā germanis sororib. suis adhuc uirginib. uitū obtulit. Solebat & cū aleatorib. ad aurorā usq; ludere. Quūq; accideret aliquādo in Gallijs, ut cū quibusdā cōiuiuis aleā exerceret infelici conatu, thesauriq; præfectū eo nomine tristē uideret, exhaustis omnib. in ærario pecunijs: de cōiuiuo surgēs, interfici quosdā opulētos iussit, eoq; pacto tantum nō stagna quædā auri cōsequutus est. Quodā tēpore lutū Romæ in angiporto cōspicatus, mādauit ut illud in Vespasiani, qui tū ædilis erat, sinū cōijceretur. Interfecto aut̄ in regia Caio, post annū regni quartū, Claudius sceptris in se trās-latis, imperio potitus est. Erat is adeo formidolosus atq; trepidus, ut accedētes ad se perquiri uellet, nū quis fortē gladiū in sinu abditū gestaret. Quōd si cōiuiuiū celebrare sui exhilarandi causa uellet, armati milites & satellites circūstabāt. Quū aut̄ annos XIII exegisset in imperio, uir timidissimus ueneno sublatus est. Atq; ita Claudio per ueneficiū interēto,

Christus in
crucem agi-
tur.

C. Caligula
imp.

Claudius
imp.

Nero imp. Nero paricida neq̄simè Romanū imperiū in se trāstulit. Erat ille lasciuus, impurus, luxuriæ plenus, gula uētriq̄; de ditus, uinosus. Multos acerbissimis supplicijs adfecit, inter quos et mater ipsius fuit: quā fortasse quis nō immeritō cæsam dixerit, q̄ tam improbū mortalib. principē enixa fuerit. Paricidio cōiugis quoq; maētationē adiecit. Quūq; mala malis, & quidē fœdiorib. cumularet, cubiculariū quēdā suū cōiugio sibi copulauit. Delectabatur & citharædis, ijsq; mulierculis, quæ risum cōcitant, & cū saltatoribus, ludionibus, mimis, cantoribus, omne facinus improbū perpetrabat, nec ab ulla turpitudine abstinebat. Id tēporis et etiā Parthi Persicū regnū ad se traduxerūt, Persis in seruitutē redactis. Quum aut̄ impurus hic Nero multos gladio sustulisset, homo nimirū porco similis, & merū inuēperanter ingurgitās: acerrimū omniū ordinū odiū cōtra se cōcitauit, adeo quidē, ut eius cōspectū quoq; nemo nō auersaretur. Nā fœdissima quæq; media in aula designabat. Quæ propter Romani, qui hæc amplius inueri nō possent, nec aurigæ ac mimo seruire uellēt, inuadunt hominē, tāquam interfecturi: quo ille cognito, manus ipsemet sibi attulit, his ad extremū uerbis pronūtiatis: Qualē ô iupiter citharædū mortales amittūt. Post Neronē Galba imperio potitus est, post Galbā Otho, post utrūq; Vitellius: qui edictis propositis, astrologos Italia iussit excedere. Illi uerò scriptis uicissim propositis, respōderunt: Tu uita, Cæsar, excedito. Simul ipsum diē indicarūt, quo interficiendus esset. Ita q; mēsis octo rerū potitus, gladio cæsus periit. Posteaq; hi & imperādi & uiuēdi finē fecissent, exercitus Vespasianū imperatorē renuntiarūt, qui tū tēporis Iudæā exscindebat. Itaq; Romā ille cū classe profectus est, magnanimo filio suo Tito cū copijs ad expugnandā Hierosolymā relicto,

Et, quū Cæsare ac imperij successorē illū designasset. Ab Hierosoly-
 eo post magnos labores, cædes, quasiq; maris in morē effu-
 sos cruores, quib. cāpi Sionis rubefacti sunt, hastarū gla-
 diorūq; uibrationib. respersi, tamdē urbs opulēta beataq;
 in potestātē redacta est, munita ædificia cū turrib. egre-
 gijs igne cōcremata, tēplum ipsum deletū: cuius nomine se
 penumero Titus ingemiscebat et illacrymabat. Hoc modo
 urbē pulcerrimā et populosissimā in fumū atq; cineres re-
 degit, ita ut habitatorib. antea frequēs, deinceps in miserā
 tristēq; solitudinē cōmutaretur. Quū autē Vespasianus im-
 perator senio morboq; cōfectus ē reb. humanis excessisset, Titus solus
 annis in imperio nō amplius nouē exactis: successit ei Ti-
 tus filius, uir planē diuinus, mitis, liberalissimus, opū disti-
 pator, imperio dignus: immō dignus, qui plura etiā impe-
 ria (siquidē exstitisset) administraret ac tutaretur. Eius est
 uox illa celebris et admirāda: Imperator hodie nō fui, qā
 neminē beneficio adfeci. Eiusdē & altera uox ualde lauda-
 ta, uiroq; generoso digna, quū diceret: Eū qui faciē impe-
 ratoris intueatur, tristi uultu ab eo discedere non debere.
 Sedenim morb. letalis ante tēpus hominē elegātissimū abri-
 puit, quū bienniū imperasset: ac instabilis rotæ cursus cum
 alea fortunæ Domitiano imperiū malē detulit. Erat is qdē Domitianus
 natus iisdē parētibus, quib. & Titus: sed nihil cum Tito cō-
 mune ac germanum habebat, quo factum, ut uerbum illud
 uulgo tritum in his uerum esset: Matula & poculum ex Prouerb.
 eodē uitro. Quippe Domitianus auarus erat, et quasi cau-
 po quidā pecuniarū, sanguinis & cædium auidus, hominū
 coquus, citra cōmiserationē carnib. humanis dilaniādis de-
 ditus, leonis in morē rugiēs. Prædixit ei quidā uir doctus,
 & cursus siderum peritus, quādo & quo pacto periturus
 esset, & quis ei successurus. Ille uerō arcescito ad se astro-
 d 4 logo:

logo: At tibi, ait, quantū restare tēporis ad uiuendum existimas, homo? quoue pacto, & quando morieris? quē habebis exitum uitæ? De quibus ille quū rectē ac uerē disseruisset, ut ex astrorū motu edoctus erat: imperator hominem conuincere uolens, tamquam impostorem, rogam ex materie pingui structum accendi iubet, astrologumq; firmiter colligatum constrictis brachijs in illum abijci. Posteaquā rogo subiectus fuisset ignis, iamq; sursum is se tolleret, terribile quiddā homini flāma minabatur ex lōgo etiā interuallo: formidabiliter ignis crepitabat, & acra colustrabat undiq; quum interim astrologus ita colligatus, ut diximus, in magna consternatione iaceret. Quid quæso deinceps accidit? nubes alicūde quēdā orta cælū obduxit, & aera totū obscurauit. Erat enim illa caliginosa, nigra, humida, imbrēq; secū ferebat; existimasset aliquis, eā quasi quēdā aquarū flumina parturire. Sequuta sunt tonitrua, et mugitus quiddā auditus est. Tū uerō uniuersi semet in surgā cōijcere, imperator, spectatores, uulgus hominū, satellites, ij qui caminū materie suggesta inflāmabāt, ipsi deniq; carnifices. Ad extremū imber maxim⁹ de cœlo lapsus ignē extinxit, canesq; supuenientes arrosis uinculis astrologū opē diuinā adsiduo implorantē liberarūt. Eiusmodi quiddā huic uiro cōtigit. Ipsa uerō bellua, leonina ferocia prædicta, quū uiuēdi finē factura esset: p̄ quietē uidere uisa est, se ornatu imperatorio uestitā adscēdere nigrū in equum, armis undiq; munitā: quæ quū casu quodā amisisset, in hiatū terre præcipitari se miserē putabat unā cū equo & amictu, tādēq; pr̄sus euanescere. Posteaquā Domitianus morte uiolēta decepsisset, exactis in imperio X V annis: Nerua sceptris potitus est, uir bon⁹, mitis, multarū gratiarū quasi quiddā hortus. is quū uehemēter odisset castrationes hominū.

Qui supple-
xiū astrolo-
gus euasit.

Domitiani
somnia ante
mortem,

Nerua imp.

Roma

Romanis testes excindi uetuit, et excindētes multatos in
 exsiliū egit. Sæpenumero magistratib. enses nudos porri- Innocentia
 gebat, in speciem quidē, ut explorarēt eorū acumē: sed re- Neruz.
 uera, ut demonstraret, nequaquam se formidare, ne subito
 interficeretur: quum quidem diceret, nullius se sibi facino-
 ris esse cōscium. Vbi mors hunc quoq; celeriter abripui-
 set, post annū imperij primū, & mēses quatuor: Traianus Traianus
 eidem successit, uir rei militaris peritissimus, sexcentis po- imp.
 titus uictorijs, fortis, magnanimus, generosus, duellis ausus
 cum hoste cōgredi, incorrupta in iudicijs stater. i. iusticiæ.
 Hic ceruices Celtarum, quæ antea flecti non poterant, fle-
 xit: hic bellicosorū Parthorum impetus repressit, qui hoc
 tempore longè lateq; diffusi, uniuerfos Asiæ fines popula-
 bantur, excurrabant undiq; cædes perpetrabant, flammis
 absumebant omnia, castris ad ipsum Euphratem promo-
 tis. Ea quum ab ipsis designata Traianus accepisset, quæq;
 foret impetus Parthici audacia cognouisset: ab extremis
 terræ finibus ad extremitates eis oppositas celeriter sese
 contulit, manum cum hoste conseruit, phalanges aduersas
 perrupit, planicies eorum locorū cadaueribus constrauit,
 Parthos intra limites suos manere coëgit, eisq; non parū
 arctatis, ad triumphum parta insigni uictoria domum
 reuersus est. Sic à natura comparatus erat, ut ad afflictis con- Virtutes
 doleret, ægrotantium miserijs adficeretur, in extraneos Traiani.
 benignus esset, amicos solaretur, toleranter quæuis conui-
 cia ferret, quum quidem diceret, imperatorem Deo simi-
 lem esse debere, atq; oris maledici petulantiam commodè
 perpeti. Gladium euaginatū in Senatus & magistratuū
 presentia Romanæ urbis præfecto cum uerbis huiusmodi
 tradidit: Accipe gladium hūc, & siquidē iniuste me in im-
 perio gesserō, cōtra me ipsum illo utere, nec uitæ meæ par-

d 5 cito:

*cito: sin legitimè, rectè, iustèq; imperauro, pro defensione mei traditum tibi putato. Mortuus est Traianus multis ornatus uictorijs, quū imperio per annos VIII, & VII menses præfuisset, Adriano genero successore designato. Delectabatur ille libris, ac uoluptatè ex doctrinarum studijs percipiebat, & quoscumq; literatos esse cognouisset, magnificis muneribus sæpenumero donabat. Habebat etiam in comitatu suo uiros doctos secum, tam in castris, quàm in otio & itineribus. Eodem modo erga quosuis alios munificentia exercebat. Quapropter uniuerso Senatui & plebi carus erat. Vefanos Hebræos, qui defecerant, & imperij Romani iugum excusserant, cum copijs aduersus eos profectus, ad interuentionem cecidit, & cunctis fame, gladio, igne funditus deletis, urbem Hierosolymã de fundamentis euersam, deinceps Aeliam nuncupauit. Sedenim ad alios oratio trãseat. Posteaquã Adrianus ex aqua intercute fuisset extinctus, anno imperij quarto & uigesimo: Antonino illud delatū est, cognomento Pio, propter morū probitatē, & indolis mansuetudinē. Is quū annis XXII imperiū administrasset, naturæ debitū persoluit. Successit Marcus Antoninus, qui educatus erat in omni liberali doctrina & sapientia, uirtutū laudibus, & quidē omnigenarum, ornatus. Quã ob causam quosuis sapiētes ac doctos uiros honorificè tractabat, magnificisq; muneribus adficiēbat. Prodiderūt de hoc memoriæ scriptores historiariū prisca, uarijs bellis undiq; ingruentib. omnēq; ditionē Romanã uastantibus, eū pecuniæ laborantē inopia, quū nullo pacto armare posset exercitiū, ornatum imperatoriū in foro uenum exposuisse, nimirū supellectilē ex auro solido textã, amictus purpureis fimbrijs redimitos, coronã unio-
nibus ornata, lectulos gemmis hinc inde distinctos, ipsam
deniq;*

Aelius Adria-
nus imp.

Excidium
Iudaicū.

Antoninus
Pius imp.

M. Antoni-
nus imp.

Imperator
supellectilē
suam uēdit.

deniq; stolā imperatoriā splendidissimā: simul per publicū
 præconē significasse, licere cuiuis hæc uenū exposita citra
 metū omnē periculi coëmere. Hoc modo factū, ut emerent
 ea, qui uellet: pecuniāq; conflatā fuisse, quā ubi distribuisset
 in milites, mox imperatorē copias in hostē mouisse, &
 manu cōserta, citra negotiū uictoria potitum esse, adeoq;
 cōiectis in fugā omnibus, necatis, spoliatis, integros pecu-
 niarum thesauros consequutū. Has ubi rursus in forū retu-
 lisset, indicari per præconē iussisse, ut qui uellet, auro rece-
 pto, quidquid prius imperatoria de supellectile coëmif-
 set, si quidē ita placeret, restitueret. Idem Lucium generū
 suū, imperij consortē, aduersus bellicosos pugnacesq; Par-
 thos misit, quorū id tēporis rex erat * Begeleses. Præsta-
 bat autē Lucius tam animi, quā corporis dotib. uir proce-
 rus, facie pulcra, suauis, coma flaua, colore roseo. Quūq;
 pugnā cum hostibus conseruisset, qui ob copiarū multitu-
 dinem, pharetrasq; suas nimīū quantum ferociebant: arte
 nationem arcus gestantē uicit ac debellauit. Quia uerō ad
 hūc locū orationis & instituti nostri peruenimus, generis
 humani uicissitudinē admirari subit: quī nimirū fiat, ut filij
 parentibus suis similes non euadant. Etenim leo semper ca-
 tulum gignit, qui leonino sit animo præditus: pardalis itē,
 sibi similitē animo feram: tigris ipsissimā procreat tigridē:
 at hominibus liberi parentibus dissimiles nascuntur, quā
 rem ab electione uoluntatis oriri, manifestum est. At enim
 quò nobis hæc dicta sunt? quē uic sunt ad scopum relata?
 Nimirum Marcus imperator naturæ se legibus summisit,
 lutumq; naturæ restituit, à qua mutuū acceperat: quum
 imperio XIX annis præfuisset. Eius autem in locum fi-
 lius Commodus successit adolescens nulla in parte pa-
 trissans, nec quidquam habens simile Marco patri, à
 quo

Lucius Anto-
 nini collega.
 * al. Belege-
 ses.

Querela de
 liberis dege-
 nerantibus.

Commodus
 imp.

quo procreatus, & institutus fuerat. Quippe mimis semp̄ delectabatur, & gladiatorum spectaculis, et mulierculis, et uiris nefaria perpetrantibus ac temulentis. Cædibus etiã sese polluebat, homines potentes, illustres, & opulentos gladio perimens. Quapropter exitum illa dignum uita reperit. Nam haustis uenenis inquinatam cædibus animã efflauit, ac uiuendi finem ante tempus fecit, quũ imperio XII annis potitus fuisset. Præfuit autem Romanis post ipsum

Pertinax
imp.

Didius Iulia
aus imp.

Seuerus A-
pher imp.

Antoninus
Caracalla
imp.

Omisit heic
auctor XV
Cæsarum no
mina, & an
nos LII, uel
amplius.

maxima grauis senectæ Pertinax, qui quũ necdum adhuc in palatiũ suos liberos & uxorem deduxisset, nefariè fuit interemtus. Erat tum Didius quidam Iulianus, quem pretio mercatum esse coronam imperialem, ducibus copiarum largitione corruptis, perhibet. Sed fortunæ regiæ fructum nullum tulit. quippe Seuero Aphro seditionẽ aduersus ipsum concitante, gladio necatus est, & malus malè perijt: quum mel imperij propemodum non degustasset.

Hoc modo fortuna inuidiosa Iuliano deserto, Seuero arripit, eumq; uultu hilari respexit. Hunc audio Balneum Zeuxippi condidisse, magnum illud & celeberrimum Byzantinæ urbis miraculum: itemq; plenum illud admirandæ uoluptatis ac delectationis opus, quod totis opidis & nationibus recreandis sufficit: in quo scilicet equi certantes inter sese delectationis humanæ causa decurrunt. Ceterum Seuerus ubi satis diu uixisset in imperio, totosq; in eo XVII annos exegisset: graui oppressus morbo, uitã cum morte commutauit. Moriturus filijs suis scepra reliquit, quorum natu maior Antonini nomẽ habebat, cognomen tum Caracallæ: alteri Gethæ nomen parentes indiderant. Præfuerunt annos omnino sex, & menses duos. Quum autem alicuius imperij sepius ab uno ad alterum se cõuertisset, præter alios Diocletiano quoq; uiro sceleratissimo, sum-

mans

mam potestatem tribuit. Is adiuncto sibi Maximiano Her- Dioeletia-
nus & Ma-
ximianus
imp.
 culio, Satanz filio, qui eadem erat cum ipso in sententia,
 consortem imperij fecit. O patientiam tuam fili Dei SER-
 MO. Quum duo magna simul concurrerent, quid
 calamitatis non aderat? quid non designabatur? Vbiq; cæ-
 des, mactationes, sanguinis effusiones stagnorum in mo-
 dum: obscuris in carceribus multi custodiebantur, præser-
 tim à Christo denominati. Quippe uentum quemuis gra-
 uissimum spirando superantes, plantulam pietatis adhuc
 recentem radicitus euellere singulari studio conabantur,
 ueluti rimum quemdam non ita pridem insertum, arbo-
 reinue tenellam. Hinc tormenta, uincula, mactationes ho-
 minum: hinc carnes membratim discerpebantur, tamquã
 in macello fieri consuevit. Enimuerò posteaquã ex ani-
 mi lubitu satis hac in parte bruto impetu decertassent, fru-
 straq; canum furiosorum in morem latrassent, nec tamen
 Christi nomẽ abolere potuissent: ad insaniam redacti mi-
 ferrimi homines, abiecta corona semet ad fortunã & con-
 dicionem humiliorem demittunt, adeoq; curatores horto-
 rum, arborũ plantatores, fossiores stirpium, olerumq; nu-
 tritores fiunt. At ubi recuperare uellent imperiũ, grauissi-
 mo cædium genere uitam amiserunt. Generos sibi delege-
 rant, quibus filiæ nubent, eosq; tamquam natos ex se fi-
 lios Cæsares designarant: primus quidem Galerium, Vale-
 riæ filiæ maritum: alter uerò, nimirum Maximianus, Con-
 stantem, Claudij * filium, qui nõ ita pridem imperauerat.
 Habebat iam tum Constans Helenam uxore, feminam bea-
 tissimam, è qua magnus ille triumphator Constantinus ge-
 nitus fuit: uerum tyranni gloriam reueritus, ea repudiata,
 Theodoræ coniugium amplexus est, Maximiani F. de qua
 liberos etiam procreauit, quorum in numero fuit Constan-
 tius

Galerius
 & Constans
 Cæsares.

* h. e. nepot.

Constantinus magnus imper.

Tyranni plures uicti.

Constantini religio.

Constantino polis extructio.

tius Galli pater, itemq; Iuliani præuaricatoris impij maximeq; execrandi. Secundum hæc Constantinus eam imperij partem, quæ Constanti sorte obuenerat, ueluti paterno iure debitam consequutus, quum res Romanas miserè cerneret continentibus agitari fluctibus, imperio multos in principatus diuiso: (nam unà præerant ei Maxentius, Seuerus, Maximinus, Galerius) bellum in eos mouet, deq; cunctis uictoria potitus, solus imperatoriam potestatem adipiscitur: simul uenerandi gregis Christi fit ouicula, primus imperatorum Christo uerè agglutinatus. Hic & aras euertit, & delubra clausit, in quibus ethnici malis genijs hostias offerebant: itemq; promulgatis legibus turpes lustrationes, orgia fœda, cunctas abominabiles deniq; cessare iussit. Hoc modo factus est uelut argentea quædam tuba, quæ clarè ab extremis terræ partibus ad alias extremitates sonuit, ac fidem in creatorem suo clangore cunctis in locis propagauit. Quum autem urbem cõdere uellet, cæcorum Chalcedonensium ciuitatem extruendam statuit: quod opus ubi cepisset inchoare, nouum quoddam prodigium uidit. Nam magnis alis præditæ uolucres quum aduolassent, abreptos lapides inde pulcerrimam ad urbem Byzantinam deportarunt. Quapropter Constantinus imperator, qui diuinitus gubernaretur ac tegeretur, animaduerso, rem hanc, quæ acciderat, non fortuito, nec casu euenisse: auerso inde animo, totum consilium mutat, seq; ad opulentum Byzantium opidum confert, è quo beatissimam & fortunatâ urbem excitat, urbem inquam magnam, Romam nouam, Romam carentem rugis, numquam senescentem, sed perpetuò iuuenescentem, seq; renouantem, Romam illam deniq; de qua gratiarum riuus profluunt: quam terra continens amplectitur,

Etitur, & mare uicissim excipit: quam iucundè ornant
 Europe manus, & ab altera parte os Asiæ deosculatur.
 Enimuerò laudes, quibus hæc urbs imperatrix sese iactat,
 alterius loci & temporis fuerit enumerare: nunc ad in-
 stitutam mihi narrationem reuertendum erit. Quum er-
 go serenissimus ille Constantinus puluerem corporis de-
 positurus, actabernaculi figulinum uas terræ, quæ mu-
 tuum dederat, redditurus esset: alterum ex filijs Constan-
 tium totius Orientis imperatorem designat, reliquis duo-
 bus, quorum erant nomina Constans & Constantinus,
 Romam, Gallias, ceterasq; uersus Occidentem sitas pro-
 uincias tradit. Atq; hi quidem ante tempus decessere, bel-
 lo ciuili contra se inuicem excitato, quum alter imperium
 alterius rapere conaretur: ad solum autem Constantium
 uniuersa potestas deuenit. Is primo Cæsaris dignitatem
 Gallo concessit, patrueli suo, Constantis filio. Verum u-
 bi comperisset, hunc regnum adfectare, ad tyrannidem
 prouere, nihil non moliri, quo uoti compos fieret: omni
 conatu eius anteuerso, caput ei præcidi curauit. Deinde
 Galli fratrem, porcum illum foetidum, Iulianum corona
 Cæsarea cohonestauit. Quo factum est, ut desertor ille fi-
 dei urbanum quiddam proferre uolens, purpurea ueste
 sua commonstrata, tritum illud uulgo uerbum ad adstan-
 tes enuntiaret: Purpurea mors & fatum occupauit. Si-
 gnificare uolens, Gallum etiam in ueste purpurea ex-
 tinctum fuisse. Non autem multo post tam à Deo, quàm
 imperatore deficit: eiurat religionem & cultum, quo
 creatorem suum adfecerat: sceleratissimis se genijs ad-
 glutinat: sanguine (proh impium facinus) lauacrum
 illud diuinum eluit: bellum aduersus eum concitat, à quo
 seruatus fuerat: imperium deniq; sibi usurpat. Quo cogno-
 to Cons

Constans I,
 Constantius,
 & Constantinus II,
 imppp.

Gallus Cæ-
 far.

Iulianus Cæ-
 far, deinde
 imp.

Iuliani defe-
 ctio.

Constantij
querela.

Iouianus
imp.
Valentini-
anus, Valens,
& Gratia-
nus, imppp.

to Cōstantius excanduit, ac morbo graui correptus, paulo pōst rebus humanis excessit: quū quidem tria mala per se facta deploraret, ac in lingua continenter haberet: primo, quòd genere sibi propinquos iniuste sustulisset è medio: deinde, quòd fidem Christianam adulterasset, ac in ea quædam innouasset: tertio, quòd impijssimum hunc Iulianum Cæsarem designasset. Enimuerò non longum ad tempus iusticia dormitauit, nec inspector ille cunctorum oculus diu connixit: sed palpebram sustulit, desertorem intuitus est, uidit piacula, mactationes uictimarum, sanguinis riuos, hominum cædes, omnem deniq; turpitudinem, abominationem, impietatis plena facinora, quæ designabat: & furorem hominis exsecratus, Persis ueluti sæuis leonibus uolutatum in luto suem inmaniter dilacerandum tradidit. Hoc modo quum uir impius gladio uulneratus occubisset, ne ipsa quidem terra corpus hominis profani admittere uoluit, sed successiōe ac motu quodā expulit eum, qui concussione impietatis uniuersam creaturam turbauerat. Hinc iam rursus hilari uultu fidei gratia splenduit, pōstea quàm Iouianus imperator designatus fuisset. At ubi etiam ille fortuna exiguum ad tempus degustata rebus terrenis excessisset, Valentiniano imperiū delatum est. Is Valentem fratrem imposta corona collegam adsciuit, ac Orientis quidem illum imperatorem renuntiauit: egregium uerò Gratianum ueteri Romæ præfecit, ex Seuera coniu-
genatum. Ex his Valens, uir impius, addictus Ario, qui contra Dominum nostrū superbe insurrexit, populūq; religiosæ pietatis studiosum acerbè uexauit & adflixit, non longo pōst tempore ab edaci consumtus est igne, quū Scythas fugiens, in tugurium paleis refertum se recepisset. At præclarus ille Gratianus, Valente sublato, iam con-

sequitur

sequutus uniuersum imperiū: (quippe Valentinianus etiā natura debitum persoluerat, Gratiani pater, uir probus, religiosus erga Deum, in prælijs animosus ac fortis) Theodosium primum ad Orientis gubernationem ablegat, uirum grauem, mauortium, ex Hispania oriundum: non abs re hoc ipsi largitus imperiū. Quippe debitum ei concessit uictoriæ præmium, quam de barbaris uir magnanimus, & qui diuinitus defendebatur, adeptus fuerat. Ipse autem Gratianus, hoc nationibus Orientalibus præcepto, sibi prouincias Occidentales cum urbe Roma retinuit. Memorie proditum de Gratiano accepimus, eum muliere quadam accedente, ac maritum deserente, quòd frequenter eam plagis & uerberibus multaret, aptè respondiſſe: Nihil hoc ad me mulier. At quū illa subiecisset, maritū suum ipsi quoq; Gratiano insidiari: rursus illum respondiſſe: Quid hoc ad te mulier? Tradunt etiam Gratianum ad eò peritum sagittandi fuisse, ut eius tela mentem habere perhiberentur. Interfecto autem Gratiano miserabiliter admodum à quodam barbaro, Theodosius imperator Romanam profectus est, ac paricidam ultus, Romæ imperium Valentiniano iuniori, Gratiani fratri, tradidit. Hinc rursus alia turba, rursus alia grauis & horrida tempeſtas imperium demergere conata est. Quippe tyrannidem Eugenius quidam usurpauit, & Valentinianus imperator strangulatus, miserè uitam amisit. Rursum ergo Theodosius militem aduersus paricidam educit, tyrannus uiuus in potestatem redigitur, compedibus ligatur, audaciæ suæ flagitiorumq; designatorum pœnas luit, simul denique uitam & imperium amittit. Secundum hæc Honorius à patre Romæ ueteris imperator renuntiat, è Pla-

Theodosius
I. imp. annis
XVII.

Scitum Gra-
tiani respon-
sum.

Valentinia-
nus II. imp.

Honorius
imp.

e cilla

Arcadius im-
pe. an. XIII.

Gotthi Ro-
mam inua-
dunt.

Theodosius
II. imp. ann.
XXXIII.

Valentinia-
nus III. im-
per. qui pe-
riclit.

Maximi u-
xor stupra-
tur.

cilla Theodosij coniuge natus. Quumq; Theodosius etiam ipse uitam hanc reliquisset, Orientis imperium Arcadio cesserit, ex iisdem cum Honorio parentibus orto. Id temporis contempto principe Occidentis, tamquam effeminato, Gotthi sanguinolenti, natio bellicosa, superatū difficilis, cædibus gaudens, in Romæ ueteris limites excurrunt, eorūque rex Alarichus imperatoris opibus potitur, & ipsa imperatoris sorore Placidia, quæ mox de barbarorum manibus elapsa, celeriter ad Honorium fratrem se contulit, qui Rauennam, urbem munitam, profugerat. Est autem in matrimonium collocata Constantio, per quem seruata fuerat: deque his Valentinianus iunior procreatus est, qui secundum hæc Romæ imperium consequutus fuit. Posteaquam Arcadius terrenam corporis molem deposuerat, Theodosius in Orientalis imperij solium collocatur, quem Arcadius ex Eudoxia coniuge genuerat. Is filiam suam Valentiniano ad coniugij societatem misit, quem iuuenem uoluptatum amor & insanum studium explendi libidines carnis, quod nullis inhiberi uinculis poterat, non imperio tantum, sed etiam uita spoliavit, ipsamque uitæ sociam iniuriæ alterius exposuit: quæ res quo pacto gesta fuerit, breuiter exponetur. Erat in urbe Roma uir consularis Maximus, facile princeps inter ceteros. Habebat is uxorem eleganti præditam facie, quæque propter uenustatem formæ quidam uelut hortus pulcritudinis esse uideretur: & ornabat eandem multo etiam magis castitas atque pudicitia. Quum hanc uidisset imperator, amore captus est, omnesque neruos in id contendit, ut uoto potiri posset. Igitur aliquando Maximo, marito mulieris,

ales

alea ludens, ubi uicisset, nec aurum Maximus numeraret: aureum eius anulum accipit, quasi pro debitis oppigneratum. Hunc anulum ipsius uxori mittit signi loco, de quo illa intelligeret, in aulam sibi eundum esse. Mulier signo cognito, fidem ijs, quæ mandabantur, habet: adeoque celeriter in regiam se confert. Quid inde factum? Imperator eam nactus, ui stuprat. Maximus his cognitis ardere animo, ad ultionem se armare, fraudes omnis generis neçtere, tandem gladio imperatorem occidere, spoliatum prius fidißimis satellitibus. Hoc factò, coniugem quoque Valentiniani Eudoxiam stuprat, quæ iniuriam hanc ægerrimo ferens animo, suos ad Gizerichum Vandilorum regem mittit, oratum, ut Roman cum copijs inuaderet. Fecit hoc Gizerichus, Romam occupauit, eaque miserum in morem spoliata, imperatricem cum filiabus captiuas abduxit. Ac Roma quæ dem exiguum ad tempus adhuc ab imperatoribus aduersata, tandem imperium omne prorsus amisit, in potestatem regum principumque barbarorum redacta, quorum manibus miserè prostrata fuit. Tunc temporis autem Maximus occupata tyrannide regnauit, quem sequuti sunt Anthemius, Olybrius uir præstantissimus, * Maior, Glycerius, Nepotianus, Orestes, post quem Orestem puer Romulus omnium postremus imperiũ usurpauit. Hoc modo celeberrima Romanorum urbs, quum ab initio Romulum regem legitimum habuisset, ac uicissim eius imperium ad Romulũ peruenisset, deinceps ab imperatoribus gubernari desijt. Barbaris aut̄ sese summittēs perq; summã infelicitatẽ ab eis capta, regibus eorum, nationumq; principibus, & satrapis paruit: planeq; spoliata consulibus,

Eudoxia stupratur.

Gizerichus Romam capit.

Vltimi Romæ imperatores Latini.
* al. Maiorianus, item Maiorinus.

imperatoribus, dictatoribus, Senatu, patricijs iugum barbarorum suis humeris tulit: quæ deniq; prius erat indomita & expers iugi uacca, principibus aratoribus obœdiens facta est, & condemnata, ut eius solum aratro inuenteretur. Et hæc quidem Romæ ueteri acciderunt. At illa nostra floret, augetur, imperio fruitur, iuuenescit: utq; perpetuum augetur, te rex omnium maxime precor: præsertim quum modò talem ac tantum imperatorem habeat, Luciferum latè radijs suis splendentem, regem Ausonum maximum, uictorijs sexcentis potitum, Manuum Comneniadem, auream *Purpure rosam, cuius imperium infiniti soles metiantur. Sedenim oratio nostra in uiam reuocetur, & historiæ cursus ad finem perducatur. Iuniorum Theodosium, quum adhuc puer esset, ac tenerum primanq; ætatem ageret, Arcadius pater in thronum imperatorium collocauit, simulq; constituit ei custodes imperij principes quosdam Senatus, itemq; genere proximos, unà cum Isdigerde Persarum rege: qui deinceps, ubi de insidijs accepisset, quas Theodosio quidam tyrannidis usurpandæ cupidi struerent, suos ablegauit, ut ad ipsum usq; Byzantium cum infinitis propugnatorum copijs excurrerent. Hoc modo percussis insidiatorum animis formidine barbari, omni odio maleuolentiaq; deposita, consilium prius intermissum cum ipsis conatibus fuit. De quo intelligere licet, in ipsis etiam barbaris uirtutem ac indolem bonam existere, hominesq; linguas diuersos nihilo minus amicitiam & amorem mutuū illæsum conseruare candidè posse. nam uirtus & honestum à natura cunctis insitum est. Ceterum imperatori Theodosio soror erat, castis prædita moribus, uitæ grauis

Constantinus Manasses sub Manuele Comneno uixit.

*Locum nomē, in quo pariebant imperatrices, ut liberos ederent purpurigenas.

Rex Persarum pupillū conseruat.

nis ac pudicæ, nomine Pulcheria. Fulgebat ea uenusti corporis elegantia, simulq; dotibus internæ pulchritudinis relucebat. Quumq; uirginitatem suam retinere, & castitatis campum illibatum tueri decreuisset: prorsus à uirorum consuetudine semet abstinebat, ac puræ modestæq; uitæ studio dedita, feruorem animi erga quæuis facta præclara insignem demonstrabat. Neque tantum exornanda uitæ suæ intenta erat, uerumetiam fratrem omnigenis rationibus, ijsq; sollerter excogitatis, ad uirtutem probosque mores informabat. Coniunxit & fratri matrimonio Eudociam, omni uenustatis genere splendens. Ea quum esset uultu prædita formosissimo, Athenis illis celeberrimis, ubi nata fuerat, Byzantium profecta, suos ut fratres accusaret, qui paternarum facultatum partem ei se daturos pernegarent, obiter quiddam longè fructuosius reperit. Libet autem breuiter exponere, quo pacto hæc euenerint. Fuit Athenis quidam Leontius, uir accuratè peritus omnis philosophiæ, ac logicarum, naturalium, astronomicarum disciplinarum. Huic ex una coniuge tres erant nati liberi, duo mares, una filia, formæ puella præstantis, & ceteroquin etiam elegantissima, cui pater Athenaidis nomen dederat. Quum autem rebus humanis iamiam excessurus esset, testamento de uoluntate sua postrema condito, filiis quidem maribus facultates omnes legauit, quidquid nimirum habebat uestium, auri, ædium, pecoris, instrumenti ac suppellectilis, mancipiorum: (quippe locuples & opulentus erat) filiam uerò, quam etiam unicè diligebat, sola centum aureorum sorte contentam esse iussit, quòd banc ei fortunam sufficere diceret, qua cunctas mulieres

De Pulcheria Theodosij sorore.

Eudocia Theodosij coniux.

De Leontio philosopho Atheniensi.

*felicitate superaret. His ille uerbis prolatis, naturæ debi-
 tum persoluit. Puellæ fratres, qui homines essent impro-
 bi, paternas facultates uniuersas sibi uindicabant, sorore
 prorsus ab additione hæreditatis exclusa. Quam rem Athe-
 nais ægerrimo ferrens animo, materteram adit, casus ei
 suos exponit, calamitatem deplorat, & multis cum gemi-
 tibus dolenter amplificat. Illa puellæ commiseratione tan-
 gi, ac neptis nomine commota, Constantinopolim cum
 ea proficisci, urbem urbium principem & imperij sedem.
 Hinc Pulcheriam multis ornatam dotibus conuenire, o-
 pem & auxilium eius implorare, rogare denique, sub-
 ueniret puellæ suis rebus per iniuriam spoliata. Pulche-
 ria iuuençule formam admirari, ad radiantes uultus do-
 ces obstupescere, magnanimitatem planè conspicuam plu-
 rimum facere: simul interrogare, num florem uirginitatis
 adhuc illibatum haberet. Intellecto, puellam adhuc ex-
 pertem esse coniugij, castitatisq; bonum hætenus inte-
 grum seruasse: religioso eam lauacro curat ablui, nomen
 immutat, Eudociam appellat, fratri matrimonio copu-
 lat, non parum adiuuante Paulino, uiro inter amicos im-
 peratoris principem locum obtinente. Procurauit au-
 tem ex hac Theodosius Eudoxiam, quam Valentiniano
 in urbe Roma uetere imperanti ad uitæ societatem mi-
 sit. Sedenim nulla uitæ felicitas tempestatibus ac doloris
 expers est, nec prosperitas esse potest ulla, cum qua non
 existat etiam aliquid, quod hominem mordeat. Etenim
 ipsa quòque rosa, licet fragrans sit, crebris tamen spinis
 horret: itèmq; uultum solis nubes interdum caligine
 quadam obuelant. Consimili modo inuidia comitatur &
 insectatur eos qui uirtutem colunt: omnisq; sancta pro-
 speritas*

*ſperitas, & uita ſplendens in hominum oculis, admixtam
 quamdam infelicitatem ſecum trahit. Quid autem hoc ſi-
 bi uult orationis præludium? Nimirum & hæc impera-
 trix in huius uite mari nauigabat, & ſerenis placidiſq;
 uentis acta, felicitatis curſum abſque perturbatione con-
 ſuebat, non aliter, atq; ſi nauis oneraria uento ſecundo
 ferretur: uerùm inuidia ſubitò, tempeſtatis cuiuſdam in-
 ſtar flare cepit: turbo cum procella mare commouit: nu-
 bes impetuoſa exorta tempeſtatem excitauit: adeoq; ſuc-
 cuſſit, & agitauit ſcapham inſtar folij, commoto ingen-
 ti ſtrepitu, grauiq; turba: ut nauem conſringeret, ac ipſi
 naufragium ſacienti terribiliter ore adaperto minaretur,
 quaſi uellet ei planè dehiſcere. Ab eo tempore caſus a-
 cerbos imperatrix complures experta fuit, & ærumno-
 ſiſſimis cum tentationibus colluctata. Labet autem com-
 memorare, quid illi acciderit. Quidam fortunæ tenuis
 imperatori Theodoſio, Eudociæ marito, pomum eximia
 tam pulcritudinis, quàm magnitudinis obtulerat. Eius il-
 le ſpeciem longè uenultiſſimam, colorem, magnitudinem
 admiratus, pomum ipſum inuſitati cuiuſdam muneris lo-
 co imperatrici miſerat: quæ ſanè res non minus maximo-
 rum incommodorum origo exſtitit, atque olim pomum
 illud Eridis inuide, quod nocendi cauſſa ijs obtulit, qui
 Thetidis atque Pelei nupijs intererant. Nam qualia
 queſo conſequuta ſunt? Imperatrix pulcritudinem fru-
 ctus admirari, eumque arbitrari naturæ modum exce-
 dere. Et quoniam Paulinum propterea uenerabatur,
 quòd ualde eam iuiſſet in conſequenda dignitate im-
 peratoria: uirum hoc infelici pomo donat. Is uerò ui-
 ciſſim munus imperatori mittit, ignorans (uti quidem*

Occaſio di-
 cidiorū in-
 ter cōiuges.

Eudocię per
iurium.

Paulini
cædes.

Theodosij
temeritas in
subscriptio-
nibus.

uidetur) unde profectum fuisset. Non enim adfuerat id temporis imperatori miser, quo pomum acceperat, quod nuncupare quis possit letalem orci fructum, ab ipsa morte Plutoneq; consitum. Imperator oblatum intueri, mox agnoscere, clam apud se occultare ac retinere, coniugem interrogare, ubinam pomum ab se datum haberet: illa respondere, manducatum ab se esse. Rursus imperator ei deferre iusiurandum: illa per summam infelicitatem sacramento confirmare, pomum ab se manducatum esse. Quid hinc factum? Imperator suspitionibus malis indulgere, pomum absconditum proferre, coniugem mendacij convincere, excandescere, furere, imperatricem odio persequi. Atque hinc iam fluctus ille tentationum, mare calamitatum, tempestas malorum exundauit: hinc facinus indignum sol conspexisti. Nam Paulinus ob hanc causam interfectus est, & imperatrix odio mariti perspecto celeriter Hierosolymam proficiscitur, atq; ibi exacto reliquo uite tempore, tandem naturæ debitum persoluit. Erat ceteroqui Theodosius comis, facetus, liberalis, semper lectitandis libris occupatus: uerum inter has uirtutes etiã mala quædã herba succrescebat, ut sunt res humanæ. Nam si quis ei chartã offerret, rubris in ea litteris nomen imperatorium subscribebat: non inspectis prius ijs, quæ essent in ea perscripta. Nimirum in humana natura nihil est, quod omnino sit labis expers, & ab omni absurditate alienum. Quamobrem diuinis exornata dotibus Pulcheria fratrem ab hoc uitio reuocare studens, singulari diligentia imperatorem monebat. Postea uerò quàm uarijs & continuis admonitionibus usa, prudentibusq; uerbis castigato fratre, nihil se proficere cerneret, huiusmodi quid

quiddam instituit ac molita est. Excogitatis ingeniose rationibus fratrem circumuenit, litteras fingit, in quibus prescriptum foret, imperatorem Pulcheriæ sorori coniugem suam ueluti mancipium quoddam donasse. Hanc chartam fratri offert, rogat, hanc scripturam litteris imperatoris munire ac subsignare uelit. Imperator precibus sororis annuit, mox calamum præbendit manu, & exaratis purpurei coloris litteris, chartam confirmat. Pulcheria litteras manu fratris subscriptas insignis lucri loco accipit, & imperatricem instar coempti pretio mancipij secum abducit. Quum Theodosius à sorore iniuria se diceret adfici grauissima, litteras imperatoris illa uicissim proferre, seq̃q; dicere fretam his, optimo iure quod faceret, facere. Tum uerò rem imperator intelligere, pudore suffundi, ab eiusmodi stulticia deinceps sibi cauere, factum ipsum denique præclarum ad finem tendere. Nimirum in magna felicitatis parte collocandum est, si quis inter homines beneuolos, uitæ puræ studiosos, amorem mutuum labe nulla contaminantes degat. Ceterum imperatore Theodosio rerum potente, septem illi iuuenes, martyres tolerantissimi, de somno longissimo experrecti, ac uulgo conspecti sunt. Nam ut Decij furorem euitarēt, in natiuam speciem haud procul ab Ephesina urbe sitam sese contulerant, ibiq; graui & prolixo somno consopiti quieuerant. Hoc autem excitati tempore, ac à fidelibus agniti, simulq; tam ab ipsis, quàm imperatore magno in honore habiti, rursus inexcitabili postremoq; sopore correpti fuerunt. Eodem imperante quum continui terræ motus omnia passim funditus succuterent, unaq; mortaliū animos percellerent, accidit, ut religiosa multitudo ne precibus Deum placante, puer quidā subito ad ipsa

De septem dormientibus.

usque cælum abreptus, hymnū illum sanctissimum ab angelis concini audiret. Deinde relatus in terram (proh uim roburq; stupendum) in medio mortalium cœtu clarissima uoce docuit, quo pacto hymnum illum cani oporteat. Quippe non ita pridem in eo peccatum fuerat. Hic Theodosius à Chrysaphio deceptus, & aduersus Pulcheriam exacerbatus, sæpenumerò multis tentationum spinis ornata omni uirtutis genere mulierem pungebat. Erat autem ille Chrysaphius eunuchus, communis hominū pernicious, improbus, impuris, sanguinarijs, exsecrandis moribus: cuius nequitiam ubi deinceps imperator cognouisset, publicatis bonis hominē ad paupertatem redactū æquissima lata sententia solum uertere iussit. Quum autem commune debitum naturæ Theodosius persoluisset, iamq; puluerem corporis in terram deposuisset: ad egregiam illam Pulcheriam imperium peruenit. Ea uerò sapienter admodum re deliberata, & animaduerso, rem Romanam imperatoris egere: mox bonum illum Marcianum arcessit, uirum grauibus ac religiosis moribus illustrem, eumque sacramentis horrendis obstrictum, quibus se castitatem Pulcheriæ minimè contaminaturum policeretur (in quo sanè Marcianum promptum & adsentientem reperit) imperatoria corona exornat. Chrysaphium uerò peracerba morte de medio tollit. Atque hoc loco non intempestiue fecerimus, si de Marciano memoriæ prodiderimus, unde prognatus, & quis fuerit. Nimirum pauper erat, & humili quidem ortus loco: sed indole moribusque bonis præditus. Et quamquam ex celebri & illustri familia non esset, tamen consequutus fuerat, ut militum ordinibus adscriberetur. Fortè accidit, ut bello inter Romanos & superbos Persas exorto, Marcianus graui correptus morbo,

Chrysaphius eunuchus infestus Pulcheriæ.

Chrysaphij exilium.

Pulcheria imperatrix.

Marcianus imp. an. VI. Interitus Chrysaphij.

bo, qui mortē ei mimitaretur, quadā in urbe illustris * Ly * al. Lycio
 dorū prouinciæ propter debilitatē corporis subsisteret. ru
 Ibi amicitia cum fratribus quibusdā inita, familiariter a
 pud eos uiuebat, suppeditantes ipsi, quæ ad uitā sustimen-
 dā pertinerēt. Quū autē aliquando uenatum exirent, eisq;
 Marcianus se comitē uenationis adiungeret: ac iam pro-
 pter sudores maderēt, dum hinc inde cursu conscenderent
 difficiles aditu colles, ferarumq; lustra curiosē peruestiga-
 rent: euenit tandem, ut in terrā reclinatis corporibus, cū
 uoluptate somnū caperent. Tum fratrum alter citius exper-
 rectus, Marcianū quidem adhuc dormientem conspicit, uo-
 lucrū uerō reginā explicatis alis umbrā ei præbentē. Adeo
 magnū et augustū quiddā est imperiū, ut ipsa quoq; bruta
 honorē ei deferant: adeo uolucres etiā crudiuoræ uenerā-
 tur hominē, cui diuinitus est concessū, ut imperio potiatur.
 Cernens igitur ille, quid accideret, obstupescit, fratrem exci-
 tat, pdigiū ei mōstrat, utriq; res admirationi est. Neq; mul-
 to post experrecto Marciano imperiū policētur, simul o-
 rātes, ut ipsorum aliquādo recordaretur. Annuit ille precib.
 ac uicissim utriq; se benefācturū pmittit. Tādē auro, quā-
 tū satis esset ab eis accepto, Byzantiū proficiscitur: atq; ibi
 Ardaburiū, hominē lōgē opulentissimū, accedit. Erat autē Ardaburius
 hic Ardaburius omnium copiarū imperator, et in eo mune-
 re collegā Asparē habebat: quo cū Marcianus militatū ab-
 iit, aduersus Gizerichū Aphricanorū Vandilorū regē. Eū
 quum Aspar oppugnaret terra & mari, peditū equitūq;
 copiis, & accideret quodā tēpore, ut Aphri grauiissimo cū
 impetu hostem inuaderent, ac Romana phalanx fugæ se
 mandaret: sortē Marcianus cum multis alijs uiuus in ho-
 stium potestatem uenit. Itaque cum commilitonibus in Gi-
 zerichi domum perductus, carceri mancipatur. Quum an-
 tem

Portentum.

Ardaburius
& Aspar.Gizerichus
Romanos
uincit.

Alterū pro-
digium.

Marciano Gi-
zerichus par-
cit.

Leo I. imp.
an. XVII.

Ifocafius fa-
piēte respō-
fo fe ab iniu-
ria uindicat.

tem Gizerichus aliquando captiuos ſpectare uellet, eaq̄
de cauſa in ſublimi regiæ parte conſiſteret: incredibile
quiddam cernit, dormientem ſcilicet Marcianum, cui ſuis
alis umbram aquila ſuppeditaret. Ad eam rem obſtupe-
ſcit, diuinum hominem eſſe Marcianū colligit, imperioq̄
Romano dignum. Quamobrem immaniter ſe facturū ſta-
tuit, ſi uirum talem occideret, cui cælitus imperium deſti-
naretur. Nimirum hominem, quem robuſtæ Dei manus cu-
ſtodiant, quis mortalium poſſit ante diem è medio tollere?
Si fortiſſima Dei manus te protegat, ferrum non metues,
gladium non formidabis, non ignem, non barbaros & ſan-
guinarios animos. Itaque Gizerichus arceſitū ad ſe Mar-
cianum ſacramentis obſtringit, quibus ſe policeretur, ſi
quidem aliquando Romanū ad imperium perueniret, Am-
phros bello nequaquam uexaturum. Sic & barbarus im-
perium reueretur, indolesq̄ ferina colit homines diuini-
tus ornatos, eosq̄ perhumaniter intuetur. Hoc modo di-
miſſus à Gizericho, Conſtantinopolim reueritur: quumq̄
terras Theodoſius reliquiſſet, de iudicio & ſententia Pul-
cheriæ imperator renuntiat. Erat autem uir bonus, pru-
dens, ciuilis, modeſtus: adeoq̄ uelut arbor ab ipſis Gratijs
conſita, & uirtutum probitatisq̄ quoddam quaſi nemus.
Poſtequam uiuendi finem feciſſet, Senatus unà cum Aſpa-
re patricio Leoni tradit imperium, qui Aſparis rationis
atque negotia procurabat: quum quidem promiſiſſet Aſ-
pari, ſe utrumque filium eius Cæſaris dignitate cohone-
ſtaturum. Quippe fieri nullo modo poterat, ut Aſpar im-
perio potiretur: quòd execrabilis Arii furori addictus eſ-
ſet. Sic lucrum nonnūquam homines ſummiſſos efficit: ſic
ſpes mortalium animos fingunt. Apud hunc Leonem, qui
de ueritate religionis rectè ſentiebat, quidam aliquando
delatus

delatus per calumniam fuit, quasi ethnicis superstitionibus additus esset: quum reapse foret doctrinæ ac sapientiæ quidam quasi thesaurus. Erat ei nomen Isocasius, & iam ad honorem quæsturæ peruenerat. Igitur reus dignitate ac facultatibus spoliatus, coram urbano prætore iudicio sistitur: quumq; nudus ad illum deduceretur, instar serui uerberonis, aut latronis colligati: iudex calamitati eius insultans, exclamat in hæc uerba: iam ne agnoscis, Isocasi, unde excideris? & quò te alea fortunæ deiecerit? Ad quæ ille generoso ac libero prorsus animo respondit: Equidem fortunæ uagam inconstantiam agnosco, nec mihi quidquã accidere noui fateor. Quippe quum mortalis sim, humanæ naturæ calamitates experior. Tu uerò defixis in uitæ rotam oculis, talem fac de me sententiam seruas, qualem me collega ferre consueuisti. Ad tam sapiens uiri responsum, quod ingenuitatis ac libertatis plenum esset, plebs urbana percussa & stupefacta, uinctum adhuc pedicis hominem inde abripiunt, fausta cum acclamatione sacram ad ædem deducunt, diuino lauacro initiari curant. Nimirum nemi-

ni non uirtus est uenerabilis, siue sit peregrinus, siue in-

cola, siue Græcus, siue diuersæ à Græcis linguæ, siue Scy-

tha. Nam hæc sola sui studiosos ornare seruareq; potest.

Atque hoc modo Isocasius suæ saluti consuluit. Ceterum

Aspar aliquando chlamyde imperatoris præhensa, singu-

lari cum impudentia dixit: Non decet, imperator, purpura uestitum mentiri, ac uana proferre. Quamobrem st-

promissis, & quod dudum mihi pollicitus es, præsta: quæ

diceres, te alterum è filiis meis ad Cæsaream dignitatem

atq; gloriam prouecturum. Ad quæ uerba sapienter ad-

modum imperator: Non decet, inquit, purpura uestitum

cuiusquam imperio seruilem in modum subiectum esse.

Quum

Asparis impudens postulatam.

Leonis responsum,

Expeditio
contra Van-
dilos.

Auri uis.

Basiliscus au-
ro corrupti
se patitur.

Leo I. imp.

Quum autem maximos imperator Leo thesauros nactus
esset, bellum Aphricanis indixit, tantumq; non infinitam
classẽ aduersus eos & Gizerichum regem misit: præse-
cto copijs imperatore Basilisco, Verinæ coniugis fratre.
Hæc classis etiam longissimè distitis terrori erat, quippe
quæ nauigijs ipsum mare cooperiret, arctumque redde-
ret. Et continebat sagittarios, cetratos, classiarios mi-
lites, pedites, arenam multitudine superantes, audacia bel-
luas. Verum enimuerò uiolentijsima uis auri est, & sex-
centis exercitijs potior. Aurum enim potest urbem tur-
ribus egregiè munitam de fundamentis euertere: aurum
domos prosternit: aurum in bellis nationes integras de-
lere potest: aurum omnia potest conturbare, subuertere,
confundere: telum est inuitabile, quod corda petit: indis-
solubilis est manica, & cippus qui frangi nequit: linguam
mutam maximè garrulam efficere potest, ac uicissim os
clare loquens mutum reddere. Huius ope Gizerichus Li-
byæ rex utens, tantam classẽ demergere ac abolere po-
tuit. Quippe multo Basiliscus auro corruptus, primus (uti
conuenerat) fugam arripuit: unde factum, ut res Roma-
na subuerteretur. Nimirum classẽ illam, quæ pariter
Indos atque Britannos formidine perculerat, omnibusq;
per orbem terrarum nationibus terrori fuerat, solus au-
ri splendor abolere potuit absque manibus, absque telis,
absq; armis. Hæc in Libya Romanis accidere. Ceterum
hic ipse Romanorum imperator Leo, quum tantum felici-
tatis non fuisset adeptus, ut masculæ sobolis pater esset:
filiam suam Zenoni patricio, qui generis originem ex I-
sauria ducebat, in matrimoniũ collocauit. Ex ea Zenoni na-
tus est filius Leo, cognominis auo imperatori. Huic nepoti
suo, Zenone filiaq; præteritis, auus imperiũ tradidit. Verũ
ille

Ille perexiguū ad tēpus imperio degustato reb. terrenis ex
 cessit, et Zenonē patrē in imperio successorē reliquit. Erat Zeno imp.
 Zenonis in religione parū recta sentētia. Quāobrem saepe
 ac grauiter uniuersum gregē. piorū uexabat. Id tēporis ua
 riæ calamitates diuersis in locis aliquot regib. accidere. Ca
 bades in Persia, Nepos in occidēte, Zeno apud Romanos, Trium regi
casus.
 imperijs spoliati deiectiq; sunt. Ac Zeno quidē recuperare
 potuit amißū imperiū, similiterq; Cabades: uerū in fidiā
 tricis fortunæ uicissitudo Nepotē benignis oculis nō respē
 xit. Igitur opulētissimus ille Basiliscus cōtra Zenonē uene
 nū improbitatis euomuit, ac reapse Basilisco se acerbiorē
 declarauit. Quippe adiūctis sibi pugnacib. socijs, magno Basilisci se
ditio.
 cū animi furore Zenonē inuasit. Ille uerò metu correptus,
 et mēte p̄turbata, cū Ariadna cōiuge in Isauriā fugit. Ete
 nim de uita, nō opib. laborandū sibi putabat. Nimirū nihil
 est maioris apud homines pretij, quā uita: nō regia pote
 stas, nō maria quaedā diuitiarū et opū. Hoc modo citra la=
 borē Basiliscus urbē ingressus, quod esset nemo, q̄ uetaret, Basiliscus
imp.
 imposta capiti corona impator renūtiatur. Enim uerò ac
 cidere plerūq; solet, ut imperia nō diu maneāt apud illos, q̄
 ea rapuerūt: sed auolēt citō, quasiq; aufugiāt, tāquā si pau
 latim dominos ipsos incipiāt agnoscere. Sic ubi solū biēniū
 reb. p̄fuisset atrox ille Basiliscus, Zenone reuertēte, gra Zeno iterū
imp.
 tāq; spe cūctos inescāte, p̄sertim ducē copiarū Basilisci
 Harmatiū, cuius filiū se corona Cæsarea uelle redimere iu
 rabat, undiq; destitutus, et qd̄ ageret ignorās, unā cū uxo
 re Zenonide diuinā ad eadē cōfugit. Inde auulsi à Zenone,
 qui maximè horribilib. sacramētis semet obstrinxerat, &
 pollicitus fuerat, nequaquā se gladio ceruices eorū recisu
 rum, in munitum quoddam castellum relegantur. Deinde
 firmam in turrim occlusi, aditu saxi ingentibus obsepto,
 fame

Marmatij
proditoris
pœna.

Astrologi
prædictio.

Anastafius
imp.

fame ac siti homines mali malè pereunt. Secundum hæc Zeno præclarè confirmato imperio, morte multat Marmatium, qui fraudulentum se proditorem heri sui declarasset: simul promisso satisfacit, eiusq; filium Cæsarem renunciat. Verùm non multo pòst refectis crimibus illū per uim Cyzicenorum pontificem facit. Huic imperatori prædixit aliquando quidam astrologus, futurum ut ipse paullo pòst moreretur, & coniugem eius unà cum imperio uir quidã senatorij ordinis acciperet. Hoc intellecto, complures imperator Senatores, præsertim illustres & opulentos, è medio sustulit. Verùm inexpugnabilem diuinæ providentiæ uim nemo mortalium umquã coarguere ceu uanam & inefficacem poterit. Quippe quum Zeno uitã cum corona reliquisset, imperium Romanum ad Anastasium peruenit, cognomento Dicorum. Nam è pupulis oculorum unam quidem nigram, alteram uerò albam habebat. Hic cum Ariadna nuper imperatrice matrimonium contraxit, & uisus initio rectam de ueritate religionis sententiam fouere, non multo pòst improbitatis fetum in lucē edidit, omnemq; nequitiam suam in mediū protulit. Quippe latebãt in eius animo semina sectæ Eutychis illius perniciosissimi. Hinc ergo caliginosa tempestas, & immanis procella rectæ doctrinæ nauim succussit: hinc pij pontifices suis ex thronis instar maleficorum at-onum expelluntur: hinc sequuti ululatus, & continuæ lamentationes: ubiq; quiritationes, gemitus, planctus. Piorum uerò cœtus quum tantam improbitatem cerneret, imperatorem contumelijs adfectum insectabatur. Nequit enim uir pius imperatorem reuereri, quum ipsa religionis pietas in disscrimē adducitur: personas non respicit, nec potentia subnixos formidat. Igitur Anastasius uenenum impietatis apponere

ponere uolens hymno sanctissimo, posteaquàm uidit uni-
 uersam multitudinem mox imperium detrectare, quū qui-
 dem lapidibus è templo prætorem exegisset, impiorū pro-
 ceram ædibus ignem iniecisset, complures erroris propu-
 gnatores interfecisset: uolens nolens de impetu audaciq;
 remisit, non aliter atq; duri oris equus, anhelans præ fero-
 cia, si frænum durius sentiat, perdomatur. Visus est autè
 aliquando per quietem uidere uirum adspectu perquam
 horribili, qui chartā manibus teneret, eaq; aperta, & A-
 nastasij nomine inuento, seuerè ipsum uerbis huiusmodi
 compellaret: Deus Ezechiæ quidem pietate conspectus, uitā
 ei longiorem concessit, promissa insuper ex hostibus libe-
 ratione: tuam uerò nequitiam & profanitatem abomina-
 tus, certò uitæ tuæ tempus præcidit, & XIV annos su-
 stulit. His dictis, annos illos XIV ex charta deleuit. Qua
 propter exitiāli plaga percussus imperator, & fulmine ta-
 ctus, uiuendi finem fecit. Quumq; iam conclusus esset in se-
 pulcro, post dies aliquot de ipsa terra & sepulcro eiula-
 tum & lamentationes acerbas ex anxietate cordis emitte-
 bat, quibus commiserationem custodum implorabat, utq;
 se de sepulcro educerent, obsecrabat. illis respondentibus,
 alium nunc imperatorem rerum potiri, uicissim subijcie-
 bat: Nihil hoc ad me pertinet, saltem mihi triste sepulcrū
 hoc aperiatur, ut dulcem solis luciferi lampadē adspiciā.
 Verū nullus erat, qui eius commiseratione tangeretur.
 Quippe malis etiam in morte homines uniuersi succen-
 sent. Non multo post accidit, ut sepulcrum aperiretur, &
 infelix cadauer omnibus ostenderetur, spectaculum sanè
 miserum, & lacrymis dignum. Inuentus est enim pedum
 suorum digitos unā cum lacertis deuorasse. Sunt tamē
 nonnulli, qui hæc Zenoni accidisse tradant. Nam illū aiūt

Anastasij ui-
 sum noctur-
 num.

Anastasij eru-
 cius in se-
 pulcro.

f. fre.

frequenter morbo comitiali laborasse, ac mortuū aliquo-
 ties creditum, rursus reuixisse. Atenim non omnia in homi-
 nibus mala sunt, sed pessimis interdum optima quaedā mi-
 scentur. Quippe tametsi Anastasius imperator se profanū
 & impiū hominem declarauerit, tamen plantam quamdā
 ex uniuerſa ditione Romana extirpauit, cuius tam amari
 fructus erant, & radix letifera: ut si quidem religionis of-
 fendiculum instar crassæ nubis eius luminibus nō offecis-
 set, hoc unū facinus præclarum omnes ipsius sordes & im-
 puritates abolere potuerit, omniāq; uiri saniosa uulnera
 tamquā præsens remedium sanare. Nimirum ornabat im-
 probissimum hominem abolitio perpetua cuiusdam ex-
 ctionis fraudulentæ, quam publicani Chrysargyrū (quasi
 dicas aurargentū) nuncupabant. Quid autē, & quale fue-
 rit illud, lubet exponere. Omnes uiri, mulieres, puellæ, pue-
 ri, infantes, mendici, liberti, serui, liberi, nomine stercoris
 & urinae fisco numum argenteum pendebant. Idem onus
 etiam iumentis impositum erat, bobus scilicet, mulis, & e-
 quis. Pro quolibet autem cane ac asino sex folles numeraba-
 bat is, qui canis asini'ue dominus esset. Anastasius ergo
 reueritus intercessionibus atque precibus nonnullorum solita-
 riam religiosamq; uitam agentium, tantum onus & pia-
 culum aboleuit, germine turpis lucri radicitus euulso, &
 igni tradito. Postea uerò, quàm malus Anastasius mala
 morte perisset, citra sanguinem positus est imperio pri-
 mus huiusce nominis Iustinus. Quippe quum ab Amantio
 præposito magnas pecunie summas accepisset, easq; ius-
 sus esset in militum ordines erogare, ut Theocrito impe-
 rium occuparent, qui Amantij consanguineus erat: alie-
 nis opibus sibimet imperium adquisiuit, rem longè fru-
 ctuosissimam ære alieno mercatus. Sic nimirum omnes impe-

Vnicum Ana-
 stasij præcla-
 rū facinus.

Chrysargy-
 ri abolitio.

Iustinus I.
 imp.

Amantius &
 Theocritus
 spe sua exci-
 dunt.

imperium adfectant, nec quisquam est, qui heic iniu-
 stus esse uereatur, quamuis in rebus alijs se iustum ac
 moderatū declaret. Erat aut̄ Iustinus hic senior tum pius,
 tum prudens: & religiosæ pietatis zelo flagrans, perpe-
 tuum cum Manichæis bellum gerebat. Idem grauissimam
 omnium, quæ litterarū quidem monumentis præditæ sint,
 persecutionem aduersus illos instituit, qui putida Nesto-
 rij deliria sectabātur. Quum autem & ipsi debitum natu-
 ræ persoluendum esset, ad Iustinianum supra imperatores
 priores magnificum, imperium peruenit: qui templum il-
 lud longè maximum cōdidit. Natus erat ex Iustini forore,
 statimq; sub initium imperij bellum aduersus Vandilos, &
 regem eorum Gelimerem, longè crudelissimum, mouit. Nā
 quum magno, eoq; candido amore Vandilorum regē Hin-
 derichum etiam antea complecteretur, quam imperij na-
 ctus fuisset, ac iam litteris certior factus esset, improbiū Ge-
 limerem seditione mota Hinderichum cum uxore ac libe-
 ris inclusum loco quodam habere, ac regnū ei totum ade-
 misse: perturbatus animo, uehementerq; casu amici aduer-
 so cōmotus, classē infinitis instructā copijs cōtra Gelime-
 rē misit, eiq; ceu belli ducē præfecit magnū illū Belisariū,
 ipsam Romanorū manū: qui omnes imperatores copia-
 rumq; duces animi constantia & præclarissimis consilijs
 superauit. Belisarius accepto imperio, quū classiarios, pe-
 dites, leuis & grauis armaturæ milites, cetratos, equites,
 funditores, qui pro eo lubēter se periclitaturos profiterē-
 tur, collegisset: simul ab iniustarū direptionum ui prorsus
 abstineret, oēsq; cōsuefecisset, ut æqui obseruātes essent: Li-
 byā uniuersam occupauit, & ceruices Vandilorū, quæ hā-
 ctenus flecti nequiuerāt, inflexit: ipsismet Aphris ad eū de-
 ficientibus, & operā dantibus, ut à Belisario regerentur:

Manichæos,
 & Nestoria-
 nos Iustinus
 persequitur.

Iustinianns
 magnus
 imp. ann.
 XXXIX.

Bellum cōtra
 Vādilos.

Res à Belisā-
 rio gestæ.

Belisarij se-
ueritas in ca-
stiganda mi-
litum licen-
tia.

Humanitas
seueritate
dilucenda.

Carthaginis
occupatio.

Gelimer Vā
dilus cū suis
capitur.

*Nimirum inuicta res est iusticia, quæ prius infestos potest
 amicos reddere, ac hostes perinde attrahit, ut magnes ferrum. Exemplum bonitatis & humanitatis eius erga subditos hoc esse potest. Quidam miles auem domesticā rapuerat. Ea qui per iniuriam spoliatus erat, clamorem tumultuarium tollit. quo Belisarius audito, factum illud molesto tulit animo: militem rapinis deditum perquirēdo reperit: ardentius excandescens, pœnam pro delicto nō magno atrocem & grauem statuit: quippe miserum in crucē agi iussit, atq; hoc supplicij propter animum iniuriæ cupidum perpeti. Quamuis enim à natura sic comparatus erat, ut per humaniter cum hominibus ageret, dulciq; melle uerba sua temperaret: tamen idem norat, experientes & claros in arte sua medicos solere nonnumquam amara miscere. Atque hoc facto consequutus est, ut ingens quidem pauor exercitum inuaderet, militumq; corda metus constringeret: Libyca uerò natio, Romanis infesta Belisarium amare occiperet, ac ducem hunc instar alicuius Dei laudibus uulgo prosequeretur. Hinc castellis munitissimis, & omnibus claris urbibus potitus est. Tunc & urbs opulenta Carthaginensium portas aperuit. Omnes enim toto pectore Belisarium, ceu patrem liberi, diligebant. Quum autem in regia Gelimeris Carthaginensi maximas opes atq; pecunias reperisset, hæc ipsa spolia perquam liberaliter in militem distribuit. Quumq; sæpius acie congressus esset aduersus Gelimerem, Libyæ campos sanguine tinxisset, gladios suorum cruentasset, hostium cadaueribus terram cooperuisset: tandem post multa prælia, cædes, inuasiones hostiles, pugnas equestres, hastarum infractiones, scutorum collisiones, ipso Gelimere cum uxore ac liberis habitu miserabili captis, ex Africa uictorij infinitis potitus*

tus dux optimus soluit. Iustinianus autem Romanorum imperator uicem ei rerum præclarè gestarum referens, tam aureis quàm argenteis in numis armatum cum gladio euaginato sculpi curauit, & triumphum decreuit, in quo Gelimer ante ipsum incedebat. Eiusdem impetum uirilè que animos Chosroes quoque Persarum princeps extimuit. Nam cum hoc etiam prælijs acerrimis congressus, tantopere teruit hostem: ut Chosroes pacem, quàm bellum, mallet. Idem Romam urbium principem, Romam dico ueterem, Romanis recuperauit, quum à Gothis capta foret: quorum etiam regem potentissimum maximeq; terribilem, uiuum in potestatem redegit, ac pedicis constrinxit. Ipsum imperatorem denique, de uita & imperio miserè periclitantem, de seditiose plebis manibus eripuit. Quippe fæx plebis curulium ludorum certaminumq; tempore uocibus indignis imperatorem exagitabat, & immoderata garrulitate nugas ei quasdam obijciebat. Tandem minora mala maioribus cumulans, Hypatium patricium, uirum illustrem, eius Anastasij propinquum, qui non ita pridem regnauerat, imperatorem salutabat. Heic uerò Belisarius excandescere, seipsum cohortari ad fortitudinem, nudato gladio, cum satellitibus, & eximio uiro Narse, leonis in morem prouere mediani in hominum turbam, stultiq; populi examen non aliter dissipare, ac Moses Madianitas, Chettæos Iesus prostrauit. Quum deniq; gladiū sanguine satis inebriasset, depræhensum est hominum ad triginta millia cecidisse: quo factò iucūda hilaritas in mœorem maximum, & festus celebrisq; dies in lugubrem conuersus fuit. Ita fractis animis à furore suo plebs destitit, & imperator è periculis, quæ tantum non ante pedes erant, euasit. Hoc facinus imperatorium pristinis illis

Belisarius
Romã Gothis eripit.

Belisarius
imperium
Iustiniano
conseruat.

Inuidia Beli-
farii de-
primit.

erat illustrius, & ubique Belisarius ob rei militaris perti-
tiam, ceu magnus, celebrabatur. Sedenim hæc inuidia sce-
leratissimæ non placebant. Quapropter honestissimã du-
cis famam parum æquis oculis intuebatur, & toto imper-
tu gloriam eius oppugnabat. Nam uulgò quod dicitur,
quid utile sit, ignorat inuidia. Quamobrem ab eo tempo-
re uir fortunatus, magnus, copiarũ ductor, qui formidabi-
lẽ Persarũ principem Chosroẽ exterruerat, qui reges ser-
uitutis iugo subiecerat, qui gladio tot Libyæ nationes do-
muerat, uir deniq; mauortius, & in prælijs animo leonino
præditus, immanis belluæ, nimirũ inuidiæ dolis circũuen-
tus, absq; milite, pugnantibus, pharetratorũ turba, rui-
nam indignam & lacrymis deplorandam ruit: factus est
heu miser pistillo nudior: scyphũ calamitatũ largiter hau-
sit: ceu fugitiuum quoddam mancipiũ rebus suis uniuersis
est spoliatus: eo deniq; loci redactus est, ut (heu sortem as-
cerbam) carnificem expectaret, quãdo ceruices ei gladio
refecturus esset. O' inuidia, bellua nocens, latrocinatrix,
cædibus & persecutionibus gaudēs, scorpie stimulis in-
finitis prædite, tigris homines deuorans, dracæna, uenefi-
ca, letalis herba, telũ ferri expers, cuspis acutissima, qualia
designas & improbè cõmittis? quas calamitates & quæ
mala struis? Vincit me dolor, cõturbat luctus, & lacrymas
exprimit. Quousq; perditrix tãtum uiriũ habebis? Quo-
usq; sceleratissima uitam humanam perturbabis? O' tyrã-
ne mala machinans sanguinarie, cuncta appetens. Etiam
ipse, quod nunquam factum oportuit, tuas in manus inci-
di, tuaq; tela expertus iaceo, parumper adhuc spirans. Et
hactenus hæc, tamquam in digressione ab instituto, dicta
sunt. Nam animi dolentis acerbitas, ut hæc proferrem,
coegit. Ceterũ imperator laudabili pietate præditus, cõ-
tra

Exsecratio
inuidiæ.

tra impiè sentientes, ac præsertim aduersus scurrilem ethnicorum errorem bellum commouit: quamquam ad extremum à profanis quibusdam hominibus deceptus, in eorum prolapsus est impietatem, qui opinionè de incorruptibili probant. Templum illud splendidissimum & amplissimum condidit, delubrum dei mei, cælū terrestre, quod ipsos etiam Seraphos cū ueneratione admirari arbitror. Nam si Deus commorari dignatur in ijs, quæ hominum manus perpolierūt: omnino heic, nec usquā alibi, habitat. Quòd si etiā lubeat alicui beatā urbem Constantinopolitanā cū globo cælesti cōparare, ac sacrosanctas eius ædes cū lucidis sideribus: nō prorsus, opinor, abs re fecerit. Ac splendent omnia quidē huius urbis tēpla perpetuis quasi lumimbus, suisq; gratijs coruscāt, ipsam rerū creaturam collustrātia, tamquā lucida mortaliū sidera: uerū ubi sol exoritur, aliorū omniū fāces occultātur. Etenim inter hæc quoq; minora sidera, quæ sacra sunt delubra, fanū illud diuinitus exstructū, terræ totius ornamentū, ueluti sol alter cælestisq; gigas insigniter fulget. Erat Iustiniano Theodora matrimonio iuncta, iisdem addicta cū marito studijs, et eisdem prædita moribus, nimirum magnificentissima. Hæc à fundamentis templū discipulis Christi condidit, post primum illud faciliè principem sibi locum uindicans. Appellare quis illud ineptè possit inter alia tēpla cæruleo splendentem lumine lunam: quòd secundum solem pulchritudine sua secūdas ferat. Qui talibus abundabat dotib. imperator, nullā sobolē masculā, nullā femineā, quæ ipsi succederet, habebat. Quapropter moriturus, et terris excessurus, in natum ex sorore Iustinum coniectis oculis, eum imperatorem designat. Erat autem Iustinus hic iunior uir bonus, iustus, iniquitati & sceleribus insensus, honesti moder-

Iustinianus
ante mortē
hæreticus.

Templū di-
uinæ Sapien-
tiæ.

Templū A-
postolorum
à Theodora
conditum.

Iustinus II.
imp.

Iustinus ob
morbos pa-
rum utilis.

stiaq; studiosus, munificus, facetus, contemptor pecuniarum, ab illiberalitate ac sordibus alienus. Quam splendidus ac magnificus fuerit, indicio est aurea donus in regia, gratiarum elegantia fulgens, & omni ex parte quasi radians. Erat ergo iustus imperator, ceu dictum est, moderatus, mitis, animo ab improbitate alieno & iusto. Verum quia laboribus curandæ ualeitudinis obrueretur, & continuis cum morbis conflaretur: propositum animi eius in exsequenda iusticia non parum impediabatur. Nam è regia rarò prodibat, ut illis, qui conuentum uellent, eius adeundi, hominesque rapaces & iniustos deferendi facultas non esset. Nimirum domus & lectulus morbidum detinebant, arbori præclaræ similem, quæ pulcris onusta fructibus, autumnum uberè pollicetur: uerum deinde per tempestatem & aera frigidum lesa, quo minus illos fructus suos percoquat, & ad maturitatè perducatur, impeditur. Hinc usuueniebat, ut quibus est studio per iniuriam bonis alienis frui, suasq; facultates inde collocupletare, propter magnâ eorum raritatem ac solitudinem, qui talia prohiberent, auaris oculis in aliena coniectis proximorum bona deprædarentur, raperent, agerent. Vbiq; cõfusio, gemitus, eiulatus, lamentationes, planctus erant: urbs pariter frequentes habebat suffitus, & inter pæanes lacrymæ non deerant. Hæc quum accepisset imperator, animo quidem ille perturbabatur, uerum efficere propterea nihil ualens, quod à morbis domi constringeretur, improbos homines minis tantummodo terreat. Non aliter, atq; bellua prouectioris ætatis, & iam senio confecta, si catulos suos rapi uideat, nec ullo modo subuenire ipsis possit: de medio pectore rugitus horrendos edit. Nihil autè cõminando imperator proficiebat.

Quip

Quippe auarus & sordidus animus leges amoris mutui
 non reueretur, oculos Dei non metuit, imperatoris uere-
 cundia nulla ducitur, coarctationem & compressionem
 afflicti cordis non miseratur. Quū igitur improbitas &
 uersuta in circumscribendis alijs sollertia magis magisq;
 uires & incrementum sumeret, ubiq; dignos odio laque-
 os tenderet, os deniq; mali huius cunctos quum depasce-
 retur, atq; interim acploraret eam miseriam imperator,
 grauissimeq; ferret: quidam è proceribus in medium cum
 singulari confidentia progressus, exclamat: Si tuos cupis,
 imperator, ex improborum manibus liberare, mihi uindi-
 cē gladium tradito. Quòd si auariciæ capita, hominumq;
 rapacium artes ita reseuero, quemadmodum Hercules
 Hydræ capita præciat: erit quod tu subditiq; tui debere
 se mihi profiteantur. Sin hoc non præstitero, ne mihi pe-
 perceris, imperator, sed ut hominem, qui labem ac macu-
 lam tibi adperferit, optimo iure securi percuto. Impe-
 rator his auditis annuit, & egregia uiri uoluntate cellau-
 data, magistratum ei tribuit, imperio neminis obnoxii-
 um, quem Prætozem dicunt: simul hortatur, ut omnibus
 modis æqui iustiq; curam habeat. Ille potestatem accipit,
 & maiorē in modum zelo quodam accensus, negotia sibi
 cōmissa procurabat. Non multum intercessit tēporis, quū
 huiusmodi quiddam accidit, dignū quod memoriæ pro-
 datur, & historiarum monumentis inscribatur. Accessit
 ad Prætozem uidua mulier, paupercula, cum eiulatu, cla-
 more, quiritatione, uiri cuiusdam illustris & clari, qui di-
 gnitate Magister, consanguinitate imperatori iunctus es-
 set, nomen deferens, deq; illius iniuria querens, quòd fa-
 cultates ei suas omnes eripuisset. Audit hæc emulatoz ille
 iuris & æqui, uiduæ querelis animum aduertit, commi-

Viri præclari
 ad imp. oratio.

Prætor à Iu-
 stino summa
 cū potestate
 cōstituitur.

Seueritatis
 exemplum
 illustre.

seratione tangitur, mittit qui Magistrum in iudicio comparere iubeant. Magister non obtemperare, actionem floccifacere, iudicem per ludibrium irridere, sannis iudicium ipsum exagitare. Quia denique prandium imperator lautiū præbiturus inuitatis nonnullis erat, ei conuiuio cum alijs interfuturus abit. Quid hinc factum? ira iudex accenditur, in regiam se confert, imperatori conspiciendum offert, quem opimo in conuiuio sedentem uidebat. Inter alios inuitatos etiam rapacem illum accumbentem cernit. Eo conspecto, singulari feruore cordis inflammat, & ore liberrimo Iustinum hisce uerbis alloquitur: Si perstas, imperator, in ijs, quæ semel abs te decreta sancitaq; sunt, & homines rapaces multari uis: equidem paratûs sum atq; cupidus, ut id præstem, quod dudum me præstaturum policebar. Sin te, qui prætoris munus mihi mandasti, antè actorum pœnitet: en facultatem habes eius mihi uicissim auferendi. Nam equidem culpa uacare uolo, quum tu piaculares & improbos homines amicos facias, itidemq; peruersos & ad nocendum ingeniosissimos conuiujs mensisq; tuis adhibeas. Ad ea placidissimus ille, mitisq; Iustinus, dolenter ex imo pectore ducto suspirio: Si me ipsum, ait, insolèter aliquid designasse constat, mox imperatorio me throno detrahit. Sin aliquis conuiuariū, qui mecū hęc accubunt, iniurijs in quæquã fuit: licet mox facias, quod dudū tuo cum animo constituisti. Papæ, quanta fuit hæc in te animi serenitas atq; bonitas, imperatorum optime, iuris & æqui mitissime custos. Vix imperator hæc proloquutus fuerat, quum Magister ille per uim à iudice de conuiuariū cœtu, mensisq; suis tuosis abreptus, ad tribunal deducitur, illatæ pœnas iniuriæ luiturus. Stabat ante tribunal tremens ac territus, qui

Præclarū Iustini responsum.

non ita pridem elato animo superbiebat. Mulier rursus
 accusationem suam instituebat, quæ per rapinam amississet
 indicabat, facinoris hominem conuincebat. Ille contra,
 ferox antehac & insolens, mutus illic stabat, & in lingua
 (quod aiunt) boue habebat. Ita nimirum os hominis malefici
 libertate loquendi destituitur. Quum ergo prudentissimus
 iudex, & æqui iustique custos, re accuratè curiosèq;
 peruestigata, mulierculam indigna passam, suisq; facultatibus
 iniuste spoliata deprehendisset: crudis boue neruis
 illustrem illum uirum per contumeliam cædi iubet,
 ac tantopere flagellari, dum corpore toto plagarum
 cicatrices exstarent. Deinde mentum ei denudat ad cutem
 usque, ac rasas capitis crinibus, uultuq; deturpato, in-
 uersum asino imponit, facinus medijs in plateis per præconem
 publicari curat, atq; hoc modo per summam ignominiam
 circumuehi hominem uelut in triumpho, & adfici
 contumelia iubet. Tandem facultates eius mulieri attribuit,
 quæ oppressa per ipsum, acerbeq; tractata fuerat. Sic
 nihil ad animi libertatis studiosum comparari potest: sic
 homo alienus ab auaricia, nec ulli rei mancipatus, sed in-
 genuus, neminis personam acceptat: non excelso conspicuos
 loco metuit: neminem formidat: dixeris eum esse uolucrum
 quilibet, celerem, sublimia petentem, nullis rebus terrenis
 adductum. Si puram habeas mentem, & lucris superiorè, si
 donorum captione animam non sordidaueris: reges non formidabis,
 plebem non reuerberis, non eximios et magna præditos
 potentia metues. Sedenim ad historię seriè mihi reuertendum
 est. Hoc factum multis terrori fuit, et multos in officio
 continuit. Ex eo tempore ab inferendis iniurijs, alienisque
 concupiscendis, plerique semet abstinebant. Quippe iudicis
 animus inexorabilis, et in iudicando seuerus, mentes omnium
 perculerat.

Pœna eius,
 qui aliena rapuerat.

Hinc

De Sophia
coniuge Iu-
stini.

Tiberius II
imp. an. III.

Tiberij lau-
des .

Hinc pro tempestate ac tristi procella succedebat ubiq; so-
renitas obseruationis iusti & equi: hinc fluctuū & mari-
ni cuiusdam uelut æstus loco tranquillitas iucundē uelut
arridebat, uitæq; pelagus citra perturbationē ulla nauigabatur.
Quippe diuini cuiusdā grātiq; uenti aura spirabat. Vxorē imperator hic Sophiā habebat, feminā uirilē,
magnanimā, munificentissimā: quæ quum homines uulgo
magno in mœrore degere cognouisset, q̄ ære alieno, ceu
uinculis inextricabilibus, grauaretur: omnibus obætorū
tabulis collectis, eas ipsas quidē igne cōcremauit: at cre-
ditorib. quæ deberetur, ex suo numerari curauit. De quibus
hactenus breuiter cōmemoratis intelligere licet, quā-
tis ceteroquin etiā bonis, quātaq; liberalitate tam imperator
hic, quā imperatrix, totas urbes fouerint. Quippe
gustus etiā perexiguus dolij totius, & cōtexti egregiē pe-
pli documentū simbria præbet, ut leo magnanimus ex un-
guibus agnoscitur. Quū aut nullum neq; filiū, neq; filiam
haberent, Tiberiū imperator, hominē in re militari præ-
stantē, adoptatū filij loco, Cesaris primū corona exor-
nat: neq; multo post coactis in unū plebe, Senatu, sacerdo-
tibus, uniuersis proceribus, quū multis & diuinis omnes
cohortationibus instruxisset, eidem imperij sceptrā uiuus
& superstes adhuc, nec halitum extremum ducens, tradi-
dit. Sedenim exiguum ad tempus uita deinceps fruens, so-
mno mortis inexcitabili & omnibus cōmuni sopitus est,
ac sub exiguum saxū talis tantusq; uir conditus. Quippe
nec formoso, nec experienti natura parit: sed omnes ci-
tra discriminē in sepulchra cōijcit. Posteaquam imperiū Ti-
berius occepiisset, statim prima (quod dicitur) linea demō-
strauit, minimē uanā fuisse spem eius, à quo adoptatus &
præfectus rebus fuisset. Nā munificæ imperatrici Sophie
benefi-

beneficijs infinitis uicem rependit, & directis in subditos benignitatis riuis, aureas uenas affatim aperuit. Præterea fouendis & alendis ægrotis, senio confectis, pauperibus, complures domos extruxit & destinauit. Primus etiam templi X. L. Christi testium, præclara uictoria potitorū, fundamenta iecit. Quum autem filias tantum duas haberet, carum alteri Mauriciū matrimonio iungit, uirū ad res gerendas acerrimū, natione Cappadocem: quumq; nuptias puellæ celebraturus esset, sponsum eius Cæsarem renuntiat. Neq; multo post morte immatura extinctus est. Eo mortuo, Mauricius imperiū occipit, quem uirum Tibेरius dignum iudicauerat, qui regnaret. Habebat Mauricius ad finem Philippicum, suæ uidelicet sororis maritum, uirum generosum, audacem, in ductitandis copijs magnū, opibus locupletem, illustrem prudentia: qui nō ita dudum relicta Roma ueteri, Constantinopolim commigrauerat. Hunc uictorijs claratum, Persicæq; superbiæ domitorem, suspectum Mauricius habebat, tamquam imperij rapiendi cupidū. Et erat obiter quædam suspitionis huius causa, quod curiosi quidā homines, & diuinandi periti, Mauricio nugæ aniles proposuerant, futurum scilicet, ut uita pariter imperioq; spoliaretur à quodam, cuius à littera nomen occiperet. Hinc factum, ut Philippicus ille clarissimus, & magnus in prælijs, medias in casses inuidiæ delatus, cum ueste splendida tristem commutaret, capitisq; crines amitteret. Enimuerò fallabantur mortalium animi, & oculi ratiocinationum in rebus futuris alucinabantur. Vaticinijs quidem huius quis fuerit exitus, deinceps à nobis exponetur. Ceterum Chaganus, Scytharū septemtrionalium rex, quum Romanorū castella inuasisset, impetū primo quasdam munitas urbes cepisset, omnem Istro uicinam

Mauricius
imp.
De Philippico.

Chaganus
Istro uicina
depopulatur.

regionem

Mauricij de-
lictum ex a-
uaricia.

Auri exfe-
ratio.

regionem populatus fuisset amnis ipsius flumina sanguine
interfectorum tinxisset, suorum enses & hastas cruore
ablisset: tandem magna captiuorū multitudine coacta,
quæ uirorū ad C C I D D C I D C I D contineret, ad Mauri-
cium Romanorum imperatorē mittit, utq; captiuos redi-
ma: hortatur. Verū neq; Scythicæ crudelitatis extrēmus
furor, neq; barbari regis immanitas, neq; luctus, eiulatio-
nes, lacrymæ captiuorū flectere durū imperatoris animū
poterant, qui ab auaricia totus erat occupatus. Rursus er-
go barbarissimus ille Chaganus, suis ad Mauriciū missis,
moderatus & æquius agi cum eo iubet, magna de pretio
summa deducta. Quum autē imperator affidē imitans, au-
res obthuraret, nec uocem excantantiū admittere uellet:
excandescit (proh dolor) Chaganus pantheræ ac tigridis
instar, morti tot homines addicit, tantā (heu) multitudine
gladijs interficit, totā regionis superficiē cadaueribus ope-
rit, campos sanguine cruentat, aceruis interfectorū ad pi-
nei stipitis altitudinē constratos. O' aurū, tyranne crude-
lis, hominū persecutor, audacissime, fraudulentē, arx ma-
lorum omnium, castellum perniciē, uastator urbium, pro-
pugnaculorū euersor, murorum dilacerator, opidorū op-
pugnator, ædium succussor, qualibus malis mortales diue-
xas? Nulla res in hominum uita tecum in certamen descen-
dere potest: nulla res terrena tecum potest in comparatio-
nem uenire: durum emollis, mollem induras: linguam mu-
tam soluis, loquacē comprimis: currendo ualentē tardum
efficis, ac uicissim de tardo uolucrem: corda inflammas, &
uoluptate quadam demulces: sensus illecebris ineuitabili-
bus, ceu præstigijs quibusdam, excantas: quū interim uenu-
stas illa tua non minus ueneno suo, quā uipera noceat: le-
ges & iura proculcas: uerecundiā & pudorē abigis: sepul-
cra uiolas: parietes perforas: nihil non habes uenale: nihil

nō prodīs. Nimirū friuolū quiddā est, ac fabula mera, uulgo quod dicitur, ad astantem solū sanguine molliri. Quid enim esse te possit efficacius, etiam in saxīs emolliendis? Enimuerō de hoc satis. Quid deinceps subsequūtū? Imperator de immensis illis hominū cædibus cognoscit, auariciā ipse suam damnat, calamitatē acceptam expendit, miseriam tantam deplorat, animus poenitudine grauissima percellitur. Hinc crebra in oculis lacrymæ, gemitus ex intimo corde ducti, graues & cū uibicib. cōiunctæ pectoris uerberationes, ululatus, rugitus, ad Deum supplicationes, ne ad uitam sequuturā supplicia cumularēt, sed heic lapsus sui poenas exigeret. Hisce lamētis Deus flectitur, imperatoris toto pectore supplicantis cōmiseratione tangitur, precibus ipsius annuit. Sed tamen inter innumerabiles copias Mauricio se per quietem spectandum exhibet, eumq; sanguinario Phocæ tradi iubet. Non magno tēporis interiecto spatio sceleratissimus ille Phocas è castris aduenit, quādā ab imperatore cōmilitonibus suis exoraturus. Quumq; flagris cæsus & eiectus è regia foret ob ea, quæ importunè deblaterasset: in castra reuertitur, cohortiū phalangumq; ductores adit, merā spirans insaniam, plena iracundiæ uerba exspuens, quæq; merdā stoliditatē & imperitiam redolerent, latrantis deniq; canis in morem nil nisi rabiem eructans. Quinetiā miseriam exercitus amplificat, spe sua frustrati. Quapropter in unum coacti copiarum & prouinciarum duces, furiosum hunc Cerberum (proh impium facinus) imperatorem declarant, sceleratum inquā latro-nem, iracundum, sanguinarium, quæuis ad flagitia promptum. Mauricius ubi de militum defectione certior factus esset, ac peste illam cōmunem Phocā imperatorem renuntiatum esse didicisset: conabatur ille quidē fuga salutis sue cō-

Mauricij poenitentia.

Mauricij uisum nocturnum.

Seditionis Phocæ initium.

fulere,

Mauricius
cum suis ca-
pitur & in-
terficitur.

fulere, uerum de manibus illis omnipotentibus elabi nullo modo poterat. Nam decretum erat, ut iræ iustiq; iudicij craterem ad ipsas usq; fæces exhauriret. Quapropter in fuga cum imperatrice, ac natis in imperio liberis capitur. Deinde inuisissimus ille Deo, cruentusq; Draco, cunctis in cõspectu Mauricij collectis, primò quidẽ liberis tam adultis, quàm iunioribus, capita præcidi iubet: hinc imperatricem, ad extremũ Mauricium interficit. O` quanta patientia tua est, fili Dei Sermo. Atq; hic fuit exitus illarum præstigiarum & uaticiniorum, quæ ab hominibus curiosas nimium artes tractantibus profecta fuerant. Posteaquam

Phocas imp.
an. VIII.

Phocas imperium occupasset, à primis (quod aiunt) carceribus belluam acerbam, intra ipsum abduã, ostentabat. Nam moribus & indole sanguinaria præditus erat, humida uita gaudens, furiosus, temulentus, in uino immodestus, iracundus, ebriosus. Hinc fiebat, ut in morem feri leonis sanguinem sorberet, ac opulentorum hominum carnibus uesti pro suauis potione duceret, ipsoq; nectare dulciori.

Narses ex-
stus à Phoca.

Narses illum copiarum ducem, qui miraculum Romanorum erat, igni concremavit: atq; hoc factò, iuuentulã (ceudici prouerbio solet) eleganti uultu præditam oculis priuauit. Proh qualem hoc uiro extincto ducem Romanis ademit. Nimirum è tota membrorũ serie membrum longè utilissimum exsecuit, ac uir sceleratissimus optimum, infinitas acerbissimasq; mortes commeritus, perpetua (si fieri posset) uita dignum in carbones ac fauillã redegit. Enim uerò tellus ipsa cædibus restagnans mœrebat, & sanguinis stillicidio conspersa singulis horis, hominem intuita, uoces planè miserabiles ex ore muto proferebat, & tigro pardalim furentem accusabat. Quapropter oculos Deus aperuit, & hominis improbitate perspecta, miseratus eo-

rum

ruum mactationes, qui dilaniabantur, tale supplicium ei destinauit: ut quæ ipse designasset, ea uicissim ab alijs perpetueretur. Itaque proceres, et illustres, ac Senatorij quidam ordinis uiri, quum homines agnorum instar miserrimè iugulari, proscribi crudeliter, miserandum in modum lacerari cerneret, ignemque hunc adeo cum flammis illustres domos in cineres redigentibus latissimè serpere, immanem denique belluam cædibus quidem crudeliter pasci, non tamen exsatiari, sed magis etiam sitire: de semetipsis angi occipiunt, imminetia pericula formidant, Heraclio Duci Aphricæ per litteras significant, classem ualidam instrueret, et filium Heraclium contra sceleratum imperatorem præficeret. His cognitis Heraclius, ad bellum sese comparat. Iamque classis occupato mari, rectè celeriterque Byzantium contendebat. Eo motu Phocas intellecto, uicissim et ipse militum copias instruit, hostibusque uelocissimam classem opponendam comparat. Verum ipse Deus, et ipsum mare bellum aduersus tyrannum gerebant. Quumque facinorosissimus homo manum cum hoste conseruisset, acerrimo prælio uincitur, pudore adficitur, persequentibus aduersarijs, tandem uiuus capitur. Oblatus Heraclio, æquissimo iure trucidatur, quum prius uarijs probris adfectus fuisset. Sic uiolenta morte cruentam animam efflauit illa totum mundum absorbere conata uoracitas, gula cuncta deglutiens, minister mortis, amicus Dirarum. Mox autem Heraclius rerum potiri cepit, cui patria quidem erat Cappadocum illa felicissima regio, generis autem origo ab illustribus uiris, amplaque fortuna florentibus. Rei militaris peritissimus erat, fortis, leonino præditus animo, laborum tolerantissimus, manu promptus, robustus. Constantinum filium minime de genere ex coniuge prima suscepit, qua rebus humanis exempta, Mar-

Contra Phocam conspiratio.

Exitus Phocæ.

Heraclius imp. an. XXX.

tinam ad uitæ societatem adsciuit. Erat hæc imperatori ex auunculo consobrino, de qua natus est ei filius Heraclionas. Heraclius ipse deinceps ab hominibus impro-

Heraclius
Monothele-
ta factus.

Chosroës A-
siam depræ-
datur.

bis circumuentus, eorum decretis & erroribus adsensus est, qui unam in Christo uoluntatem esse nugati sunt. Id temporis Chosroës arrogantissimus rex Persarum, Asiam tota direpta spoliataque, peruenit ad ipsum usque Byzantium, copias sanè superbas & insolentes secum ducens, nimirum loricanos, sagittarios, hastatos, a-

liosque pugnandi peritos, de quauis natione belliosa collectos, de Medis, Chaldæis, Assyrijs, Persis, Bactrianis, Parthycis: qui omnes galeis utebantur aureis, elegantè instructi, pharetris muniti, generosis equis insidentes, quos aureæ phalææ contegebant. Quum ergo uideret imperator, fieri nullo modo posse, ut prælium cum exercitibus Chosroës committeretur, qui tantum non

Heraclij præ-
clarum confi-
liū, & res felici-
ter gesta.

arenam multitudine superabant: consilium efficax & sagacitatis plenum capit. Virgini quidem Dei matri Byzantinam urbem, cum filio populoque, committit: ipse uerò ab urbe profectus, coactisq; copijs tam mari, quam terra, leuis & grauis armaturæ militibus, equitibus, starijs, scutatis, ad Persicos fines contendit, castellis munitis copias adhibet, urbes euertit, uniuersam Persarum diuisionem diripit: perquam sapienter hostem à Byzantio cogitans abstrahere, & copias eius à seinuicem diuellere. Itaq; Persicarum urbium segetes demetebantur, igne uastabantur agri, peracerbè rapiabantur in seruitutem ætate prouectiores, ancillæ, mulieres formosæ, puellæ, uetule, infantes, qui ulnis gestabantur, & adhuc lactebant. Gladij Romanorum in sanguine abluebantur, diripiebantur pecudes, matres liberis orbabantur: to-

tam

tam deniq; Persiam lamentationes & ploratus occupabant. Quippe uolucris gladius ultionis aduenerat, & iracundus ensis urbes uniuersas depascebatur. Audit hæc superbus ille rex Persarum, mox obsidionem Byzantij soluit. Interea mediam in Persidem suis cum copijs Heraclius penetrat. Eum à tergo confectabatur Persarum princeps. Quumque prælium acre commissum inter utrosque foret, immensa quidem utrimque multitudo mortalium cecidit: uictoria tamen penes Romanos stetit. Vidit id temporis etiam Persarum regio Byzantinum gladium secandi non ignarum, ancipitem, falci uolanti consimilem, urbes abolentem, agros uastantem. Rursus imperator aliud quiddam prudenter molitur, quippe gerendi belli peritus, & dux copiarum industrius ac ingeniosus. Progressionis impetu nonnihil remisso, à tergo manebat: quumque Persicus exercitus unà cum Chosroë pleno cursu Romanorum copias præterisset, ipse fugientes à tergo confectabatur, & prælijs aduersis hostem sæpius adortus, magnaque multitudine cæsa, regem barbarum persequi ac premere non desinebat: donec tandem eius consanguinei, Persarum optimates, amici regij, copiarum duces uniuersi, cum primogenito filio Siroë, detestandum illum & execrabilem Chosroem abominati, in uincula conijcerent, ceu cetum quemdam capacissimum, ceu leonem iracundum, ceu pantheram immanem: ubi fame pressus, uiuendi finem fecit. Itaque sexennio toto in excindendis Persarum Medorumq; regionibus exacto, uictoriosus imperator Byzantium reuersus est. Sed hæc annis sequentibus acciderunt. Quum autem Heraclius adhuc in Persia commoraretur, & Persarum exercitus urbem Byzantinam sic obsideret, ut ei deuoran-

Heraclius in mediam Persidē progreditur.

Aliud Heraclij stratagemata.

de prorsus inhiaret: alia quædam grauis tempeſtas excitata eſt, quæ & ipſa nauem illam ſe demerſuram minita retur. Etenim ad exercitus Perſicos etiam copiæ Scytharum accedentes, arenisq; pares immaniſſimorum Auarum phalanges torrentiũ in morem eruptione ſimili facta, uerſus urbem, ceu cauam quamdam uallem, ingenti cum ſtrepitu ſerebantur. Perſæ caſtrametabantur ex aduerſo urbis, ad Damalim ac Chaldonem uſq; diffuſis eorum agminibus, quæ quidem ſonum horrendum edebant. Auares & Scythæ ſub ipſis mœnibus hærebant. Nulla nõ triſtis & horrenda ſeſe facies oculis oſtentabat. Ab una parte terribiliter Scythica Scylla ſtrepebat, ab altera Charybdis os patulum conſpiciebatur: in harũ medio ſcapa urbis magna tempeſtate iactabatur, cui nulla non ex parte periculum eſt procellis imminebat. Quum deniq; tẽpus illud (uti quidẽ uidetur) in hoc tota uiriũ contentione incũberet, ne quod aliud malum apud homines calamitate illius ætatis maius extaret: cunctas etiam Tauro uicinas nationes concitauit, quas cum locuſtarũ infinitate nõ abs re quis cõparauerit. Etenim Tauroſcytharũ immaniũ principes compactis ſcapis, & innumerabili multitudine in eas impoſita, lincibus ex uno ligno factis uniuerſum mare cooperiebãt. Hoc modo plagæ uariæ de plurimis locis exiſtebãt, & ab omni parte res urbis imperatricis in anguſtũ cogebantur. Perſæ conſimilis erat pungenti ſcorpio, Scytharũ ferox natio uirulẽta uiperæ, Tauroſcytharũ gens locuſtæ, quæ & pedes incedit, & uolat. Tot & talibus ærumnis urbs laborabat, & in his omnibus malis auxiliij nihil apparebat. Sedenim propugnabat eam manus potentiſſima, robuſtumq; braſchium illam defendebat. Itaq; uentus ingens cõmotus, tẽpeſtas eſt

Scythæ & Auares eodem tempore cũ Perſis Byzantiũ obſidẽnt.

Mifer Byzantij ſtatus.

Tauroſcythæ Romanos inuadunt.

Diuinum auxilium.

states & aquarū uertigos excitauit, tot amq; classē illam
 immensam adobruit. Videre tum erat instar plumbi sub
 aquas marinas demergi eos, qui antea leui motu semitas il
 las humiditas nauigijis peragrabant: non aliter, atq; olim su
 perbi Pharaonis satellitibus accidit. Hinc iam Romani,
 prius terrore nimio percussi, extra urbem semet effunde
 bant, & intra muros quasi quosdā conclusis hostibus, ita
 tractabant natos in rupibus barbaros, ut locustas Seleuci
 des solent, ut Ibes illæ uolatiles agere cum serpentibus con
 sueuere. Simul triumphale carmen cū hymnis cōcinebant,
 & conuenientes odas diuæ Ductrici uelut immolabant.
 Ita gigas immenso robore salutem suam non tuetur, nec
 princeps potentis populi uiribus se defendit. Nam si Deus
 ædium fundamenta non iecerit, si ualido septo domos non
 obduxerit: omnes artis machinationes atq; labores inuti
 les sunt. Atq; hunc sanè Romani tam felicem obsidionis e
 uentum habuere. Secundum hæc coactio à natura Hera
 clio, ut corporis puluerem terræ, quæ mutuum dederat, re
 stitueret: Constantinus eius filius imperium accepit, & e
 xiguū ad tempus eo potitus, mortem immaturam obiit,
 nullo, neq; uerbo, neq; factō memorabili ad posteros trās
 misso. Perhibent autem uenenum ei propinatum fuisse à
 Martina nouerca, & Pyrrho, Byzanthino pontifice, qui
 pestilens erat homo, & impius, ueneficus, præstigiator.
 Quum ergo uitam hanc terrenam Constantinus reliquis
 set, Martina imperium ad se astu traducit, & ad Hera
 clonam filium: sed eo non diu frui potuit. Nam quum uix
 illud à limine quasi salutare potuissent, diuinæ uindictæ
 poculum hausere, nihil aliud lucri ex imperio nacti, quam
 quòd improbos se declarauerint. Itaq; naribus Heraclon
 as amissis, Martina lingua, solum uertere iussi sunt. Post

Tauroscytha
 rum exitiū.

Cōstantinus
 III. Heraclij
 F. imp. an. I.

Martina &
 Heraclonas
 imp. p.

Constans
II, Heraclij
N. imp. ann.
XXVII.

S. Maximo
dextra cū lin-
gua præcidi-
tur.

Martinus pa-
pa in exiliū
relegatur.

Constans in
Italiā tran-
sire cona-
tur imperiū.

Myzizij ty-
rannis.]

Constantinus
III, Barba-
tus, imp. an.
XVII.

eos imperium Constanti redditur, eius Constantini filio, qui non ita pridem regnauerat. Hic inde ab initio radices in corde malas fouens illius impiæ sectæ, uel furoris potius eorum, qui unicam in Christo uoluntatem agnoscere iubent: fructus sanè impietatis tulit, sed admodum amaros: quos fuere quidem qui degustarent, sed aliud nihil inde consequuti, quàm quòd eorum acerbiteriam agnoscerent. Atque huius amaritudinis ad extremam usque satietatem particeps factus est eloquentissimus ille Maximus, aurea illa tuba, Nilus quasi quidam doctrine ueritatis aurifluus. Quippe manus ei dextra præcisa fuit, & mellea lingua, diuini riuos nectaris effundens, simul adempta. Idem Constans, uir nequam, exilio perpetuo Martinum Romæ ueteris antistitem, quem Romani Papam appellare consueuerunt, multauit. Præterea Caini fratricidium imitatus, Theodosium parentibus isdem cum ipso natum interfecit. Hinc in Siciliam fertilem cum classe profectus urbem imperatricem ornamento suo spoliare uolens, Romæ uetula conatus est imperium restituere: non aliter, ac si quis egregiè uestitam puellam ornatu suo denudet, ac uetulam trium cornicum ætatem habentem, ceu puellam iuuenulam exornet. Sed

- » enim uana sunt hominum consilia, ni Deus annuat &
- » iuuat. Quippe dum calidis aquis imperator uoluptatis caussa semet oblectat, frigidum mortis poculum exhaurit. Eo mortuo, tyrannidem Mizizius, natione Siculus usurpat, uir amabili quidem gratoque uultu: sed qui hac fortuna non diu frui potuit. Quippe celeriter extimatus est, instar rosæ, quæ uix nata, continuo marcescit. Etenim Constantis filius Constantinus ingenti classe Siciliam

ciliam occupauit, & omnes interfectores patris imperatoris iugulauit, quos inter & Mizixius fuit, qui tyrannidem arripuerat. Hunc imperatorem Constantinum uulgus hominum Pogonatum, hoc est, barbatum appellabat: quòd (uti de litterarum monumentis accipimus) expeditionem illam maritimam contra Mizixium suscipiens adolescens admodum, facie delicata, nihil habens lanuginis aut barbæ, cum integra uirilique barbæ de Sicilia reuersus fuisset. Synhodo uirorum diuinitus gubernatorum coacta, paternam impietatem radicitus exstirpauit, à piorum dogmatum plantatoribus in uiam reuocatus. Moriturus, Iustinianum filium imperatorem renuntiauit, qui magnam illam splendidamque domum in regia de fundamentis extruxit, & aureis calceis distinguit, parietibus & pauimento de marmore confectis. Domus ipsa nomen conditoris etiam nunc retinet. Ceterum Iustinianus imperator inuisus erat proceribus, priuatis, uulgo, tam in foro quàm aula degentibus, tamquam durus, ferox, cædibus gaudens: ac præsertim, quòd ipse sibi nimium placeret, nimiumque tribueret. Erat enim opinione sua sapiens, reapse demens, nec consilijs quemquam adhibebat: quòd existimaret, se cognitionem rerum omnium, quæ in homines cadere possit, habere. Quapropter exosus uniuersis, præmium improbitatis reperit, imperij nimirum amissionem. Etenim uir quidam nobilis, Senator, patricius, cui nomen Leontius, quum plebem sibi adiumento auxiliòque præstò fore cerneret, uniuersis odio Iustinianum imperatorem persequentibus: suis cum socijs eum noctu aggreditur, quasiq; cinctum indagine capiès,

Synhodus
pia sub Bar-
bato.

Iustinianus
II, imp. cui
refectæ na-
res.

Leontij pa-
tricij tyran-
nis ad III Lan-
nos.

præcis naribus, mari Cherfonem deportari curat. Verum oculus iusticiæ minimè clausus mansit, sed rectè seditionis auctorem intuitus, pari mensura uicem ei retulit.

Agareni Aphricam inuadunt,

Quum enim Aphricæ fines à prædonibus quibusdam diriperentur, qui Arabes erant, ex Agarenorum gente, iamq; regionem maritimam uniuersam uexarent ac popularentur: suorum commiseratione motus imperator, classem magnam instruit, & aduersus prædones maritimos ablegat. Cum eis nauticæ Romanorum copię manu conferta, quamquam insigni cum ferocia prælium capesserent, spumantium aprorum in morem, tamen inde tandem hostes pepulerunt, urbemq; Carthaginensium Romanis conseruarunt. At uerò immanes illæ belluæ nequamquam poterant quiescere, sed immensa classe comparata bellum instaurabant: Romanosq; maiori nauium adorti numero, in fugam coniecerunt tam nauium præfectos, quam classiarios milites, simul florentem opibus Carthaginensium urbem ceperunt, eaque direpta & solo æquata, cincinnum aureum Libyæ totius exciderunt. Igitur nautica multitudo classisq; duces ignominiam claudis acceptæ non ferentes, & malum malo maiori sanantes: defectionem ab imperatore moliuntur, & maximam ad insulam Cretensem naues appellunt. Heic coniuratione facta, suam audaciam produunt, unumque de socijs defectionis imperatorem declarant, cui nomen erat

Agareni Carthaginem evertunt,

Apsimarum tyranni ad annos VII.

Apsimarus. Is adiuuus ipsorum opera, cingit urbem obsidione; proditoresq; nactus, Byzantium occupat. Heic primò se Tiberium nuncupat, deinde Leontium productum in medium tribus mutilat, & firmam in custodiam cõcludit: quum is tribus tantum annis imperio potitus fuisset. Itaq; regnabat Apsimarus, & fortuna prospera fruebatur. Vni

CUM

cum erat, quod hominem perturbaret : nimirū ne rursus
 - Iustinianus ad imperium arcefferetur, qui eo nuper unā
 cum naribus fuerat spoliatus. Immo diuinationes, & ora-
 cula quaedam, & astrologorum festiuas prædictiones au-
 diens, uirum istum ceu belluam ancipitem suspectum ha-
 bebat. Quapropter molitiones instituit, & consilia quæ-
 rit, quibus occasiones ad fortunam prosperiorem ei præci-
 deret. Certiq; ergo factus, Iustinianum Theodoram foro-
 rem suam germanam Chagano Chazarorum principi ma-
 trimonio iunxisse, iamq; cum illo familiariter degere: lega-
 tos ad barbarum, scæuum alioquin hominem, mittit, immen-
 sasq; pecunias ei pollicetur, si Iustinianum uinculis iniectis
 sibi mancipij in morem uenderet, aut eius saltem caput à
 ceruicibus recisum mitteret. His auditis animus barbari
 cupiditate pecuniarum inflammatur, & ut Scythica præ-
 ditus indole, consilium capit inhumanum ac belluinū con-
 tra suum adfinem, à quo læsus numquam fuerat, meditans
 ipse secum, quo pacto miserum Apsimaro quærenti pro-
 deret. O aurum, proditor, tyranne peruerse, malefice a-
 micorum uenditor, proprij generis interfector, quid hoc
 est rei? cur tecum ipse mutato consilio pugnas? cur incon-
 stantes facis? Cur in aliam faciem mutas eorū mentes, qui
 simplices et uarietatis expertes à Deo creati sunt? Sede-
 nim id quod futurū est, semel diuinitus decretū, nec murus
 (ut aiunt) ferreus, nec ignis impedire poterit. Iustinianus
 enim Chagani fraudibus & consilijs perspectis, fuga salu-
 ti consulit, adiunctoq; sibi promissis amplissimis Terberi
 Bulgarorum principe, cum illo Byzantium tendit, ductis
 eò Bulgarorum immensis legionibus. Deinde perpaucis
 suorū cōsilio suo credito, cum iisdem canales aquæductuū
 ingressus, furtim & solerter aditum in urbem sibi parat:

Apsimarus
 Iustiniano
 infidiatur.

Chagani
 perfidia.

Auri crimina-
 tio.

Iustinianus
 à Chagano
 profugit.

Iustinianus
icerum imp.
annis XVL.

quo factò, iterum cepit imperare. Consequutas uerò deim' ceps calamitates quæ possit oratio satis exprimere? Quæ Bulgarorum principi promissa fuerant, præstat: amplissimis ei muneribus uicem refert. Deinde complures domos illustres igni concremat, facultates diripit, instar pecudum potiorem magnatum partem miserrimè trucidat, interfectis etiam Leontio & Apsimaro, tamquam latronibus & imperij raptoribus. Sic mali oculis iusticiæ sunt expositi, & quamuis aliquamdiu poenas effugiant, tandem tamen supplicia maiora luunt. Neque tantum Iustinianus hos tyrannidis usurpatores principes gladio percussit ultore miseriarum suarum: uerumetiam Callinico patriarchæ contumelijs & ludibrijs adfecto, ac puorun inuiriæ exposito, demum oculos eruit: quòd adiutor & conscius eorum fuisset, quæ designata in Iustinianum erant. Præterea reuocans ad animum imperator, quàm acerbè tractatus fuisset à Ponticæ Chersonis incolis, quum imperio deiectus apud illos uiueret: (nam modò dicterijs in eum illudebant, modò mala imprecabatur, modò contumelijs improbarum linguarū pungebant, modò consilia subdola magno silentio tractabant, quando tandem gladios in ipsius uisceribus tincturi essent, uel infelicem cõprehensum Apsimaro missuri, secũ dispicientes) hæc igitur cogitationibus suis Iustinianus inscribens, & per ea tamquam barbarorum moribus consentanea uehementer exacerbatus, copias nauales ablegat, interfectũ quidquid istic, ubi læsus fuerat, ætatis adultæ hominum esset: præcipiens inter alia, ne uel mulierculis, uel lactentibus pueris, uel senibus, uel iuuenibus parcerent. Tam graui aduersus eos iracundia flagrabat. Hæc Chersonitarum calamitas digna erat, quæ deploraretur: adeoq; paullo humaniores ad
lamen=

Callinicus
patriarcha
cæcatur.

Quid con-
tra Cherso-
nis incolas
molutus sit
imp.

lamentandum cōmouebat. Quippe miserias Bethleheme clamoresq; tristissimos superabat. Istic enim sola infantilis ætas inierficiebatur, heic decrepiti, adolescētes, mulieres, puellæ teneræ, pueri, citra discrimen uelut in macello membratim dilaniabantur. Continuo tollebantur eiulatus & clamores acres ab omni parte, tam collibus quàm litorib; ad lamentantiu uoces respōdentibus. Hoc modo populosa Cherson in Scythicā (quod prouerbio dicitur) solitudinē subito cōmutata redactaq; fuit. Quū autē accepisset imperator, aliquā fuisse rationē habitā ex cōmiseratione tenerorū infantum, maiorē in modū exarsit iracundia, furorq; percitus est. Quapropter ijs grauiter succensebat, qui pepercerāt: adeoq; pœnas in hos graues cogitatione cōcipiebat. Rursus ergo classis ablegatur, unā cum immensis copijs, uelut in hosticum solum: quibus & Philippicus cognomento Bardanes intererat, ut classi militibusq; præesset, ac omnino gladijs infantes quoq; necari curaret, etiā si recēs in lucē editi forent, etiā si lacte adhuc alerentur: ut bubus denique uias publicas omnes inuerti iuberet, & campos undique sulcari, quò fortunata prius urbs in solitudinem redigeretur, eius uici conuerterentur in arua, populosum denique opidum campus desolationis fieret. Hoc institutum animi magnorum imperatori malorum origo fuit. Rursus enim in pericula grauissimosque fluctus incidit. Quippe milites tam immane decretum eius abominati, ac præsertim ubi superstites è Chersonitis instar tigridis aut lupi animatos reperirent, excusso Iustiniani freno, & seditione concitata, primum eius imperata flocci faciunt, tam foeda se labe polluere nolentes: deinde Philippicū imperatorem creant. Quapropter metu Iustinianus ex-

Scythica solitudo.

Immanis Iustiniani conatus.

Philippicus Bardanes imp. an. I.

tem

tem suorum in nauigando mali ominis loco duceret: ipse cum pedestrib. copijs terra Sinopen usq; progreditur, ne classarij milites, ablegati dudum, rebus nouis studerent. Heic ubi naues onerarias, scaphas, triremes, ueloci cursu uentoq; prospero ferri conspexit: mirificè perturbatus animo, celerrimum ad reditum sese parat, conscensis equis citissimis, exoptans (si fieri potuisset) etiam alatus esse. Sed uentus secundus adiuuante fortuna Philippicum ad urbem imperatricem citius detulit, qui ea potitus, & regiam ingressus est. At imperator ille, cui præcisæ nares erant, ferrius ad urbem dalatus, ob itinerum difficultatem, quæ cõualles & præcipientes passim colles habebant: ad montes accliuēs castra metatur, quos uulgo Damatryanos appellare consueuimus. E' diuerso Philippicus duces suos extra urbem progredi iubet, cum hoste manum conferturos: qui animaduerso, robur copiarum suarum, instar leoninæ pellicis, uniuersum belli huius corpus tegere non posse: de pelle uulpina nonnihil adsuunt, animisq; populi, qui Iustinianum sequebatur, spe promissorum emollitis, miserrimum hominem uiuum capiunt. Quid inde factum? Iugulum ei tamquam boui præcidunt, & omnem iræ libidinem in eo necando alter post alterum explent, non aliter ac esuriēs leopraehensis hinnulis facere solet. Filium autem ipsius Tiberium, qui ad uirginis absq; uiro matris factæ templum cõfugerat, ex æde (proh facinus) abreptum sacra, tenerum adhuc puellum, catelli in morem ualuarum postibus alliserunt: cuius capite contuso, cerebrum ad terram profuebat, spectaculo sanè ingratisimo, ac uelut aqua destillans, pauimentum conspurcabat. Iccircò præclare sapienterq; dixerunt homines illi prisci: Nihil ultra modum, præclara res est mediocritas. Quippe quum Iustinianus iracundiã suam

Cædes Iustini.

Cædes Tiberij, Iustini-
si F.

suam aduersus Chersonitas septies exsatiasset, suorum contra se subditorum odia concitauit. Nimirum id quoque re-
 etè perhibetur, Deum ipsum cupiditatibus nimijs infestum
 esse. Imperator porrò Philippicus impietatem & omnis
 generis nequitie semina sub corde nutriens, oculos Dei
 cuncta spectantes latere non potuit. Ideoq; miser orbibus
 oculorum erutis, uelut alter Oedipus in cecitate furebat,
 & tam uisus amissionem, quam imperij deplorabat: ad tẽ-
 pus exiguum sanè superstes, ex quo delectus imperio fue-
 rat. Post Philippici casum infelicem, Senatus Artemium,
 cognomẽto Anastasium, Romano imperio præficit. Erat
 enim uir grauis, rebus gerendis idoneus, disciplinis innu-
 tritus, imperatorum scriba, quem à secretis siue Secreta-
 rium nuncupant. Imperio potitus, seuerum se præbuit in
 ulciscenda Philippici calamitate, supplicio de ijs sumto,
 qui oculis illum spoliarent. Deinde cognito, piratas Aga-
 renos, ancipites belluas, ursos marinos, hinc inde cū classi-
 bus uagari: triremibus scaphisq; conditis, mittit qui præ-
 lio cum Agarenis congregiantur. Posteaquàm ij rectà con-
 tendissent ad Hellepontum, usi nauigatione prospera, se-
 ditionem ibi concitant. Quippe non imprudenter à quo-
 dam dictum est: Insolentia nautica igni uiolentior est. Pri-
 mùm autem gladijs ducem classis confodiunt, deinde Theo-
 dosium, exactorem tributorum in ijs locis, inuitum abri-
 pientes imperatorem creant, & splendide signis imperij
 exornant: hominem mollis animi, ad res gerendas ignauū,
 pauidum, pusillanimum, indignum fascibus. Post hæc iti-
 nere conuerso, ad urbem unà cum Theodosio non sine hy-
 mnis pergunt, quibus eum concelebrabant. Artemius autẽ
 imperator, accepto seditionis nuntio, Constantinopolim
 classe ac fortibus nauarchis munit, ipse melius (uti quidẽ
 existima-

Philippici
excacatio.

Artemius A-
nastadius
imp. an. II.

Theodosius
II, tributo-
rũ exactor,
imp. an. I.

Artemij fu-
ga.

existimabat) consilium sequutus, urbe relicta Bithyniam perit, & se Nicæa moenibus includit, quæ carnificū manibus minime cessura sperabat. Etenim propter subitā fortunæ mutationem de potestate animi & mentis exiuerat. Ni-
 2. Deus munitā turribus firmis ciuitatem custodiat, frustra
 2. custos murorum eius laborat. Igitur aliquamdiu Theodosiani milites parum proficiebant in obsidione, turrium propugnatoribus se fortiter defendentibus, & hostem reijicientibus: at posteaquā in longo continuoq; labore fatigabantur, Theodosiani custodes & præfidiarios Nicæa promissorum poculis inebriant, & aurum, subuersorē scilicet urbium inexpugnabilem, in auxilium arcessentes, aduersarijs superiores euadunt. Hoc modo noctu intra portas admissi, ferarum in morem cunctas ædes splendidas spoliant, possessoribus earum ad paupertatem reductis. Occupata Nicæa, imperium Theodosio stabiliunt, qui religiosissimis & horrendis maximè sacramentis Artemio nuntiatis, quibus se pollicebatur eum ab omni alia iniuria seruaturum immunem, modò crines raderet, pœnam hanc adiecto exsilio cumulauit. Enimuerò ne Theodosius quidem imperij gloria uoluptatēque diu frui potuit. Nam oriundus ex Isauria Leo, belluæ cognomentum ferens, & animo pariter, nomineq; ac moribus belluinus, patriciatu dignitatē adeptus, & Orientis exercituū imperator, aduersus Theodosiū seditionē moliri cepit, reperto in fraudibus neclēdis adiutore, uiro quodā illustri, nomine Artabaso, cui deinceps filiam, operæ nauatæ præmium, matrimonio iunxit, ubi scilicet in Romanorum imperiū bellua iam inuasisset. Theodosius Leonis audaciam feritatemq; ueritus, uolens nolens, citra pugnam & arma, imperio cedit, proq; purpura nigram uestem induit: quum la=
 bra

Artemius in exsiliū ablegatur.

Leonis & Artabasi defectio.

bra tantum imperij melle madefciffet. Rebus Romanis ad Leo III, Ifaurus, imp. sceleratiffimum Leonem delatis, (proh qualia sunt Dei iudicia) grauis tempeftas ecclefiam excepit, magnis cum hominum cadibus coniuncta. Nam exsecrabilis imperator parturiebat ille quidem (ceu confentaneum est) absurda nouaq; confilia contra Christum, & uenerabiles eius imagines: fed fetum improbitatis in lucem proferre nullo modo poterat. Quippe timidus animus eum ab instituto reuocabat. Tandem uero captata opportunitate, sumtaq; audacia, fetum edidit, aluus rupta est, uiperæ soboles prodijt. Minimè uero fuerit alienum instituto, si explicauerimus, unde, quis, & quali stirpe procreatus abominabilis hic Leo fuerit. Habebat generis originem ex Isauria, parentibus fortune tenuis, & manuum suarum labore uictitantibus, natus. Exacta prima etate, mercaturæ operam dabat, & pretio coemta rursus lucri caussa uendebat. Fortè accidit aliquando, ut cum alijs negotiatoribus iter faciens, & asinum præ se mercibus onustum agens, in mercatores Iudæos incideret: quibuscum iter suum persequutus, & ex fatione tandem confopitus, se se quieti dedit. Hebræi re inter se communicata, & diligenter considerata, imperium Leoni uaticinabantur: uel quadam ex disciplina, uel arte improba, uel certis indicijs id, quod futurum esset, coniectantes. Simul ab eo pro hac prædictione remunerationem contingere sibi petebant, qualem scilicet postulaturi essent, ubi iam ad imperiũ ipse peruenisset. His auditis uir ferociffimus suæ cū animæ felicitatis que Romanorum detrimento annuit. Hinc audaciam suam paullatim probans, ubi regionum præfectis innotuiffet: patricius, copiarum ductor, & (non tu heic mecum gemitus coniungis tuos, ô iusticia?) demũ

De sublatiſ
à Leone ſi-
mulacris.

Iudæorum
uaticinium.

impe-

imperator creatur. Hebræi Leonis renuntiatione cognita, mox ad imperatorem aduolunt, & ut promisso satisfaciatur, orant. Non tamen illi uel aurum, uel argentum, uel gemmas petebant: sed sanctarum imaginum, picturarum, statuarum ueneratione dignarum abolitionem, hoc est, ipsam religiosi cultus euersionem, cuius turres atque munitiones hoc facto de fundamento subruere oportebat. Imperator prauus prauis, uiperæ soboles aspidis fetibus, adsentitur: & arces sito sacrorum antistite, qui tum temporis erat Germanus, de peruerso dogmate cum eo communicat. Quum ille non tantum non adsentiretur ipsius impietati, sed etiam imperatoris audaciam ac furorem reprehenderet: heu pastor lupus, heu furens cerberus mitem gregis ducem ecclesiam pellit & exturbat. Deinde adiunctis sibi corruptoribus ouium lupis, gregem (heheu) dilaniat, uirginis matris & Christi testium simulacra tollit, decus suam templis adimit, ornamenta delubris aufert, caliginem eis offundit, diem tristem ac nigerrimum inducit. Et quantum quidem ueneri ac furiosæ saluæ aduersus Christum eiusque testes eructauerit, unde letalis enata est herba: quantum uexationibus, uelut alter quidam Baltasarus, adflixerit eos, qui expertem coniugij uitam in solitudine debebant: libri commentarijque ueterum satis declarant. Ego de omnibus unice re tantum selecta, Persam ex candye ac torque, crocitantem coruum ex nigredine monstrabo. Non procul à diuinæ Sapientiæ sano splendida domus à priscis imperatoribus erat exstructa, quam nuncupare licuisset amoenum hortum, arboribus liberos ferentibus plenum, ad omnesque lucum pulcherrimis omnigenæ doctrinæ sapientiæque plantis confutum. Nam erat in ea congestus librorum thesaurus, quorum numerus tricena & tria millia complectebatur.

Germanus
patriarcha.

Leo simulacrorum & monachorum hostis.

Bibliotheca
locus.

33000 librorum.

batur. Talis hortus, tantusq; lucus diuini cuiusdam hominis curæ fideiq; commendatus erat, qui doctrina præstabat, & supra ceteros omnes radijs scientiæ collucebat: non ineptè dixeris, alium quemdam Adamum fuisse, diuinum curatorem arborum, de pulcris Edenis arborib. delicias capientem, eiusq; plantarum non marcescentiũ agricolam. Viuebant cum hoc & alij, tamquam secundarũ partium duces ab illo imperatore primi: luculenta reapse fide ra, noctisq; collustratores. Hi tot numero, quot circuli Zodiaci signa sunt, absque mercede litterarum & doctrinæ cupidos instruebant, & caliginis uelum tam in putri præstigijsq; referta Græcorum, quàm religiosissima nostra disciplina suis auditoribus adimebant: uno illo, de quo diximus, inter omnes solis instar lucente. Tanta uerò in cognitione uirtutis erant, ut ne ipsi quidem imperatores noui quiddam & inusitati uel moliendum, uel agendum sibi putarent, illis in consilium non adhibitis. Tales ergo uiros, auctoritate singulari, & innocentia uitæ conspicuos, uariorumq; donorum ubere copia præstabiles, imperator intra sua retia comprehendere, suiq; furoris impij participes efficere multum sitiebat. Quum autem cunctis monitionibus adhibitis elideretur, (nec enim uel metu, uel minis eos in sententiam suam pertrahere poterat: quumq; auro etiã uteretur, ceteroquin inexpugnabili socio, tamẽ aquilam se persequi, uel sidera iactu cõtingere uelle deprehendebat) tamdẽ re desperata, (quinam hæc obsecro exponã?) consiliũ seuum, absurdũ, impium capit, quod ne quidẽ immanis Scytha uel Massagethes cepisset. Materiẽ siccã & cõcremabilẽ ex aridis fascib. coaceruat, eaq; succensa cuctos exurit, homines in quã illos (eheu) religiosos cũ ipsi libris. Proh infestũ uirtuti animũ, proh mentẽ bellui-

XII litterarum professorum monachi.

Bibliotheca cũ XII crematur monachis.

In exuvio
draconis Ho-
merus de-
scriptus.]

nā. Nimirū ex unguib. sæuus ille Leo iam agnitus est. Pul-
cerrima quæq; de disciplinis omnibus istic adseruaban-
tur, & inter alia uolumē exstabat admirabile, confectū de
draconis intestino, cui erant inscripti libri Homerici, tam
Illias tota, quā Vlyssæa. Posteaquā sollers in designan-
dis malis bellua, carniuoruscq; Leo, satis longo tēpore per-
cepto imperij fructu, (nam diu mala supersunt, ac uix tā-
dem pereunt) iam sub terram condendus esset: spes nō me-
diocres eius ætatis homines concipiebant, futurū ut impe-
rij successor æquum se subditis præberet, animi modera-
tioris esset, à cædibus abstineret. Verū natura in mo-
rem Euripi (ceu uidetur) intra suos alueos reuerti per-
lubenter solet. Etenim Leone sub terra consopito, Parda-
lis prosiliit multo iracundior: & radice mali succi sub ter-
ra condita, longè acerbiorē fructum ferens ramus ena-
tus est: nimirum Constantinus ille, cui scædum & abomina-
bile cognomen à stercore datum fuit, quem non inconue-
nienter prognatam ex aspide uiperam, ex elleboro cicu-
tam, ex scorpio draconem, ex Nabuchodonosore Baltasæ-
rum quis appellauerit. Hic ergo detestabilis & sanguina-
rius lupus imperio potitus est, hic inquam (ô Sol cuncto-
rum inspector, ô imperatores, ô leges) præstigiator, ue-
nificus, animalium mactationibus, & execrabilibus illis
sacris extispicinæ deditus, in cœno planè degens, porcus
stercore uestēs. Quid nā illud uentris ac gulæ mancipium
nō excogitabat ad diuexādos homines? quid ab alijs inuē-
tum augere non conabatur? Nympham illam exornatā au-
ro & delicatam, quam sibi Christus, sponsus ille purus &
castus despondit, ab ipsis (heu) thalamis abreptam uidua-
uit, rugis deturpauit, uestibus nigris operuit. Consimiliter
uitē pulcerrimis uuis refertam ceu prosiliens aper alicun-
de

Constanti-
nus V, Co-
pronimus,
imp. annis
XXXIV.

de quapiam è filua radicitus effodit, eiusq; uenustatē de-
 prædatus est. Sacras è tēplis imagines excidit, earūq; loco
 pingi sculpiq; curauit præclaras scilicet uenationes & e-
 questris ludos. Nec contentus hisce facinoribus uir exse-
 crabilis, etiam canis in morem peruestigans solitaria uitæ
 deditos, tamquam agnos minimè repugnantes iugulabat.
 Monasteria ueluti cōuenticula latronum euertebat, carce-
 res ob inclusorū monachorū multitudinem prorsus arcti
 erant, ubiq; niger uestitus ceu piaculum quoddā expelle-
 batur. Quæ quū Artabasdus ille, quē iam antè diximus u-
 xorem duxisse Leonis filiam, adspiceret: tyranni lē immū-
 niter barbaram perosus, bellum Constantino facit, quo su-
 ga sibi consulente, Romanorum imperator renuntiat.
 Tum uerò pietatis radij de integro fulgere, uenerabilia si-
 mulacra suum in locum reponi, uirginis matris & Christi
 testium imagines splendorem pristinum recuperare. Sed
 enim rursus Belial electum Israellem instar frumenti ex-
 petiuit cribrare. Nondum enim (ceū credere par est) sa-
 tis adfluctionum & poenarum habebat. Quapropter ex-
 peditionem nouam instituit ad premendos homines reli-
 giosos, perinde ac Syrus ille satrapa Chusarsathemus o-
 lim Israellicos uexabat. Quid autem acciderit, narratio-
 ne sequenti declarabitur. Aequo ferre animo amissionem
 imperij nequaquā ille draco poterat. Quamobrē dolēter
 sortem suam copiarum ducib. exponit, adulatoriē cū eis
 agit, spe promissorū inflāmat, provinciarū presides suas
 ad partes traducit: exercitu maximo coacto, pugnā cū ad-
 uersarijs conserit, uictoria potitur, Artabasdū uiuum ca-
 pit, iram in eum suam uniuersam euomit, & oculis infeli-
 cem spoliat. Rursus igitur infestus ille Deo purpuram
 gestat, & ipso iam Nabuchodonosore fit truculentior.

Artabasdus
 imp. idola re-
 stituit.

Artabasdus
 excatur.
 Coprony-
 mus iterum
 imp.

» *Quæ nam hæc uicissitudo est, ô instabilis uitæ rota? Rosa*
 » *uix florem nacta celeriter marcescit : at spinosa rhamnus*
 » *longum ad temporis interuallum uiget. Titus imperij cam-*
 » *pum inspexit modò, & æquo citius abreptus, particeps*
 » *autumni fructuumq; fieri non potuit : at impurissimus i-*
 » *ste, humani generis excrementum, longæuam nactus est*
 » *uitam, (ô fortunam inæqualem) imperijq; fructû ad sa-*
 » *tietatem usque decerpit. Interfecit etiam scelestissimû ho-*
 » *mo sanctum illum uirum Stephanum, monachorum de-*
 » *cus : quòd sacrarum imaginum propugnator constans*
 » *esset, ac seuam belluam feliciter configeret, eiusq; uisce-*
 » *ra sagittis argumentorum uulneraret. Denique telum*
 » *fulminis ossa uictricis illius testis Euphemie boum osi-*
 » *bis canumque permista concremauit. Quum tandem in-*
 » *quinatam cædibus animam exspirasset, Leo filius eius im-*
 » *purus sceptrâ consequitur : sed tamen & ipse terras citò*
 » *relinquit, Irene coniuge, Constantinòque filio, quem ex*
 » *ea susceperat, successoribus in imperio longè optimis de-*
 » *signatis. Nam hi religiosorum & gubernatorû diuinitus*
 » *hominum cœtu coacto, spinas oppugnationis imaginum,*
 » *quæ pias mentes iam dudum punxerant, radicitus euulser-*
 » *runt, & in aruis animorum luxuriantibus rectæ uerita-*
 » *tis doctrinæ semina conseuerunt. Administrabant autem*
 » *coniunctis operis imperium tam mater, quàm filius, satis*
 » *longo tempore : quum quidem mater (uti Dauides loqui-*
 » *tur) ex filio uoluptatem caperet. Sed ubi filius imperator*
 » *adoleuisset, iamq; lanugo malas eius uestire cepisset, amis-*
 » *so prima in pueritia patre : sceleratis quibusdam adfenta-*
 » *toribus in eius amicitiam se insinuantibus, & adulâdo cor*
 » *adolescentis exedentibus, quemadmodum tineæ dulcis ar-*
 » *bores succi corrodere solent, non solum matrem impera-*
 » *tricem*

Leo III
imp. an. V.

Irenes & Cō
stantini VI
imperium,
an. XVII.

Matris & fi-
lij discidia.

tricem iactabundus præ se cōtemnebat: uerum etiam rerum
 se gubernationi iam idoneum satis arbitratus, è regia ma-
 trem Irenen (hoc est, pacem) unā cū pace mundi totius eij-
 ciebat. Deinde ad nefanda quædā facinora exorbitat, con-
 iugi modestissimæ pudicissimæq; capillos radit, & à prio-
 ri matrimonio secundas ad nuptias transit. Nimirum gut-
 ta continuo stillans durum etiā saxū excavat: & arborū
 folia crucæ absument: et ad sentatores ad extremū homines
 pusillis præditos animis exedūt. Vicijsim tamē ex hoc a-
 more sui nimio resipiscit, extremis se malis inclusum tene-
 ri deprehēdit, matrē imperatricē exorat, ut ad guberna-
 tionē se rursus accingat. Irene filij uerbis flectitur, ad eum
 reuertitur, oneris in gubernatione partē in se trāsfert: q;
 etiā à natura sic cōparata foret, ut imperiū adfectaret, ac
 mirificē dominari cuperet. Verū is, qui susurros in au-
 res Euz ingessit, mali uenenū in eius animū euomuit, ut li-
 gni pulcerrimi fructū gustaret persuasit, mortē pro æter-
 na uita substituit, uoluptatem cū amarore mero commuta-
 uit, cum bile dulcedinem, cum dolore delectationem, quiq;
 deinceps Euzam illam miserrimam in mare tentationum ca-
 lamitatumq; demersit: is igitur etiam hoc tempore non tã
 cōsiliarius, quàm insidiator Irenæ factus, ubi cor eius de-
 mulsisset amore dominatus, quo sola fruereetur, deniq; per-
 suadet, ut aduersus imperatorē adolescentē crudele consi-
 liū, & heu lōgē immanissimū iniret, quod ne quidē tigre
 pardalis, nec rugiens leo, nec iracundus ursus, nec cruda
 uorans draco caperet. Quum enim filium quodam modo
 uitam indecoram agere, proq; animi sui arbitratu cuncta
 gerere uideret, ipsa parum admodum efficere ualente: re-
 perta scilicet opportuna (ceu dici solet) occasione, quæ spe-
 ciem aliquam æquitatis & rationis haberet, quasi præter-

In adula-
res.

Irene mulier
ambitiosa.

Irenæ crude-
litas in filiū.

ius atq; fas imperator suis patruis oculos eruisset : cum suis immane consilium communicat , & quidē omnes obtemperandi cupidos reperit , aduersantem neminē. Quid enim cubiculorum custodes eunuchi, fœdis animis præditi, cunctorum malorum perpetratores, non facerēt? igitur insidias filio carissimo per speciem, quasi malē se gereret, struit: quem conatum huiusmodi quædā consequuta sunt. Fortē somnum capiebat imperator, peracerbum ipsi profectō, post quem non iam solis pulcritudinem amplius uisurus esset. Tum illi coruorum in morem, oculos eruentiū, imperatoris in conclaue irrumpunt, & lumen oculorum eius (proh fœdum facinus) extinguunt. Mox pupillæ oculorum delabi, stillæ sanguinæ peplos inquinare, cruor in morem grandinis conglobari, imperator ipse calamitosissimus ad terram proiectus animo deficere, spectaculum (eheu) miserabile, quod ipsis lapidibus dolorem excuteret. Et quidem eo ipso in loco uisum oculis effosis amisit, quo in loco primum omnium radios solis adspexerat. Solent autem domum illam nuncupare Porphyram, hoc est, purpuram. Quis umquam tantum furorem fando audiuit, quem mater in filium euomuisset? Hei dominandi libidinem. Non sic pardalis suos aduersus catulos furit, non ita seuit in sobolem tigris, non aper, non canis furiosus. Solam Medeam suis liberis insidiatam perhibent, & quidem ex inmanitate Scythica. Solum thynnus audio, piscem marinum, si esuriat, sobolem propriā deglutire : nec ullum aliud animal esse, uel aquatile, uel terrestre, quod eiusmodi quiddam perpetret. Quippe parturigines ipsæ ad efficiendā in marib. reuerentiam erga sobolem, efficacitatem singularē habent. Tūc & solis splendor extinctus est, & luna defecit, & cōpluribus dieb. ingens caligo fuit.

Constantinus à matre cæcatur.

Ab ea domo porphyrogeniti dicuntur.

Thynnus sobolem propriam deuorat.

Prodigia sequuta calamitatē imp.

Nimis

Nimirum ipsa elementa Constantini calamitatē deplorabant. Heu facinus in animis etiā rebus miserabile. Tā atroci flagitio designato, sola deinceps Irene regnat, quod unū sanē quæsiuerat, sola sibi usurpat imperiū. Id tēporis etiā illustrissimæ Romæ ueteri quiddā accidit, dignū quod litterarū monumentis memoriæ prodatur. Erat in ea sacrorum antistes Leo, reliquorū sacerdotum primus, quæ Romana lingua Papā uocant. Huic quū acerbè Romani quidam, propinqui Adriani eius, qui nō ita pridē Papa fuerat, inuiderēt: seditione concitata nō throno tantū hominē deiciunt, sed etiam ab urbe pulsum cogunt solū uertere. Tum ille re tota mox Constantinopoli nuntiata, opem sibi ferri postulat. Vbi frustra se omnia moliri & agere animaduertit, & in aqua (ceu prouerbio dicitur) litteras exarare: re ab omni parte desperata, ad Carulum confugit. Erat is Francorum nationis princeps, quem lingua sua Franci Regem nuncupare consueuerunt. Huius manū potētissimam implorat, ut auxilium sibi ferret aduersus eos, qui læserant. Carulus Leonem benignè accipit, (ut qui ab auis & atauis usque Christianus esset, Christi que leges coleret) sacerdotem supplicem reueretur, auxiliarem ei manum porrigit, folio pariter & urbi restituit. Tum uerò uicem Carulo referens Leo, Romæ ueteris eum imperatorem renuntiat, neq; tantū corona caput eius more Romano cingit: uerum etiam legibus Iudeorum usus, à capite ad pedes oleo totū perungit. Quod sanē posterius quibus ex causis ac rationibus factum fuerit, equidem scire nequeo. Sic pristinum illud harum urbium uinculum ruptum fuit, sic matrem à filia gladius diuisit ac refecuit: Romam dico recentiore, formosam illam iuuentulam, ab altera rugosa planēque uetusta.

Quo pacto Roma fuerit à Conitanti nopoli auulsa.

Papa desertus à Græcis, ad Francos se conuertit.

Carulus Romæ imp. coronatur & inungitur.

Irenæ profu-
sio.

Ceterum imperatrix Irene, quum magno studio furorē illum barbarissimum, & ingens piaculum, quod in filium commiserat, eluere delereq; cuperet: totos pecuniarum thesauros in urbis usum exhauriebat, & uexantem obæ-
ratos tempestatem in serenitatem commutabat, munifi-
centia sua quoddam uelut aureum uer effundens. Ver-
rum oculus ille, qui occulta perspicit, omnia intelligit,
corda iudicat, ad Irenam se conuertit, eam adspexit, fer-
uore quodam accensus est, grauiter molesteq; facinus e-
ius tulit: quumq; perexiguum ad tempus imperij uolu-
ptatem illa degustasset, amarum flagitio pollutæ crata-

Irena dei iuri-
tur impe-
rio.

rem, suæ uidelicet iræ sæces miscuit. Quippe concitata
seditione per quemdam ordinis senatorij uirum illustrem
& clarum, cui nomen Nicephorus, imperio deiecta
est, pro uoluptate molestias cor exedentes consequuta,
molestias inquam non tam appellandas molestias, quàm
calamitatum filij stimulos. Quare deinceps mare adfli-
ctionum hauriebat, tamquam paupercula mulier, &
nendo uictum quærens. Eiusmodi efficere uitæ morta-
lis inconstantia consueuit, & hoc modo Deus iniuria-
rum auctoribus mercedem tribuit. Igitur imperij rota,
quum ab alijs ad alios uolutata conuersaq; foret inæqua-
libus sanè cursibus, nunc tandem Nicephorum in subli-
me sustulit, hominem sanguinarium, moribus peruersis,
improbum, auri mancipium, sordidum, Midæ Phrygum
quondam regi per omnia similem. Magistratus urbium uer-
nales habebat, neq; dignitates ex uirtutis, sed opum respec-
tu cõferebat. Aurũ habebat in labris, bouẽ in lingua gere-
bat, de auro loquebatur in mēsa, per quietẽ aurũ somnia-
bat. Et erat erga ceteros quidẽ se uero tristiq; uultu, uerũ si
quis auri pondus sinu ferret, eũ blādè intuebatur, nec ullũ
tri-

Nicephorus
generalis lo-
gothetes,
imp. an. IX.

Auaricia Ni-
cephori.

tristicæ uestigium in uultu restare patiebatur. Hinc fiebat, ut quiduis auri cōquirendi caussa moliretur, eoq; nomine fraudes astutissimas uniuersis clanculū strueret. Byzantijs onus grauißimum imposuit, ueterum murorū reficiendorum caussa, quod tributorum exactores Diceratū uocāt. Quūq; clauibus occluderet omnia, nec foras quidquam prodire sineret uel argenti, uel auri, uel textarū uestigium, & plurima quidem (uelut est in Aesopici fabulis) uestigia pecuniarum intrò euntium apparerent, exeuntium uerò & expensarum nulla: milites etiam debitis stipēdijs spoliabat, quo facto murmur infaustum, noxia seditio, uoces insolentes, linguæ maledicæ passim excitabantur. Adeoq; concursu factō cum clamore inarticulato, Bardanium milites, qui copiarum id temporis dux erat, ut imperium ab se oblatum acciperet, non tantum precibus, sed etiam ui adhibita cogebant. At ille non agnoscens initium hoc aduersissimæ fortunæ, & tamen uoluntatem eius instabilem reueritus, diuinum quemdam ad hominem sese confert, arcanum sui cordis aperit, indicat omnia, seditio nem, tumultum militarem, uim populi, quam sibi adhibeat. Audit hæc canus ille tam capillis, quam animo, cygnus spiritualis, diuina carmina concinens: ne militibus obtemperet edicit, à rebus ut nouis abstineat hortatur, ne fortè licturam oculorum faciat. His dictis, Bardanium senex perturbatum animo uidet, simulq; conspicit eos, qui equū eius freno ducebāt. Quapropter reuocato Duce: Tu quidem, ait, illustrissime potentissimeq; dux, imperium non consequeris, etiamsi labores infinitos suscipias. At subditi quidam tui eo potentur. Vides heic tres illos tuos satellites, Leonem, Thomam, & Michaëlum. Ex his primus Leo principatum adipiscetur, deinde Michaëlus ad imperium

Diceratū Byzantijs impositum.

Bardanio imperiū offertur.

Senis de Bardanio & alijs uaticinium.

perueniet, tertius Thomas toto quidem is pectore discruciatbitur, & imperatorium nomen ad se pertrahet: uerum obtinere tandem id, quod adfectabit, nullo modo poterit, sed in hoc conatu oculos amittet. Atque hæc deinceps ita suis temporibus euenere, quemadmodum uir ille sacro ad flatus spiritu prædixerat. Ceterum sordidissimus imperator Nicephorus graui proelio contra Bulgaros Istro uicinos inuito, cæsus est: filioq; * Stauricio possessionem imperij reliquit. Verum & Stauricius in eo proelio uulneratus hæta, nimia ui sanguinis profusa, celeriter extinctus est. Quapropter imperium Michaelo Rangabæ delatum fuit, quo cum Procopia Nicephori filia nupta erat. Diem id temporis liberum urbs Constantinopolitana uidit, & immunem à cædibus, iugulationibus, direptionibus uioletis, expertem malorum & turbarum: uidit & solem urbs Constantinopolitana beneficum, & bonorum scintillas, & radios munerum. Nam Michaelus omnigenis uirtutibus colucebat, uir libertatis amans, placidus, mitis, non cæcibus & sanguinis profusione gaudens, sed lucus quasi quidam diuinitus confitus, gratiarum campus, paradiscus riuis cœlitus manantibus irriguus. Enimuerò hæc etiam rosa plantæ ante tempus emarcuit, inq; morem graminis à rore nutriti contabuit atq; periit: quum ad annos quatuor, & nouem menses floruiisset. Eius in locum acherdus enata est, frequentibus horrens spinis, & rhamnus asperrimè corda pungens atq; uulnerans. Nā infausti nominis Leo profiliit ad imperium, fera carniuora, Christi ouibus immittis. Ac Michaelus quidem imperator audita tyranni ferociæ impetu, defectione: suamet sponte throno imperiali cecidit; hoc ipso factò diuinis Christi iussis satisfaciens, & erga persecutorem non aliter sese gerens, atq; castor si

* al. Stauricio.

Stauricius
Imp. ad mens.
ses II.

Michaelus I,
Rangabes,
imp. an. III,
mens. IX.

Laudes imper.

ue fiber facere consuevit. Legimus enim in priscis illis monumentis eorum, qui de animalibus scripsere, fibrum animal esse, quod in utroq; uiuat elemento, & testes habeat arcendis quibusdam morbis sanè grauibus conduçibiles. Quod quàm pleriq; uenatores norint, animal canibus longè uelocissimis insectantur. Huius pugnae caussam quum ipse fiber etiam cognitam habeat, perhibent eum morsu resectos testes abijcere, atq; ita currentem saluti suæ consulere: quo factò, uenatores feram persequi desinant. Sic nimirum Michaelus quoq; uolens imperium resignauit Leoni, belluinis moribus & indole ferina præditi, qui oriundus erat ex Armenia. Tum uerò rursus enasci prioris spinæ radix acerba, rursus germina proferre, magis pungentia, quàm priora, aureaq; segeti suffocationē minitari: rursus moueri draconis illa cauda, simulacrorum inquam oppugnationis abominatio, quæ iam instar magni, horribilis, hiantisq; draconis serpebat, & cum sibilo stridebat, deuoratura rursus ecclesiam, uelut implumes exiguis alis præditi passeris pullos. Christi & diuorum imagines in fauillas redigebantur, calce uiua perungebantur, igne concremabantur. Speluncæ perquirebatur, iteq; sacrarum ædium hospitia, loca exercitationibus animorum dicata, qui quoquo modo uitam angelicam redolebant. Adoratores uenerandarum imaginum expellebantur. Lugebat hoc tempore Sion, Christi filia, lacrymasq; profundens, saccum lugubrem gestabat. Lugebat hoc tempore siderum cælestium cœtus, & tenebricosis palpebris terram adspiciebat. Vt autem imperator Leo præter cetera genus etiam Michaeli extingueret, Nicetæ Michaeli filio membra destinata procreationi exsecuit: ne liberos gigneret, qui paternam & auitam iniuriam ulciscerentur.

Quæ fibrum
Michaelus
fit imitatus.

Leo III,
Armenius,
imp.

Nicetas Mi-
chaeli F. ca-
stratur.

Hic

Hic Michaeli filius, quem castratum fuisse diximus, deinceps nouæ Romæ Pontifex factus est, cū uitæ genere mutato etiam nomine prisco, & Ignatij adsumto. Secundum hæc crudelis ille rugiensq; Leo, sacras secum ipse prædicationes expendens illius senis admirandi, & cygno confamilis, simulq; formidans Michaelum oriundum ex Amorio, ne ad ipsum fortè imperij rota deuolueretur: hominẽ uinctum in carcerem labyrintho non absimilem concludit, secum præterea dispiciens, quo pacto illum de medio tolleret. Verumenimuerò imbecillis est omnis homo, si cū Dei manibus conseratur: immò perexiguũ robur est mortalium, quum Deus plurimum possit, & lacertos robustissimos habeat. Quis est enim, ipsius oppugnare potentiam qui possit? Interim Michaelus uaticinijs disertis, maximiq; uatum fretus, exponit, patefacit, aperit arcanum ei, qui edium regie custos erat, lingua Romanorum Pappias dictus. Simul unã cum ipso, & per ipsum, rem totam componit, & insidias imperatori struit. Notu ergo cum psalmorum cantoribus armati quidam introducuntur, qui belluam immanissimam hymnorum matutinorum sacrum peragentem aggressi gladijs confodiunt, & ut agnum mactant, quum annos in imperio VII, & V menses exegisset. Post hæc Michaelus ex captiuo creatur imperator, libertatem unã cum regno consequutus. Qualia deinceps acciderint, uideamus. Oderat etiam Michaelus imagines sacras, sed earum adoratoribus acerbè non succensebat, nec flagris eorum corpora uiolabat. Thomas autem ille, cuius antea mentionem fecimus, uir industrius & audacia flagrans, copijs undiquaq; collectis, maximo cum impetu Michaelum inuasit, instar apri de silua lustrisq; suis proruentis, uel leonini catuli, quumq;

urbes

Michaelus
II, Balbus,
imp. annos
VIII.

Thomas im
perium adfe
dit.

urbes uniuersas Thraciæ totius tam nauticis copijs, quàm pedestrib. cinxisset, omnibus modis diuexasset, in seruitutē redegisset, diruisset, lacerasset: ad ipsam usq; Cōstantinopolim, urbem fortunatā, excurrit. Enimuerò si Deus ille præpotens mortalibus aduersetur, omne consiliū omnisq; conatus reapse nihil est aliud, quàm aranearum tela. Quapropter quum Thomas à numine diuino non propugnaretur, insidiarum suarum turres in arenis exstruebat, inq; re perimbecilli fundamenta sua collocabat, & iccirco totum ædificium radicitus corruit. Nam ubi cædibus manus illas pugnarum auidas inquinasset, & hastas sanguine tinxisset: tandem uiuus in hostium potestatem uenit, oculis spoliatus, & gladijs immisericorditer obruncatus est. Michaelus autem excessurus è uita, Theophilo filio suo imperium tradidit: qui ceterà per omnem uitam infelix, unum bonum nactus est, Theodoram conjugem, feminam planè diuinam, uenerabilem inter mulieres alias, unioni & carbunculo similem. Huic ille matrimonio iunctus, non solum liberum pater ex secunda coniuge factus est: uerumetiam felicitate principem illum hominem Adamum superauit. Nam Adamum orta de costa, materq; princeps hominum Eua uoluptate, quã ex arboribus Edenis percipiebat, priuauit: hæc maritum uitæq; socium ad dexteram partem eorum traduxit, qui salutem cōsequuntur. Et quidem heic tantum suauis illa cithara Davidis, ipsa quoq; saxa demulcens, quiddam absonum cecinit, quum ait, Deum unius & eiusdem indolis atq; morum homines in unum domiciliū collocare. Nam heic stercus & unguentum fragrans, rosa rubes & acherdus spinosa, tinctura bilis & purpura conuerunt. Theodora lucus erat cunctis uirtutibus ornatus, cōsitus gratijs hortus, arbor omnis elegantie modestiæq;:

Theophilus
Michaeli F.
imp. an. XI.

Theodora
Augusta.

Disimile
par coniu-
gum.

Theo-

Theophilus
idolorū ho-
stis.

Theophilus è diuerso ager erat meræ impietatis tribulis
refertus, rubus asper, lædens uiscera rhamnus. Nam sacris
litteris, & Christi martyrumq; simulacris infestus, eos om-
nes intolerabilib. & grauissimis tormētis excruciat, qui cultum eis religiose deferrent. Præterea sanctis uiris,
Theodoro ac Metrophane, qui tam uita quàm doctrina
supra siderum pulchritudinem & solis iubar lucebant, tri-
stissimis cruciatibus adflictis, & flagris excoriatis, etiam
uultus ad ipsa usq; supercilia notis deformauit, & uersus
iambicos impresit: quas illi notas fronti inustas non ali-
ter gestabant, atq; coronam unionibus & gemmis exor-
natam. Tam impiè Theophilus erga imagines, & sacro-

Theophili
uirtutes infi-
gnes, & inge-
niū magnū.

rum uultuum picturas, in statuis expressas, adfectus: ceter-
rà generosus erat, præclari iudicij, iuris & æqui, sancta-
rumq; legum obseruantissimus. Magnificentiam uiri licet
ex hoc iudicio colligas, quòd artem excogitauit conden-
di organa musica, de quibus machina quadam spiritus e-
missus, iucundos ac suauiter resonantes cantus efficit. Ad-
de his arbores illas aureas, lateq; splendentes, in quibus a-
uiculæ musicæ ex auro factæ confidebant, tamquam in pi-
nus aut proceræ piceæ ramis, itidem machinæ cuiusdam
opera melleum carmen modulantes. Nimirum ita morta-
lium uaria excogitantum artificiosæ manus, parum abest,
quin ipsa cum natura, res uiuas producente, in certamen
descendant. Quòd si quis accuratius cognoscere cupit
Theophili magnificentiã, & in rebus ornandis studium,
is mihi uelim muros illos mari uicinos intueatur. Accidit
enim ipso imperante, ut hiems sæua, mare cogeret in gla-
ciem ad profunditatē sanè immensam, humidūq; illud ele-
mentū lapidis ad duriciem, fluxione prorsus adempta, redi-
geret: frigore nimirum ex acribus uentorum flatibus orto

Hiemis sæ-
uitia.

mare

mare totum ceu testaceum efficiente. Non multo post, radiorum solarium calores ad saxi formam indurati maris continuitatem soluebant, unde fiebat, ut glaciei fragmina reliquo à corpore auellerentur, quæ lapides etiã plaustra les magnitudine superabant. Non ineptè dixerit aliquis, uertices quasi quosdam collium, profundis cõuallibus imminentiã, de sublimi auulsos, ingenti cū strepitu uolutatos fuisse: uel lapides propugnaculorũ & murorum subuersores ita uolasse, ut motu suo strepitum in aëre tenero excitaret. Hæc ergo fragmina, è medio mari delata, muros litori uicinos feriebant, & ualidas etiam turres succutiebant. Imperator mœnium turriumq; rimis, quæ læsæ ruptæq; fuerant, conspectis: animo commotus est propter id, quod accidisset. Simul declarare uolens magnificentiã suam, aurum ea copia profudit, quasi silices inutiles expenderet: atq; hoc modo stabilitis ijs, quæ uetustate labascerent, & excitatis, quæ collapsa fuerant: suum muris nomen inscripsit. Et hæc sanè prædicatione digna fuerunt. Iusticiam uerò Theophili, & animum in iudicijs nullam rationem personarum habentem, non possum non summo-pere admirari. Ac libet heic ipsius hac in parte indolis indicium quoddam adijcere, quod sit instar hausti de mari cyathi, uel gustus è dolio, uel exiguæ scintille ignis magni. Accedebat aliquando Theophilum paupercula, Petronam, magnæ dignitatis uirum, accusans. Erat enim is * Bigle (ceu Romani loquuntur) Drungarius, & eodem cum Theophilo genere natus. Dolenter illa quiritare, lacrymas fundere, opem imperatoris implorare, gigantes ut manus Petronæ coërceret, qui per summam iniuriam in se debaccharetur, suæque domuncule, satis per se tenuis, luminibus officeret; ne tandem nimia cogente

Theophilus muros reficit.

Iusticiæ studiũ in Theophilo.

Exemplum præclarum.

* Vigiliæ.

Petronas pu
nitur.

Imperator
Augustæ nau-
uim exurit.
* Appellatur
enim passim
apud histori-
cos βασιλεύς.

cogente caligine, domum solam desertamq; uentis (quod aiunt) perflandam inuita relinqueret. His auditis, imperator de re inquit, accusati nequitiam cognoscit, ac ædes quidem illas, quæ lumina domui mulieris obstruebant, ad ipsa usq; fundamenta demolitur: Petronā uerò publicanæ in uiam deductum, flagris cædi iussit. Hoc tibi argumentū animi huius imperatoris, exiguum quidem illud, esto: de quo tamen æstimare cetera non difficulter possis. Nam & Bocchoris, (uti perhibēt historiārū scriptores) Aegyptiorum rex, de balba quadā infantis uoce linguarū omnium antiquissimā agnoscere potuit. Iam quod liberalē eius animum attinet, in cōtemnendis turpibus lucris, & quòd aurum corradere institorio quodam quæstu noluerit; ex ijs, quæ cōmemoraturi sumus, colligi satis liq; poterit. Fortè stabat imperator sublimi loco in regia, ubi niuei coloris marmor ingeniosè sculptū, uaccam ingentiū laterū representat, & leonē in uaccam insilientē, eamq; cupide necantem: ex qua sculptura* nomē loco datū est. Heic ergo stans imperator, & oculos in mare dirigens, quòd celū sudum esset, ipseq; maris intuitu sese recreare uellet: nauim mercibus oneratā appellere uidet, molli uento australi flante, ac nauigium plenis uelis tranquillum in portū deferente. Poterat autē aliquis etiam longo ex interuallo existimare, nauim appellentē ingens onus uehere. Nam mercū pondus ita nauim deprimebat, ut è mari tertiū modò cingulū exstaret. Hac imperator nauim conspēcta, quæ nam, & cuius esset, interrogat. Vbi tam nauim, quàm merces imperatricis esse cognouit: animi dolore cōpresso, & arcesita cōiuge: Eheu mea (inquit) imperatrix, quò res meæ redactæ sunt? eheu qualem fortunā cum opulentissima cōmutauit? Nimirum iam Romanorū imperator merces uanales habeo,

beo, & ipsemet (eheu) institor factus sum, negotiatoribus etiã inferior. His dictis, nauim unã cum mercibus, quarum immensa erat copia, concremari iussit. Idem Theophilus imperator uirum præstantissimũ Methodium quamdam in insulam relegatum, speluncæ cadaueris instar inclusit, tamquam unionem in concham, rosam inter spinas. Præterea duos ei latrones adiunxit, quorum altero extincto, & iam marcescente naturali quadam necessitate, foedum illũ odorem & pestiferũ aëra tolerantissimus athletas animo tulit æquisimo, quẽ ne adamas quidẽ sustinere potuisset. Alter libertate donatus, exire noluit, sed intra speluncam illam caliginosam manens, diuinæq; uiuendi rationis æmulator factus, solis instar uitæ religiosæ radios sparsit. Dum adhuc Methodius in hoc carcere detineretur, homines illi rerum diuinarũ periti, quos notis in uultu fœtatos fuisse diximus, per uim solum uertere coacti, piscatore quodam reperto, litteras uiro iusto perbreues, uersu iambico scripsere, quas ab interitu uindicandas ratus, hoc loco subijcere uolui.

Methodium
Theophilus
cruciat.

Viuo peremto, uiuificoq; mortuo,
Terrã incolenti, ac pariter calcanti polũ,
Scripsere uincto uincti, & inscripti notis.

Eis ille respondens, in hæc uerba rescripsit:

Libris uicissim descriptos cælestibus,
Faciesq; non sine laude cõpunctos notis,
Secum salutat uinctos uiuus obrutus.

Hi disertorũ hominum uersus aurei, reapse diuinũ quemdam nectaris succũ stillant. Ceterũ præclarus pugil Methodius, quum toleranter in illo tristi carcere sese gessisset, dentes amisisset, maxillas contusas haberet, omniq; genere suppliciorũ excruciatas ab impijs hominibus per summã

inhumã

Qua occasio
ne Methodi
us ab exilio
fit reuoca-
tus.

inhumanitatē non aliter esset, atq; ferream incudem malis excusores contundunt: ad extremum inde prodijt, ortus diurni solis instar, uolente scilicet (ut credi par est) Deo, qui abyssos perspicit, & Cherubis ac Seraphis insidet, insignē hunc uirum ceu munitā urbem in monte sublimi collocare, ne tanta uirtus, ueluti lucerna sub modio, tristi caliginosoq; specu abdita lateret. Accidit enim, ut Theophilus imperator lectitandis libris semper occupatus, unde alueolos scientiæ fingebat, quemadmodū ap̄ is sedula de pratorum floribus, in griphos & labyrinthis consimilia quaedam incideret, ita ut dura istæc quasi decorticare, ac obscura illustrare nemo rectè possset, tametsi uel sexcenti apud ipsum essent, doctrinæ fama celebres. Quum igitur imperatori permolesta hæc res accideret, & animū eius angeret, quidā ex proceribus & cubicularijs accedēs, Methodiū prædicat, indicatis eius dotibus, doctrinæ magnitudine, scientiæ copia expedita & abundantanti, prudentia sapientiāq; uertice suo celū ipsum attingēt: siue diuinitus, ut hoc faceret, cōmotus: siue clandestinū amorē alens erga uirū mente cælestē, & numine diuino plenū. Hæc imperator audiens, Methodiū de specu educit, (ceu unionē è concha, sidus è nube) uirū clarissimis radijs refulgentē, & tenebras atq; caliginē ignorantia discutiētē, ad sese reuocat & inuitat. Quumq; gustū linguæ Methodij percepisset, homini præclaro in regia domiciliū adsignat, tamquā magni rem pretij, gemmamq; splendidā, rutilantē, lucidā in thesauris inuiolabilib. & inaccesis collocans: atq; heic frequenter adsidens Nilo illi aurifluo, de dulcissimis aquis largiter hauriebat. Quū aut̄ traiecturus esset amnē essentia interitui obnoxia, quē oēs crasso corpore circūdatos permeare necesse est, (ita nimirū iubente natura, quæ uen-

loxx est

loxx est traieatrix, & abs quouis debitū exigīt) annū iam duodecimū imperās: Michaëlum filiū, admodum puerum adhuc, imperiali corona redimit. Quia uerò nō abs re tenera istæ ætas patri suspecta erat, matrē imperij consortē facit, ut quæ filio curatricis loco futura esset. Ea superiori tēpore tamq̃ nocturna discipula, Nicodemo illi timido similis, sacras imagines occultè uenerabatur. Nunc aut̃ alta uoce ac liberè profitebatur id, quod sentiebat, eratq; tuba clara: uel potius ut auicula canora, pullorū altrix, implumes ex locis omnibus uolucres cogebat, quot quot abiderant sese, donec auceps præteriret. Et quāuis, emula præstantissima sub corde tegeter, ut agellus ferax, ut pinguis sulcus: hieme tamen seuiēte germen nullū protruserat. Nunc aut̃ elapso longè acerbissimo illo hiberno tēpore, ac uere suauiter ridente, pristinamq; tristitiā dissipante, multipliciter pullulabat, & segetē copiosam ferebat, uelut aeger excitatus à fauonijs, & eius spiritus gratia, qui omnia perficit. Quāobrè coactis hominibus acceptis Deo, quos nō ineptè dixeris industrios soli fossores, spinas oppugnationis imaginū prorsus euulsit. Quumq; diuinos homines ardentè obsecrasset, ut preces ad Deū pro marito defuncto funderēt, idq; persuasisset eis, & planè iam certior esset facta, Theophilum alterius uitæ supplicij liberatum esse: fortè cum sanctis illis hominibus, instructo ualde optimo cōuiuio, prandeat. Intererat huic præter alios etiam aurea lingua præditus ille Theophanes, cuius faciei notæ nō sine dolore magno inusta fuerant. Erat autem hoc tēpore princeps urbis Nicenæ pastor. Eum Theodora quū oculis defixis intueretur, ac uiri tolerantiam admirari uideretur: re Theophanes intellecta, cum asperis diuisq; uerbis: Vides, inquit, ô imperatrix, iniustas hasce

Michaëlus
III, cognomine temulentus, imp.

Theodora cultum idolorum apertè reuocat.

Synhodo eoa acta cultus idolorū stabilitur.

Acerba uox Theophanis.

fronti meæ notas? Earum caussa illo in iudicio contra ma-
ritum tuū experiar, ubi iudex uniuersalis integerrimè iu-
dicat, nec uel personam cuiusquā respicit, uel muneribus
corrumpi se patitur, uel purpuream chlamydē reueretur.
Ad ea uerba laudatissima imperatrix eiulatu ex intimo
corde sublato, uocē hanc miserabilem edidit, interni dolo-
ris testē: Hæccine mihi, uir admirande, tuq; totusq; cœtus
hic de imperatore meo mihi polliciti estis? Ibi diuinus &

Methodius
patriarcha
Theopha-
nem casti-
gat.

ore melleo præditus ille Methodius, qui tunc apud Romā
nouam sacri gregis pastor erat, nimia Theophanis auda-
cia ferociaq; reprehensa, præclaram imperatricem conso-
latur, arte riuos lacrymarum obstruit, grauem cordis tem-
pestatem sedat, emollientibus animum uerbis, tamquam
oleo quodam instillatis. Ceterum quàm diu puer erat im-
perator, matrem Theodoram secum habebat, quæ omnia
dextrè gerebat, imperiumq; præclare administrabat. Ve-
rùm ubi Michaëlus maturā ad etatē peruenit, iamq; solus
amplitudinē negotiorum imperij procurare cepit: reapse

Michaëlus
alter Phaë-
thon.

uerū illud probauit esse, quod est in fabulis. Quippe mox
ut alter quidam iuuenis Phaëthon, curru conscenso, totum
Romanorū imperium perdidit, & ipse de auito patritoq;
regno, ueluti curru quodam, est deturbatus & excussus,
non pronus tantum cadens, sed etiā dorsum lædens. Quip-
pe luxuriosæ humidæq; uitæ se deditit, uelut alter Nero,
immodestus in uino, animo effeminato, impudicus, tenu-
lentus, totas pecuniarum abussos in collusores exhau-
riens, qui erant scurræ, impuri, curruum agitadores, mi-
mi, à primo diluculo temulentia dediti, delicias ciborum
& suauium opsoniorum auide quærentes, totos dies apud
inuerecundas mulierculas exigentes, potores, ludiones, li-
bidinum flammis fidentes: qualis scilicet olim erat ille
Sardana

Neronem &
Sardanapa-
lū imitatur.

Sardanapalus, rex Nineuitarum. Eiusmodi hominum cōsuetudine utens, temulentia nimirum perditorum, infanda & turpissima quæq; perpetrantium, uitam planè Sybariticam degentium: etiam Mænadas illas thyrsiferas comitabatur, & orgia Bacchi celebrabat. Hinc compotationes, saltationes, ebrietates, crateres, inhonestorum ac meretriciorum carminum cantiones, directæ tantum ad exci-tādos risus cogitationes, omnis impuritas deniq;. Tradūt fabulæ, ferarū interfectorem illum Actæonem à correptis furore canibus ceu feram dilaceratū esse. At uerò adsentatores barbas rasi, & cerusa fucati, quū Michaelū circumstipassent, et indagine quasi cinxisset, in quod barathrū, quā uitiorum uoraginē eum non cōiecerunt? Hinc fiebat, ut spectabilis ille Romanorū imperator ipsemet currus aureos conscenderet, ac quadrigis insideret. Pecuniarum thesauri undiq; prorsus exhauriebātur, resq; Romanorū in angustiū cogebantur. Interim adultores in maxima pecuniarū abundantia iucundè uiuebant, amicti tunicis delicatis, & peplis auro intertextis. Adeò temulentam mollemq; uitam Michaelus agebat. Nonnumquam nulla necessitate cogente solus absq; satellitum corporisq; custodiū comitatu medijs in triuijs obambulabat, indecorè ac furerèter adamās spectacula, deq; agitationibus equorū uoluptatē capiens. Etiam spiritualiū liberorū pater fiebat, infantes mimorū et aurigarū ceu benignus pater in ulnis gestans, è lauacro diuinæ regenerationis susceptos. Itaq; auri uenæ nullæ sufficiebant, quum in tot stercoreos canales exhaurirētur. Vestes ex auro factæ priscis ab imperatoribus, arbores aureæ, canoræ auiculæ, solido ex auro fabricati leones, omnia deniq; ornāmēta imperatoria, quæ in aula splendebāt, & à Theophilo magnificè fuerāt ad cele-

Michaelus
ab adulatoribus
corruptus.

Profusiones
Michaeli.

brationē Romani nominis confecta, fornaci cōflatoriæ tra-
debantur, & sceleratē in execrabilēs quosdā quasi tubos
euacuabantur. Neq; tantū hęc ausus est imitator ille uitæ
porcinæ designare, sed etiā cottidie profectus in turpitudi-
ne quosdā faciēs, aduersus sacrosancta mysteria, Seraphis
ipsis uenerabilia, uir nequissimus debacchabatur. Quippe
acrē sinapi succū in craterē fundens, sacrū illud formidabi-
le repræsentabat, ludens (ut dici solet) in ijs, quæ ludum
iocumq; non admittunt, & ridens in minimē ridiculis. Ita
uiuētē Michaëlum mater uidens, & imperatorē Roma-
num factum esse ludicrū, totis uisceribus & animo cōmo-
uebatur, eumq; uerbis castigabat, corripibat, exhortaba-
tur. Sed (quod prouerbio dicitur) cū mortuo colloqueba-
tur, & admonitiones apud surdū cantilabat. Erat Michaë-
lo Bardas auunculus, qui occupato Michaëli animo, nō ali-
ter atq; uermis in dulce lignum irrepit, homo scilicet frau-
dulentiſſimus, sursum deorsum cūcta uoluebat, & iam Michaë-
li cor exederat. Hic tandem ei persuadet, ut imperatricē
Theodorā ex aula eijceret, ac se Cæsarē crearet. Hoc mo-
do miserū illum solum desertumq; nactus, quiq; (ceu uulgo
dici consueuit) hominū furiosorū more sinistra dexteram
manū absciderat: uel potius planē iam manibus spoliatum,
aut secundū Aesopicam illam fābulam, oui dementi consi-
mitem factū, de lupi cōsilio pulsus canibus: imperiū ab im-
peratore ad se transferebat, omniaq; pro arbitratu animi
sui gerebat ut imperator. Quinetiā in flagitiū ingēs pro-
uoluebatur, quale nec Scythia quisspiā, nec Persa, nec Dal-
mata designaret. Nam cum filij coniuge (proh fœdam las-
sciuiam) non aliter consueſcebat, atq; si tori legitimi con-
fors eſſet. Hoc terribile faciinus ubi in Ignatius ille
comperit, qui eo tempore nouam Romam gubernabat,
(erat

De Barda
Cæsare.

Incestus
Bardæ.

Ignatijs pa-
triarcha Bar-
dā castigat.

(erat enim omnium in ore piaculum istud, passimq; per compita & ades iactabatur) Bardam Casarem uerbis castigabat metum incutientibus, adiectis sequituræ uitæ suppliciorum minis, terrebat hominem, in uiam reuocabat, reprehendebat, admonebat, omnem machinam adhibebat, ut malum illud excinderet. Sedenim uerum erat omnino uerbum illud Solomonis, qui uetat improbos taxari & reprehendi. Nam reprehensiones sunt hominibus impijs flagrorum instar, & corda peruersa ueluti sagittæ feriunt. Nimirum obiurgationibus hisce Bardas Casar exacerbatus, non modò nihili fecit eas: exhortationes: uerum etiam conceptam aduersus monentem iracundiam & indignationem alebat, non aliter agens, atq; si saniosos aliquo curare uolente, illi non tantum aufugiant, sed etiam erga bene facientem excandescent. Quum igitur aliquando Bardas accederet ad mysteria, nec diuinū illud munus à patriarcha cõsequeretur: (non enim unguenta flagrantia uasi puuido cõmittuntur) inflammatus iracundia leonis in morē rugit, ceu uiolenta pardalis in hominē iustum insilit, lacerat, à clauo summo-uet. Eius in locum Photium substituit, prob qualem pro quali uiro? Ex eo tẽpore miseriarum æstus Ignatium iactabat, & demergere uirū conabatur. Casar auras adflabat, tanquam grauiter spirans aquilo, uel sæuus ille tẽpestatesq; ciens subsolanus: quo flante, procellæ graues concitabantur. Quis ea mala satis exponere possit, quibus Ignatium Photius & Bardas excruciabãt? Nimirū ut propriæ manus subscriptione testaretur, amictū se sacrū sponte sua deponere, dentes homini radicitus excutiūt, genas contundunt, maxillas frangunt, ceu piacularib. flagitijs gaudentē, Latronum ducem, maleficum, nudum, & uinctum (ô sol, ô terra)

Ignatius fo-
lio deijcitur.

Photius pa-
triarcha.

Crudele fa-
cinus.

ô terra) in frigidum sepulcrum marmoreum, fœtens, pol-
 lutū stercore, quo abominabile cadauer imperatoris Co-
 pronymi continebatur, extensum toto corpore deponūt.
 Sed hæc audens quiduis manus perpetuò Deum latere nō
 potuit. Quippe malorum machinator pœnas luit, & au-
 ctor ærumnarum Ignatij scyphum iracundiæ diuinæ hau-
 sit. Bardas enim foueam cædis imperatori fodiens, ipsemet
 in illam iusto iudicio præceps corruit: sceleratus autem
 Photius ille solio patriarchico deturbatus est. Sic nihil o-
 mnino diuinos oculos fugit: sic Deus superbis mercedem
 suam tribuit, quemadmodum elegantissima Davidis lyra
 canit. Ceterum Michaelus imperator ex aurigationibus
 uoluptatem capiens, saltē apud illos degebat, qui spe-
 ctaculis ad insaniam usq; semet oblectabant, & ipsemet
 curule certamen peragebat. Quum aliquando quadrigā
 sollerter admodum conuerteret, hoc nomine laudatus à
 quodam Basilisco, prædicatorem illum suum non auro,
 nec gemmis donabat: sed imperatoriam ei sublimitatem
 largiebatur. Id ubi uideret magnus ille Basiliscus Macedo,
 qui iam renunciatus à Michaelo fuerat imperator, incon-
 stantiam hominis ueritus, anteuertendum celeriter eius
 conatum statuit. Quapropter craterem letiferum Mi-
 chaelo miscet, ac imperium occupat. Quippe Michae-
 lus neque masculam, neque femineam sobolem habe-
 bat: quòd de sententia doctorum hominum, semen pro-
 cliuium in Venerem minimè secundum fit, nec ad pro-
 creationem aptum. Memoriam proditum est, imperatri-
 cem Theodoram, uerè animo iudicioq; regiam feminam,
 quum intuita Basilium aliquando esset, huiusmodi uerbis
 Michaelum filium compellasse: Vidēsne uirum hunc, im-
 perator & fili, præclarum atque robustum, quem ho-
 nore

Bardæ inte-
ritus.

Infania Mi-
chaeli,

Basiliscus Ma-
cedo imper.
an. XIX.

Theodoræ
præfagiū de
Basilio.

nore tu adfcis, & qui perpetuò tecum est? Hic familiam (cheu) nostram draconis in morem absorpturus est, uasta turus, interfecturus, omnino extirpaturus, tamquam implumes infelicis gallinæ pullos. Enimuerò pretium operæ fuerit, de Basilio pleraq; recensere, unde prognatus, & ex quibus fuerit, quòsue generis auctores habuerit. Ortus i-

Origo Basili-
lij.

cedonum urbi, quam prius ab Oreste cognominatam, de-
Orestias de-
inde Adria-
nopolis.

inceps imperator Romanorum Adrianus ab se instaura-
tam, de suo nomine nuncupauit. Parentes eius nec opulenti erant, nec diuitijs abundantes, sed inopes, laboreq; manuū suarum uictum quærentes: quibus extinctis, & Bulgarorum principe Crumo ditionem Romanam cum copijs percurrente, suosq; milites opimis spolijs collocupletante, Basilius etiam captus est à Bulgaris, tamquam a uicula quædam prædita uenustis alis ab aucupe diro. Quū autem è seuis Bulgarorum laqueis euasisset, intra fines Romanorum reuersus, ceu pauper operas alijs suas pro mercede locabat, in quo uitæ genere uarias ærumnas pertulit, & labores magnos exanclauit. Tandem animaduerso, se suos hosce labores in sterile solum spargere, propinquis suis relictis è patria discedit, rectà Byzantium contendit, urbem ingreditur. Heic uerò mihi consiliium artificiosissimum uide, quo pacto radices rerum multo antè iecerit, & quàm ueneranda res sit imperiū. Fortè cubabat alicubi cõsopitus Basilius, nō refectò corpore, laceris pannis obsitus, capite conuoluto & tecto. Cubabat autem in pauimēto quodam latericio, uicino diuini Diomedis ædi. Secundum hæc somnium ædituo sanè felix offertur, eumq; similiter quiescentem excitat, & imperatorem intrò iubet deducere. Tum de lectulo suo desilit ædituus, & ad fani ue-

Basiliius pro
mercede ser
uit.

Constanti-
nopolim ue
nit.

Visum no-
cturnum æ-
ditui S. Dio-
medis.

stibulum rectâ descendit: Basilium tenuiter istic dormientem inuenit, humi stratū, pedibus illotis, uestibus sordidis & pannosis obsitum. Itaq; pro quodâ errore uisum hoc oblatum sibi ducit, & inde discedit. Rursus obdormiscenti prius illud uisum semet offert, idq; uice tertia. Vix tādē ædituus rem intelligere cepit, Basilium suas in ædes deducit, & conueniente cura reficit. Erat autem Basilium pulcher, generoso uultu, manibus giganteis, pectore lato, robustis lacertis præditus. Ex eo tempore paulatim robur suū declarans, in ore magnatibus uniuersis erat. Quid multis & superuacaneis uerbis opus est? Etiâ Michaelo innotuit, ac primò quidem curatoris equorum dignitate cohonestatur: deinde fit accubitor, quæ dignitas apud Romanos ingens est: tamdē creatur imperator, ex quo iam tēpore semper eodē in contubernio cū Michaelo degebat. Quūq; damnasset eū, cen uinosum ac temulentū, gladio uiscera traiecit, & ante tēpus imperiū rapuit. Initio Photiū ecclesia pellit, & Ignatio thronū restituit. Quūq; liberalis in ciues pecunijs erogandis esse uellet, perquisitis ærarijs, quæ prius ingentes pecuniarū copias continebant, quū omnia squalere cerneret, nec hauriri quidquā ex eis posse: dolebat, rē grauius ferebat, imops consilij hæsitabat, quid futurū esset ignorabat, undiq; coarctabatur. Nā egens imperator, & magnis ab opib. destitutus, reapse nihil est aliud, quam aquila senio cōfecta, spoliata pariter alis, unguibus, & rostro. Nimirū Michaelus imperator exhaustis omnibus, & in mimos, collusores, cōpotores profusus, nō gryphes tantum aureos cōflauerat: uerum etiā platanū illam, in qua omnibus generis auiculæ confidebant, & nō aliter cantillabant, atq; si linguas uiuas haberent, auditoribus ad earum uoces obstupescuntibus, machinamq; nouam & inusitatā admir

In aulam Basilium peruenit.

Michaelum interficit.

Egens imperator aquilę seni similis.

Platanus aurea confilata.

admirantibus. Labet etiam aliud quiddam lacrymis & la-
 mentatione dignum exponere. Princeps ille philosopho- De horolo-
 rum, & infinitis eruditus disciplinis Leo, Theophilo impe- gio Leonis
 ratori, Michaeli patri, plane inusitatū confecerat instru- philosophi,
 strumentum horologiū, per quod imperatori agenti in re-
 gia singulis horis spectandū exhibebat, quidquid noui uel
 apud Arabes, uel apud Syros tētaretur. Fortē Michaelo
 curules ludos peragēti significatū est à quodā, Syrorū co-
 piās domo profectas esse cū impetu graui atq; uehemente.
 Qua re Michaelus audita, ueritus ne multitudo p̄turbata
 hoc nūtio, theatrū desereret: mox ipsam machinā cōfrin-
 gi iussit. Heu quanta fuit hęc imperitia, quanta dementia:
 proh qualem Romanis thesaurū perdidit impurus homo,
 bibax, pecunius. Et hęc quidem satis iam deplorata sunt.
 Ceterū Basilius imperator animaduerso, fortunā Roma- Basilius im-
 nā (eheu) prouolutā in genua labascere, iamq; illo in peri- perio laba-
 culo uersari, ut in os miserē collaberetur, uel rectius ut lo- scenti suc-
 quar, animo quasi defectā, spiritus extremos ducere: regia currit.
 sibi utendū sapientia statuit, & eius saluti consulendum,
 quæ tantū non esset mortuus, iamq; sepulcro condenda.
 Quapropter ex eo tempore nil nisi perpetui labores, solli-
 tudines, molestiæ, thoraces circa pectus, arma ferrea, bel-
 la cruēta, galeæ, hastæ, oculi ad satietatem somno minimē
 recreati. Atq; hoc modo rem Romanam restituit, & for-
 tunā imperij iam senescentē, ac rugas contrahentē, rursus
 instar puellæ uegetam & uenustam effecit. Agnouere tum
 barbari feram, quæ prius sopita, strenuē nunc aduersus
 iniuriarum auctores euigilarat. Itcirco territi latebras
 subiere, potentia Romana rursus inualescente. Quum aut Ignatij
 liberatus uitæ procellis Ignatius, ad placidos iam celi por mors,
 tus appulisset: astutus ille Photius, numquam non throni
 cupi-

cupidus, in hoc totus incumbens, ut ecclesia rursus poteretur, huiusmodi quiddam sanè uersutum ac prauum molitur. Solas primas litteras nominum imperatoris, libero

* Compositū rum eius, & Augustæ sumit, atq; inde * Beclas componit, ex his nomi- eoq; declarato, quū eius ætatis hominib. litteratis negotij nibus: Basili- non parum exhibuisset: uisus est imperatori uir esse ma- nis: Basili- gnæ doctrinæ ac sapientiæ, ideoq; solium ei patriarchicū stāinus, Leo, redditur. Sedenim mortalium mentes plurimum errāt, & Alexander, naturalia fata quædam homines comitantur. Nam impe- Stephanus. rator hic ceteroqui prudentissimus, à uafriis quibusdā ho-

Santabare- nus Leonem patri suspe- ctū reddit.

minibus persuasus, qui fraudes neclunt, & machinationes struunt, carissimosq; liberos à parentibus diiungunt, à matre filiam, sponsum à sponsa, quorum erat è numero infelix ille Santabarenius, Leonem filium suum in carcerē compingit, quasi qui mortis laqueos patri texeret: quum is reuera doctrinæ studiosissimus esset, omni scientia copiosè instructus, omnibus disciplinis à puero excultus. Atq; hæc sanè calamitatum fornax, & malorum conflatorium, Leonem probarunt auro similem esse, cui nihil eris subesset.

Hinc orti ploratus & eiulationes matris sortem filij lamentantis, & apud patrem pro eo deprecantis. Sed erat durus, & instar saxi molliri non poterat: immò æquè parum, ac adamas, ab amore naturali erga filium flectebatur. Adhibebantur muliercule lamentatrices, quæ presficarum in morem nenias quasdam lugubriter accimerent, & calamitatem Leonis acerbè deplorarent. Domus uniuersa nihil erat aliud, quàm luctus. Aderat et canora quædam auicula, quæ frequenter uoces illas lamentabiles audiens, & eas edocta, cum mulierculis adolescentem, expresso Leonis nomine, deplorabat. Hanc auiculam quum aliquando Basilius loquentem audiret, ac in ore nomen

Auicula Leonis calami tatem deplorat.

Leo=

Leonis ferentem, simulq; uideret eos, qui aderant, lacrymas profunderet: ilico de ira nonnihil remittit, durum animum emolliri patitur, reueritus (uti quidem apparet) ne fortè natura magis expers esse commiserationis, quàm auicula, uideretur. Quapropter è carcere filium educit, & paterno mitiq; uultu adspicit. Moriturus autem hunc ipsum imperio præficit. Quum Leo quodam tempore processum institueret, iamq; peruenisset ad * Mucij martyris ædem: uir quidam immanis, ijs similis, qui malis à genijs agitantur, tam gestibus, quàm uultu inconstans, in imperatorem profiliēs, claua in caput eius impacta, letale uulnus inflixit. Compræhensus autem, coactusq; tormentis ad indicationem eorum, quos facinoris conscios haberet: nihil dicere poterat, morbo grauius hominem uexante. Heic quum uir quidam sanctus, quiq; diuino spiritu futura prospiceret, ac uarijs donis ornatus esset, nomine Marcus, imperatorem graui dolore correptum cerneret, existimantem aliquid amplius mali consequuturum: uerbis medicinam ei faciens, tamquã mitigante dolorē phar-maco, uaticinium huiusmodi edidit: Noli quæso, imperator, appetijse tibi uitæ finem arbitrari, nec animum tuum cogitatio de morte subeat. Nam tibi tam uitæ, quàm imperij decem adhuc anni cælesti à manu concessi sunt. Hæc ille fatuus, obtulit. Neque multo post imperator & animi dolore liberatus est, & ex uulnere conualuit. Marci quidem uaticinium minimè fuisse uanum, euentus comprobauit. Fuere Leoni uxores omnino quatuor, quas ordine duxit, non à libidine uictus: sed ingenti procreandæ sobolis desiderio, quo liberos ex se natos conspiceret. Tandem ex quarta & ultima filium purpurigenam genuit, cui nomen Constantini datum. Sedenim hoc Leonis factum Dei

Leo V, philo-
lophus, imp.
an. XXVI.
* al. Mocij.

Leoni uita
longior præ-
dicitur.

Leonis V
uxores.

Nicolaus patriarcha Le-
onem reprehendit.

ministris absurdissimum uidebatur, progredi uidelicet imperatorem quartas ad nuptias, & incorruptam puramq; Christi sponsam, ecclesiam polluere. Quamobrem pastorum princeps Nicolaus os aperit, libertatem loquendi uersus, uatis uerbum implet, Dei testimonium coram regibus exponens, nec minas ullas eo nomine reformidans. Sic

- » Dei metus longè timorem abigit à uiris potentia præditus,
 » & rerum potentibus incussum. Itaque Nicolaus à grege suo pellitur, & solum uertere iubetur: substituitur autem ipsius loco quidam alius, sacrarum rerum peritissimus, qui à teneris unguiculis & ætate prima solitariam in Olympo Mysiæ monte uitam egerat, & dono uaticinandi præditus erat. Hic de mandato diuino ecclesiam ad uicinitatem reduxit, multipliciter distractam ac diuisam, propter delictum Leonis, quartas ad nuptias progressi. Quum autem doctissimus hic imperatorum morbo correptus periculum immitante, administrato iam per XXVI annos

Alexāder II
cum Cōstantino VII
imp. an. I.

Vaticinium
Leonis.

Romanorum imperio, mortem imminere sibi cerneret: Alexandrum fratrem, & Constantinum filium, imperatores creat, hoc solo in extremis respirationibus pronuntiato: Alexandrū etiam (proh parçū malignumq; tempus) post XIII menses uideo. Volebat autem significare, regnum Alexandri tantillum temporis duraturū: quæ sanè Leonis uox minimè uana fuit. Nam Alexander uoluptatibus & comotationibus indulgens, nec ulla re tanto imperio digna uel opere, uel uerbis perfecta, uel animo deniq; concepta, ceu flos solis efficacitate marcescēs extinctus est, & à morbis celeriter absumtus. Itaq; solus imperiū Cōstantinus obtinuit, ætatis adhuc teneræ puer, qui gubernationi parū aptus esset, annos scilicet id tēporis septē modò natus: quæ res multis malis occasionē præbuit, mirificeq; imperatorē

Constantinus VII, pur-
purigena,
imp.

adfluit

adfixit, tametsi felicē exitū tamdē habuerit. Quēadmodū enim arbor recēs plātata, quę frigidā hiemē perferre nōdū potest, nec uentorū impetus, nec imbres uehemētes, nec æstus, nec grandinē tolerare, si ab ortis alicūde uentis aut grādine uexata, nihilo minus euadat illæsa, multo fit explorator, quū arbor à uētis & sole exercita plurimū à natura roboris habere perhibeatur: sic etiā Cōstantinus hic, Leonis F. in prima pueritia cōsequutus imperiū, postea quā uix multis elapsis annis de cōtinuis calamitatibus, & rumnis, ad afflictionibus euasisset, prudentiā lōgē solidiorē ceu fructū quemdā nactus est, instar nauæ grauibus procellis iactati, & uix tranquillū in portū delati. Nam primū fortissimus ille Cōstantinus, quē natū aiunt Andronico Duca patre, magna manu coacta præclarē armatorū hominum, imperatorem subito inuasit, puerili nimirum eius ætate contempta. Verū enim uerò fallax res est, uti Dauides canit, ad salutē equus ferox, agilis, uolucer, fremens. Quippe Constantinus etiā de sella equestri excussus, in terram præceps corruit, & gladio cōfossus est. Vbi uix grauis illa tēpestas præterisset, alia lōgē grauior exorta fuit. Etenim Leo Phocas, dignitate Magister, uir proceritate corporis ac robore insignis, cui Romani exercitus omnes erāt crediti, quū receptum ab imperatore uideret Romanū Lacapenum seniore rei naualis Drungariū: iam olim tyrannidem parturiens, impetuq; propterea represso, quōd necdū se offerret occasio, tum demū opportunitatē nactus (uti quidem arbitrabatur) cōmodam fetum illū suū in lucem edidit, & uiperam enixus est. Etenim præ se ferens omnia nomine imperatoris ab se suscipi, & eius ad utilitatē referri, qui à Romano artificiose ac astutē circūscriptus esset: copias undiq; coegit et instruxit, è Lycaonia, Thracia,

Constantinus Andronici F. Ducas, imperiū adfectat.

Leonis Phocæ motus.

Quas causas Leo pretextauerit,

Colo

Colchide, Iberia, Pamphylia, Mysia, Syria, Cilicia, numero sanè maximo, quo continebantur milites egregiè strenui, armati præclare, ignem in prælijs spirantes. Hinc ad Chrysopolim castra metatur, sitam eregionè Constantinopolis, (quam non abs re quis Vrnopolim, hoc est, urbem cælestem appellauerit) & campos uiris bellicosus replet. Totum eius regionis solum ex hastarum ære fulgebat, galeæ resplendebant, scuta sonū efficiebant, aer ab hastarum cuspidibus coruscabat. Aderant milites scutati, aderant sagittarij, equites, loricati, uniuersis ferrum gestantibus. Vel ipsius gigantibus eiusmodi castra formidini fuissent. Leonè autem cupidum regni contra imperatorem omnia fuisse molitum, obscurum esse demum haud potuit. Id quidem tēporis Romanum occasionis loco nactus, aduersus eum se bellum gerere simulabat, & copijs amplissimis instructus, etiam ne fariè uulpinam adsuebat, leonina pelle non prorsus ad omnia semet extendente. Quippe Romanus senior, classis præfectus, ideoq; non exigua potestate præditus, animaduerso, imperij statū hinc & illinc fluctuare ceu nauim, quam hibernæ tempestates grauissimæ succutiunt, adeoq; res Romanas collabi miserè, uti quæ in pueri teneræ admodum ætatis manu sitæ forent: in amicitiam eorum imperatoris ministrorum & cubiculariorū semet insinuat, qui præcipua complecti beneuolentia imperatorem uiderentur. Cum his communicatis occultis consilijs, req; delinberata, & fraudulentè instructa, tyrannidem aperta uimoliri se simulabat, & ad inuasionem eius classē uniuersam adducere. Quo factum est, ut rumor dirus in aulam deferretur, & uniuersi grauissimo terrore percellerētur. Donec tandem rerum humanarū uicissitudo, quæ omnia solet immutare, Romanum ad aulam imperatoris traduxit,

xit, uelut ad tranquillum quemdam portum. Nam imperator à præcipuis cōsiliarijs suis, uel potius insidiatorib. per suos, Romanū tamquā amicū suū ad familiaritatē admittit, eumq; tam uitæ, quàm imperij sui custodem ac defensorē renūtiat: crocodilus scilicet trochilum, pinna cancrū. Nam ita nō ineptè nec ineleganter quis de hoc factō pronuntiauerit. Itaq; Leo Phocas, cuius mentionē modō faciebamus, intellectu, imperatorē à Romano regi ceu mancipiū quoddā: præ se ferebat, quasi eam rem molestè ferret, animoq; beneuolo copias eius defendendi causa secū adduceret: quū reapse imperium sibi quæreret. Sed nimis, qui callidos in uersutia sua capit, & cōsilia in uertit, secretaq; cognoscit, molitiones Leonis in cōtrariū uertit, ideoq; Leo frustra rē aggressus, hiāti lupo similis factus est. Nam

Astutum Romani consilium.

Romani consilij obtemperās imperator, litteras rubricas subscriptas ad exercitiū mittit, quib. apertā Phocæ tyrannidem accusabat, & egregiū Romano testimoniū perhibebat. Tum uerò magna inter milites oriri perturbatio, & Leo Phocas mox graculus ille plumis alienis ornatus fieri. Quippe uniuersi litteras imperatorias (ut arbitror) reuerenti, misero Phoca deserto aufugiebāt. Venit ergo uiuus in hostiū potestātē, & oculis spoliatur. Ex eo tempore cūcta per Romanū administrari, qui recepta in se iuuenis custodia, tamquā si mater eius esset, subito se nouercā hostilem probabat: & (quod prouerbio dici cōsueuit) lupos terebat & abigebat, ut ouē ipse dilaniaret ac deuoraret. Imperator enim ratus cupere sibi Romanū quàm honestissimè, adeoq; uirū illū imperij sui patronū & conseruatorē esse: primo Magistrū creat, & magnū societatis præsidē. Deinde huc dignitati maiore aliā adijciēs, deq; humili conditiōne Romanū ad uerticē rerū euehens, pairē & custodē in

Leonis excæcatio.

Ingratitudo Romani erga imperatorem.

Romanus
Lacapenus
imp.

peratoris nuncupat. Deniq; arctiori amoris uinculo sibi hominē adiungēs, sponsalia cum eius filia cōtrahit: iamq; nuptias celebraturus, socerū imperatoria corona redimit. Hęc imperatoris erāt in Romanū beneficia, quibus eū se putabat ad amorē sui excitaturū. At occulto pręditus animo Romanus, multa suo corde tegēs, & ab omni parte sibimet imperiū stabiliēs, ut qui iam imperator esset, ac imperatoris socer: natū in Purpura generū tamdē auito patritoq; imperio deicit, & solo imperatoris illi nomine relicto, gubernationē uniuersam in se transfert. Itaq; Romanus imperator omnibus erat in ore, Constantinus nemini: cui scilicet aduersaretur fortuna, quęq; nō aūiter obscuraret, atq; nubes stellā occultere solet. Quinetiam Romanus hac ambrosia fruens ad satietatē usq;, nequa q̄ heic animi sui libidini modum statuere uolebat: sed alieno pane toto quasi pręcepto suos pascebat, & surire cogēs illū, ad quē is reapse pertinebat. Filios enim suos, & cū eis Christophorū ex primogenito nepotē, impatores renūtiavit: quodq; dolorē gignere maiorē posset, ipsumq; cor & ossa penetrare, tā in pręconijs publicis, q̄ litteris & cōsesibus, oēs ante Constantinū collocabat. Quo fiebat, ut Hydra multo rū capitū esset in regia, quasiq; seges imperatorū haud aliter enasceretur, atq; olim satos illos terrigenas prouenisse fabulę perhibēt, hominib; ex draconis dentib; qui sparsi fuerāt in terrā, ortis. Misera uerò purpurę spica in horū medio premebatur, quemadmodū à spinis rosam suffocari uidemus. Quū aut̄ omnia Romanus tā satis se munijse crederet, ac ædificij Semiramidis fundamēta iecisse, uel quamdā quasi Chalanes turrim à gigantib; exstructā, ex asphalto cōdidisse: collapsus in occiput, etiā tergū fregit, imperioq; deiectus miser, in pręceps corruit. Quippe Cōstanti-

Romanus fi
lios & nepo
tem impera
tores creat.

Romanus
imperii cū
suis amittit.

stantinus ubi uirilē etatem attegisset, qua prudētia fax in homine collucere solet, uiris bonis in cōsiliū adhibitis, uti nimirū Hercules Iolaū, Theseus sibi Perithoū adiūxit, serpētina bydræ capita resecauit, & satis illis terrigenis inter se cōmissis effecit, ut alter alteri mutuū exitiū adferret. De inde densa & caliginosa nube pulsa, radios imperij puriores emittit. Primum igitur Romanus, iam senio confectus, longo tēpore potitus imperio, totis nimirū XXV annis, omnib. sibi per munera beneficiaq; deuinctis, à suismet filiis raditur, & throno deijcitur, nō aliter, atq; priscus ille Saturnus à Ioue regno spoliatus fuisse fertur. Quo facto, Cōstantinus imperator natus in Purpura filios Romani lōge nequissimos cōprehēdit, et quamdā in insulā relegauit. Atq; hoc primum tēporē uidit imperiū, anui simile, tamquā puellā auro luxuriantē, & uniones gestantē, elegante uestitu fulgere, sibiq; tum arridere, tū familiariter adesse. Bardā Phocā exercitibus præficiebat, creatum Scholarū (ut Romani loquūtur) Domesticū: Basilium uerò eunuchū, qui Lacapeni filius naturalis erat, Accubitorē fecit, & imperatorij lecti custodem. Extincto autem propter senectā in Barda seruore, quem prælia poscunt, & impetu celeri ad res gerēdas: in Nicephorum Phocam copiarum gubernationē transtulit, hoc est, à leone in eius catullū. Nactus eā felicitatem, ut filium ex se atq; Helena Romani filia natum uideret, eum ipsum Romanum appellauit. Vbi iam adoleuisset, ac pubes factus esset, uxorem ei dedit: ex quo filij coniugio nepotem uidit Basilium, principem longē uictoriosissimum. Tandem uitæ finem facturus, Romanum filium imperatorem renuntiat. Is uerò potestatem uniuersam malis & imbellibus eunuchis tradens, capiendis feris & uenando miserè occupabatur. Hoc imperante

Filij parentū regno deijciunt.

Filiorum re-legatio, & Cōstantini solius imperium an. V.

Nicephorus Phocas.

Romanus II, purpurigena, imp. an. XIV.

Nicephori
Phocæ res
contra Sara-
cenos gesta.

Antiochea
capitur à Sa-
racenis.

Theophano
cuni liberis
imperat.

Molitio con-
tra Phocam.

Zimifchis
ingenuitas.

Cretam Arabes ceperunt, & receptaculo in ea firmo col-
locato, mare passim infestū prædis agendis reddebāt. Qua
propter Nicephorus Phocas, uir acris in bello, & tam ani-
mo, quàm manu promptus, classis imperator & belli dux
cōstituitur: qui mox nauib. uniuersum mare complet, &
contra bellus pedestres pariter ac marinas ablegatur.
Pugnā inde cū hoste conferit, eumq; magno prælio uin-
cit: piraticas Arabum naues demergit, ipsum principem
prædonum, hominē audacissimū, capit. Hinc è Creta splen-
didissimis cū tropæis soluens, triumphos magnificos &
læticiæ plenos peragit. Eodem tempore nobilē ac pulcrā
urbē Antiochenā Ismaelitæ ceperūt, & in seruitutem re-
degerunt. Quapropter rursus Phocas ille uictoriosissi-
mus in hostē mouet, ac Romano imperio uicissim Antio-
cheā restituit. Dū istic bellū gererēt, Romanus imperator
è uiuis excessit, uxori Theophanoni & liberis, quos ex ea
susceperat, imperio relicto. Cuius rei fama Phocas ad se p-
lata, itinere celeri Cōstantinopolim proficiscitur, ibiq; rur-
sus exercituū Orientis dux declaratur, sacramentis horri-
bilib. imperatrici pollicitus, numquam se Romani liberis
insidiaturum: quo factō, suum ad munus sese confert. Seder-
nim quiescere non poterat inuidia, bellua ferox, urso con-
similis, hominū corda depascenti. Nam quidā ex eunuchis
aulicis, qui eo tēpore res imperij solus arbitrato suo tra-
ctabat, aduersus Phocā inuidiæ spina quasi quadā pūctus,
quòd celebritatē nominis eius, atq; felicitatē æquo animo
ferre nō possēt: litteras ad Ioannē Zimifschā penna nō exa-
ratas mittit, ijsq; cohortatur, ut interfecit Phoca Byzan-
tiū, futurus imperator Romanorū, properaret. Hāc episto-
lā ubi Zimifches accepisset, tamquam infestus improbita-
ti, & uir bonus, eam Phoca tradit, eunuchi conatū aperit,
eiusq;

eiusq; sanguinarium animum abominatur. Erat autē hic Zimisches formosus, facie, colore, capillis uenustis: tolerās, misericors, fortis & uirilis animi, pugnator inexpugnabilis, copia celeritateq; consilij pollens, liberalis, castus, mitis, hastarū uibrandarū, & arcuū tendendorū peritus, ingenuus, alienus ab ira diuturna: ut paucis deniq; multa & proluxa complectamur, uiuus quidā paradysus gratiarum erat, ipsis Dei manibus consitus, & aureis sancti spiritus riuis irriguus, in quo uirtutū coetus uniuersus choreas uelut agitabat, Gratijs ex aduerso illis cantando quasi respō santibus. Talis ac tantus uir quum Zimisches foret, Phocam hoc tempore comitari decreuit, legati munus ab eo consequutus. Et cōsanguineus erat Phocæ, prognatus eodem genere. Posteaquā scriptum Eunuchi manibus suis aperuisset, ac eo cōprehensa percurrisset: omnibus ad copiarum imperatorem renuntiat: Proh miseram, inquit, Romanorum sortem & fortunam, imperator. Quousque tamdē imperiū administrabunt eunuchi muliebres, secundi ad malitiam, sordidi, facinororum instrumenta, rerū nefariarum tubuli, canales improbitatis? His auditis, animus ducis excandescit, & leo prius quiescens oculos aperit, ac rugitum edit, ob quem formido lustra, saltus, montes est peruagata. Mox imperator renuntiat, Constantinopolim occupat, urbē absq; periculo ingreditur, à ciuibus cōspicitur, eosq; cōspectu suo recreat. Simul obuiā ei se offert urbana multitudo, patriciorū ordo, prætextati, ex officinis operarij. Ante oēs alios imperatrix cū sacerdotibus hominem supinis manibus excipit, iamq; decreto cōmuni omnium ordinum Nicephorus imperator creatur. Erat enim artis bellicæ peritissimus, audax, robustus, & nunquam haudquaquam cedens, incudis in morem labo-

Nicephorus
II Phocas,
imp. an. VI.

res constanter perferens. Secundum hæc imperatricem Theophanem sibi matrimonio copulat, & erga Romani liberos affectionem quamdam animi paternam declarat. Præcipuè uerò probabat in imperio uirilitatē pectoris, & in prælijs ardorē. Quippe generosi erant in Phoca impetus animi, suæq; constantiæ documenta statim ab initio dabat, iamduū ostendens, se artificem esse, peritū agendi equi. Sed dum facultas agendi penes alios adhuc esset, ipse generositatē animi sui corde imo comprimebat: nō aliter, atq; si quis titionē, quasi quoddam ignis semen, opertū cinere conseruet. At ubi opportunitatē, & rei gerendæ facultatem nactus fuisset, translato in ipsum imperio: presteris in morē cum impetu maximo ferebatur, & barbaras nationes uniuersas circūcurſitabat, instar ignis in siluosum quemdam saltum delati, qui à uento concitatus, omnes depascit arbores, & saltus exurit. Itaq; metuebant eū Arabes, Syrus se summittebat, Cilix fugiebat, Phœnix animū contrahabat: omnes deniq; restituebant ea, quæ Romanū ad imperiū spectabant. Adeo se Phocas aduersarijs inuictum probabat, absoluta uirtute præditus, omnibusq; dotibus ornatus, robore corporis, animi fortitudine, prudentia, māsuetudine, castitate. Sedenim mortalium in terris nemo planè labis expertus est, etiamsi quis ad summum uirtutis uerticem perueniat. Nimirum uictoriosus ille Nicephorus Phocas ceteris tam corporis, quàm animi bonis atq; dotibus insigniter lucebat, & usque adeo studio sus erat pulchritudinis internæ, ut ueste spinarū in morē pungente corpusculū suum adfligeret, sub purpura tunicam prorsus asperam tegeret, à carnibus in uictu abstineret. Deniq; rebus in alijs erat instar facis, clarissimè per diem splendentis. Verum ut homo, qui terrestrem & corpoream

Nicephorus
barbaros
vincit,

poream carnem gestaret, quasdam etiam labes habebat, quibus homines offenderentur, ac si maculæ uestem mundam foedent, quæ difficulter elui possint. Nam ut prisce rerum gestarum scriptores tradunt, quavis imperatrici spiritali cognatione iunctus esset, nihilo tamē minus eā matrimonio quoq; carnali ausus est sibi copulare. Præter hanc labem, accedebat & alia, prorsus indigna uiro principe, nimirum auaricia. Quippe aberat omnis liberalitas, uelut oculus à corpore, à terebintho folia. Per hanc causam uirtus omnis atq; pulcritudo Phocæ plurimū deformabatur. Nimirum si absit oculus à corpore, totum hominis tabernaculum caliginosum est: & quum terebinthus foliorum honorem amisit, tum rami gratiæ uenustatisq; nihil habent, tū stipes inutilis est. Atq; hoc loco lubet indicia quædam auariciæ Nicephori promere. Premebat aliquando famas subiectas Romanis prouincijs adeò, uix ut minimus aureo numo cõparari possset. Qua de re moni⁹ Phocas, dolere se illo nomine significans, & medicinam malo facere studens, horrea publica iubet euacuari, duosq; medimnos uno aureo uendi. Tam sordidum se in frumenti uenditione declarabat, quum quidem horrea ualde multa frumento referta passim haberet, in quæ superiorum annorum, qui fertiles fuerant, fruges erāt repositæ: nequaquam insignem illum maximeq; regium imperatorem Basilium Macedonem imitatus. Nam quum is populum Constantinopolitanum fortè tristem uidisset, eiusq; mœroris causam famem esse didicisset: huic malo remedium solleter inuenit, graui bellua uiolentis quasi pugnis contusa. Iussit enim medimnos XII ex horreis publicis aureo saltē uno uēdi. Sedenim de his quisq; p̄ anmi sui libitu statuat. Ceterū Phocas suspitione quadā de imperatrice cõcepta,

Vitia Phocæ.

Nicephori fames in fame.

Basilij Macedon s libera litas.

k 4 quod

Contra Zimischē Phocæ conatus,

quòd esset amore Zimischi captā, quodq; consuetudo quædam inter eos clandestina intercederet, ac præterea cognito, Zimischi singulari libidine imperij flagrare: potestati & magistratū ei abrogat, uitamq; priuatū agere iubet, nihil aliud in eum durius statuens. Verūm imperatrix grauius molestiq; ferens, Zimischi ab aula remotū: persuadet Phocæ, ut hominē reuocaret, eiq; dignitatē pristinam restitueret. Quapropter ille reuertēs animo læso & uulnerato, specie quidem tenuis se adfectionū expertē atq; tristē fraudulēter simulabat: sed dira secū ipse mala machinabatur, & animo succensebat. Hos laqueos & occulta consiliorū retia Phocæ nō animaduertens, instar aquilæ per aera subuolabat, & ad uirtutem contendebat. Nimirum in ore melleos Dauidis hymnos habebat, humi duris in stragulis cubabat, lectos purpureos aspernabatur, à re uenerca, præsertim superflua, sic semet abstinebat, ut ne per somnū quidē de ea quidquā imaginaretur: deniq; sicut ille ait, argumētū uoluptatum animi uelut in celo capiebat. Quāobrē ab hominib. lōgē se remouebat, quasiq; fuga quadā inita semet domi cōtinebat, in morē solitarij passeris, et insomnis cuiusdā cicumæ: quæ res atq; studia nō placebāt imperatrici, uenereos amplexus requirēti. Quapropter opportuno tēpore Zimischi sibi adiungēs, cuius amore tota flagrabat, grauius imperatori succēsentis: clā hominē cū multis armatis in aulā intromittit, et quasi uenatores quosdā ad cubiculū Leonis deducit, toriq; cōsortē (proh facinus improbū) hostib. prodit, ut illa sanguinaria Dalida Samsonē, ut Helena mariū herocem, præliatorē insignē. Quæ nā leena talē quippiā fuit ausa facere? quæ tigropardalis? quæ ursæ? quæ buprestis? quæ zygæna? Numquam canes illi Phocam indagantes intrō currunt,

Phocæ cōiux insidiatur,

currunt, reperiunt eum cubantem humi tenuiter, diuina quædam uerba pronuntiantē interficiunt. Hoc modo iusti uiri sanguis in terram profundebatur, ut Abelus olim à Caino fratricida necatus est, & ad Deū querelas lamentabiles emittebat. Secundum hæc Zimisches coronā imperatoriam sibi uindicat, & rursus copias aduersus Arabes educit, rursus ensem Syri efficacem gustant, rursus Phrygiæ gentis princeps fuga sibi consulit. Etenim hic imperator gladio contra hostes uibrato, barbarisq; finitimis Romanorū imperio territis, oēs ferociam animi superbiamq; deponere cōegit, ac plurimū Romanis finibus, qui ab hostibus ualde coarctati fuerāt, adiecit: castris ad Tigrim amnē usq; promotis. Metuebāt robur eius Ciliciæ præsidiorum munitionumq; principes: manus rei militaris gnaras Phoenicū natio fugiebat: Syri cū pallore bellū reformidabant. Conspexit hunc imperatorē Edessa, conspexerūt Euphratis campi: cuius amnis aquas Romanorū equi hauserrunt, & ea loca passim suis hinnitibus repleuerūt. Conspexit eumdē Danubis fluuius, cōspexerunt Istro uicini Scythæ cædentē hostiū agmina, duces nationū perrumpentē, occidentē, persecuentē, antesignanos in fugam cōijcientē, non aliter, atq; leo delatus in boues, eos ipsos mactat atq; dilacerat. Amniū aquæ in sanguinē tunc cōmutatæ fuerūt, ipsosetia Istro cruentato. Percurrebant Romani uicinas ei planicies, barbarorū animis formidine percussis. Talis nimirum pastor erat Zimisches, qui belluas persequebatur, pro suis pecudibus excubias agebat, nec somnū oculis uidebat suis, in hoc incumbens, ut immaniū ferarū maxillas contunderet. Rursus idē pacis tempore mitis, suauis, urbanus erat. Oculos habebat amabiles, uultus meram uoluptatem stillabat, facie letissimus, manu munificentissimus,

Ioānes Zimisches imp. an. VI.

Res ab Zimische gestæ.

Tales oportebat esse reges uniuersos.

h s corde

corde magnanimus & planè magnificentissimus: erat de-
niq; paradysus quasi quidam nouus, è quo fluuij quatuor
promanabant: iusticia, prudentia, fortitudo, temperantia.
Quòd si Phocæ imperatoris cæde semet nõ cõtaminasset,
reapse fuisset instar sideris luciferi. Posteaquã naturæ de-
bitum persoluisset, exactis post Phocam in imperio sex

Basilii II,
Bulgarorum
extermina-
tor, & Con-
stãtinus VIII,
Romani II,
FF. impp. an.
L.

annis: efflorescere ceperunt Basilii & Constantinus pur-
purigenæ, Romani FF. qui pridem rebus præfuerat, pa-
tre Constantino natus. Hi patritum & auitum imperium
aliquamdiu prorsus obscuratum, & tam Phocæ, quàm Zi-
mischis annis inter ruptum, rursus in lucem extulerunt,
quasiq; interpolatum continuarunt, aurea cathena qua-
dam colligatum. Nimirum accidit hisce purpurigenis e-
iusmodi quiddam, ac si arbor, quæ hiberno tempore mar-
cuit, rursus uenustate ueris periucundè quasi arridente
reflorescat: uel si pulcherrimi splendoris sidus occultetur
à nube, ac rursus dissipata re, quæ luminibus eius officie-
bat, effulgescat. Maior autè è fratribus natu Basilii abauũ

Res à Basilio
II, gestæ.

suum Basilium Macedonè, laborisq; tolerantissimũ Hercu-
lem imitatus, ac uoluptatib. repudiatis, otiosam mollemq;
uitam perosus, asperitatè ac duriciem armorũ, loricas, ga-
leas, enses, tela cuiuis neqtari præferebat. Hoc studio du-
ctus uestitũ mollem, mensas delicatas, leciulos purpura cõ-
stratos, unionũ gestationes oderat: è cõtrario, scutorũ colli-
siones, & curruũ strepitus maioris quàm quorũuis instru-
mentorũ melicis numeris animos oblectantium illecebras
æstimabat, adeoq; calcaribus, & tibialibus ferreis, & belli-
cis hastis gaudebat. Sedenim fortuna inuidis eũ contuens
oculis, seruorẽ hunc impetũq; restinxit & inhibuit. Quip-
pe concitato ad defectionem Barda Duro, magnæ poten-
tiæ uiro, bellicoso, audaci, arrogante, cognato imperato-

Bardæ Duri
seditio.

ris:

ris: uelut alterum quemdam Aderum commouit, atq; ita uitam imperatoris conturbauit, ut uentus procellosus ex nube prorumpens nauigiū succutere solet. Dum hoc bellū diutius duraret, ac de industria protraheretur à Duro, periculis intestinis imperiū exagitantibus: Asia per Arabes uastata est, fines Romani à Syris coarctati, uicinæ Istro regiones cū Thracia finitima Bulgarorū excursionibus uexata. Medius inter hos imperator, tamquā in mari nauicula, fluctuabat: auiculæ pullo in ore draconū similis. Verū mox hiemis loco uer effulsit, & pro tempestate procellosa spirare cepit aura iucunda, tranquillitatē rerum omnium secum ferens. Nam Bardas imperatoris se uirgæ summissit, & omnes clam regnum adfectantes semet represserūt. Ab eo tempore mox imperator Arabum ditionem, Phœnici uicinam terram, Phœnicen præteris in morem inuasit: quo factum, ut Iberi atq; Tauroscythæ uehementer expauescerent. Ita celeriter uniuersam Asiam percurrit, neque suis oculis quietem somnūque concessit ullum, donec laceratores ouium lupos exterminasset. Scenserunt & Bulgarorum optimates potentiam ipsius, campis eorum sanguine tinctis, & cadaueribus passim quercinorum truncorum more sparsis, quasiq; siluam quamdam efficientibus. Milites Romani tam grauis quàm leuis armaturæ per Thraciam liberrimè tum uagabantur, examinatim prostratis non minus ubique Bulgaris, atq; olim Troiani passim cæsi iacebāt, Achille ipsos trucidāte. Quæ propter de ferocia sua nonnihil remisit barbarus, qui suorum militum robur extinctū cerneret. At eodē mox clamores bellicos edēte, classicūq; tollente, Basilius quoq; gladio semet accingebat, aheneūq; scutū Martis instar quætiebat, cæpis armatorū multitudine cōpletis. Nō. n. solebat

Bulgarica
bella.

regijs

regijs in thalamis cubare, more delicatæ ac teneræ puellæ, quæ utrorum conspectum fugit: sed matulini rores circum nos, ipsius plerumq; madefaciebant, qui olim unguëtis imperatorijs perfundebantur. Rursus ergo pugnæ ancipites atq; cædes occipiebantur, & barbari animi ferociam barbarus ostentabat instar apri, qui hastæ cuspidē suamet intra uiscera furens adigit. Iam ab utraq; parte milites ad prælium armari: omnes iram pugnamq; sperare: omnes loriceis ferreis, scutis æreis, hastis grauibus sese munire: tuba mauortium ac bellicum quiddam sonare: hastæ densari ac inhorrescere: clamores tolli: cuncta in utroq; exercitu apparari. Quum ad manus uentum esset, leonum & spumantium aprorum more concurrerant: enses furebant: manus haud cessabant, sed cadentium cruore polluebantur: scuta cum hastis comminuebantur, terribilemq; strepitū excitabant. Interim suos imperator obire, tamquam celeriter uolans accipiter, & aduersus hostes iritare. Tandem Bulgarorū copijs terga dantibus, Romani fugientes persequi, postremum quemq; cedere, cadentem pedibus proculcare, principem gentis indagare, nervos equorum incidere, castra hostium diripere, spolijs opimis potiri. Sic Bulgarorum fastum imperator coërcuit, & supercilium illud elatum depressit: sic agitato fato quodam canes suis à caulis & gregibus abegit: sic superbos miseros, sic feroces timidos, sic ex liberis seruos, per uarias ærumnas effecit. Sed quando nemini parcat Orcus, etiam Basilus ad mortis delatus est portas: quæ fulcrum illud Romanorum instar frumenti triturarunt. Accidit tamen hoc illi ma ura prouectaq; iam ætate, quum imperio L. totis annis præfuisset. Post cum regia potestas ad fratrem ipsius Constantinum deuenit. Sed uerum erat in hoc omnino

Victoria de
Bulgaris.

Constantinus
VIII, solus
imp. an. II.

uer=

uerbum illud uulgo iactatū : Ex eadem argilla pelluuium
 & poculum, ex eodem ligno uas coquinarium & sco-
 pæ. Nam horum fratrum uitæ modis infinitis & ex dia-
 metro pugnabant. Basilius spretis uoluptatibus, omnem
 uitam in rerum bellicarum exercitatione consumebat,
 uiros equestres, armatos, loricatos, ad bellum com-
 paratos magni semper faciens: ediuerso Constantinus ti-
 bialium calcaria cum tunicis ferreis ne adspicere quidem
 sustinebat, curruum strepitus ne per somnum quidem au-
 dire, bellicæ tubæ clangores, uoces & tumultus martios
 ferre non poterat: uoluptatibus lautisq; mensis perpetuò
 deditus, ac delectationem capiens ex consuetudine impu-
 dicarum muliercularum, saltatricum, tibicinarum, ridicu-
 larum, citharistarum, tamen si iam decrepitus senex fo-
 ret. Idem formidoloso corde præditus, nuda et leui plerū-
 que calumnia perpelebatur, ut complures oculis spolia-
 ret, tamquam fraudes defectionis occultè struentes. Quis
 filias tantum duas haberet, deq; illis sollicitus esset, ac mo-
 nitus à quibusdam foret, imperio post ipsum quemdā or-
 dinis senatorij uirum, cui nomen esset Romanus, cogno-
 nentum Argyropulus, potiturum: uirum hominem adegit, ut
 uxore prima repudiata, Zoen filiam suam in Purpura na-
 tam matrimonio sibi iungeret. Atq; his ita constitutis &
 ordinatis, uitam cum morte commutauit: quum perpussil-
 lo tempore, solo nimirum biennio, rebus præfuisset. Inde
 Romanus in solio regio collocatur, uir sapiens, religiosus,
 diuinas res studiosè peruestigans, libris plerumque semet
 oblectans, & nocturnis stationibus. Virgini deiperæ de-
 lubrum magnificentissimum exstruxit, quod Peribleptæ
 siue Spectatissimæ templum nuncupant. Ceterum impera-
 trix etate uigens, & tentationibus corporeis incalescens,

Fratrum dissi-
 militudo.

Romanus
 III, Argyro-
 pulus imp.
 an. V. mens.
 VI.

ac Ro-

Zōēs lasci-
uia.

Romanus
suffocatur.

Michaelus
III, Paphla-
go imp. ann.
VII.

Michaeli uir
tutes.

ac Romanum interea uidens suis intentum rebus uiuere, qui mulieri se iunctum nō recordaretur, & quidem iuueni: prauis & improbis quibusdā cogitationibus mirē discruciabatur. Erat autem quidam adolescens, forma uenusta & elegante, nomine Michaelus, patria Paphlago, in quem uersantem in aula coniectis imperatrix oculis, animaduersoq; uultus splendore ac gratia, (genas enim delicatulas & teneras habebat, colore præditus optimo, uenustus, cute candida, rubicundus, meros amoris rores stilans) non solum exardescibat, uerumetiam cum eo consuetudinem habebat, & oculos suos frēquente Michaeli contuitu pascere solebat. Tandem aliquando Romanum imperatorem, balneis se recreantem ac fouentē, adorti uiri quidam sacmorosi, draconum ritu collum eius cōstringentes, suffocarunt: incertum quo pacto, & per quos ad hoc scelus impulsū: uel annuēte (ceū uulgo perhibēt) Zoē, uel prorsus ignara. Nihil enim heic, quod dicam, habeo. Sic ille uitam & imperium reliquit, annis eo quinq; cum sex mensibus, potitus. Extincto Romano, Michaelus imperare occepit, paullo antē obscurus ob generis humilitatē, mercedem hanc furtiue consuetudinis nactus. Erat autem Michaelus non forma solum præstante, uerumetiam uirtutū donis fulgebat, quæ animi sunt exornatrices, ac mentis faces. Nam uti uir prudens intelligebat, ac secum ipse considerabat, ex quā humili sorte maximam ad sublimitatem peruenisset. Propterea facilis ad eum patebat aditus, hominem fastus expertem, modestum, ad misericordiam procliuem, miserantem calamitosos, egenos subleuantem, pauperes beantē, ab inopiæ gelu læsos uicissim quasi calfacientem & fouentem, sitientes aureo potu rigantem. Nemo in conspectum eius admissus, lacrymans abibat: ne

mo pe=

mo petens aliquid, egro discedebat animo. Sedenim gra-
uissimo quodā morbo laborabat, ut Saulus olim, à genio
malo uexatus: quo fiebat, ut uitā calamitosam & pericu-
lis obnoxiam ageret, uel corporis succussionibus hominē
perturbantibus & prosternentibus, uel graui scelerū uin-
dice genio cum ipso colluctante. Quippe frequēter amissa
uoce humi collabebatur, ore spumam saliuamq; copio-
sam reijciens, & labris nigricantibus, oculis distortis, so-
nos quosdam horribiles, obscuros, brutos emittēs. Quod
si quis opem laboranti non ferrent, caput suum tamquam
alienum parietibus allidebat. Quoties malum nonnihil
remittebat, longē acrius & ardentius uirtuti studebat,
internamq; ualetudinem curabat, solitariæ uitæ cupidissi-
mus. Habebat autem fratres, uiros improbos, fucos rae-
pacos, intractabiles, belluinos, insolentes: qui apud por-
cos ætatem exegerant, & bubulci opilionesq; fuerant,
hircum redolentes, glandium & aliorum siluestrium fru-
ctuum collectores. Et horum princeps sceleribus erat is,
qui etiam ætate reliquos antecedebat, iam dudum castra-
tus, uir moribus nequissimis, ferox, sordidus, præfectus
ijs ædibus, in quibus senio confecti curabantur: qui sanè
imperij negotia sursum deorsum uoluitabat, & impera-
torem ita tractabat, ut belluas suas leonum curatores so-
lent. Hic etiam auctor fuit, ut Michaelus quidam, impe-
ratoris ex sorore nepos, ab imperatrice Zoa adoptaretur.
Igitur imperator hunc quidem adoptandum dat con-
iugi, & hominem planè brutum ac porco similem Cæsæ-
ris corona cingit: ipse uerò morbo consueto pressus, in-
dumentum purpura melius, uestitum scilicet nigrum ac
spiritualem, pro turbulenta uita tranquillitatem ample-
xus, sumit: quum in imperio septem annos exegisset.

Michaeli
morbus.

Fratrū imp.
nequitia.

Secundum

Michaelus
V, Calapha-
tes, imp. mē-
ses IIII.

Ingratitudo
Michaeli er-
ga Zoen.

Zoe cū The-
odora rele-
gatur.

Secundum hęc gubernationis curam in se transfert impe-
ratrix, & mariti sui nepotem ex sorore Michaelum non
recte signis imperatorijs exornat, hominem diabolicum,
belluinum, à natura procliuem ad quæuis facinora, & ob
iuuentutis insolentiam pullo consimilem, frenum respuen-
ti, & insultus ac recalcitraciones petulantes ei pro nutri-
cationis præmio reddenti, quæ ipsum uelut uberibus suis
aluerat, posteaquàm scilicet mammam eius suxisset, & ad
satietatem ab ea pastus fuisset. Atq; hac quidem in parte
nata in Purpura Zoe commisit ex ignoratione quiddam,
quod ærumnarum ei uariarum origo fuit: quæ nimirum
serpentem in sinu suo fouerit, & imperij mammam dra-
coni præbuerit. Etenim posteaquàm tantarum rerum ad-
ministrationem aggressus est homo iuuenis, expers consi-
lij, ferox, contumax, musti recentis in morem feruens &
ebulliens: fortunæ propitiæ benignitatem ferre non po-
tuit: ideoq; confusum ac profundè in præcipitium prola-
psus est. Nam prosperitas est (ut aiunt) consimile quiddã
gravi plumbo, & si hominem robustum nõ nanciscatur,
qui oneri ferendo par sit: pronum in terram præcipitat,
& proterit. Primum igitur Michaelus imperij proceres
& consiliarios principes barbaricum in morem genitali-
bus exsectis multauit, quo facto à prima quasi linea se im-
probum declarauit. Quippe sceleratos homines, & ad
malitiam sollertes, uel uno quis die (ceu dici consueuit)
agnouerit. Deinde iuuenibus puerilia consilia suggeren-
tibus adiunctis sibi, ac primorum in consiliariorum nu-
merum relatis, perinde ac Roboamus olim, Solomonis F.
sefe gerebat: Zoen & Theodoram reginas eiecit, & ra-
sas quamdam in insulam relegauit. Ea res grauissimas mi-
sero turbas dedit, non aliter, atq; si uentus in mare incum-
bens,

bens, totum ab imo cōmoueant. Animaduertere tum erat ex certis rerum argumentis, quanta res sit beneuolentia plebis erga principem, & quantæ sint eius uel regis, uel magistratus, uel bellici ducis uires, qui animo erga subditos paterno affectus est, & uicissim ab eis tamquam liberis suis diligitur. Posteaquàm enim auditione populus ea, quæ gesta fuissent, accepisset, nimirum reginas ab imperatore solum uertere iussas, inuitè raras, nigris uertibus indutas: ingenti furore percitus, mox lapides, ligna, quasuis res semet offerentes, glebas, clauas, gladios corripit, ipsis etiã mulierculis radios hastarum armorumq; loco usurpantibus. Deinde magno cum clamore ad imperatorem cursum, manibus & animis reginas ab eo repetentes, & Populi se-

psum Michaëum uocibus inmanissimis cōiuciendo profcidentes. Ille uerò prius draconi terribili & leoni simili,

nunc instar leporis femine uel chameleontis formidolosus conspici, de ferocia remittere, celeribus nauigijs reginas adducere, gubernationem & imperium eis autum patritumq; restituere. Nihilominus de integro fax seditionis accensa fuit aduersus hominem abominandum.

Quapropter inuitabili ui perspecta, quum instar urstæ canibus cincti se undique circumdatum cerneret: uitam fuga conseruare nititur, & (quod uulgo dici consueuit) lepus ad rupem sese proripit, ad mensam mysticam perfugij loco tendens. Verum populus sæpenumero ad furorem usque accensus, ignem ipsum uincere solet.

Nam quum intra ipsamet adyta sacra cursu perripissent, inde miserum auellunt, & clamanti, gementi, lacrymanti oculos nouaculis eruunt, eadem pœna etiam * patris * * Zonaras et alij, auunculo. ipsius irrogata, qui uir erat moribus improbis, nequam, sceleratus, nihil appetens. Imperij gustum

non ultra quatuor menses percepit. Secundum hæc rursus imperatrices administrationem rerum in sese recipiunt, & traditum à maioribus imperiū usurpant. Quare procul expulsa uexationum tempestate, iam dulcis fauonius spirabat, & serenitas quædam suauiter aridebat. Ceterum regina Zoë, quum statuisset imperium Romanum uiriliter imperatoris opera indigere, simulq; successores ex se natos consequi cuperet: (quippe tametsi cuiusdam arboris instar à duobus hortulanis rigata fuerat, tamen periculum erat, ne absque germinibus & folijs arida maneret) elegantem quemdam uirum, cui Constantino nomen esset, Duellatori cognomentum paternum, è Lesbo celeribus nauigijs arcessiuit. Nam relegatus in hanc insulam fuerat à Michaelo, qui non ita pridem regnauerat, propter imperij cupiditatem, quod ad se rapere conatus fuerat, uti nonnulli tradunt, (diuersi enim hac de re rumores emanarunt) adfirmantibus alijs, quorum aliena putatur à mendacijs lingua, propter occultam cum imperatrice Zoë consuetudinem exsultum abire iussum in eam, quam diximus, insulam: quum parum absuisset, quin oculos etiam amitteret. Nunc autem contrariam in partem lapsa fortunæ tessera, & aliter conuersis quasi testis illius, imperator & rerum dominus renuntiatus est, qui antea condicione seruus erat, & exsilio multatus, & in custodiam datus. Neque multo post Zoën imperatricem matrimonio sibi iunxit. Ita nimirum uersatur in incerto uita mortalium, ita rerum humanarum rota sursum deorsumque currens, omnia uolutat, & confusè inuertit. Accepimus autem fama, Duellatorem hunc, rerum quidem militarium fuisse prorsus imperitum, ceteroqui uerò magnificum, liberalem, urbanum,

Tertium
Zoës
Augium.

Constantinus
II, Monoma-
chus, imp. a.
XII.

banum, magnanimum, moderationis & equitatis studiosum, ac præsertim ita munificum, ut esse liberalitatis quoddam quasi mare uideretur, cuius fructu multis frui contigit, emittentis quasdam quasi uenas, & scatulentis in morè auriferi Pactoli, Niliq; argentiflui. Quippe munificas ipsius manus expertæ sunt nationes integræ, templa, pauperes. Erat enim fluuius ubique semet effundens, & munera copiosissime distribuebat in ærumnosos, tamquam in tubulos & canales haud perfossos. Superbus quidem ille Xerxes, Persarum rex, quum æstiuo tempore sub platano pulcerrima recubisset, arboris ornamentis inanitis uicissim coonestauit: at huius imperatoris beneficijs continuis scopuli, arbores, insulæ, prata rigata sunt. Tam magnum animum, tamque locupletem habebat. Quod si quis eius magnificentiam cupit argumentum habere, fidem illi faciet domus illa splendidissime constructa de fundamento, in honorem uictoriosi testis Christi Georgij. Sedenim qui adeò fulgebat bonis supra cedros, & qui uirtutibus florebat, tamquam omnibus durans ætatibus Phœnix, corpore admodum erat languido & adfecto. Nam podagra laborabat, constrictis quasi per compedes quosdam pedibus. Quamobrem in lecto decumbere coactus, egros & discruciatos pedes curabat. Hinc tot in ipsum tempestates & ærumnæ sunt concitate. Notus est acerrimus ille Maniaces, giganteo more bellicosus, manu promptus, cædibus gaudens, audax, fortis, animoso cordis impetu feruidus. Is quum egregias militum copias coegisset, quasi nubes quædam horrida caput imperatoris operuit, quæ non pluuias uehementes & aquosas, sed fluxus sanguinis

Constantinæ
liberalitas.

Maniaces ad
fectator imperij.

nis minaretur. Hinc castellis & opidis captis, ira feruens progrediebatur, centauros insolentia superans, ut Capaneus magnificè semet efferens, ut Antæus cum fastu semet ostentans. Et quis eiusmodi se malum euitaturum sperasset? Enimuerò quisquis Dei manibus custoditur, gigantes non formidabit, belluas non metuet, non ferrum, non os ardentis camini timebit. Magis enim habet opitulatorem Deum, quàm Pantarbes lapis, uel ferarum ad Tigridem persequutor ille Midas. Post hæc turbas lætos sol uicissim radios emisit, & illunem illam noctem atque nubem dissipauit: ut iam & imperator, & urbes lucem caliginis expertem cernerent. Quippe immanis illa belua cæsa est, & uniuersi crudeles ipsius maxillas eitarunt. Rursus autem aliud malum enatum est, nimirum Tornicius, alia bestia, quam olim conspexit Danielus, omnia proculcantem, comminuentem, pedibus atterentem, & reliquias dentibus confringentem. Verùm hunc quoque uindicta citius telis suis ineuitabilibus confixum abripuit. Quo factò, tranquillitatem nactus est imperator solidam, & tempestatis expertem. Tandem grauibus morbis confectus, natura debitum suum exigente, rebus suis ex animi sententia constitutis & ordinatis, uitam cum morte commutauit, imperio XII annis administrato. Constantino mortuo, ad Theodoram Zoës germanam sororem, quæ dudum obierat, imperium redijt. Non diu rebus præfuit, XII uidelicet mensibus: quumq; se migraturam è mortali corpore deprehenderet, etiamnum uirgo, ceu perhibent, uirum quemdam ætate prouecta, senemq; prorsus capularem in locum suum substituit. Ei nomen erat Michaelo, prorsus decrepito, cum cornicibus annositate certanti, consequutoq; ruæ donandam ætatem:

Tornicij
feditio,

Theodora
imp. an. I.

Michaelus
VI, militaris,
imp. an. I.

tatem : qui tamen alioqui grauis & optimus esse uide-
 tur . Sedenim cordis sui quasi germina producere in lu-
 cem , & spicam in imo latentem extrudere non poterat .
 Quippe famuli Theodoræ potestatem uniuersam usurpa-
 bant , contempto Michaelo , ueluti brassica succi exper-
 te , folijs nudata , iam putrescente . Præterea terribilibus sa-
 cramentis semet obligauerat , pollicitus se cessurum ipsis
 quibusuis in rebus . Quapropter umbra tenuis & uerbo
 tantum imperator erat : cetera per eos administraban-
 tur , quos diximus Theodoram Michaelo reliquisse , tam-
 quam pueri curatores , custodes , patres . Bis enim pueri se-
 nes , ut est in prouerbio . Hinc usuueniebat , ut quicumque
 palpos istis obtrudebant , frequenter adibant , in omnibus
 eorum nutui parebant , beneficijs multiplicibus adficeren-
 tur . E' diuerso , uiri militares , rerum bellicarum periti , fa-
 milijs illustribus prognati , nobilibus & heroicis orti pa-
 rentibus , tamquam uas aliquod fictile nullius pretij reij-
 ciebantur . Eius rei certum præbet argumentum Isaacius
 ille Comnenus , qui ex præclarissimis facinoribus nomen
 atque famam celeberrimam consequutus erat , uir manu
 promptus , & bellicis in rebus exercitatus . Is Michaelo
 conuento , quum fructus laborum uberes se percepturum
 existimasset , spe sua frustratus , ac non tantum non decer-
 ptis rosas , uerumetiam à pessimis illis imperij gubernato-
 ribus spinis iniuriarum punctus : immenso dolore perci-
 tus , ad tyrannidem spectare cepit . Quumq; Constanti-
 num Ducam & multos alios opulentissimos ac nobilissi-
 mos homines societate sibi deuinxisset , ac militum copias
 ex Asia collegisset : rectâ imperatorem inuasit , folio eum
 deiecturus . Eius rei fama trepidus ille senex Michaelus ad
 se perlata , statutoq; , potius esse , ut obscurus ageret in

Mala rerum
 administra-
 tio.

De Isaacio
 Comneno.

ætate tumultu uicina: paratus erat imperio cedere, idq; Comneno permittere. Verum ij, quos diximus, administratores imperij non solum nõ cupientes publicæ rei salutem confulere, sed potius eam longè adflictiſſimam grauiſſimis fluctibus demergere ac obruere cogitantes, repugnantem ac tantum non planè ſepultũ ad bellum gerendum & opponendũ hoſti aciem incitabant. Hinc inſtincto exorto diſidio, manus & haſtas Romani cum Romanis conſeruerũt, ſanguineq; cognato polluerunt, diuiſi & commoti aduerſus ſe inuicem ueluti per noctem lunæ expertem, fratribus in fratres exacerbatis. Tandẽ Comnenus prælio ſuperior euasit, & Michaelus inuitus amiſit imperium, quod annũ unum obtinuerat. Itaq; Comnenus celeriter occupata urbe principe, ac imperatoria corona ſumta, rempublicam arbitratu ſuo adminiſtrare cepit, ſeq; pro maiestate erga quos ſuis, propinquos, remotos, cum poteſtate rebus præſtitos, gerere: toto pectore adulationibus inſeſtus. Eam ob rem grauior aliquato nõnullis, & ferocior, quàm par eſſet, uidebatur. Vbi non longo tempore, nimirũ biennio, potitus imperio fuiſſet, ac uti prouerbio dicitur, inſtar graminis floruiſſet, paulloq; poſt ex diris morbis emarcuiſſet: Ducam quidẽ inſignibus exornat imperij, qui ſuos ei theſaurus aperuiſſet, ac inuadendæ tyrannidis conatum adiuuiſſet: ipſe uerò uitã aſperam & Deo placentẽ amplexus, ueſtitũ nigrũ induit, & uarijs diuturnisq; laboribus exhaustus, ſanẽ quàm laudabili fine uitam in terris ſuam clauſit. Poſt eũ Ducas octepto imperio, tanta id æquabilitate moderatus eſt, ut neq; neceſſariũ in rebus gerendis impetum proſus imhiberet, ſed gradatim ac pedetẽtim progredere tur: neq; præceps rueret, ſed audacem iracundiã cathena quaſi quadam conſtringeret, nec opinatis præcipitijs & periculis

Iſaacius Comnenus. imper. an. II.

Cõſtantine X, Ducas, imper. an. VII.

periculis euitatis. Quū domum suam septē liberis ceu colūnis fulcisset, iamq; uitā & res humanas relicturus esset: infinitis & cōtinuis curis animū discruciabatur. Amabat imperatricem, & uolebat quidem illam manere liberūm suorū curatricem, regniq; participem: sed uicissim delicatam & teneram eius etatem suspectā habebat, futurumq; metuebat, ut illa secundas ad nuptias transiret, (nec enim flammārū & tentationū carnis experta erat) ac post obitum suum ex alio liberos gigneret: unde forsā consequeretur, ut ex se nati uelut euanescerent, imperio ad illos alteros transeunte. Huiusmodi cogitationum fluctibus agitatū, imperatricem ab hoc instituto reuocare conabatur, & liberum suis imperium relinquere, tutoribus eis & curatoribus alijs, tamquam impuberibus, constitutis. Sed enim quod futurum est, quauis re potius & ualentius esse, ac mortalium ratiocinationes & corda uincere uidetur. Quippe quum hęc imperatrix odoraretur, & totum mariti consiliū animaduertisset: seipsam terribilibus sacramentis, quasi quibusdam uinculis, adstrinxit & obligauit, pollicita numquam se ad alteras nuptias progressuram, sed liberis communibus imperium conseruaturam. Secundum hęc Ducas in fata concessit, & terrenam mortalemq; molem deposuit, imperio septem annis administrato. Succesit ei coniux Eudocia cum liberis, in qua statim ab illius obitu scēuientes carnis libidines procellam quasi quamdam excitarunt. Quid autem rei acciderit, indicare uera narratione libet. Erat dux quidam copiarum, Romanus, cognomento Diogenes, natione Cappadox, uultu uenusto, pulcro corpore, laertis robustis, forma regno digna. Hic quum rempublicam administrari cerneret à muliercula sūco pingente faciem,

Eudocia cū
Ducæ FF. im
per. mens.
VII.

Romani Dio
genis mo-
tus.

ciem, & imbellibus pueris: draconis in morem sibilo contra passerculos implumes edito, matrē unā cum pullis deuoraturum se minabatur, ignorans homo stolidus, sagitta etiam aquilam aëra permeantem in terram deiici, & furculis per lineas plagas connexis ursos capi. Quum ergo Thraciæ uicinas urbes obisset, quodam uelut apum ex mine collecto progredi cepit, & seditionem concitare, horum torū uinearumq; cultores ledere, prædæ subijcere, quotquot armati sem. opponerent. Non multum intercessit temporis, quum bos ille mugiens & ingentis pectoris à canibus capitur, & ad luendas facinoris pœnas abducitur.

Insuperata
fortunæ uic
issitudo.

Ad eius conspecti pulcritudinem imperatrix obstupuit, amore capta est, perpetratum à Romano facinus pro nihilo duxit, sacramentis illis horrendis planè spretis in amplexus captiui ruit, pro carcere sponsalem ei thalamum aperit, pro numellis uestes unionibus ornatas largitur, pro toro ex agrestibus frondibus humi parato lectum regium præbet, imperatorē deniq; renuntiat eum, qui iam iam orco tradendus fuerat. Hi tui sunt, ô uitæ rota, lusus.

Romanus
IV, Dioge-
nes, imp. a.
111, m. 11 X.

At Romanus, ubi tantum ad fastigium rerum præter spem uenisset, ab ipso limine primoq; cursu ostendit, quàm uirilil animi foret. Non enim corporeis uoluptatibus inhiabat, non aurea purpureaq; ueste delectatus, instar miselli uermis, è terra pastum quærentis, uiuebat obscurus, regijs in cubiculis abditus, hostes fugiens, prælia detrectans, aduersus improbos & nefaria designâtes gladiū non uibrâst sed excitato aduersus Agarenos animo, uindice gladio in eos stricto, terra cadaueribus ipsorū ueluti manipulis cōstrata, undis eorū sanguine tinctis, quæ Romanorū fortitudo ac uirtus foret, & quos lacertos in prælijs haberent, ostendit. Quod si strenuum magnanimumq; uirū inuidiæ
malum

malum nõ impedisset, nec improbitatis uipera momordisset: ne quidem calorum quispiam gladium eius ultorẽ euasisset. Sedenim malitiæ spina & inuidiæ stimulus eum punxerunt acrius, quàm quisquã scorpis, ipsis etiã oculis erutis. Erat enim aliis Romanus à natura ferox, cõtumax, superciliosus, fastosus, amans sui, iudicij proprii tenax: & hoc tempore magis etiã purpuræ causâ inflatus erat, quodq; imperator Romanorũ esset, animos maiores sumferat. Præterea quædam accesserat mentis inconstantia, mores uariabiles, erga quosuis tam familiares, quàm alienos & extraneos diffidẽtia suspicax, quasi omnes ipsi infidiarentur. Hæc ob causas grauis & acerbus esse uidebatur non optimatib. modò: sed etiã cõiugi, Ducẽq; liberis. Hinc sequuti clandestini susurri, molitiones, doli, suorum odia, casses, laquei, meditantum, quo pacto citra laborem omnẽ & periculum imperatorẽ hostibus proderent. Eius proditiõnis poculũ Cæsar, Constantini Ducæ frater, cuius filius Andronicus id tẽporis exercituum dux erat, miscbat. Igitur cũ filio ceterisq; copiarum ducibus consiliũ suũ cõmunicat, quo periculosum rete misero necebat, & uestis letifera texebatur. Iam Diogenes in aduersum Byzantio litus transiecerat, totis uirib. inuasurus & mactaturus lupos, in sacrarum & Christianarum ouium caulas profilientes ac grassantes: quum columba quædã alicunde aduolans placido alarũ motu, ad ipsius genua sese demisit, non qualis ad arcæ tectum quondam conuolans, finem appetiisse diluuij nũtiabat, & allato olæ ramo abditum in arca Noam, alterum humani generis auctorem, solabatur: sed augurium prorsus infaustum, malorum indicatrix, nuntia sinistra, uates aduersi casus infelix. Eam alitem imperator, ratus augurium lætum esse, ad impera-

Quantũ malum sit inuidia.

Cõfiliã proditiõnis.

Augurium.

tricem mittit. Nam quæ sibi euenire quisque desiderat,
 ijs se potiturum opinatur: adcoque cuncti mente concipiunt ea, quæ uoluntate appetunt. Sedenim eo nihil est ærumnosius homine, qui hostes domesticos & eiusdem tecti participes habet. Si domi aduersarios alas, non te periculis eripere muri Babylonij queant, non Semiramidis turres, non pyramidum crassities. Si proditor animus magno cum malo tuo tecum uiuat, etiamsi cum illo degas in castello quopiam inexpugnabili, nihilo tamen minus & munimentum illud occupabitur, & urbs quantumuis instructa defendi non poterit. Nunc Diogenis casus narratione complectamur. Graue ac ingens prælium utrimque mouebatur, nimirum inter Romanos & * Persas: duces utrimque magna ira concitati prouebant: mars hominum pernicies circumcursabat undique, cruore respersus, & in eo manus abluens: quum quidem integra sanguinis maria cuperet exsorbere. In hoc rerum statu hostes imperator inuadebat, latera cædens, persequens, hastarum ictibus eorum uiscera passim effundens: dixisset aliquis, uelocem accipitrem, & uite auicularum infestum, pullos teneris alis præditos magno cum alarum strepitu inuolare. Nimirum ardentis præsteris in morem, ex aere nubeq; delapsus, in hostes uidebatur irruere. Manus sanguine tinctas habebat, dextra & gladius cædes stillabant, uestes cruore cæsorum respersas & rubentes gestabat, perinde ac si leo quisspiã timidũ nactus animal, eius latera discerpat unguibus, & sanguinem promanantem hauriat, indẽque cruentata labra ostendet. Non centimanus ille Briareus huiusmodi facinora designauit, Sirenium cantus superantia, & Typhonis audaciam. Nimirum cædes imperator

hoc est, Sacer
 racenos siue
 Agarcnos.

tor cædib. cumulabat, fortia facta patrabat, indefessus a-
 damâtis in morem erat. Dum hæc ita gererentur, ad Ro-
 manos uictoria post tempus haud exiguum pugnatæ iam
 pugne spectabat, eisq; læto & hilari uultu arridebat: quæ
 ecce barbarissimus ille liuor, & scelerata improbitas, &
 nubes quasi quædam inuidiæ diæ tam splèdidum deturpat
 & obscurat. Nam ubi Cæsar primus initium fugæ fecisset,
 uniuersi relicto imperatore semet in pedes cõijciébât. Hoc
 modo imperator denudato graculo consimilis factus, hæc
 & illac circumspectabat, seq; solum intra laqueos inex-
 tricabiles delatum uidebat. Secundum hæc præcipui bar-
 barorum proceres in eum ferociter irruunt, unà curren-
 tes, alter alterum anteuertentes, inter se decertantes,
 quis nam ex omnibus Diogenem uiuum suam in potesta-
 tem redigeret. Ad extremum (eheu) barbarorum in
 manus imperator uenit: leo furentum pantherarum præ-
 da fit: auratas alas habens aquila capitur à noctuis. Quid
 deinceps euenit? quo pacto res gesta? quem exitum ha-
 buit? Barbarus ille gentis princeps, qui Diogenem ui-
 uum ceperat, præter omnium spem animum insolentem
 ac barbarum cum miti commutat, & imperato-
 rem perhumaniter intuetur. Quippe hominis etiam
 barbari mens erga regem aduersis iactatum casibus com-
 miseratione tangitur. Itaque uir ceteroqui terbarba-
 rus cognatos imperatoris & Romanos, extraneus ci-
 ues, & gentiles proditiõnis coarguit: maiorem eius cu-
 randi fouendique causa sollicitudinem suscipit, quàm i-
 psimet familiares & propinqui: fœdus cū eo ferit: gra-
 tiã mutuam conciliat: manus auxiliares porrigit: cum suis
 ad recuperandum imperium ablegat. Hoc pacto Roma-
 nus bellæ alicuius in morè è carceribus, ut è laqueis aquilæ

Diogenes
 proditur à
 suis in cursu
 uictoriæ.

Romanus
 Diogenes à
 Saracenis ca-
 pitur.

Barbari hu-
 manitas.

Diogenes à
suis excludi-
tur.

Michaelus
VII, Parapi-
naces, imp.
ann. VI.

la euasit, ut acipenser hamo semet expediuit, rursus imperij fastigio se potiturum sperans. Verum has quoq; spes irritas ei fecit inuidia. Nā litteræ celerrimis nuntijs ad quasuis regiones erāt missæ, quib. denuntiabatur, ut Romanus uniuersis urbibus excluderetur. Hinc factum, ut miser ille desertus ac solus obuagaretur, ab amicis destitutus, egens opis & auxiliij, nouus quasi quidā Bellerophontes, sic nimirum imperio deiectus & excussus, ut ille Pegaso: quum eo trib. tantum annis frui cōtigisset. Verum ne sic quidē inuidiæ flamma potuit extingui. Nā Michaelus Ducas, Constantinensi F. qui iam adoleuisset, ac primā barba lanuginem in malis ostētare, opera patruī Cæsaris usus, uēq; reliquorum procerum & ducum militarium, paterno semet in solio collocauit, & matrem grauissimè plorantem, suasq; uices desilentem, & reluctantem augustis adibus expulit, uēq; solitariæ tonsis capillis, quos antea Charites ipse unguentis delibutos irrigarant, & aureo uestitu cum nigro cōmutato, addixit. Præterea cōperto, Romanum de integro regnum adfectare, deq; imperij, quo semel excidisset, recuperatione cogitare, ac pugnacem illum stimulū in morem scorpionis rursus erigere: misit qui bellum ei facerent, hominemq; cōprehenderent. Hoc modo miserrimus iterum in laqueos incidit, uiuus capitur, oculis spoliatur, in sterilem ac durā insulam deportatur. Ceterum Michaelus terroribus & periculis liberatus presentibus, imperioq; iam tranquillo potitus, bellicos tumultus, armorum gestationes, classica militaria, labores, pericula, ne per somnum quidem imaginabatur aut tractabat: sed libris incumbens, totas noctes insomnes exigebat. Alius scilicet Demosthenes quidā erat, aliū ue Didymus Alexandrinus, cognomēto Chalcceterus, sic abeneis ab intestinis nūcupatus propterea,

Michaeli stulti-
tia impera-
tori non cō-
uenientia.

pterea, quod mirificā è litterarū studijs uoluptatem capi-
ens, in multos dies cibis caruerit. Eam ob rem accidit, ut
Barbari passim irruerēt, ac undiq; rursus procellæ se cō-
mouerent, grauesq; turbas & strepitus excitarent. Nec e-
nim præfectus aliquis nauium ad manum erat, qui in hisce
tempestatibus suorum saluti consuleret, eas' que compe-
sceret. Itidem è terra germina quædam herbæ que male
proueniebant, quòd cultor agri testudinis uitam ageret,
rarò in publicum prodiret, mox se uicissim ex hominum
conspectu subduceret, domi tanquam intra testas occul-
tatus lateret, prorsus uti pinna degens in fundo, homi-
nis egens opera, pungendo ad negotiorum imperij pro-
curationem exstimulantis, & in memoriam ei reuocan-
tis, quòd Romanis cum potestate præffet. Hinc rur-
sum dracones hiantes prodire, qui fines Romanos ceu
uolucris pullum deglutiebant. Erant ergo querelæ gra-
ues de imperatore, cunctis cum dolore uidentibus, res
Romanas non tantum in genua, uel ipsum in os colla-
psas: uerum etiam planè diffuentes ac marcescentes. Tam-
dem magno quidam principèque loco natus, iam proue-
ctâ ætate, Nestori Pyllo æqualis, cui nomen erat Nice-
phorus Botaniates, uir bellicis in rebus experientissimus,
toto passim corpore cicatrices ferens, uti qui à puero mul-
tis in prælijs fortiter cum hoste pugnasset, iamq; mauor-
tis olympiades complures attigisset: hic ergo tandem
in uentrem sibi quamdam opitulatricem adiungens, Nice-
phorū occupat, & litteris ad imperatricem perscriptis hor-
tatur, ut uolens imperio sibi cederet absque sanguinis ef-
fusione, ac uitam ipse, bellorum præliorumque rudis,
quietam & à negotijs imminuam ageret. Quid multis rem

Botaniates
Nicephorū oc-
cupat.

com.

Nicephorus
III, Botani-
ates, imp.
an. III.

Secordia Bo-
taniatæ.

Mali præfe-
cti à Nice-
phoro con-
stituti.

commemorem? Byzantinam urbem Botaniates occupat, & purpura quidem ipse auro intertexta & distincta exornatur: Michaelus autem, non ita pridem imperator, in monasterium detrusus uestitu nigro induitur, quum ei sex annis imperio regio frui contigisset. Sedenim Botaniates ille multo senio grauis, non sui tantum, uerum etiam prouectæ ætatis oblitus, antecessoris Michaeli coniugem legitimo sibi matrimonio copulat, senex mulierem teneram & delicatam, capularis & funeri destinatus uegetam atque iuuenem. Quumque sortem suam ægrè molestæque ferret ac deploraret Michaelus, Ephesinæ urbis pastor ab imperatore constitutus est. Secundum hæc Nicephorus, omiſſis laboribus bellicis, auro grauis sedebat, ornatus uestimentis, quæ aureos quasi quosdam rutilantes que radios de se spargebant, felicem beatam que senectam lauacris, & conuiujs, & uoluptatibus fouens. Non abs re quis dixerit, eum fuisse consimilem cygno alis aureis exornato, & affabrè pictum referenti, qui iam moriturus & obruendus sepulcro, hilaritati sese dat, & uitæ studio tenetur. Quippe senectio delicatæ uitæ semet addicebat, luxui deditus, ac plañe uoluptarius. Interim publicorum negotiorum procurrationem committebat hominibus linguas barbaras uersurpantibus, rectè loqui nescientibus, totos dies in crapula & ebrietate conterentibus: quorum & familiæ, & parentes, & aui maxime seruiles erant, tam animo quam iudicio barbarissimi, linguis Scythicis, intellectu pronuntiatuque difficilibus garrientes. Quibus sanè rempublicam administrandam credens, non aliter agebat, ac si quis ingentem nauim onerariam gubernatoribus

ribus imperitis, ineptis, nullius usui committat. Ipse uero (ceu dictum modò) delectationem capiens ex fulgentibus auro uestibus, deque bysso confectis, & propter unioinum copiam grauibus, ac purpureo colore tinctis pallijs, quibus per uices alijs atque alijs utebatur, sublimibus & argenteis in solijs confidebat, quosuis accedentes præfecturis & officijs publicis ornans, nimirum excusores, materiarios, fossores, mercatores, agricolas, crepidarios, funarios, fullones, uimitores: uulgo prostituens, & sædè polluens res ueneratione dignas & splendidas, eamq; beneuolentiam erga sordidos opifices declarans, quam superiorum ætatum imperatores impertiri solebant, quasi præmium fortitudinis & rerum præclarè gestarum, non quibusuis, sed claro tantum sanguine prognatis. Huiusmodi ergo rebus occupabatur, planeque intentus erat. Quòd si nulli uentitarent, qui dignitates amplissimas peterent: cum indicatione magni doloris, damnum quasi quoddam facere se putabat. Cetera uelut accessoria, próque nihilo ducebat, siue fines imperij Romani à barbaris arctiores redderentur, siue bellicis machinis urbes oppugnate diriperentur. Hoc modo tribus annis imperio potitus, uitam cum regno reliquit. Enimuero deinceps oratio nostra in silentij portum sese conferat. Nam mare quasi quoddam mihi præclarorum facinorum rerum que fortiter gestarum à generosis imperatoribus aperitur, à uiris inquam heroicis generis nobilitate præstantibus, strenuis, magnanimis: quorum semitas ne lingue quidem quasi nauigio permeare licet. Quippe secundum hæc spectandos sese præbent imperatores fortissimi

Epilogus.

Comnenio-
rum princi-
pum succes-
sio.

tissimi Comneniadæ, qui traicere ueluti quedam in-
tegra uictoriarum & tropæorum maria, quæ uix acer
ille Hercules emetiri potuisset. Quapropter heic sa-
nè rudentem, remis inhibitis, uelq; collectis, alligemus.

» Nam quæ ultra Gades sita sunt, uti prouerbio di-
» ci consuevit, transfretando non fas
» est adire.

ANNALIVM CONSTANTINI
MANASSIS FINIS.

IMMORT. ET OPT. MAX.
DEO GLORIA.

ORACVLVM DE
RESTITVTIONE CONSTAN-
tinopolis, antiquo in libro
reperturn.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΣΟΦΩ-
τάτου βασιλέως.

Β Ὑσαντὸ ἀλλή, ἰστία Κωνσταντίνου,
Ρώμην, Βαβυλῶν, καὶ Σιών ἄλλη νία,
τρὶς τρὶς ἑκατομ καὶ σὺ συναρξῆς ἑράτῃ,
μιας ἐν αὐτοῖς ὑπερβόσκει ἀπάθῃ.
ὡς χροῦ ἁβροίσεις τῶν ἰθῶν τὸ χρυσοῖον,
καὶ πάσας ἀρξῆς τὰς πόριξ φυλαρχίας.
ἀλλὰ σε πυρίστατον καὶ ξαυθὸν γίνῃ
πάσαν τιφρώσει, καὶ τὸ σὺν λύσει ἑράτῃ.
ἴσκι πάλιν γὰρ, ὡσπὲρ ἐδ' ἀρξαμένη.
ἴως δι' εὐδίακτυλὸ ὀφθαῖς δὲ ἴω,
χειρὸς ρυάσις διακτύλος πλῆσει δύο,
αἰχμὰς φέρουτας, αὔρας ὡς ἐκ λαμίνου,
αἷς τὸν παρῶν ἐκδικήσῃσι μέτρον.
ἔξῃσι δ' αὖθις λύνκλωθρον τὰ σὰ τίκνω
σὺθέας, ὡσπὲρ ἐκ λύνκλωθρον πρὸς ἑστῆριον,
ἐφ' οἷς δικαίους ἐκβεβάσει τίω δίκλω.
καυὴν τολοιπὸν ἢ καυὴν πάλιν ἴσκι,
καὶ ἑράτῃον ἀρξῆς τῶν ἰθῶν, ἔπὲρ πάλαι.
δόξῃς γὰρ οἶκῃ σὺ δι' εὐδίακτυλῆς,
τοῖς ἰχνοῖς σε προσπισόντων τῶν πύλων.

m

LEONIS

LEONIS SAPIENTISSIMI
doctissimiq; imperatoris
uaticinium.

Byzantis aula, pij Constantini domus,
Roma, atq; Babylon, & Sion quædam noua,
Regno ter & ter centenis tibi fas frui,
Saltem uicenis annis deficientibus.
Ceu puluerem aurum collectura es gentium,
Simul uicinis imperatura omnibus.
Sed te perustum ab igne, te flauum genus
Totam incinerabit, & regnum euertet tuum.
Eris quasi non umquam fuisses antea.
Donec ab oriente conspectus digitus Dei
Digitos manus iam perditæ implebit duos,
Hastas gerentes, è camino auras uelut,
Fatum quibus paternum ulturi sunt graue.
Tunc liberi uenturi sunt tui undiq;
Recta uelut ad centrum de circuli ambitu.
Ius exsequeris per quos iustos, ceu decet.
Adeoq; tunc rursus futura tu noua es,
Meliusq; nationes rectora, ac prius.
Nam gloriæ Dei domus uocaberis,
Vbi se ad pedes tuos uicini abiecerint.

RERVM AC VER

BORVM IN HIS ANNALI-

bus præcipuè memorabilium, Index

Alphabeticus.

A Beli natiuitas & ortus 11. studia. ibid.	ab Adami formatione usq; ad diluuium quantū fluxerit temporis 13
Abimelechus rex Aegyptiorum 16	Adamo in paradiso locato quid à Deo uctitū 8
Abrami exsilium 15	Adrianopolis 136
Abrami in Aegyptum migratio: ibid.	in Adulatores sentetia 117
Abfimarus Iustiniano infidiatur 105. Byzantium occupat 104	adulterij exemplum 45. occasiones 31
Abfimari uaria nomina. ibid.	Aegyptus à quo habitabilis facta 13
abyssi quando separati 3	Aegyptus imperij principii quando habere cœperit 25. uariè adfligitur 28
Achilles cur exacerbatus. 34. defensor Palamedis. ibid. è Phthio 33. iniuste ab Vlÿsse delatus 35. insulas prope Troiam deprædatū 33	Aegypti regnum quādo finem habuerit 26
Achilles Patrocli cædē ultus 36	Aegypti rex 25
Achillis comes 35. impetus qua re retusus 34. interitus 37	Aegypti reges Ptolemæi uocati 26
Achillis postrema oratio. ibid.	ex Aegypto egressi Israclitæ XL. annos in solitudine uixerunt 29
Actæonem à canibus dilaceratum esse 133	Aegyptiorum imperiū quādiū durauerit 16. prius rex 15. rex 14
Adamus somno confopitus 9	Aegyptiorū submersio 28. superstitiones 15
Adami & Eug nuditas conspicua facta 10	Aegyptijs peculiare idolū. ibid.
	Aegysthuis occisus 39
	Aenææ in Italiam aduētus. ibid.

IN MANASSEM

Aeneæ navigationes	40.	uit	81
obitus	42.	Anastafij imper. somnium.	
oraculū da-		ibid. mors. ibid. præ-	
tum	40	clarū facinus	82
Aelius Adrianus imp.	58	ancyle Græcis quid	44
Aelij Adriani comitas &		Andronicus	169
munificentia. ibid. im-		angelus Domini cædit ex-	
peratoris studia. ibid.		ercitum Senacheribi	19
mors.	ibid.	animalia ut similia sibi e-	
Agamemnon imp.	33	dant	59
Agamemnonis mors	39	animalium ortus	6
Agareni Aphricâ inuadūt.		animalibus appellationes	
104. Carthaginiensium		inditæ	8
urbem ceperunt. ibid.		animus libertatis studio-	
agriculturæ origo	11	sus 91. rerum terrestriū	
Ajax ex Salamine	33	cupidus	1
Aiacis in Achillem mortuū		animi mollis & deiecti fi-	
pietas	38	gnum	33
Alaricus Gotthorū rex	66	Antiochia à Saracenis ca-	
Alba condita	41	pta	148
Alexander cur Spartam fu-		Antæi fastus	164
gerit	31	Anthemius	67
Alexander Priami F. nasci-		Antoninus Caracalla im-	
tur 30. qui & Paris à		perator 60. quādiu im-	
Proteo ex Aegypto fuga		perauerit 59. 60. ut pe-	
tur	32	cunias ad belli vires in-	
Alexander II, & Constan-		staurandas conflārit	59
stantinus VII impp.	142	Antoninus Pius cur & quā	
Alexander siue Paris	73	do imperator factus sit.	
Alexandri imperium	25.	58	
infelices casus	30	Antonini imperatoris col-	
Alexādri M. successores	25	lega 59. supellectilis	
Amantius spe excidit	82	uendita	58
Amazones Troianorū so-		Antonini Pij imp. erga do-	
cij	36	ctos munificentia. ibid.	
Amulius & Numitor re-		Apis idolum Aegyptiorū.	
ges	42	15	
Amulij cædes	43	apium à Troianis come-	
Anastafius imp. 80. Euty-		stum	40
chianus. ibid. manus		Apollinis de imperio Ro-	
& pedes suos deuora-		mano	

I N D E X.

mano responsum ambi	ria	17
guum 46	Asiæ dux	25
Apimari mors 106	Aspar	75
in Aqua literas exarare 119	Aspar Arij furori deditus,	76
aquarū fecunditas 6. se-		
gregatio 3	Asparis impudentia	77
Aquilæ augurium 49	Assuria unde dicta	14
Arabes 104	Assurus Semi F.	ibid.
Arabes Asiam uastant 155.	Assyrij	98
Cretam capiunt 148	Assyrij libertatem recupe-	
arbor cognitionis boni ac	rant	17
mali interdcta 9	Assyriorum de matrum li-	
arboris bonæ signa 143	berorumq; nuptijs lex.	16
arboris cognitionis boni	Assyriorum imperiū quā-	
ac mali fructus 10	diu durauerit. ibid.	
Arbaces dux Sardanapalū	Assyriorū monarchia. ibi.	
interficit 18	Assyriorū regio Vnnis da-	
arca exstructa 12	ta	17
arca Noæ 169	astris cœlestibus nomina	
arcæ Noæ forma 12	quis imposuerit	12
Arcadius Honorio fratri	astrologus quidam ut sup	
in imperio Orientis suc	plicium euaserit	56
cedit 66	astrologi cuiusdam de Au	
Ardeburius' 75	gusto imperatore prædi	
Ariadna Zenonis uxor 79	ctio 49. alia prædictio.	80
Artabasdus capitur & cæ-	astrologi ab Augusto urbe	
catur 115. imp. designa-	ciecti	51
tus. ibid.	astrologorum, cum iuberē	
Artabasdi defectio 110	tur Italia excedere, ad	
Artaxerxes Longimanus	Cæsarem Vitellium re-	
Xerxi in imperio succes-	sponsio	54
fit 25	Astyages à Cyro nepote	
Artembares 21	suo captus	22
Artemius Anastasius impe-	Astyages cum Magis de Cy	
rator designatur 109	ro deliberat	21
Artemius in exsilium able-	Astyages filiū Harpago co	
gatur 110	medendū proponit	22
Artemij fuga 109	Astyagis Medorū regi de	
Ascanius Albæ rex 42	filia	
Asia Sesostrati regi tributa		

I N M A N A S S E M

filia somnium	20	tenderint	49
Athenais Leontij F.	69	auicula plorantium uocã	
Athenais postmodum Eu		imitatur	140
docia dicta 70. imper.		auium ortus 6. species.	
Theodosio iũgitur. ibi.		ibid.	
Athenienses	32	aurum natium 8. quibus	
Athenodorus Alexãdrinus		in locis reperiatur	7
præceptor Augusti Cæ-		auri criminatio 105. exfe	
saris	50	cratio 94. uis 110. uis	
Athenodorus Alexãdrinus		maxima	78
quomodo Augustũ ab		auxilium diuinum	100
adulterijs reuocãrit. ibi.		B	
ut iracundiam Cæsaris		B Abel quid significet	14
compescuerit	51	Babylon unde nomen	
Auares populi	100	habeat.	ibid.
auaritia	89	Bactriani	98
augurium	169	balneum Zeuxippi quis cõ	
Augustus Cæsar à Mecœ-		diderit	60
nate monitus	50	Baltasarus cur imperio ex	
Augustus Cæsar in libidi-		ciderit 20. Merodacho	
nem pronus.	ibid.	in Chaldæorum impe-	
Augustus capitis semel da-		rio succedit	19
mnatos absoluit. ibid.		Baltasaro tribus literis uã	
quã subditis fuerit ca-		ticinium in pariete scri-	
rus	51	ptum	20
Augusti Cæsaris erga sapi-		Barbari cuiusdam humani-	
entes ac doctos huma-		tas	171
nitas. ibid. iracundiã		Barbari uirtutem etiã pos-	
ut compescuerit præçe-		sunt colere	68
ptor eius.	ibid.	Barda Phocas	147
Augusti Cæsaris magister.		Bardas Cæsar	134
50. natura. ibid. extre-		Bardæ Duri seditio	154.
ma oratio	51	incestus 134. interitus.	
Augusti imperium quam-		136	
diu durauerit.	ibid.	Bardanio imperium obla-	
Augusti matris somnium.		tum	121
49. nomen unde. ibid.		de Bardanio uaticinium.	
Augusti patris somnium.		ibid.	
ibid.		Basilus à Bulgaris capi-	
Augusto imperiũ quæ por-		tur	137
		Basilus	

I N D E X.

Basiliius imperio labascen ti succurrit	139	Bethlehemæ miserix	107
Basiliius Macedo imp.	136	Belus Assyriorum rex	16
Basiliius princeps uictorio fissimus	147	bibliotheca Alexandrina.	26
Basiliius II. Romani E. cum fratre reru potitur	154	bibliotheca cum 12. mona chis cremata	113
Basilij imp. natura	138	bibliotheca libris tricenis & tribus librorum mil- libus constans	112
Basilij Macedonis liberali tas 151. eiusdem ortus.	136	Bithynia	110
Basilij II. mors 156. eius- dem res gesta	154	Bocchoris Aegyptiorum rex	128
de Basilio Macedone The- odoræ præfagium	136	Botoniatæ Nicæam occu- pat	173
Basiliscus	78	Botoniatæ socordia	174
Basiliscus auro corrumpi- tur. ibid. imperiũ in- uadit	79	Briareus centimanus	170
Basilisci seditio.	ibid.	Britanni	78
Begeleses rex Parthorum.	59	Brutus anteuertit Tarqui- nios	47
Belisarius imperium Iusti- niano conseruat	85	Brutus atque Collatinus primi consules.	ibid.
Belisarij lamentabilis ca- sus	86	Brutus missus à Tarqui- nijs	46
Belisarij res gesta	83	Brutus terram exoscula- tur	47
Bellerophontes	172	Bruti amentiam simulã- tis calliditas	46
bellum Troianum quan- do gestum 30. & quo- modo.	ibid.	Bruti donarium.	ibid.
belli inter Cyrum & Astya gen occasio	22	Bruti nomen.	ibid.
belli Troiani causa quæ. 30. princeps 33. socij.	ibid.	Bucephalas	48
ibid.		Bulgares populi	105
bella acrem requirunt ani- mum	147	Bulgares à Basilio II. ui- cti	155
beneuolentia plebis erga principem	161	Byzantium	68. 97. 98
		Byzantium à Chosroc ob- fidentur	98
		Byzantij miraculum	60
		Byzantij miser status	100
		Byzantium oppidũ re- stauratum	62
		Byzan-	

I N M A N A S S E M

Byzantijs Diceratum im-	Caligulæ luxus.	ibid.
positum	obitus.	ibid.
121	Callinicus patriarcha cæ-	
C	catur	106
C Abades Perfarū rex.	Calphurniæ somnium de	
79	cæde Cæsaris	49
Cæsar à quibus cæsus	Cambyfes Cyri F. impe-	
49	rat	23
Cæsar Augustus Octavia-	Cambyfes ignobilis	21
nus imp.	Cambyfis somnium	24
ibid.	Candaules quibus impera-	
Cæsar Dictator	rit	22
47	Candaules sua stultitia pe-	
Cæsar lingua Punica ut so-	rit	23
net	Candaulis genus 22. stul-	
49	tum facinus.	ibid.
Cæsar primus apud Roma-	Candaulis uxor.	ibid.
nos monarcha	Capanei magnificētia	164
27	Capitolij nomen unde	45
Cæsar solus rerum domi-	Cappadocia regio felicif-	
nus	sima	97
47	Captiuorum 12. milia mor-	
Cæsar ubi cæsus fit	ti addicuntur	94
49	carnis figura	11
Cæsaris cum Iulia Neronis	carnibus uolucrum pluit.	
uxore coniugium	29	
48	Carulus Francorum prin-	
Cæsaris equus.	ceps	119
ibid.	Carulus Romæ imperator	
Cæsaris insigne facinus	designatur.	ibid.
49	casus generis humani	10
Cæsaris mortem quæ por-	Celtæ à quo subiugati	57
tenderunt.	Chaganus Scytharum rex.	
ibid.	93	
Cæsaris nomen unde	Chagani immane factum.	
48	94	
Cæsaris pueri somniū. ibi.	Chagani perfidia	105
Cæsaris uictoria & fortu-	Chalanes turreis	14
na	Chalcedonensium cæcorū	
47	ciuitas ut extrui cœpe-	
C. Cæsari quis successerit	rit,	
in imperio		
49		
Cainus auctor munionū		
& latrociniorum		
11.		
homicida princeps. ibi.		
Caini natiuitas & ortus.		
ibid.		
studium & ope-		
ræ.		
ibid.		
C. Caligula imp. quādo fa-		
ctus		
53		
Caligula incestum cōmit-		
tit.		
ibid.		
Caligulæ crudelitas. i bid.		
fœdī mores.		
i bid.		

I N D E X.

rit, & perfici defierit	62	nationi.	ibid.
Chaldæorum famæ	15	Claudij imp. mors & obitus.	ibid. natura. ibi.
Chaldæorum regni principium	18	Cleopatra ab Augusto capta	26
Chananæi radicitus euulsi	29	Cleopatra Aegypti regina regnum amisit.	ibid.
Chananæorum famæ	26	Clytemnestra percépta	39
Cherson populosa	107	cælum diuersi coloris	5
Chersonitarū calamitas.	106	cœli secundi in orbé redactio	3
choreæ Deo institutæ	28	cœlo suus ornatus quãdo additus	5
Chosroes in uincula conijcitur ob res malè administratas	99	collis Tarpeij nomen	45
Chosroes Perfarum princeps	85	Comneniorum principū successio	176
Chosroes Perfarum rex Asiam prædatur	98	Cómodus imperator	59.
Chrysapheus eunuchus in festus Pulcheriæ	74	quamdiu regnauerit	60
Chrysapheij exiliū & mors.	ibid.	Commodi imper. exitus.	ibid. uita & mores. ibi.
Chrysfargiri abolitio	82	coniugium dissimile	125
Chrysolopolis situs	144	concupiscentiæ pœna	16
Christus in crucem quando actus	53	cõsilia hominū uana sunt.	102
Christi interfectores accusati, & morte multati.	ibid.	Constans, Constantius, & Constantinus 2. imperatores	63
Christi natiuitas 51. natura	52	Constans II. imp.	102.
in Christianos imperatorum sæuitia & crudelitas	61	fratricida. ibid. imperium in Italiam transferre conatur.	ibid.
Chusarsathemi Syri satrapæ in Israeliticis crudelitas	115	Constantis hæresis.	ibid. imperatoris uxor Helena
Claudius imperator quando factus 53. quamdiu præfuerit imperij guber		Constantinus Andronici F. Ducas imperium adfectat	143
		Constantinus Duellator.	162. imperium recuperat
			147

IN MANASSEM

Constantinus imperiū recuperat 147. imperio deicitur	146	ter 62. imp. tria per se facta mala continenter deplorauit 64. querela.	ibid.
Constantinus magnus imperator 62. prius relegatus, reuocatur	162	Consules creati 45. Romanorū primi 47. Romani primi 45. unde dicti.	ibid.
Constantinus III. Heraclij F. imperator	101	Consulum administratio quamdiu durauerit	47
Constantinus III. sine facto memorabili moritur 101. IIII. imp. mortem Constantis P. uindictat 103. V. Copronymus imp. 114. VI. à matre cæcatur	118	Copronymus secundò imperator	115.
Constantinus VI. coniugi suæ capillos radit	117	Creta	33
Constantinus VIII. Romani II. F. cum fratre imperium administrat 154. IX. Monomachus imp.	162	Creusa	42
Constantinus X. Ducas imperator	166	Crocodilus trochilū, pro uerb.	145
Constantini imperatoris mors 63. mater 61. religio 62. pietas	103	Cræsus à Cyro captus 22. Lydorum rex.	ibid.
Constantini V. immanitas. 114. VI. mores	117.	Cræsi genus & origo 23. cruciatus mirum quoddam genus	129
VIII. mores 157. IX. ingenium & mores	163	cupido rerum terrestriū	1
Constantini IX. mors, & imperium	164	Cyrus à Danielo monitus. 23. auo capto regnū ad Persas transfert	22
Constantinopolis	70	Cyrus Harpago trucidandus traditus 21. Hebræis libertatem restituit	23
Constantinopolis exstructio 62. laudes	63	Cyrus ubi & inter quos educatus	21
Constantinopolitana urbs cum globo cœlesti comparata	87	Cyri pueri regnum. ibid.	80
Constantius 66. Galli pa-		Cyziceni	80
		D	
		D Amalis quid	40
		D Damatryani montes.	108
		Danielus	164
		Danielus uates cum tribus pueris in captiuitatem ductus	

I N D E X.

ductus	19	rit	69
Danielus Baltasaro uaticinium explicat	20	Didij Iuliani exitus. <i>ibid.</i>	
Darius Hystaspis F. ex sepe uiridis unus 24. Hystaspis F. post Cambyssem imperat 23. Medorum rex Baltasarum occidit 20. regno potitur 25. qui & Astyages.	20	Didymus Alexandrinus.	172
 Dauid uatum maximus	19	die primo quæ condita	3.
Dauides cur Troianis opè negarit	36	secundo quæ creata & facta. <i>ibid.</i>	tertio quæ creata. <i>ibid.</i>
Dauid uates post Saulum imperat	29	quæ creata 5. quinto quæ creata	6
deastrorum cultus. <i>ibid.</i>		diei oculus	5
Deus què protegit, nemo lædit	76	diluuiũ à Deo immisũ	12
Deus Hebræorum preces exaudit	27	diluuij forma & modus. <i>ibid.</i>	
Dei consiliũ à nullo mutari potest aut impediri 105. custodia 164. eximia potestas & uis. 4. patientia 61. potentia rebus omnibus addit robur	101	diluuium quæ secuta	13
Deiphobi & Paridis fraudes	37	Diocletianus & Maximilianus imp. uitæ genus mutant 61. imperatores. <i>ibid.</i>	
Demosthenes	172	Diogenes Cappadox	167
diabolus primos nostros parentes ut deceperit.	10	Diogenes Romanus à suis proditur	171
diaboli fraudes & inuidia. <i>ibid.</i>		Diogenis Romani seditiones	168
diceratum quid	121	disfidiorum inter coniuges occasio	71
dictatoris potestas	47	Diuæ obitus	167
Didius Iulianus imp. quò ad imperium peruenerit		Domitianus quamdiu imperauerit	56
		Domitianus quãdo factus imperator	55
		Domitiani & Titi fratrum comparatio	55
		Domitiani in astrologum quendam crudelitas	56
		Domitiani natura & ingenium. <i>ibid.</i>	
		Domitiani obitus	56
		Domitiano mors prædicta	55
		Domi-	

I N M A N A S S E M

Domitiani somnium ante mortem	56	fames sub Nicephoro	22.
Domitiano mors prædicta	55		
ducis bellici uires	161		

E

E Ber	14	femina castrata	23
Ecclesiæ Christi persecutio	114	festum donariorum	37
Eddekel fl.	7	fluminum quatuor in paradiso origo	7
Edenis uenustas.	ibid.	fibri animalis natura	123
Edeffa	153	fibri testes quem habeant usum.	ibid.
Elius	92	filij parentem regno deiciunt	147
equus Troianus 38. in urbem traducitur.	ibid.	firmamentum quid & quando creatum	3
equi hinnitu de imperio disceptata contentio	24	fortunæ tela 30. uicissitudo in do 116. uicissitudo insperata	168
equorum certamen	60	fratricidium	11
Eridis pomum	71	fratrum similitudo	157
Eua à satana uicta	10	G	
Eua quam sustineat peccati pœnam	11	G Alba imperator	54
Euæ formatio	9	Galerius & Constantiæ Cæsares	61
Eubœa	32	Gallus Cæsar	63
Eudocia cum Ducæ filijs imperatrix	167	Ganges fl. 7. quâ fluat.	ibid.
Eudocia Theodosij coniux	69	Gelimer Vandilus capitur.	
Eudociæ mors 27. peritium.	ibid.	84. Vandilorū rex crudelissimus	83
Eudoxia Arcadij cōiux	66	Geon fl.	7
Eudoxia stupratur	67	Germanus patriarcha	112
Eugenius tyrannus	65	Geryonis boues	40
Eugenij tyranni mors. ibi.		Gesem Arabia regio Iacobodatur	27
Eunuchi mors	149	Getha	60
Euphrates fl.	7. 153	Gizerichus Africanorum Vandilorum rex 75. cū Martia-	

F

F Abula de ægroto quodam	52
fames Chananaeorum	26

I N D E X.

Marciano captiuo fœ-	Harpagus de filio sibi ab
dus init 76. Libyæ rex	Aftyage propositum co
auro hostem Romanū	medit 23
oppugnat 78. Romam	Hebræi cur alijs nationib.
capit 67. Vandilorum	in seruitutē traditi 29
rex. ibid.	Hebræi Deum precibus fa
Glycerius. ibid.	tigant 27. petunt ima
Gotthi Romam amittūt.	ginum abolitionem 112.
85. Romam inuadunt.	sub Pharaone rege affli
66	guntur 27
Gratianus occidentalium	Hebræorum infantes expo
prouinciarū præfectus.	ni iubentur. ibid.
65	Hebræorum natio in Aegy
Gratiani scitū responsum.	pto ualde aucta. ibid.
ibid.	Hector occidit Patroclū.
Gratiani mors miserabi-	36
lis. ibid.	Hectoris mors. ibid.
Græci à peste seruati 34.	Hectori unde nata sit au-
bellum mouent Troia-	dacia 35
nis 32. cur retardati.	Hecuba Cassæ F. 30
34. discessum simulantes	Hecubæ somnium. ibid.
38. metu perculsi 36	Helena à Proteo reserua-
Græcorum ad Troiam ex-	tur 32
pugnandam consilium.	Helena & Paris in Aegyptū
33	ueniunt 31
Græcorum cædes 35. iuf-	Helena Menelai uxor 30
iurandum 32	Helena restituta Menelao.
Græcis illata à Troianis	39. Romani F. 147
clades 35	Helenæ descriptio 31. ra-
Gyges ad regnū peruenit	ptus. ibid.
necato suo domino 23.	Heraclius Aphricæ dux 97
Candaulis regis mini-	Heraclius imp. ibid. mo
ster. ibid. feminas ca-	notheleta factus 98
strabat. ibid.	Heraclij cum Chosroe cõ-
H	silius 99. præclarum
H Armatius 79	cõsilium & res feliciter
H Harmatij proditoris	gestæ 98
pœna 80	Heraclonas & Martina ma
Harpago Cyrus necandus	ter imp. 101. Heraclij
traditur 21	F. 98
	Hera-

I N M A N A S S E M

Heráclonæ pœna	101	hyemis sæuitia	126
herbæ quando creatæ, &		Hypatius rex salutatus	85
cur	4	hypati Græcis qui	45
herbarum usus.	ibid.	I	
Hercules boues Geryonis		I Acobus duodecim libe	
abducens	40	rûm pater	27
Hercules & Iolaus amico-		Iacobus in Aegyptum mi-	
rum par	147	grat	26
Hercules Hydræ capita præ-		Iacobus, qui & Israelus.	
cîdit	89	ibid.	
Herculis in Aegypto fanû.		Iacobus moritur	27
31		Iacobi familia	26
Hierosolyma per Nabu-		Iberi populi	155
chodonosorum spolia-		Ida	30
ta 19. solo æquata per		idololatriæ origo & pœ-	
Nabuchodonosorû	23	na 12. initia	15
Hierosolymæ nomen mu-		idola templis Christiano-	
tatum 58. excidium.		rum restituta	115
55		idolorum auctor 14. cul-	
Hinderichus Vandilorum		tus reuocatus	131
rex	83	Idomeneus Cretenfis	33
Hippodamea Achillis con-		Iechonias rex	29
iunx	38	Iesus Nauæ F. Chananæos	
hominis imbecillitas	124	extirpauit 29. post Mō-	
Homerus in exuuii draco-		sem Hebræorum præfe-	
nis descriptus	114	ctus.	ibid.
Homerus non seruauit hi-		Iesu mortuo, iudices rerû	
storix legē in bello Tro-		potiti sunt.	ibid.
iano conscribendo	30	Ignatius patriarcha Bardæ	
homo cur Adam dictus	8	castigat 134. Papa Ro-	
hominis creatio.	ibid.	manus	124
hominum cōsilia uana, ni		Ignatius solio deijcitur.	
Deus annuat	102	135	
honestum à natura omni-		Ignatij martyria.	ibid.
bis insitum	68	mors	139
Honorius imp.	65	Ilia uirgo uestalis	42
de Horologio Leonis phi-		imagines abolentur	112
losophi	139	imagines è templis exci-	
humanitas seueritate dilu-		sæ	115
enda	84	imaginum ciectio	123

Impera-

INDEX.

Imperator egens cui simili	138	34. execratio	86
Imperator primus Christianus	62	Ioannes Zimischa	148.
ab Imperatore quomodo discedendum	55	imperium sibi uedicat.	153
imperium ab omnibus affectatur	83	Iolaus Herculis amicus.	147
imperium esse rem uenerandam	137	Iosephus Pharaonis in Aegypto regis præfectus.	26
imperia uiolenta momentanea	79	Iosephus Rachaelis filius.	ibid.
improbitas hominũ extrema	12	Iosephi mors	27
improbos non esse taxandos	135	Iouianus imperator designatus	64
inadspectabilia quãdo cerni cœperint	3	Irene deijcitur imperio.	120
incestus exemplum	134	Irene mulier ambitiosa.	117
Indi 78. Troianis auxilia tores	36	Irenæ commendatio	116.
Indorum clades.	ibid.	crudelitas in filium	117.
rex.	ibid.	imperatricis profusio.	120
indutiæ inter Græcos & Troianos	37	Irenes & Constantini VI. imperium	116
infantes à lupa alti	42	de Isaacio Comneno	165
inimicitia domestica	170	Isauria	78. 110
iniuriarum auctorib. quã soleat Deus mercedem tribuere	120	Isdigerdes Persarũ rex	68
innocentia tuta	9	Ismaelita qui & Saraceni, Antiocheam capiunt	148
insolentia nautica	109	Ilocasius sapiente responso se ab iniuria uindictat	77
interitus omnium rerum creatarum	13	Israelitarum ex Aegypto egredientiũ numerus	28
inuidia	85. 148	Ister fl. sanguine occiforũ rubet	94
inuidia quantum malum.	169	Italia unde dicta	40
inuidia uirtutem comitari solet	70	Ithaca insula	32
inuidiæ causa u. effectus.		Iudæa à Vespasiano debellata	54
			Iudæo.

I N M A N A S S E M

Iudæorum uaticinium	111	Leo II. imp.	78	
Iudaicum excidium	58	Leo III. Ifaurus imp.	111	
iudices quamdiu Hebræis præfuerint	29	Leo III. imperator fa- ctus	116. idem imperiū adfectat 122. idem un- de oriundus 123. V. phi- losophus imp.	141
iudicum ante ferendā sen- tentiam admonitio	51	Leo ex unguibus agnitus.	114. Papa primus 119. idem restitutus. ibid.	
Iulianus Cæsar imperator factus	63	Leo Phocas oculis spolia- tur 145. simulacrorum & monachorum hostis.	112	
Iuliani apostatæ pater	62.	Leonis calamitas ab auicu- la deploratur 140. Ifau- ri defectio 110. in Aphri- canos expeditio	78	
defectio 63. exitus	64	Leonis Papæ exfilium 119. philosophi commenda- tio 139. responsum 77.		
L. Iunius Brutus	45	Phocæ motus	143	
iusticia Noæ 12. res inui- cta	84	Leonis III. imper. uita & mores	111	
iusticiam non diu dormi- re	64	Leonis V. uxores 141. V. imp. uaticinium	142	
Iustinianus à Chagano pro- fugit 105. Byzantiū re- cuperat	106	Leontius philosophus A- theniensis	69	
Iustinianus. magnus imp. 83. Rom. imp.	85	Leontij mors 106. patri- cij tyrannis 103. testa- mentum	69	
Iustinianus II. imp. nares & imperium sua demen- tia amisit	103	lex de matrum liberorūq; nuptijs, & legum natu- ralium confusione	16	
Iustiniani cædes 108. hæ- resis 87. immanes co- natus	107	Leuia tribus cur sortis fue- rit expers	29	
Iustini cum arbore præcla- ra comparatio 88. pie- tas 83. præclarè dictū.	90	de Liberis degeneratibus querela	59	
Iustinus I. imp.	82	libri Sibyllini exusti	44	
Iustinus II. imper. uir bo- nus	87	Libya Romanis infesta	84	
L		lingua-		
L Acapenus	143			
L Laomedon	30			
latrociniorum auctor	11			
Laurentum quid sit	40			
Lauinia condita	41			
Leo I. imp.	76			

I N D E X.

linguarum confusio	14	46. rex Romanorū	44
liquidi à solido segregatio	3	mare quando creatum	4
Lucius Antonini imp. collega ut exercitū maiorem fuderit arte	59	mare quid appellatū. <i>ibid.</i>	
lucrum	76	maris rubri diuisio	28
Lucretia uiolata	45	Mariæ Magdalena Romā instituta profectio	53
lunæ fidus	5	Martis fidus	5
lunæ usus.	<i>ibid.</i>	Martinus papa in exsilium relegatus	102
lupa infantes alens	42	Martina & Heraclonas imper.	101
lux quando condita	3	Martina Heraclij coniux.	
M		97	
M Agnes ferrum attrahit	84	martyres septem dormientes	73
Magorum de Cyro error.	22	matris & filij dissidia	116
Maiores seu Maiorani	67	Mauricius Cappadox imper.	93
mali loquendi libertate destituuntur	91	Mauricij auaricia	94
mali omnibus sunt odio.	81	Mauricij mors 96. penitentia 95. somnium. <i>ibid.</i>	
malorum diurnitas	114	Maximianus Hercules	61
mancipiorum apud Romanos nomen	44	Maximus monotheleta ob hæresim punitus	102
Mandana Aftyagis F. Cambysæ iungitur	20. 21	Maximus uir cõsularis	66
Mandana filium parit	21	Maximi uxor stuprata	67
Maniaces adfectator imperij	163	Mecœnas ut Augustū admonuerit	50
Manichæi hæretici	83	Medi	98
Manna	29	Medi quo pacto monarchiam amiserint	20
Manuelus Comnenus	68	Medorum monarchia quâdo cœperit. <i>ibid.</i>	
Marcianus ab hoste captus	75	medimnus frumētī aureo uenditus	151
Marcianus imp.	74	mediocritas	108
Marcus	45	Memnon	36
Marcus Ancus cur cognominatus	44	Menelaus Alexandrum hospitio excipit	31
Marcus è medio sublatus.		Me-	

IN MANASSEM

Meneſaus in Paridem bel- lum mouet	32	ſterium intruditur	174
Meneſai in patriã reditus.	39	Michaelus imperator im- perium d'ponit	122
Meneſai noua profectio.	ibid.	Michaelus Rangabes impe- rator.	ibid.
menſa cum cibus abſum- pta	40	Michaelus qui fibrũ ſit imi- tatus	123
mente quæ concipiamus.	170	Michaeli III. profuſiones.	133
Mercurij ſidus	5	Michaeli III. interitus	136
Merodachus poſt Nabu- chodonoforũ Chaldeis imperat	19	Michaeli III. infania. ibid.	138
Meſſe Hebraica uox quid ſignificet	13	uita & mores 132. inter- fectus	138
Meſſemus.	ibid.	Michaeli III. mores	158
Methodius à Theophilo imp. cruciatus 128. pa- triarcha Theophanẽ ca- ſtigat	132	Michaeli V. erga Zoen in- gratitudo	160
Methodius qua occasione ab exilio reuocatus	130	Michaeli imperatoris lau- des 122. obitus. ibid.	125
Metrophanes	126	Michaeli morbus	159
Michaelus II. & Balbus im- per.	124	Michaeli imperatoris in- magines odium	124
Michaelus III. cognomen to temulentus, impera- tor	131	Michaeli ſtudia imperato- ri non conuenientia	172
Michaelus III. ab adulato- ribus corruptus	133	Midas ferarum ad Tigridẽ perſequutor	164
Michaelus III. Paphlago imp.	158	Mneſthus Athenienſis	33
Michaelus V. imp.	160.	monachi XII. literarũ pro- feſſores	113
cæcatur 161. conuicijs proſcinditur.	ibid.	monachi trucidantur	115
Michaelus VI. militaris im- per. 164. imperiũ amit- tit	166	monarchia Romana	48
Michaelus VII. in mona- ſterium intruditur	174	monaſteriorum euerſio.	115
Michaelus imperator im- perium d'ponit	122	mors nulli parcit	156
Michaelus Rangabes impe- rator.	ibid.	mortis neceſſitas	130
Michaelus qui fibrũ ſit imi- tatus	123	mortaliũ natura unde au- cta	12
Michaeli III. profuſiones.	133	mortalium à diluuiio mo- res	14
Michaeli III. interitus	136	mortalium conſilia & co- natus	
Michaeli III. infania. ibid.	138		
uita & mores 132. inter- fectus	138		
Michaeli III. mores	158		
Michaeli V. erga Zoen in- gratitudo	160		
Michaeli imperatoris lau- des 122. obitus. ibid.	125		
Michaeli morbus	159		
Michaeli imperatoris in- magines odium	124		
Michaeli ſtudia imperato- ri non conuenientia	172		
Midas ferarum ad Tigridẽ perſequutor	164		
Mneſthus Athenienſis	33		
monachi XII. literarũ pro- feſſores	113		
monachi trucidantur	115		
monarchia Romana	48		
monaſteriorum euerſio.	115		
mors nulli parcit	156		
mortis neceſſitas	130		
mortaliũ natura unde au- cta	12		
mortalium à diluuiio mo- res	14		
mortalium conſilia & co- natus			

I N D E X.

Natus	125	Nero quando factus imp̄rator.	ibid.
mortaliũ uaria in loca disperſio	14	Neronis amores fœdi. ibi.	
Mofes ad liberandum populum mittitur	27	Neronis crudelitas. ibid.	
Mofes aquam excuſit è ſaxo	29	extrema uerba. ibid.	
Mofes dux populi Iſraeliti	28	Neronis imitator Micalus	132
Mofes Pharaoni mandatũ Dei exponit.	ibid.	Neronis imp. mores	54.
Mofis mors	29	mors. ibid. parricidiũ.	ibid.
mulierum probarum præconium	125	Nerua imp. quãdo factus.	56
mundi alterius initium	13	Nerua quamdiu præfuerit imperio	57
munionum origo	11	Nerua de non caſtrandis hominibus interdictũ.	56
Myzizius Siculus tyrannidem inuadit	102	Nerua imp. ingeniũ & mores. ibid. innocentia.	57
Myzizij mors	103	Nerua imperatoris mors.	ibid.
N		Nestor Pylius	33
N Abuchodonofor Hieroſolymam & templum excuſit	29	Nestorij	83
N abuchodonofor Iudæã bis euertit 19. in porcũ mutatus. ibid. omnes regij ſanguinis captiuos Babylonem transfert.		Nicæa capitur	110
ibid. poſt Senacheribũ imperat. ibid. ſe deum facit.	ibid.	Nicephorus	120
N arſes 85. à Phoca exuſtus	96	Nicephorus II. Phocas imperator renũtiatur	149
natura nemini parcit	92	Nicephorus I. Phocas infidijs circumuẽtus uxoris occiditur	153
Nebrodoſus 13. ubi habitabit	14	Nicephorus III. Botoniates imp.	174
Neoptolemus	38	Nicephorus malos præfectos conſtituit.	ibid.
Nepos rex ſpoliatur	79	Nicephorus generalis lothothes imp.	120
Nepotianus	67	Nicephorus Phocas	147
Nero omnibus inuiſus	54	Nicephori auaritia	120
		Nicephori obitus	122

I N M A N A S S E M

Nicephori II. animi impetus	150	ptus & gratus	34
Nicephori II. uita	151	Palamedes lapidibus obrutus	35
Nicephori Phocæ res contra Saracenos gesta	148	Palamedis cædes	34
Nicetas Michaeli F. castratur	123	Palamedis morituri querela	35
Nicolaus patriarcha	142	Palatij oppidi nomen unde	43
Nilus fl.	7.31	Palæstina per sortem Hebræis distributa	29
Nilus argentifluus	163	Pantarbes lapis	164
Nili termini	8	Paphlagoniæ dux	25
Nineus conditor	16	Pappias	124
Ninyas.	ibid.	paradisus à Deo confitus.	
Noah	12	7	
Noah ex arca egressus	13	paradisi amœnitas	5
Noah filij. ibid. nepotes.	ibid.	paradisi amœnitas & pulcritudo	7
Noah obedientia	12	parentum nostrorum uita qualis fuerit	9
Numas	44	parentum nostrorū transfressio	10
Numitor	43	parentibus primis præscripta lex	9
O		Paris apud Aegyptios probris afficitur	31
Obsidionis Byzantiæ descriptio	100	Paridis adulterij occasio.	
odij fraterni causa	11	ibid.	
Olybrius	67	Paridis & Helenæ in Aegyptum aduentus. ibid.	
oraculum Tarquinijs datum	46	facinus	37
oracula Sibyllæ	44	Paridi adempta à quo Helena	33
Orestes	67	Parius ager	30
Orestias	136	Parthi à quo repressi	57
Orestis facinus	39	Parthi regnum Persicū occupant	54
organorum musicorū que flatu insonant, origo & author	126	Parthorum excursiones & depopulationes	57.
Otho imperator	54	rex	59
Ozias Hebræorum rex	19		
P			
Pætolus auriferus.	163		
Palamedes Græcis acceptus			

I N D E X.

pastoriciæ origo	11	Phocas Antiocheam recu-	
Patrocli cædes	36	perat	148
Paulinus à Theodosio in-		Phocas seditioné inter mi-	
terfectus 72. uir inte-		lites concitat 95. impe-	
ger	70	rator declaratur. ibid.	
peccati nullus expers	159.	Phocæ exitus	97
occultatio	10	contra Phocam conspira-	
Perithous & Theseus ami-		tio.	ibid.
ci	147	Phorad fl.	7
Perfæ	98	Photius cur restitutus in	
Perfarum aduersus Iulia-		patriarchatū 140. patri-	
num apostatam expedi-		archa	135
tio	64	Photius folio patriarchi-	
Perfarum in regibus con-		co deturbatur	136
stituendis consuetudo.		Photij uersutum consiliū.	
24		140	
Perfarum imperium quot		pietas personam non re-	
annis durarit	25	spicit	80
Pertinax imp. quādo crea-		pinna cæcrum, prouerbiū.	
tus & interemptus	60	145	
pestis Græcorum à Palame		Placidia Honorij soror	66
de præcognita	34	Placilla Theodosij coniux.	
Pelei & Thetidis nuptiæ.		ibid.	
71		platanus aurea conflata à	
Petronæ pœna	128	Michaele imp.	138
Phaethon alter	132	pœna eius qui alienas res	
Pharao Dei mandatū con-		rapuerat	91
temnit 28. Hebræorū		pœnam mali non effugiūt.	
infantes iubet occidi 27		106	
Pharao mari submersus.		Polyzena	37
101		pomum maximorum in-	
Pharaonis mors	27	commodorum origo 71	
Pharaonum nomen Aegy-		populi seditiosi furor	161
ptiorū principibus glo-		porphyrogeniti qui dicantur	118
riofum.	ibid.	portentum	75
Philippicus Bardanes 107.		potiendi opinio	170
in imperatorē eligitur.		prætor à Iustino constitui-	
ibid.		tur	89
Philippici excæcatio	104	Prester	150
Phison fl.	7		

I N M A N A S S E M .

Priamus Troianæ gentis		R	
princeps	30	R Auenna urbs	66
Priami simulatio	37	regibus Romanis ab-	
prodigium	74.76	rogata potestas	45
prodigium capitis huma-		regnum primum	14
ni	45	repræhensiones hominib.	
prodigium in equili Cæsa-		impijs quales uideâtur.	
ris	48	135	
prodigium mirum	41	rerum humanarum uicifsi-	
prodigium quod accidit,		tudo	144
dum conderetur Con-		rerum terrestrîũ cupido	1
stantinopolis	62	Rhea	16
prodigia secuta calamita-		Rhodus insula	32
tem imperatoris Con-		Roboamus Solomonis F.	
stantini VI.	118	160	
Proteus rex	33	Roma caput multarũ gen-	
Proteus rex Aegypti	32	tium	45
Protei ad Alexandrũ Pri-		Roma condita 43. in po-	
mi F. oratio.	ibid.	testatem regum barba-	
prouerbiũ	165.166.	rorum redacta	67
176		Roma noua	62
prouerbiũ de nobilium		Roma primum & ultimũ	
& splendorum homi-		regẽ Romulum habuit.	
num liberis 48. in fra-		61. quo pacto à Con-	
tres dissimilibus mori-		stantinopoli fuerit auul-	
bus	55	sa	119
prouidentia diuina inex-		Roma sub regibus quam-	
pugnabilis	80	diu uixerit 45. urbium	
Ptolemæus Lagi F. Palæsti-		omniũ celeberrima	67
nam populatus est	26	Roma urbiũ princeps	85
Ptolemæus Philadelphus		Romæ imperatores Latini	
Aegyptiorum princeps.		ultimi	67
ibid.		Romani labores prædicti.	
Pulcheria Imperatrix	74	42	
Pulcheria Theodosij iunio-		Romę nomen inditum	44
ris soror	69	Romanæ ciuitatis incolæ.	
Pulcheriæ astutę factum.		ibid.	
73		Romanus Diogenes à Sa-	
purpura	68	racenis capitur	171
Pyrrhus Achillis filius	38	Romanus Diogenes à suis	
		exclu-	

I N D E X.

excluditur	172	Romulo quis successerit in	
Romanus III. Argyropu-		regno Romano	44
lus imp.	157	de Romulo & Remo uariæ	
Romanus IV. Diogenes im-		narrationes	43
perator	168	rosarum genera	4
Romanus imperium cum		S	
suis amittit	147	S Acrificandi Deo origo.	
Romanus Lacapenus fili-		II	
os & nepotes imperato-		sacrificium suis	40
res creat	146	Salamis insula	32.33
Romanus Lacapenus im-		Samuelus uates	29
per.	ibid.	S. Georgius	163
Romani astutum consiliū.		Santabarenus	140
145		Sara uxor Abrami	15
Romani III. mors	158	Sardanapalus Assyriorum	
Romani IV. natura & inge-		rex	17
nium	169	Sardanapalus quando ui-	
Romani imperij initia	39	xerit	16
Romani ab Agarenis uicti.		Sardanapali mores	17.
104		mors	18
Romani ab Aphris cæsi.		fatanae fallendi artes	10
75		Saturnus à Ioue regno spo-	
Romani in Libya uicti	78	liatus	147
Romani latè dominati sūt		Saturnus quis nom inatus	
26		16	
Romani reges post Romu-		Saturni migratio in Aphri-	
lum	44	cam.	ibid.
Romanorum imperatores		Saturni sidus	5
Cæsares appellati	27	Saulus Cisi F.	29
Romanorum rex primus,		Scamandri flumina cruore	
44		purpurea	37
Romulus & Remus à pa-		Scyrus insula	32
storibus seruari	42	Scythæ & Auares eodem	
Romulus	67	tempore cum Persis By-	
Romuli & Remi uita agre-		zantium obsident	100
stis	43	Scythica solitudo, prouer-	
Romuli pictura & uotum.		bium	107
ibid.		seditio ciuium	85
Romuli Remiq; natiuitas.		seditio populi	161
42		Semi filius Assurus	14
		n 4	
		Semi-	

I N M A N A S S E M

Semiramis	16.146	Sibyllinorum oraculorum	
Semiramidis cum filio cō-		libri exusti	44
iugium incestum	16	Sicilia	102
Senacheribus Chaldaeorū,		fiderum creatio	5. imagi
Affriorum, Babylonio		nes,	ibid.
rum & Medorum rex.		fiderum magnorum crea-	
	19	tio.	ibid.
Senacheribus cōtra Iudæã		simulacrorum oppugna-	
expeditionem suscipit,		tio quando uiguit	123
ibid.		smaragdus ubi reperitur,	
Senacheribus in Deum im-			8
pius,	ibid.	Smerdes Cyri F.	23
Senacheribi exercitus ab		Smerdes & Spathines ma-	
angelo cæsus.	ibid.	gi post Cambyfis mor-	
Senacheribi exercitus nu-		tem regnum occupant.	
merosus.	ibid.		24
senatores è medio tollun-		Smerdes & Spathines ma-	
tur	80	gi trucidantur.	ibid.
septem uiri regē Persis cre-		sol quando illuxerit pri-	
ant	24	mum	5
Seraphi	87	solis fidus.	ibid.
sermo Dei	3	solis utilitas & usus exi-	
sermonis Dei efficacia	7	mius.	ibid.
serpens in sinu, prouerb.		somni detrimenta primi	9
	160	Sophia Iustini coniux	92
Seruchus auctor idolorū,		Sophiæ munificētia.	ibid.
	14	spes	76
Seruius Tullius	44	Sparta	31
Sesostris Aegyptiorum rex		Stauricius imper. designa-	
expeditionem in Asiam		tus extinguitur	122
suscipit	17.	stellarum creatio	5
rex Aegy-		Stephani uiri sancti marty-	
pti	16	rium	116
Sethi natiuitas & ortus	12	stratagema militare	99
seueritatis exemplum	84.	superbi Romanis qui	44
	89	synodus idolorum gratia	
Seuerus Apher imperator.		celebrata	131
60. quamdiu impera-		synodus sub Constantino	
uerit.	ibid.	III.	103
Seueri Aphri obitus.	ibid.	Syri Rom. imperium in se-	
Seueri incertus exitus	45.	stant	

I N D E X.

stant	155	terræ Euilatæ fines	7
Syriæ dux	25	terræ ornamenta quando addita	4
T			
T Antanes rex Indorū.		terræ ornatus descriptio.	
	36	ibid.	
L. Tarquinius	45	terræ motus continui	73
Tarquinius quando regnā rit	44	Theocritus spe sua frustra tur	82
Tarquinius Superbus. ibi.		Theodora imperatrix cul tum idolorum reuocat.	
Tarquinius Superbus un- de dictus. ibid.		131	
Tarquiniij filij Delphos ab legati ad oraculum	46	Theodora imperatrix	164
Tarquiniij inuidia	45	Theodora Iustiniani soror Chagano Chasarorum	
Tarquiniij à Bruto uicti.		principi nupta	105
47		Theodora Iustiniani uxor.	
Tarquinijs oraculum da- tum	46	87	
Tauroscythæ populi	155	Theodoræ Augustæ lau- des	125
Tauroscythæ Romanos in uadunt	100	Theodorus idololatra	126
Tauroscytharum exilium.	101	Theodosius in Orientalis imperij solium colloca- tur	66
Taurus mons	100	Theodosius Iunior	68
tellus ornatus expers	3	Theodosius I. imp. uir e- gregius	65
templum Apostolorum à Theodora conditum	87	Theodosius III. tributo- rum exactor ad imperi- um euehitur	109.
tenebræ abyssi quando re- cesserint	3	perio cedit	110
Tenedus insula	38	Theodosij coniux	70
Terebinthus.	151	Theodosij in subscriptio- nibus temeritas	72
terra mortui Iuliani cor- pus expuit	64	Theodosij mors	74
terra post diluuium rursus conspēta 13. quæ ap- pelletur	4	Theodosio iuniori insidie structæ	68
terra quando condita & à quo 3. quando primū segregata aqua conspe- cta fuerit.	ibid.	Theophanes	131
		Theophano cū liberis im- perat.	148
		Theophilus idolorum & n 5 ima-	

I N M A N A S S E M

imaginum hostis	126	ctores qualis fuerit	52
Theophilus imp.	125	Tiberij crudelitas.	ibid.
Theophilus imper. uxoris sua nauim mercenariã exurit	128	Tiberij de publicanis di- ctum.	ibid.
Theophilus imp. mari cõ- paratus	126.127	Tiberij Iustiniani F. mors.	108
Theophilus muros reficit.	127	Tiberij laudes	92. mors. 93
Theophili imp. studium.	130. iudicium	Tiberij mores uarij	52
Theophili iusticiã studiũ.	127	Tiberij securitas.	ibid.
Theophili mors	130	Tiberio imperante quã ac ciderint	53
Theophili uirtutes & inge- nium	126	Tigris fl.	7
Theseus & Perithous ami- ci	147	Tigris fl. quã fluat	8
Thessalia	32	timor à uiris potëtibus ut abigatur	142
Thomas imperiũ affectat.	124	Titus imp. à patre designa- tus	54. quandiu impe- rauerit
Thomas in hostium pote- statem uenit	125	rator.	ibid.
Thraciã dux	25	Titi imperatoris mors.	ibid.
Thynni piscis marini natu- ra	118	Titi imper. uox celebris.	ibid.
Tiberius imperator quan- do ad imperium perue- nerit	52	Tornicij seditio	164
Tiberius quandiu cum im- perio præfuerit	53	Traianus imp.	57
Tiberius quomodo uulgõ appellatus fuerit.	ibid.	Traianus imp. gladiũ eua- ginatum præfecto urbis tradit.	ibid.
Tiberius II. imperator.	92	Traianus imper. quandiu præfuerit imperio	58
Tiberius uirum consulatẽ & nobilem sine causa in- terficiens	53	Traiani imperatoris mors	ibid.
Tiberius aduersus præto- res uel tributorum exa-		Traiani ingenium & mo- res	57
		Traiani in imperio succes- sor	58
		Traiani uirtutes	57
		Triptolemus Rhodius	33
		Troia capitur	38
		Troia	

I N D E X.

Troia thesauris abundās.	Valentiniani I. uirtutes	65
33	Valentiniani II. mors. ibi.	
Troiaꝝ excidium quale futurum prædictum	Veneris fidus	5
38	uere quæ proueniant	4
Troiaꝝ excidium	Verena Leonis uxor	78
39	ueritas infelix	35
Troiaꝝ cur inuaserint Græci	Vespasianus ædilis iniuria	
33	à Caligula affectus	53
Troianæ urbis habitatorū numerus	Vespasianus quandiu imperauerit	55. quādo &
34	à quibus imperator factus	54
Troiani à Iudæis opē exposcunt	Vespasiani obitus	55
36	uices rerum	144
Troiani quales se præstiterint	uiolarum genera	4
34	uirginum uestalium leges.	
Troiani quos sibi adiunxerint socios	42	
33	uirtus à natura cunctis insita	68
Troianorum animi cōtentione aduersariæ partis erecti	uirtus omnibus uenerabilis	77
34	uirtutis comes est inuidia.	70
Tullius rex Romanorum.	uirtutis nomina	154
44	uisum nocturnum æditui S. Diomedis Constanti nopoli	137
Tullus. ibid.	uita humana uarijs est exposita casibus	70
turris Babilonicæ exstruendæ autor	uita Leonis V. imp. lōgior futura prædicitur	141
14	uita mortalium incerta.	162
Tyndareus Helenæ pater.	uita rerū pretiosissīma	79
32	uitæ mortalis inconstantia quæ soleat efficere.	120
Typhonis audacia	Vitellius imperator	54
170	Vitulia undē dicta	40
tyranni simul imperantes uicti	Vlysses Ithacensis	33
62	Vlyssis	
V		
Valentis imp. exitus		64
Valentis imp. impietas.		ibid.
Valentinianus I. Gratiani pater		65
Valentinianus II. imperator.		ibid.
Valentinianus, Valens, & Gratianus imppp.		64
Valentinianus III. imperator qui perierit		66

IN MANAS. INDEX.

<p>Vlysis aduersus Palamedem odium implacabile 34</p> <p>Vlysis consilia impedita. ibid.</p> <p>Vlysis infidiæ & uafra cõfilia 35</p> <p>Vlysis inuidia 34</p> <p>uniuerfi initium 3</p> <p>Vnni Sefostratis Aegyptiorum regis focij 17</p> <p>Vnnorũ gens nomen mutat. ibid.</p> <p>uolucriũ ortus & origo 6</p> <p>Vrnapolis 144</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p>X Erxes Perfarum rex. 163. in Græcia exercitum amisit 25</p>	<p style="text-align: center;">Z</p> <p>Z Eno imp. 79</p> <p>Zeno imperiũ Romanum amittit. ibid.</p> <p>Zeno patricius 78</p> <p>Zenonis in religione peruersa sententia 79</p> <p>Zimifchis res gestæ 153</p> <p>in Zimifche regibus exemplum propositum. ibid.</p> <p>Zoe & Theodora relegatæ 160</p> <p>Zoe Romani III. uxor. 157</p> <p>Zoes lasciuia 158</p> <p>Zoes reginæ coniugium. 162</p> <p>Zonaras 161</p>
--	---

F I N I S.

ERRATA TYPOGRAPHICA

• sic emendabis.

Pag. 23. linea 10. lege, mortem ipsius. 25. 23. natura moralis. 28. 13. primigeniorum. Ibid. 15. armatisq;. 30. 6. rationibus. 36. 18. porrexit. 40. 16. ciborum loco deuoraret. 50. 1. biliosus. 51. 23. turribus. 64. 17. succussione. 66. ult. aliquando cum Maximo. 70. 21. procreauit. 76. 26. lege, se alterum filiorum eius. 83. 6. prodita. 87. 24. lege, illud non inepte. 108. 11. delatus. 118. antepenult. matribus. 126. 16. iudicio. 127. 24. ante uocem paupercula, deest, mulier. 132. 26. abyssos. 135. 18. fragrantia. 144. 5. Vranopolim. 145. 3. suam. 161. 1. commoueat.

BASILEAE,
EX OFFICINA EPISCO-
piana, per Eusebium Episcopium, & Ni-
colai fratris haredes, Anno Do-
mini M D LXXIII.
Mense Martio.

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

201

Ayuntamiento de Madrid